

«ՈՉ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ
ՏԱՐԱԾՈՂ ԽՈՍՔԻՆ»
ՇԱՐժՈՒՄ

ԳՐԱՆԻՇԵՐ

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԸ
ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ

ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ ԵՎ ԽՍՐԱԳԻՐՆԵՐ՝

ԷԼԼԻ ԿԻՆ, ՄԱՐԱ ԳԵՈՐԳԵՍՅԱՆ

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԽՍՐԱԳՐՈՒՄ՝

ՌՈՒԻ ԳՈՍԵՍ

ՍՐԱԳՐՈՒՄԸ՝

ՐԵՅՉԵԼ ԷՓԼԲԱՅ

ՇԱՊԻԿԻ ԵՎ ԳՐԶԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ՝

ԴԱՆԻԵԼ ՀՈՐՎԱԹ

ՀՏԴ 341.231.14:004.738.5 (07)

ԳՄԴ 67.91+73g7

Գ 871

Գ 871 Գրանկիշեր: Ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ պայքարը մարդու իրավունքների կրթության միջոցով. - Եր.: Բեկոր-հրատ, 2015. - 228 էջ:

«Գրանկիշեր» ձեռնարկի հրատարակման նպատակն է աջակցել առցանց տիրույթում մարդու իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված Եվրոպայի խորհրդի՝ «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման երիտասարդական քարոզարշավին: Ձեռնարկը նախատեսված է ինչպես ֆորմալ, այնպես էլ ոչ ֆորմալ կրթության ոլորտի այն մասնագետների համար, ովքեր ատելություն տարածող առցանց խոսքի խնդրի լուծումը տեսնում են մարդու իրավունքների կրթության տեսանկյունից: Ձեռնարկը նախատեսված է 13-ից 18 տարիքային խմբի համար, սակայն ընդգրկված վարժությունները կարող են հարմարեցվել նաև այլ տարիքային խմբերին:

ՀՏԴ 341.231.14:004.738.5 (07)

ԳՄԴ 67.91+73g7

Ձեռնարկում արտահայտված տեսակետները կարող են չարտացոլել Եվրոպայի խորհրդի տեսակետները:

Այս հրատարակության հեղինակային իրավունքները պատկանում են «Քաղաքացիական Ֆորում» հասարակական կազմակերպությանը: Այս հրատարակության ոչ մի մաս չի կարող վերարտադրվել կամ տարածվել առևտրային նպատակներով որևէ էլեկտրոնային (լազերային կրիչներ, համացանց և այլն) կամ մեխանիկական, այդ թվում՝ պատճենահանման, ձայնագրման կամ տեղեկատվության պահպանման կամ տարածման որևէ համակարգի միջոցով, առանց կազմակերպության նախնական գրավոր թույլտվության, (էլ: հասցե՝ info@civicforum.am). Այս հրատարակության նյութերի վերարտադրությունը թույլատրելի է միայն շահույթ չհետապնդող, կրթական նպատակներով և սկզբնաղբյուրին ճշգրիտ հղում տալու պայմանով:

Այս փաստաթղթի հետ կապված բոլոր մյուս հարցերով նամակագրությունը պետք է հասցեագրվի Եվրոպայի խորհրդի Երիտասարդական հարցերի դեպարտամենտ հետևյալ հասցեով՝

Ստրասբուրգի Եվրոպական Երիտասարդական կենտրոն

30, rue Pierre de Coubertin

F- 67075 Strasbourg Cedex-France

Էլ. հասցե՝ youth@coe.int

Թարգմանությունն իրականացվել է «Քաղաքացիական Ֆորում» ՀԿ կողմից, Եվրոպայի խորհրդի թիվ AA 05/2014 հուշագրի հիման վրա:

Հայերեն հրատարակության աշխատանքը կատարել են՝

Թարգմանիչ և խմբագիր՝ Սոնա Հովհաննիսյան

Սրբագրիչ՝ Սաթենիկ Բաղդասարյան

Հայերեն հրատարակության գիտական խմբագիր՝ Մարինե Մանուչարյան

Փորձագիտությունը՝ Տաթևիկ Մարգարյանի

Էջադրումը՝ Եվգենիա Իվանովա

© 2015 «Քաղաքացիական Ֆորում» հանուն քաղաքացիական հասարակության զարգացման և երիտասարդական համագործակցության» հասարակական կազմակերպություն («Civic Forum» NGO)

«ԳՐԱՆԻՇԵՐ» - Ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ պայքարը մարդու իրավունքների կրթության միջոցով ձեռնարկի սույն թարգմանությունն իրականացվել և հրատարակվել է Եվրոպայի խորհրդի թույլտվությամբ և Հայաստանում ու Վրաստանում Նիդերլանդների Թագավորության դեսպանության ֆինանսական աջակցությամբ:

© Եվրոպայի խորհուրդ, 2015

Տպագրված է Հայաստանում

ISBN 978-9939-9097-6-9

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԱԿԱՆ ԽՈՍՔ

Մեր երախտագիտությունն ենք հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր իրենց առաջարկություններով և արձագանքներով նպաստեցին այս ձեռնարկի ստեղծմանը: Մասնավորապես՝

- «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման քարոզարշավի հետագա աշխատանքները կանոնակարգող խմբի անդամներ՝ Սերջիո Բելֆորին, Ղոֆրան Ունխին, Շենոն Ստեֆենսին (Երիտասարդության հարցերով խորհրդատվական խորհուրդ), Լոուրենս Յերմանդին, Ալեքսանդրա Միտրովիչ-Կնեզեվիչին, Դիկլե Ակինցիին (Երիտասարդական հարցերով եվրոպական ղեկավար կոմիտե), Լիեն Վանբրաբանթին (Եվրոպական երիտասարդական տեղեկատվական և խորհրդատվական գործակալություն); Մեգի Դոկուպիլովային (Եվրոպական երիտասարդական ֆորում), Դարիուշ Գրգեմսիին (թրեյներ) և Զրիստինա Լինգին (Եվրոպական երիտասարդական քարտերի միություն)
- Զլաուդիա Լենցին (Վերգելանդի եվրոպական կենտրոն), Աննի Սիլտանենին (Insafe) և Վիտոր Տոմեին (խորհրդական)
- Անն Վեբերին (Մարդու իրավունքների հանձնակատարի գրասենյակ), Գորդանա Բերջանին (Երեխաների ծրագիր), Լի Չիբարդին, Էլվանա Սաչիին և Ջեյմս Լոուսոնին (Համացանցի կառավարման ստորաբաժանում), Փոլա Էք-Վոլթերսին (Ռասիզմի և անհանդուրժողականության դեմ եվրոպական հանձնաժողովի քարտուղարություն) Ջոզեֆ Յուբերին, Յուլիա Պերերվային (Կրթության դեպարտամենտ), Անկա-Ռոբսանդեր Պանդեա, Մենո Էտեմային, Էլին Դոնեգանին, Զլեր Ուժինսկիին և Մոդ Յոֆմանին Բոյվինին (Երիտասարդության հարցերով դեպարտամենտ), ինչպես նաև Եվրոպայի խորհրդի բոլոր անդամներին:

Մենք արել ենք հնարավոր ամեն բան, որպեսզի ներառենք տեքստերի և վարժությունների բոլոր հեղինակներին և ըստ արժանվույն գնահատենք նրանց կատարած աշխատանքը: Հայցում ենք բոլոր նրանց ներողամտությունը, ովքեր չեն ընդգրկվել և ուրախ կլինենք կատարել անհրաժեշտ ուղղումները հաջորդ հրատարակության մեջ:

ՆԱԽԱԲԱՆ

«Գրանիշեր» կոչվող այս ձեռնարկը արժեքավոր գործիք է ինչպես ատելություն պարունակող և քարոզող խոսքի դեմ պայքարում, այնպես էլ մարդու իրավունքների ամրապնդման գործում: Դուք, իհարկե, կարող եք հարցնել. «Իսկ ինչու՞ մենք պետք է ընդհանրապես անհանգստանանք այդ կապակցությամբ: Չէ որ ժողովրդավարական հասարակությունում մարդիկ ազատ արտահայտվելու իրավունք ունեն»: Այո, իսկապես, արտահայտման ազատությունը մարդու հիմնարար իրավունքներից մեկն է, որը տարածվում է նաև այն գաղափարների վրա, որոնք կարող են վիրավորել, ցնցել կամ անհանգստացնել մարդկանց: Սակայն ատելություն պարունակող

և տարածող խոսքը կարող է դառնալ ատելության հիմքով իրական հանցագործությունների պատճառ, և նման հանցագործությունները արդեն իսկ կործանել են բազմաթիվ մարդկանց և խլել բազում կյանքեր:

Ատելություն պարունակող և տարածող խոսքը դարձել է ժամանակակից Եվրոպայում անհանդուրժողականության և այլատյացության ամենատարածված ձևերից մեկը: Հատկապես մտահոգիչ է ատելություն տարածող խոսքի առկայությունը քաղաքական խոսույթում և այն, թե որքան սովորական են դարձել նման դրսևորումները հանրային ոլորտում, մասնավորապես՝ համացանցում: Այն, որ անընդունելի դառնում է ընդունելի և վերածվում է «նորմի», իրական սպառնալիք է մարդու իրավունքների համար: Եվրոպայի խորհրդի «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժումը ձեռնարկվել է առավելապես նպատակ ունենալով հակազդել ատելություն քարոզող և պարունակող խոսքի, որպես սովորական երևույթ ընկալելու և ընդունելու միտմանը, և կասեցնել դրա «նորմի վերածվելու» գործընթացը, հատկապես՝ առցանց տիրույթում:

Անառարկելի է այն փաստը, որ համացանցը մեզ տալիս է եապես նոր գործիքներ հաղորդակցության, համերաշխության արտահայտման, սոցիալական փոփոխություններին նպաստելու և ժամանցի համար: Սակայն մենք չպետք է թույլ տանք, որ այն դառնա առցանց հալածանքների և քարոզչության գործիք ատելություն քարոզող և արտադրող գաղափարախոսությունների համար: Առցանց արտահայտման ազատությունը պետք է նաև նշանակի առցանց վախի բացակայություն:

Եվրոպայի խորհուրդը առաջինն էր, որ սահմանեց ատելություն տարածող խոսք եզրույթը և կոչ արեց դատապարտել համացանցում տարածվող այլատյաժությունը և ռասիզմը: Իրավական միջոցները չափազանց կարևոր են, սակայն դրանք բավարար չեն: Միակ երկարաժամկետ լուծումը կրթությունն է, քանի որ միայն կրթության միջոցով է կարելի կանխարգելել ատելություն տարածող խոսքը, սովորեցնել բացահայտել և դատապարտել այն, ինչպես նաև խթանել նման դրսևորումների զոհերի նկատմամբ համերաշխության զգացողության ձևավորումը:

Մարդու իրավունքների մասին, միջոցով և համար սովորելը առանցքային նշանակություն ունի մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանքի և պաշտպանության գործուն մթնոլորտի ձևավորման և պահպանման համար՝ հատկապես հաշվի առնելով այն սրընթաց փոփոխությունները, որ ծավալվում են մեր հասարակություններում: Սա առավելապես վերաբերում է երեխաներին և երիտասարդներին, և ժամանակակից աշխարհում անկասկած պետք է ներառվի մեդիա ոլորտի և համացանցային գրագիտության վերաբերյալ կրթական ծրագրերի մեջ:

Եվրոպայի խորհրդի «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման քարոզարշավը իրականացնում են հենց երիտասարդները. նրանք են եղել այս շարժման նախաձեռնողները և նրանք են որոշում, թե ինչպես այն պետք է իրականացվի: Սա չափազանց կարևոր է նաև հաշվի առնելով, որ համացանցում՝ ատելություն տարածող և պարունակող խոսքի, ինչպես նաև ծաղրի, ահաբեկման և նվաստացման միջոցով մարդու իրավունքների ոտնահարման հիմնական գոհերն ու թիրախները հենց նրանք են:

Յույս ունեմ, որ այս ուղեցույցը կսկսեն կիրառել դպրոցներում, երիտասարդական կազմակերպություններում և կենտրոններում, և որ այն կտարածվի նաև համացանցում: Ես կոչ եմ անում ուսանողներին, աշակերտներին, ուսուցիչներին և բոլոր մյուս շահագրգիռ կողմերին ազատորեն օգտագործել այն և միանալ մեր քարոզարշավին: Եկեք օգտագոծենք «Գրանիշեր»-ը ատելությանը դիմակայելու համար:

Թորքյորն Յագլանդ

Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղար

Հանուն ժողովրդավարության Եվրոպայի խորհրդի կողմից տարվող աշխատանքի հիմքում ընկած է կրթությունը: Սա հավասարապես վերաբերում է ինչպես դպրոցական կրթությանը, այնպես էլ ժողովրդավարությունը գործադրելուն միտված ցկյանս ուսումնառությանը՝ ոչ ֆորմալ կրթական գործունեության շրջանակներում: Մարդու իրավունքների և ժողովրդավարական քաղաքացիության կրթությունը կայուն ժողովրդավարություն ապահովելու ամենագործուն և անփոխարինելի բաղադրիչներից է:

Ատելություն պարունակող և տարածող խոսքը ռասիզմի և խտրականության ամենասանհանգստացնող ձևերից մեկն է, որը ահագնացող տարածում է գտնում Եվրոպայի ողջ տարածքով մեկ՝ հատկապես համացանցի և սոցիալական մեդիայի միջոցով: Ատելություն պարունակող և տարածող առցանց խոսքը ընդամենը հանդուրժողականության բացակայության և էթնոցենտրիզմի սառցալեռան տեսանելի գագաթն է: Սա ուղղակիորեն ազդում է հենց երիտասարդների վրա, քանի որ հենց նրանք են դառնում առցանց տիրույթում մարդու իրավունքների ոտնահարման և՛ գործիքը, և՛ զոհը: Մինչդեռ Եվրոպային անհրաժեշտ է, որպեսզի երիտասարդները խնամքով և սրտացավությամբ վերաբերվեն մարդու իրավունքներին, որոնք ժողովրդավարության «կյանքի ապահովագրությունն» են:

«Գրանիշեր» ձեռնարկի հրատարակման նպատակն է աջակցել առցանց տիրույթում մարդու իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված Եվրոպայի խորհրդի՝ «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման երիտասարդական քարոզարշավին: Ձեռնարկը նախատեսված է ինչպես ֆորմալ, այնպես էլ ոչ ֆորմալ կրթության ոլորտի այն մասնագետների համար, ովքեր ատելություն տարածող առցանց խոսքի խնդրի լուծումը տեսնում են մարդու իրավունքների կրթության տեսանկյունից: *Ձեռնարկը* նախատեսված է 13-ից 18 տարիքային խմբի համար, սակայն ընդգրկված վարժությունները կարող են հարմարեցվել նաև այլ տարիքային խմբերին:

«Գրանիշեր» ձեռնարկը բաղկացած է 21 վարժություններից, որոնք մշակվել են ատելություն պարունակող և տարածող խոսքի և մարդու իրավունքների կրթությանը օժանդակելու համար: Բացի նշված վարժություններից, ձեռնարկում գետեղված են նաև բացատրական տեքստեր և ընդհանուր տեղեկություններ, որոնք կօգնեն ուսուցիչներին կամ ոչ ֆորմալ ոլորտում աշխատող ուսուցանողներին կիրառել տվյալ ձեռնարկը: Գրքում ներառված վարժությունները միավորող ինը հիմնական թեմաներից են. կիբերհալածանքը, արտահայտման ազատությունը, ատելություն տարածող խոսքը և մարդու իրավունքները: Ձեռնարկում նաև կան օգտակար խորհուրդներ, թե ինչպես է կարելի երիտասարդներին խրախուսել, որպեսզի նրանք մասնակցեն քարոզարշավին՝ նախաձեռնելով սեփական գործողությունները:

Եվրոպայի խորհուրդը բաղկացած է 47 անդամ-պետություններից, ինչը փաստացիորեն նշանակում է, որ այն ներառում է գրեթե ողջ եվրոպական մայրցամաքը: Եվրոպայի խորհրդի հիմնական նպատակներից մեկը համընդհանուր ժողովրդավարական և իրավական սկզբունքների մշակումն է՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի և անհատի պաշտպանությանը վերաբերող այլ կից փաստաթղթերի հիման վրա:

www.nohatespeechmovement.org

Բովանդակություն

ԳԼՈՒԽ 1 – ՁԵՌՆԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ	8
1.1 Ներածություն	8
1.2 Ատելություն տարածող առցանց խոսքի խնդիրը	10
ԳԼՈՒԽ 2 – «ՈՉ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԽՈՍՔԻՆ» ՇԱՐԺՈՒՄ	13
2.1 Զարոգարչավի մասին	13
2.2 Ի՞նչ կարող են անել երիտասարդները	17
ԳԼՈՒԽ 3 – ՁԵՌՆԱՐԿԻ ԿԻՐԱՈՒԹՅՈՒՆԸ	18
3.1 Ձեռնարկի անհրաժեշտությունը	18
3.2 Ձեռնարկի կառուցվածքը	20
3.3 Վարժությունների անցկացումը	21
3.4 Ի՞նչ անել և ի՞նչ չանել	23
3.5 Թեմաներ և հարցեր	24
ԳԼՈՒԽ 4 – 21 ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ	25
Վարժությունների ամփոփ աղյուսակ	26
21 Վարժություն	30
ԳԼՈՒԽ 5 – ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	161
5.1 Ատելություն տարածող առցանց խոսքը	162
5.2 Մարդու իրավունքներ	170
5.3 Արտահայտման ազատություն	176
5.4 Ռասիզմ և խտրականություն	183
5.5 Անձնական կյանք և անվտանգություն	189
5.6 Ժողովրդավարություն և մասնակցություն	193
5.7 Զարոգարչավի ռազմավարություններ	199
5.8 Համացանցային գրագիտություն	203
5.9 Կիբերնվաստացում	213
5.10 Եվրոպայի խորհուրդը և ատելություն տարածող առցանց խոսքը	218
ԳԼՈՒԽ 6 – ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ	222
6.1 Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր (ամփոփ տարբերակ)	223
6.2 Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիա և դրա արձանագրություններ	224
6.3 Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի խնդիրն անդրադառնալու համար այլ ռեսուրսներ	227

ԳԼՈՒԽ 1

ՁԵՌՆԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ

1.1 ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ձեռնարկը մշակվել է Եվրոպայի խորհրդի՝ «Ոչ աստելություն տարածող խոսքին» երիտասարդական շարժման քարոզարշավի շրջանակներում՝ նպաստելու համար աստելության առցանց դրսևորումների դեմ պայքարին: Սա օգտակար գործիք է այս խնդրին անդրադառնալ ցանկացող ուսուցիչների համար ինչպես ֆորմալ, այնպես էլ ոչ ֆորմալ կրթական համակարգի շրջանակներում: Ձեռնարկը նախատեսված է 13-ից 18 տարեկան երիտասարդների համար, սակայն այստեղ գետեղված վարժությունները կարող են հարմարեցվել նաև այլ տարիքային և թեմատիկ խմբերին:

Համաձայն էք, որ «փայտե-րոզ և բարերոզ կարելի է ջարդոլխուրդ անել մարմինս, բայց բառերը ինձ երբեք չեն կարող վշտանել»

Կիբերաստելությունը թիրախավորող կրթական նախաձեռնությունների պահանջարկը մասամբ պայմանավորված է համացանցում ծաղրի և ահաբեկման հետզհետե աճող ծավալներով: Իրենց բնույթով այդ դրսևորումները ռասիստական են և ունեն ծայրահեղական տոնայնություն, այդիսկ պատճառով ժողովրդավարական հասարակության հիմնարար արժեքների տեսանկյունից կարող են դիտարկվել որպես վտանգ: Սակայն կիբերաստելությունը ոչ միայն ռասիզմի և խտրականությանը վերաբերող խնդիր է, այլ նաև սերտորեն առնչվում է նրան, թե ինչպես են մարդիկ օգտագործումը համացանցը: Այդիսկ պատճառով սա կարելի է համարել համեմատաբար նոր երևույթ, որի վտանգները իրենց ողջ ծավալով դեռևս չեն գիտակցվում և իմաստավորվում: Այն, որ աստելության քարոզի առցանց դրսևորումները համեմատաբար վերջերս են ձևակերպվել որպես խնդիր, ենթադրում է, որ աշխարհը դեռևս չի պատկերացնում, թե ինչ է պետք անել ստեղծված իրավիճակում:

Կիբերաստելության դեմ պայքարի բազմաթիվ փորձերը, կարծես թե, հիմնականում հիմնված են վերահսկողական մեխանիզմների ստեղծման տրամաբանության վրա, այն է՝ ջնջել, հեռացնել աստելություն պարունակող խոսքը, երբ այն արդեն ի հայտ է եկել: Մինչդեռ, այս ձեռնարկում որդեգրված մոտեցումը ենթադրում է, որ աստելության քարոզը պետք է դիտարկվի որպես ավելի հիմքային խնդրի ախտանիշ: Գրքում ներառված վարժությունները մշակվել են այնպես, որպեսզի թիրախավորեն աստելության դրսևորումների հիմքային պատճառները, միևնույն ժամանակ սովորեցնելով, թե ինչ է պետք անել նման իրավիճակում հայտնվելու պարագայում:

Ատելություն տարածող առցանց դրսևորումները ընդամենը շատ փաստակար մի բույսի տերևներ են, իսկ այդ բույսի արմատները հասարակության մեջ են: Տերևները էտելը խնդրի խորքային պատճառները չի վերացնի:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՍԿՉՐՈՒՆՔԻ ԿՐԱ ՀԻՄՆՎԱԾ ՄՈՏԵՑՈՒՄ

Ձեռնարկում ընդգրկված վարժությունները կօգնեն երիտասարդներին ձեռք բերել այնպիսի գիտելիք, հմտություններ և վերաբերմունք, որոնք նրանց անհրաժեշտ կլինեն ապահովելու համար, որպեսզի վիրտուալ տարածքում նույնպես գործեն այն բոլոր հիմնարար սկզբունքները, որոնք ստեղծվել և հաստատվել են *իրական* կյանքի համար: Այդ սկզբունքները մշակվել և համաձայնեցվել են ավելի քան 60 տարի առաջ և հայտնի են որպես մարդու իրավունքներ: Դրանց հիմքում ընկած են յուրաքանչյուր անհատի արժանապատվության, իրավահավասարության, ազատության սկզբունքները, ինչպես նաև ամրագրված է մարդու իրավունքների առանցքային դերը մեր ամենօրյա գոյությունը կազմակերպելու և կառավարելու վերաբերյալ որոշումներ ընդունելու առումով:

Ինչպես ամբողջ երիտասարդական քարոզարշավը, այնպես էլ այս ձեռնարկը մշակելիս ատելություն պարունակող խոսքը դիտարկվել է որպես մարդու իրավունքները վտանգող երևույթ, իսկ վարժությունները կազմելուց առանցքային են եղել մարդու իրավունքների սկզբունքներն ու ստանդարտները: Այդիսկ պատճառով ձեռնարկը օգտակար է ոչ միայն ատելության առցանց դրսևորումների դեմ պայքարի տեսանկյունից, այլ նաև հենց մարդու իրավունքները և դրանց ինչպես առցանց, այնպես էլ իրական կյանքում կիրառությունը հասկանալու համար: Կրթական մոտեցումը առավել մանրամասն ներկայացված է Գլուխ 3-ում, իսկ մարդու իրավունքների մասին ընդհանուր տեղեկությունները՝ գլուխ 5.2-ում:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԶԱՂԱԶԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ... ԱՌՅԱՆՑ

Ձեռնարկի հիմքում ընկած է այն խոր համոզումը, որ առցանց տարածքը հանրային տարածք է և հետևաբար ժողովրդավարական հասարակության բոլոր սկզբունքները *կարող* են և *պետք է* կիրառվեն նաև առցանց: Այս համատեքստում, ատելություն տարածող խոսքի դեմ պայքարի մեջ չափազանց կարևոր է հենց երիտասարդների դերը:

Երիտասարդները քաղաքացի են նաև առցանց տարածքում, իսկ դա նշանակում է, որ նրանք կարող են արտահայտել իրենց ձգտումներն և մտահոգությունները առցանց, կարող են միջոցներ ձեռնարկել և պատասխանատվության կոչել նրանց, ովքեր ոտնահարում են մարդու իրավունքները նաև վիրտուալ տարածքում: Ավելին, նրանք կարող են ստանձնել մարդու իրավունքների առցանց պաշտպանների դերը:

Վիրտուալ տարածքը նաև չափազանց մասնակցային է, ներառյալ նաև համացանցային կառավարման գործընթացների մասին իրազեկ լինելը: Ձեռնարկում տարբեր վարժությունների և առցանց հաղորդակցության տարբեր ձևերի միջոցով դիտարկվում է, թե ինչպես են կարող երիտասարդները քայլեր ձեռնարկել և քարոզարշավ իրականացնել առցանց՝ համացանցը ավելի լավ և անվտանգ տարածք դարձնելու համար:

Ժողովրդավարության, առցանց քարոզարշավների և համացանցային գրագիտության մասին ընդհանուր տեղեկությունները ներառված են Գլուխ 5-ում:

1.2 ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՆՈՐ ՀՆԱՐԱՎՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՆՈՐ ՎՏԱՆՉՆԵՐ

Համացանցի ի հայտ գալու հետ մարդկանց միջև հաղորդակցման հնարավորությունները վիթխարի փոփոխությունների ենթարկվեցին: Տեսականորեն համացանցը մեզ հնարավորություն ընձեռեց հաղորդակցվել գրեթե ցանկացած այլ մարդու հետ աշխարհի ցանկացած կետում: Այժմ համացանցի շնորհիվ աշխարհի ցանկացած, շատերի համար անհայտ, փոքր մի անկյունում ծագած և ձևավորված միտքը կարող է հասանելի դառնալ բոլորի համար: Համացանցից օգտվելու հնարավորություն ունեցող յուրաքանչյուր ոք այժմ է՝ հրատարակիչ է, և՛ բանախոս: Թվում է, թե շատ քչերը կարող են խանգարել մեզ արտահայտել մեր ասելիքը:

Գիտե՞ք, թե այստեղ ինչ կա:
Օրինակների համար տե՛ս էջ 166:
Կա՛մ ինքնուրույն կատարե՞ք առցանց հետազոտություն:

Սա մի նորամուծություն է, որից քչերը կցանկանային հրաժարվել: Սակայն, միևնույն ժամանակ մեզ չպետք է զարմացնի այն հանգամանքը, որ մշտապես ընդլայնվող առցանց հաղորդակցության ոլորտը արտացոլում է այն բոլոր խնդիրները և արձագանքում է այն բոլոր բարդություններին, որ մարդիկ մշտապես արձանագրել են իրենց իրական կյանքում: Անհիշելի ժամանակներից անհանդուրժողականությունն ու «ատելությունը» մարդկային հանրության կենսակերպի մասն են եղել: Համաձայն որոշ հետազոտությունների՝ վերջին տարիներին նման դրսևորումների աճ է արձանագրվել: Խնդիրն այն է, որ եթե տարբերվողի նկատմամբ հանդուրժողականությունը նվազում է, և այդ անհանդուրժողականությունը զսպող միջոցները չեն վերահսկվում, ապա անխուսափելիորեն կգտնվեն եղանակներ, այդ անհանդուրժողականությունն ու ատելությունը արտահայտելու համար, ինչպես մարդկանց արարքների, այնպես էլ՝ խոսքի միջոցով:

Համացանցը արտահայտվելու նոր ձևեր ստեղծեց, ինչպես նաև նոր ճանապարհներ այդ ասելիքը ավելի մեծ քանակությամբ մարդկանց հասանելի դարձնելու համար: Միևնույն ժամանակ, «վիրտուալ» խոսքը զսպող հանգամանքները շատ ավելի քիչ են, քան «ոչ վիրտուալ» խոսքը: Հաճախ մարդիկ առցանց իրենց թույլ են տալիս ասել բաներ, որոնք իրական կյանքում երբեք չէին հանդգնի ասել:

Եթե իրական կյանքում ատելություն պարունակող և տարածող խոսքը հասարակությունների կողմից դիտարկվում է որպես խնդիր, որը անհրաժեշտ է լուծել, արդյոք նույնօրինակ առցանց խոսքը կարելի՞ է անտեսել:

Ո՞րն է ավելի վատ:

**Հանրային քննարկման
ժամանակ ասված**

*«Եթե գեյ ես՝ բուժվիր, նոր հետո
միացիր մարդկությանը»*

**Համացանցային ֆորումում
գրված**

*«Եթե գեյ ես՝ բուժվիր, նոր հետո
միացիր մարդկությանը»*

ԽՆԴՐԻ ԾԱՎԱԼԸ

«Վաղը 9-ին բեզ բռնաբարելու եմ: Քո տան մոտ ե՛նք հանդիպում»¹
«Քեզ ստեղ տեսնել չենք ուզում, միայն քո երկրում, քո երկիրը քանդի, ոչ թե՛ մերը»²
«Դու հիմար **** մեկն ես: Մայրդ՝ նեգռ, հայրդ՝ այլասերված»³

Ատելությունն պարունակող և տարածող առցանց խոսքի մշտադիտարկում իրականացնելը չափազանց դժվար է: Իրականում, հենց սա է պատճառը, որ նրանք, ովքեր նպատակ ունեն ատելություն տարածել և քարոզել, դա հեշտությամբ կարող են իրականացնել առցանց, և նույն պատճառով էլ պետական կամ այլ իրավասու մարմինների համար չափազանց բարդ է այդ գործընթացը վերահսկելը: Որոշ կազմակերպություններ փորձել են գնահատել խնդրի ծավալները: Բոլորը միակարծիք են, որ նկատվում է ատելություն տարածող խոսքի աճի միտում:

Ատելություն քարոզող կայքերի քանակի աճ

- Սայմոն Վիգենթալի կենտրոնի Վիրտուալ ահաբեկչության և ատելություն տարածող խոսքի մասին 2011թ. տարեկան հաշվետվության մեջ նշվում է 12% աճ, ինչը նշանակում է, որ «սոցիալական մեդիայի կայքերի, ֆորումների, բլոգերի, թվիթերի խնդրահարույց՝ ատելության ենթամշակույթի արդյունքում ձևավորված, կայքերի քանակը հասել է 14 000-ի՝ նախորդ տարվա 11500 –ի փոխարեն:
- Համացանցային անվտանգության Վեբսենս համակարգը արձանագրում է, որ գոյություն ունեն ատելություն և ռազմատենչություն քարոզող 15 000 կայքեր, և ռապիդ, ատելություն և ռազմատենչություն քարոզող կայքերի թիվը 2009թ. ընթացքում եռապատկվել է:

Այլ հետազոտությունների շրջանակներում փորձ է կատարվել ուսումնասիրել , թե առցանց լինելու ընթացքում երիտասարդները որքանով հաճախ են հանդիպում ատելության դրսևորումներ:

Երիտասարդները և ատելության առցանց դրսևորումները

- Եվրոպայի ողջ տարածքով 9-16 տարեկան համացանցի օգտատերերի 6%-ը հայտնել են, որ ենթարկվել են առցանց ահաբեկման և ծաղրի, իսկ 3%-ը խոստովանել են, որ իրենք են ահաբեկել կամ ծաղրել այլ օգտատերերի:⁴
- Կանադայում համացանցի երիտասարդ օգտատերերի 16%-ը խոստովանում են, որ տեղադրել են մեկնաբանություններ, որոնք պարունակում էին ատելություն այլ անձի կամ խմբի նկատմամբ:⁵
- Առցանց հարցման մասնակիցների 78%-ը պատասխանել են, որ հաճախ են հանդիպել ատելության առցանց դրսևորումների: Ատելություն պարունակող խոսքի երեք հիմնական թիրախներն էին ԼԳԲԹ (70%), մահմեդականները (60%) և կանայք:⁶

1 Ստելա ՄաքՔրիզիին (ՄԹ Խորհրդարանի անդամ) ուղարկված թվիթ-հաղորդագրություն
2 ‘Bugger off Asylum Seekers’ ֆեյսբուքյան էջից

- 3 թվիթ-հաղորդագորություն ուղարկված, երբ ծագումով Կոնգոյի Ժողովրդավարական Հանրապետությունից, ֆուտբոլիստ՝ Ֆաբրիս Մուաբան մահացավ խաղի ժամանակ:
- 4 ԵՄ KidsOnline (Երեխաներն առցանց) անցկացրած հետազոտությունից: [www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf](http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf)
- 5 «Երիտասարդ կանադացիները մալուխապատ աշխարհում» համազգային դպրոցական հետազոտություն, որին մասնակցել են 4-րդից 11-րդ դասարանների 5,272 երեխա և երիտասարդ, և որակական հետազոտության եզրակացությունները, որոնք անց են կացվել ծնողների և 11-ից 17 տարեկան երեխաների ֆոկուս խմբերում, 2003 – 2005թթ:
- 6 Եվրոպայի խորհրդի առցանց հետազոտությունը «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման մեկնարկից առաջ, 2012. www.coe.int/youthcampaign

ԳԼՈՒԽ 2

«ՈՉ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԽՈՍՔԻՆ» ՇԱՐՇՈՒՄ

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԱՆՈՒՆ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՌՑԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԶԱՐՈՉԱՐՇԱԿ

«Համաձայն Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի սահմանման՝ ատելություն քարոզող, պարունակող և սերմանող խոսքը ներառում է արտահայտման բոլոր այն ձևերը, որոնք տարածում, հրահրում, խրախուսում կամ արդարացնում են ռասայական ատելությունը, այլատյացությունը, հրեատյացությունը կամ ատելության այլ ձևերը, որոնք հիմնված են անհանդուրժողականության վրա, ներառյալ՝ ագրեսիվ ազգայնականության և էթնոկենտրոնության միջոցով արտահայտվող անհանդուրժողականությունը, փոքրամասնությունների, ինչպես նաև ներգաղթյալների և ներգաղթյալների ընտանիքից սերող անձանց նկատմամբ թշնամանքի և խտրականության դրսևորումները:

Ելնելով քարոզարշավի նպատակներից՝ խտրականության և նախապաշարումների այլ տեսակները, ինչպես օրինակ՝ հակազնչուականությունը, քրիստոնյաֆոբիան, իսլամոֆոբիան, կնատյացությունը, սեքսիզմը, ինչպես նաև սեռական կողմնորոշման և գենդերային ինքնության հիմքով խտրականությունը նույնպես մտնում են ատելություն քարոզող խոսք սահմանման մեջ:»

Հատված Զարոզարշավի մասին պատմող նյութից - www.nohatespeechmovement.org

2.1 ԶԱՐՈՉԱՐՇԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Ատելություն տարածող և պարունակող առցանց խոսքի դեմ Եվրոպայի խորհրդի քարոզարշավի առանցքային նպատակներն են բարձրացնել այս խնդրի վերաբերյալ իրազեկության աստիճանը, փոխել դրա նկատմամբ վերաբերմունքը և մոբիլիզացնել երիտասարդներին, որպեսզի նրանք պայքարեն այդ դրսևորումների դեմ: Զարոզարշավը մեկնարկել է 2013թ. մարտի 22-ին և կշարունակվի մինչև 2015թ: Այս քարոզարշավը Եվրոպայի խորհրդի՝ կիբերտարածքում մարդու իրավունքները խթանելու ուղղությամբ ավելի լայնածավալ ջանքերի մի մասն է:

Եվրոպայի խորհուրդը դիտարկում է ատելություն պարունակող և տարածող խոսքը որպես իրական վտանգ ժողովրդավարության ու մարդու իրավունքների համար: «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման առանցքում հենց մարդու իրավունքներն են, սակայն այն չի ենթադրում կիբերատելության դեմ պայքարում միայն իրավական մեխանիզմների կիրառումը: Չի ենթադրում նաև սահմանափակ-

վել ընդամենը արդեն արտահայտված «ատելություն պարունակող խոսքը ջնջելու» մոտեցմամբ: Զարոգարչավի նպատակներից են՝ արտահայտման ազատության նկատմամբ հարգանքի խթանումը, ատելություն պարունակող և քարոզող խոսքին ի պատասխան այլընտրանքային պատասխանների և վերաբերմունքի մշակումը, ներառյալ՝ կանխարգելումը, կրթությունը, իրազեկումը, օգտատերի ինքնակառավարման հմտությունների զարգացումը և զոհերի նկատմամբ համերաշխության դրսևորումը: Զարոգարչավս ըստ էության մարդու իրավունքների խթանումն է առցանց, և համացանցը բոլորի համար ավելի անվտանգ տարածք դարձնելը:

ՔԱՐՈՉԱՐՇԱՎԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

Զարոգարչավի նպատակներն են՝

- Բարձրացնել իրազեկության աստիճանը ատելություն տարածող առցանց խոսքի հարցի վերաբերյալ, ինչպես նաև այն վտանգների, որոնք իրենց մեջ պարունակում են այդ դրսևորումները ժողովրդավարության և երիտասարդների համար,
- Աջակցել երիտասարդներին ինչպես առցանց, այնպես էլ իրական կյանքում մարդու իրավունքների համար պայքարում,
- Նվազեցնել առցանց ատելության դրսևորումների նկատմամբ հանդուրժողականության աստիճանը
- Հասկանալ և դասակարգել առցանց ատելության դրսևորումների տեսակները և մշակել դրանց դեմ պայքարելու համար անհրաժեշտ գործիքներ,
- Աջակցել և զորակցություն հայտնել առցանց ատելության դրսևորումների թիրախ հանդիսացող անձանց և խմբերին,
- Խթանել ատելություն տարածող և պարունակող խոսքի դեմ պայքարի համար անհրաժեշտ եվրոպական քաղաքականության իրականացման գործիքների մշակումը ու դրանց շուրջ համաձայնության ձեռքբերումը,
- Բարելավել երիտասարդների առցանց ներկայության որակը և զարգացնել նրանց առցանց քաղաքացիությունը,
- Ներգրավել երիտասարդներին համացանցի կառավարման գործընթացներում:

ՔԱՐՈՉԱՐՇԱՎԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԸ

ՔԱՐՈՉԱՐՇԱՎԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԽՄԲԵՐԸ

Զարոգարչավի հիմնական աջակիցը Եվրոպայի խորհուրդն է և նրա Եվրոպական գործընկերները: Անդամ երկրներում այն իրագործվում է քարոզարչավի ազգային հանձնախմբերի կողմից:

ՔԱՐՈՉԱՐՇԱՎԸ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ ԿԱՑՔԸ

www.coe.int/youthcampaign

Սա ինչպես ազգային, այնպես էլ Եվրոպական մակարդակում քարոզարչավի կազմակերպիչների պորտալն է: Այստեղ կարելի է գտնել մշտապես թարմացվող տեղեկատվություն քարոզարչավի նախապատրաստական աշխատանքների մասին, ինչպես նաև ազգային քարոզարչավների հանձնախմբերի և համակարգողների կոնտակտային տվյալները:

«ՈՉ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԽՈՍՔԻՆ» ԸՆԴՄԱՆ ԱՌՑԱՆՑ ԶԱՐԹԱԿ

www.nohatespeechmovement.org

Առցանց հարթակը քարոզարշավի հանրային դեմքն է և ստեղծվել է շարժմանն աջակցելու նպատակով: Այստեղ զեւտեղված են երիտասարդների կողմից պատրաստված նյութեր, լուսանկարներ և տեսաֆիլմեր: Յուրաքանչյուրը կարող է գրանցվել որպես կայքի օգտատեր և միանալ շարժմանը: Այս առցանց հարթակի համակարգում իրականացնում են կամավորները և ակտիվիստները:

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ԴԻՏԱԽՈՒՄ

www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch

Քարոզարշավի կայքի այս հատվածում ներկայացված են օգտատերերի կողմից ներբեռնված ատելության առցանց դրսևորումների օրինակներ: Այստեղ երիտասարդները կարող են քննարկել հնարավոր մոտեցումները և կազմակերպել ակցիաներ ատելություն պարունակող և տարածող խոսքի դեմ:

ԲԼՈԳ «ԶԱՐՈՉԱՐՇԱՎԻ ԸՆԹԱՑՔԸ»

Կայքում (www.nohatespeechmovement.org) կա նաև բլոգ, որտեղ քարոզարշավի ակտիվիստները և գործընկերները կարող են տեղեկատվություն տեղադրել Եվրոպայի ողջ տարածքով իրականացվող գործողությունների և նախաձեռնությունների մասին: Այստեղ կարելի է նաև քննարկել ատելություն պարունակող և տարածող խոսքի և քարոզարշավի հետ առնչվող ընթացիկ հարցեր:

«ՄԻԱՑԻՐ ԶՆԱՐԿՄԱՆԸ» ՖՈՐՈՒՄ

Այստեղ (<http://forum.nohatespeechmovement.org/>) յուրաքանչյուր ոք կարող է միանալ ատելության վիրտուալ և ոչ վիրտուալ դրսևորումների և քարոզարշավի հետ կապված բազմաթիվ այլ հարցերի մասին քննարկումներին: Ֆորումը առցանց համակարգում են կամավորներն ու ակտիվիստները:

ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

Չնայած քարոզարշավի շրջանակներում իրականացվող գործողությունները հիմանկանում իրականացվում են առցանց, այնուամենայնիվ, կան նաև ոչ վիրտուալ տարածքում իրականացվող գործողություններ, ինչպես օրինակ՝ ուսուցողական դասընթացներ, սեմինարներ, համաժողովներ, երիտասարդական միջոցառումներ, փառատոներ և ֆլեշմոբեր, և իհարկե, բազմաթիվ կրթական միջոցառումներ ինչպես ֆորմալ, այպես էլ ոչ ֆորմալ կրթական միջավայրերում:

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԱԿՑԻԱՆԵՐԻ ՕՐԵՐ

Սրանք նախապես պլանավորված ակցիաներ և միջոցառումներ են, որոնք իրականացվում են քարոզարշավի ողջ ընթացքում և որոնց մասնակցում են ինչպես ազգային, այնպես էլ Եվրոպական քարոզարշավների ակտիվիստները: Ակցիաների օրերից յուրաքանչյուրն ունի թեմատիկ ուղղվածություն և անդրադառնում է ատելություն պարունակող և տարածող խոսքի տարբեր դրսևորումներին, այդ թվում խրախուսում է որևէ կոնկրետ թիրախային խմբի աջակցությանն ուղղված գործողություններ: Ակցիաների օրերն ունեն որոշակի ծրագիր, որի շրջանակներում նախատեսվում են տարբեր առցանց

Միջոցառումներ: Միջոցառումների համակարգում իրականացնում են կամավորները: Ակցիաների օրերի ժամանակացույցն ու թեմաները մշտապես թարմացվում են. դրանց ծանոթանալու համար այցելեք քարոզարշավի կայք:

Ստորև ներկայացվում են նախատեսված ակցիաներից մի քանիսը՝

- Փետրվարի 11՝ Ավելի անվտանգ համացանցի օր
- Մարտի 8՝ Կնատյացության և սեքսիզմի դեմ պայքարի օր
- Մարտ 21՝ Նասիզմի և այլատյացության դեմ պայքարի օր
- Ապրիլի 8՝ հակազնչուկականության դեմ և ռոմա- գնչու ժողովրդի հետ համերաշխության օր
- Մայիսի 17՝ Հոմոֆոբիայի և տրանսֆոբիայի դեմ պայքարի օր
- Հունիսի 20՝ փախստականների և ապաստան հայցողների աջակցության օր
- Հունիսի 6՝ իսլամոֆոբիայի և անհանդուրժողականության դեմ պայքարի օր
- Հունիսի 22՝ ատելության հիմքով կատարված հանցագործությունների գոհերի հետ համերաշխության օր
- Սեպտեմբերի 21՝ Խաղաղության համար պայքարի օր
- Նոյեմբերի 9՝ Ֆաշիզմի և հրեատյացության դեմ պայքարի օր
- Դեկտեմբերի 10՝ Մարդու իրավունքների առցանց պաշտպանության օր

Ակցիաների օրերի թարմացվող ցուցակին կարելի է ծանոթանալ այստեղ՝ www.coe.int/youthcampaign

ՈՒՍՈՒՑԱՆՄԱՆ ԳՈՐԾԻՋՆԵՐԸ

ՔԱՐՈՉԱՐՇԱՎԻ ԳՈՐԾԻՋԱՇԱՐՔԸ

Այս գործիքաշարքը պարունակում է տեղեկատվություն քարոզարշավի մասին, ինչպես նաև՝ գործնական և մեթոդական աջակցություն բոլոր նրանց, ովքեր զբաղվում են առցանց քարոզարշավով:

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԵՎ ՏԱՐԱԾՈՂ ԽՈՍՔԻ ՄԱՍԻՆ ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՒՄԸ

Առցանց ուսուցողական մոդուլն արագ հասանելի և մատչելի ակնարկ է ատելություն պարունակող և տարածող խոսքի մասին ընդհանրապես և դրա առցանց դրսևորումների մասին մասնավորապես:

ԳՐԱՆԻՇԵՐ

Այս ձեռնարկը քարոզարշավի ամենակարևոր գործիքներից մեկն է: Այն նախատեսված է ուսուցիչների և կրթական գործունեությամբ զբաղվող այլ մասնագետների համար: Ձեռնարկի հիմնական նպատակներից մեկը երիտասարդների շրջանում քարոզարշավի մասին տեղեկացվածության բարձրացումն է, ինչպես նաև խրախուսելն ավելի մեծ թվով երիտասարդների միանալու շարժմանը:

ՔԱՐՈՉՉՎԱԿԱՆ ՏԵՍԱՖԻԼՍԵՐ

Տեսաֆիլմերում ներկայացվում է ատելության առցանց դրսևորումների խնդիրը և «Ոչ ատելություն

տարածող խոսքին» շարժման գործիքներն ու մոտեցումները: Տեսաֆիլմերը կարելի է դիտել Զարոզարշավի հիմնական էջում:

www.nohatespeechmovement.org

Ստորև ներկայացված եղանակներից բացի, գոյություն ունեն քարոզարշավին միանալու բազում այլ հնարավորություններ: Որոշ հավելյալ առաջարկություններ ընդգրկված են այս ձեռնարկում ներկայացված վարժությունների վերջում՝ Գաղափարներ հետագա գործողությունների համար ենթավերնագրի ներքո: Ստորև ներկայացված է Զարոզարշավին միանալու եղանակների համառոտ ցանկը:

- Միացե՛ք շարժմանը www.nohatespeechmovement.org
- Զարոզարշավի պաշտոնական կայքում գրանցվե՛ք Զարոզարշավի լրագիրը ստանալու, լուսանկարներ և տեսաֆիլմեր ներբեռնելու և հաղորդակցվելու համար (<http://forum.nohatespeechmovement.org/>)
- Հետևե՛ք ատելության դրսևորումների առցանց և տեղեկացրե՛ք դրանց մասին Ատելություն տարածող, առցանց խոսքը վերահսկող դիտախմբին www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch
- Հետևե՛ք Ակցիաների եվրոպական օրերին և կազմակերպե՛ք ակցիաներ ազգային մակարդակում
- Այցելե՛ք քարոզարշավը համակարգող կայքը (www.coe.int/youthcampaign): Պարզե՛ք, թե ով է ձեր ազգային համակարգողը, և ինչպես կարող եք Դուք կամ Ձեր խումբը մասնակցել քարոզարշավին ձեր երկրում:
- «Զարոզարշավի ընթացքը» բլոգում պատմե՛ք ձեր գործունեության մասին և տեղեկացե՛ք այլ խմբերի իրականացրած միջոցառումների մասին:
- Միացե՛ք ատելության առցանց դրսևորումների և քարոզարշավի մասին քննարկումների հոբբոլում <http://forum.nohatespeechmovement.org/>
- Տարածե՛ք քարոզարշավի մասին տեղեկատվությունը Ֆեյսբուքում՝ <https://www.facebook.com/nohatespeech> և Թվիթերում՝ [@nohatespeech](https://twitter.com/nohatespeech)
- Միացե՛ք առցանց և իրական կյանքում մարդու իրավունքների համար և ատելություն պարունակող և տարածող խոսքի դեմ պայքարին:

Շնորհիվ վիրտուալ և ոչ վիրտուալ կամավորների և ակտիվիստների նվիրումի, Զարոզարշավը զնալով ավելի ու ավելի է ծավալվում: Հենց սա է պատճառը, որ քարոզարշավի մշտապես թարմացվող կայքում կարելի է գտնել շատ ավելի մեծ քանակությամբ նյութեր, այդ թվում՝ գաղափարներ, ռեսուրսներ, ստորագրահավաքներ և առաջիկայում նախատեսված միջոցառումների մանրամասները: Ժամանակ տվե՛ք Ձեր խմբին ծանոթանալ կայքին, իսկ այնուհետև քննարկե՛ք, թե ինչպես կարող եք միանալ Զարոզարշավին:

ԳԼՈՒԽ 3

ՁԵՌՆԱՐԿԻ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այս գլխում համառոտ ներկայացված է ձեռնարկի ընդհանուր կառուցվածքը, նպատակները և մեթոդաբանությունը: Այն կօգնի ձեզ հասկանալ որդեգրված կրթական մոտեցումը, ինչպես նաև ձեր խմբում վարժությունների և խաղերի պլանավորումն ու անցկացումը:

3.1 ՁԵՌՆԱՐԿԻ ԱՆՅՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ատելություն պարունակող և տարածող խոսքը, որպես կանոն, ուղղված է այն մարդկանց, որոնք արդեն խոցելի են: Նման դրսևորումներն ավելի են սաստկացնում լարումը, անհավասարությունը և հաճախ պարարտ հող նախապատրաստում բռնությունների համար: Եվրոպայի խորհուրդը դիտարկում է ատելություն պարունակող և տարածող խոսքը որպես վտանգ ժողովրդավարության և մարդու իրավունքների համար:

«Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման քարոզարշավի նախաձեռնողները գիտակցում են, որ այս խնդիրը լուծելու համար անհրաժեշտ է աշխատել մի քանի տարբեր մակարդակներում: Միշտ չէ, որ խնդիրը և դրա լուծումներն ուղղակիորեն կապված են իրար հետ: Այս ձեռնարկը մշակվել է աջակցելու համար այն կրթական գործունեությանը, որն անհրաժեշտ է երիտասարդներին սովորեցնելու համար, թե ինչպես նրանք կարող են ինքնուրույն լուծել այս խնդիրը՝ դրա հետ առնչվելու պարագայում: Ձեռնարկի նպատակներից մեկն է տալ երիտասարդներին անհրաժեշտ գիտելիք, զարգացնել նրանց հմտությունները և շահագրգռել նրանց ակտիվորեն մասնակցել քարոզարշավին, ինչպես նաև համացանցն այնպիսի մի միջավայրի վերածելուն, որտեղ հարգվում են մարդու իրավունքները և մասնակցայնության սկզբունքը:

Երիտասարդներն ատելության առցանց դրսևորումներին ընդամենը պասիվ հետևողներ չեն. նրանցից ոմանք արդենիսկ վերածվել են այդ երևույթի զոհերի, իսկ ոմանք էլ անցել են հալածողների շարքերը: Կրթական նախաձեռնությունները մշակելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել բոլոր այս երեք խմբերը: Այսպիսով այս ձեռնարկում գետեղված վարժությունները կազմվել և մշակվել են յոթ առանցքային նպատակների հասնելու համար:

ՁԵՌՆԱՐԿԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

- Ֆորմալ և ոչ ֆորմալ կրթական համակարգերի ներկայացուցիչներին տալ անհրաժեշտ գիտելիք և հմտություններ սովորեցնելու երիտասարդներին, թե ինչպես նրանք կարող են պայքարել ատելություն տարածող խոսքի դեմ և ներգրավել դպրոցական հանրույթը «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման քարոզարշավի մեջ
- Չարգացնել երիտասարդների հմտություններն ատելության առցանց դրսևորումները բացահայ-

տելու համար և շահագրգռել նրանց դառնալ մարդու իրավունքների համար պայքարող «առցանց ակտիվիստներ»

- Բարձրացնել տեղեկացվածությունը մարդու իրավունքների սկզբունքների մասին և խթանել համացանցի՝ որպես այդ սկզբունքները արտացոլող միջավայրի գաղափարը
- Աջակցել ոչ ֆորմալ կրթական մոտեցումների միջոցով մարդու իրավունքներին վերաբերող կրթական ծրագրերի իրականացմանը և նպաստել երեխաների և երիտասարդների մոտ քննադատական մտքի զարգացմանը
- Պայքարելու և դիմակայելու հմտություններ տալ նրանց, ովքեր արդեն դարձել են կամ կարող են դառնալ ատելության առցանց դրսևորումների զոհ
- Խրախուսել ատելության առցանց դրսևորումների զոհ դարձած անձանց կամ խմբերի հետ համապրելու կարողությունը
- Զանդել ատելության ամենատարածված թիրախ հանդիսացող խմբերի մասին գոյություն ունեցող միջերևույթներ և նախապաշարումները:

ՁԵՌՆԱՐԿԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄԸ

Այս ձեռնարկում որդեգրվել են մարդու իրավունքների կրթության մեջ կիրառվող կրթական մոտեցումները: Ժողովրդավարական քաղաքացիության և մարդու իրավունքների ոլորտում կրթության մասին Եվրոպայի խորհրդի խարտիան (2010) սահմանում է մարդու իրավունքների կրթությունը որպես՝

Կրթություն, ուսուցողական սեմինարներ, իրազեկում, տեղեկատվություն, գործնական գիտելիք և գործունեություն, որոնց նպատակն է սովորողներին զինել գիտելիքով և հմտություններով, ինչպես նաև օգնել նրանց հասկանալ և մշակել վերաբերմունք և վարվելակերպ, որպեսզի նրանք ի գործու լինեն իրենց ներդրումն ունենալ հասարակության մեջ մարդու իրավունքների համընդհանուր մշակույթի ձևավորման և պաշտպանության գործում՝ նպատակ ունենալով խթանել և պաշտպանել մարդու իրավունքները և հիմնարար ազատությունները:

Մարդու իրավունքների կրթությունը բաղկացած է երեք հարթություններից՝

- **Սովորել մարդու իրավունքների մասին.** ձեռք բերել գիտելիք դրանց բովանդակության վերաբերյալ, հասկանալ թե ինչ է նշանակում մարդու իրավունքներ և ինչպես են դրանք երաշխավորվում և պաշտպանվում
- **Սովորել մարդու իրավունքների միջոցով.** հասկանալ, որ այն համատեքստը և եղանակը որով կազմակերպված է մարդու իրավունքների կրթությունը պետք է համահունչ լինի այն արժեքներին, որոնք ընկած են մարդու իրավունքների հիմքում (օրինակ՝ մասնակցայնություն, մտքի և արտահայտման ազատություն և այլն), ինչպես նաև այն կարևոր հանգամանքը, որ մարդու իրավունքների կրթության մեջ սովորելու գործընթացը նույնքան կարևոր է, որքան բովանդակությունը:
- **Սովորել մարդու իրավունքների համար,** զարգացնելով հմտություններ, ձևավորելով մոտեցումներ և ձեռք բերելով արժեքներ, որոնք սովորողներն այնուհետև կկիրառեն իրենց ամենօրյա կյանքում և առանձին կամ մյուսների հետ միասին կձեռնարկեն քայլեր մարդու իրավունքները խթանելու և պաշտպանելու համար:

Եվրոպայի խորհրդի՝ երիտասարդների շրջանում մարդու իրավունքների կրթության համար ստեղծված «Կողմնացույց» ձեռնարկում զետեղված են տեղեկություններ և նյութեր, որոնք կարող են օգնել դասընթացները վարողներին հասկանալ կրթական մոտեցումներն ու գործնական առաջադրանքները: Ձեռնարկին կարելի է ծանոթանալ այստեղ՝ www.coe.int/compass

3.2 ՁԵՌՆԱՐԿԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ԳԼՈՒԽՆԵՐ

Այս և երկու նախորդ գլուխները կարևոր են վարժությունների և խաղերի անցկացման համար անհրաժեշտ համատեքստը ներկայացնելու տեսանկյունից: Ձեռնարկի և քարոզարշավի ողջ էությունը և համատեքստը հասկանալու համար խորհուրդ է տրվում ծանոթանալ նաև ձեռնարկի այս հատվածին:

Ներածության մեջ ներկայացված նյութի մեծ մասն ավելի մանրամասն ներկայացված է նաև Բաժին 5.1՝ Ատելություն տարածող առցանց խոսքը: Այստեղ ներկայացված տեղեկությունները կօգնեն ձեզ ավելի լավ պատկերացում կազմել ատելության առցանց դրսևորումների հետ առնչվող հարցերի ողջ ծավալի, ինչպես նաև այս խնդրին անդրադառնալու հրատապության մասին:

Գլուխ 2-ում ներկայացված է Եվրոպայի խորհրդի ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ քարոզարշավի համառոտ ակնարկ: Քանի որ այս ձեռնարկը գլխավորապես կառուցված է քայլեր և գործողություններ ձեռնարկելու սկզբունքի վրա, քարոզարշավին միանալն էապես կբարձրացնի ձեռնարկի վարժությունների արդյունավետությունը, ինչպես նաև ավելի մեծ թափ կհաղորդի քարոզարշավին: Ցանկալի է նաև ծանոթանալ քարոզարշավի կայքին (www.nohatespeechmovement.org), որտեղ կարելի է գտնել ավելի մանրամասն տեղեկություններ, և որտեղ երիտասարդները կգտնեն բազմաթիվ հնարավորություններ գործընթացում ներգրավվելու համար:

ՅԵՆԱԿԵՏԱՅԻՆ ԹԵՄԱՆԵՐԸ

Ձեռնարկի հիմքում ընկած են ութ թեմաներ, որոնք ուղղակիորեն առնչվում են ատելության առցանց դրսևորումների հետ: Ե՛վ թեմաները, և՛ դրանց թիրախը հանդիսացող խնդիրները ներկայացված են էջ 24-ի աղյուսակում: Սակայն ընտրված խնդիրներն այդքանով չեն սպառվում. այստեղ ներկայացված են ընդամենը յուրաքանչյուր թեմային առնչվող ամենակարևոր հարցերը:

Վարժությունների մեծ մասը անդրադառնում է մի քանի տարբեր թեմաներին վերաբերող խնդիրների, որոնցից յուրաքանչյուրն ինքնին չափազանց կարևոր է: Հենց այս պատճառով վարժություններից շատերը կարող են կիրառվել նաև ռասայական խտրականության դեմ, համացանցային գրագիտության, քաղաքացիության և մարդու իրավունքների և այլ թեմաների շրջանակներում տարվող կրթական գործունեության համար:

ՎԱՐՇՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ձեռնարկի առանցքային բովանդակությունը բաղկացած է 20 վարժություններից, որոնցից յուրաքանչյուրը մշակվել է մեկ կամ մեկից ավելի թեմաների լուծումները քննարկելու համար: Վարժությունները դասակարգվել են նաև ըստ «քարոզության աստիճանի». 4-րդ մակարդակի

բարդության վարժությունը ենթադրում է թեմայի մասին որոշակի նախնական փորձի կամ գիտելիքի առկայություն, իսկ 1-ին աստիճանի բարդության վարժությունները կարելի է անցկացնել սկսնակ խմբերում:

Չամապատասխան վարժությունները ըստ թեմայի, պահանջվող ժամանակի և բարդության աստիճանի ընտրելու համար կարող եք օգտագործել էջ 26-ում ներկայացված աղյուսակը: Չնայած նրան, որ ամենայն հավանականությամբ, ուսուցանողներից շատերը հնարավորություն կամ անհրաժեշտություն չեն ունենա անցկացնել բոլոր վարժությունները, այնուամենայնիվ, թեմաների փոխկապակցվածությունը կարևոր է նաև նրանով, որ բոլոր վարժությունները կարող են օգտագործվել ոչ միայն ատելություն տարածող խոսքի խնդրին անդրադառնալու համար, այլ նաև կիրառվել մի շարք այլ կարևոր թեմաների շրջանակներում:

Վարժություններից յուրաքանչյուրի վերջում կա նաև «Գաղափարներ հետագա գործողությունների համար» բաժին: Սա կարևոր ենթաբաժին է, քանի որ կօգնի ի մի բերել վարժության միջոցով ձեռք բերած գիտելիքն ու հմտությունները և կխրախուսի երիտասարդներին միանալ քարոզարշավին և գիտակցել, որ իրենք նույնպես ի գործ են գործել՝ հաջողություն բերելով ընդհանուր գործին:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

5-րդ գլխում ներկայացված ընդհանուր տեղեկությունները մշակվել են վարժությունների անցկացման օժանդակելու նպատակով: 5.1 և 5.2 բաժինները, որոնք վերաբերում են ատելության առցանց դրսևորումներին և մարդու իրավունքներին, առանցքային նշանակություն ունեն բոլոր վարժությունների համար: Մյուս տեքստերը կարող են օգտագործվել ըստ անհրաժեշտության և որոշ վարժությունների պահանջներից ելնելով:

3.3 ՎԱՐՇՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄԸ

Վարժությունների անցկացման ցուցումները և նկարագրությունները բավականին մանրամասն են և ներառում են նաև լրացուցիչ հուշումներ՝ «խորհուրդներ վարողներին» հատվածում: Այս խորհուրդներում նաև անդրադարձ է արված հնարավոր բարդություններին, ինչը նշանակում է, որ դրանց ցանկալի է ծանոթանալ նախապես:

Ստորև ներկայացված բաժինը պարունակում է ընդհանուր առաջարկություններ՝ վարժություններն առավել արդյունավետ անցկացնելու համար, ինչպես նաև ձեռնարկում որդեգրված կրթական մոտեցման մասին համառոտ ակնարկ: Վերջում ծանոթացեք «ինչ անել և ինչ չանել» ցանկին՝ բոլոր կարևոր կետերը մտապահելու համար:

Մարդու իրավունքների վարժությունների անցկացման վերաբերյալ լրացուցիչ խորհուրդների և առաջարկությունների համար տե՛ս «Կողմնացույց» ձեռնարկի գլուխ 1.4: www.coe.int/compass.

ՎԱՐՈՂԻ ԴԵՐԸ

Ձեռնարկում վարժություններն անցկացնողին անվանում ենք «վարող»: Վարողը դա այն անձն է, ով «գործընթացը հնարավոր է դարձնում» և աջակցում ու խրախուսում է մյուսներին սովորել և զարգացնել

իրենց ներուժը: Գործընթացի արդյունավետությունը կախված է վարողից: Մարդու իրավունքների կրթության և այս վարժությունները տեքստից ակտիվ գործընթացի վերածելու առումով վարողի դերն ունի առանցքային նշանակություն:

Մի՛ կարծեք, որ այս թեմաներին անդրադառնալու համար դուք պետք է «փորձագետ» լինեք: Լավ վարողին պետք չէ ինչ-որ հատուկ գիտելիք կամ փորձագիտական կարծիք, բացառությամբ երևի թե երիտասարդներին հասկանալու և նրանց հետ հաղորդակցվելու ուղիտում «փորձագետ» լինելուց: Ձեռնարկում ներկայացված վարժություններն ամենից արդյունավետ անցկացնելու համար անհրաժեշտ է ձևավորել միջավայր, որում խմբի անդամներն անկաշկանդ կուսուժասսիրեն բարդ, իսկ հաճախ նաև հակասական հարցերը և կփորձեն գտնել իրենց սեփական մոտեցումները: Վատ չէր լինի, եթե դուք ցույց տայիք մասնակիցներին, որ դուք էլ եք նրանց պես ուսուժասսիրում հարցը: Կրթական գործընթացին ուսուցանողների ուղղակի մասնակցությունը հաճախ նպաստում է նյութի ավելի արդյունաետ և որակյալ յուրացմանը և մարդու իրավունքների *Միջոցով* սովորելու սկզբունքի անթափանցի մասն է: Այսպիսով, վարողը չպետք է լինի բոլոր հարցերի մասնագետ, բայց պետք է կարողանա օգնել մասնակիցներին գտնել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը և ինքնուրույն հասնել պատասխաններին ու ձևավորել սեփական կարծիքը:

ԱՊԱՅՈՎ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ

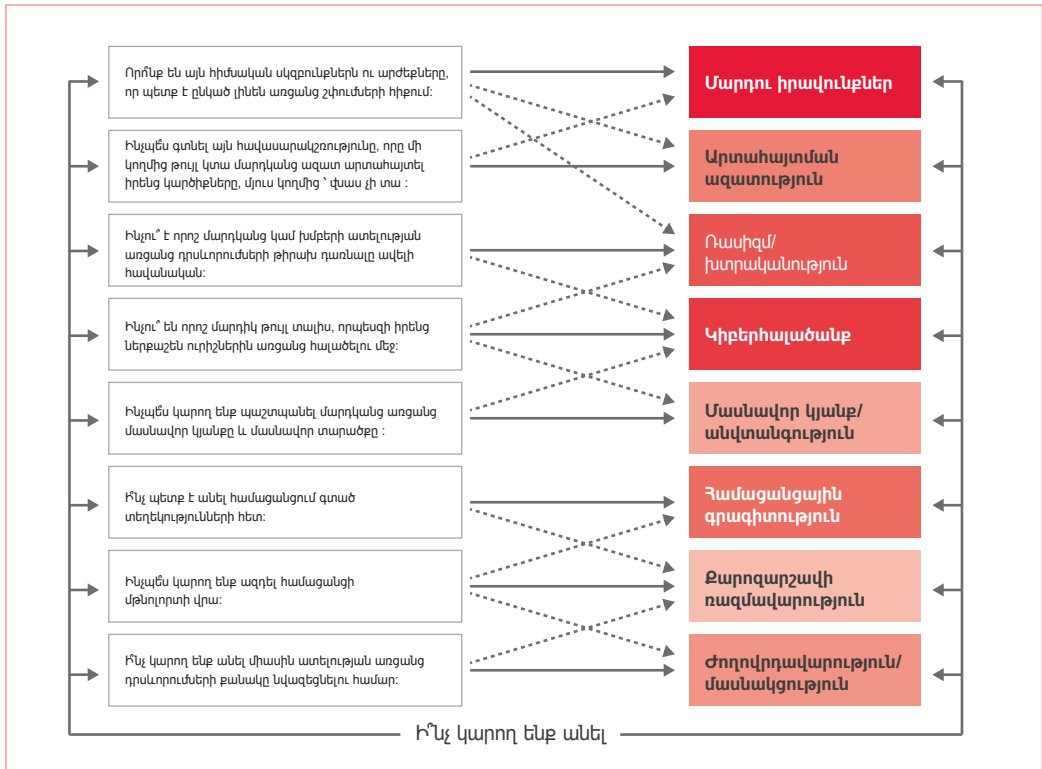
Ձեռնարկվում ներառված վարժություններից և շոշափվող հարցերից շատերը կարող են ուղղակիորեն կապված լինել ձեր մասնակիցների հետ: Մասնակիցներից ոմանք կարող են ենթարկված լինել հալածանքների և ծաղրի կամ կիբերհալածանքների և ծաղրի, միգրացե նույնիսկ խմբի այլ անդամների կողմից: Ոմանք էլ միգրացե դարձել են ռասիստական կամ խտրական վարքագծի թիրախ: Չափազանց կարևոր է, որպեսզի դուք գիտակցեք նման զարգացումների հավանականությունը և նրբանկատ լինեք: Դուք պետք է կարողանաք հասկացնել մասնակիցներին, որ անհրաժեշտության դեպքում միշտ կօգնեք և կաջակցեք նրանց: Պատրաստ եղեք անհրաժեշտության դեպքում ապահովել այդ աջակցությունը կամ ինքնուրույն, կամ ուղղորդելով նրանց այնտեղ, որտեղ նրանց կկարողանան օգնել: InSafe (www.saferinternet.org) և InHope (www.inhope.org) ցանցերը շատ երկրներում տրամադրում են օգտակար կոնտակտային տվյալներ առցանց ահաբեկման և հարձակումների մասին հայտնելու համար: Անդամ երկրներից շատերն ունեն իրենց սեփական ծառայությունները՝ բողոքներ ընդունելու և աջակցելու համար: Վարողներին խորհուրդ է տրվում տեղեկանալ այդ ծառայությունների մասին և անհրաժեշտության դեպքում այդ ծառայությունների ներկայացուցիչներին ներգրավել կրթական գործընթացի մեջ:

Չնարավորության սահմաններում անհրաժեշտ է ապահովել, որպեսզի մասնակիցները իրենց «ապահով» զգան այս հարցերը քննարկելիս: Կարող եք խմբի հետ միասին սահմանել որոշ ելակետային կանոններ, օրինակ՝ համաձայնության գաք ուրիշի կարծիքը հարգելու, որևէ տեսակի վիրավորանքներից և ահաբեկումից, ծաղրուծանակից և անձին ուղղված քննադատությունից զերծ մնալու մասին:

3.4 ԻՆՉ ԱՆԵԼ ԵՎ ԻՆՉ ՉԱՆԵԼ

1	<p>Խրախուսե՞ք մասնակիցներին արտահայտել իրենց սեփական կարծիքը և կիսվել զաղափարներով, ինչպես նաև խոսել իրենց սեփական փորձառության մասին:</p>	<p>Մի՛ բննադատեք որևէ առաջարկություն՝ անվանելով այն «անօգուտ», «առնչություն չունեցող» կամ «հիմար»</p>
2	<p>Աշխատե՞ք ձևավորել փոխադարձ հարգանքի, անվտանգ, ապահով միջավայր, որտեղ ոչ ոք խնդիր չի ունենա սեփական կարծիքը արտահայտելիս:</p>	<p>Թույլ մի՛ տվեք, որպեսզի խումբը մերժի, անտեսի, կակնկալ վերաբերմունք ցույց տա կամ հարգանքով չվերաբերվի որևէ մեկին: Աշխատեք հենց սկզբից որոշ ելակետային սկզբունքներ արձանագրել:</p>
3	<p>Խրախուսե՞ք բննարկումներն ու հարցադրումները իրենց կասկածներն ու անվստահությունը արտահայտելով նրանք նույնպես սովորում են:</p>	<p>Մի՛ արեք երկար ներկայացումներ: Այդպես դուք միայն կկորցնեք մասնակիցների ուշադրությունը:</p>
4	<p>Աշխատե՞ք կապել նյութը մասնակիցներին շրջապատող իրականության հետ և իրենց կյանքում հանդիպող իրական խնդիրների հետ:</p>	<p>Մի՛ ծանրաբեռնեք նրանց ընդհանրացումներով, որոնց կապը իրենց իրական կյանքի հետ նրանք չեն տեսնի:</p>
5	<p>Հրաժարվե՞ք դոգմատիկ արտահայտություններից: Հնարավորություն տվե՞ք նրանց բնել «անբնեյի ճշմարտությունները» և դուք էլ հետևե՞ք նրանց օրինակին:</p>	<p>Մի՛ «բարոզեք» և մի՛ օգտագործեք ձեր դիրքը վեճը փակելու համար:</p>
6	<p>Անկեղծ եղե՞ք մասնակիցների հետ: Նրանք ձեզ ավելի շատ կհարգեն և ավելի հեշտությամբ կբացվեն:</p>	<p>Մի՛ փորձեք ցույց տալ, որ դուք գիտեք պատասխանը, եթե դա այդպես չէ: Ասե՞ք նրանց, որ կփորձեք պարզել կամ հորդորե՞ք նրանց ինքնուրույն պարզել:</p>
7	<p>Վստահե՞ք մասնակիցներին: Նրանք պետք է կարողանան ինքնուրույն գտնել պատասխանները:</p>	<p>Մի՛ վերաբերվեք նրանց բարձրից և մի՛ փորձեք առաջնորդել, եթե նրանք դա չեն ուզում:</p>
8	<p>Լուրջ վերաբերվե՞ք նրանց առաջարկներին: Հավանականությունը, որ նրանք կներգրավվեն շատ ավելի մեծ կլինի, եթե նրանք զգան, որ իրենց լուրման են ներդնում:</p>	<p>Մի՛ փորձեք անպայման հետևել նախնական ծրագրին: Հարմարվե՞ք նրանց հետաքրքրություններին, եթե զգում եք, որ ցանկանում են այլ ուղղությամբ շարժվել:</p>
9	<p>Փորձե՞ք ազդել նրանց բնական մարդկային զգացմունքների վրա: Հարցրե՞ք նրանց՝ ինչ են նրանք զգում, կամ ինչ կզգան եթե...</p>	<p>Մի՛ հանձնվեք, եթե նրանց կարծիքները չարակամ են կամ անմիտ: Ցու՛յց տվե՞ք նրանց այլ տեսանկյուն:</p>
10	<p>Վարվե՞ք մասնակիցների հետ ինչպես հավասարը հավասարի հետ: Բոլորը հավասար են, դուք բոլորը ընդամենը սովորական մահկանացուներ եք:</p>	<p>Մի՛ անտեսեք որևէ մասնակցի և նախապես կարծիք մի՛ կազմեք նրանց կարողությունների մասին: Մարդիկ անկանխատեսելի են:</p>

3.5 ԹԵՄԱՆԵՐ ԵՎ ՀԱՐՑԵՐ

ԳԼՈՒԽ 4

21 ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ԴԵՄ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ ՊԱՅՋԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Մեկ օր դատարանում	30
Սլիփվիլի (քնած քաղաքի) նոր մզկիթը	38
Գործողությունների և քարոզարշավի պլանավորումը քայլ առ քայլ	48
Փոխում ենք խաղի կանոնները	61
Ստուգում ենք փաստերը	68
Ազատությունների բախում	74
Դիմակայում ենք կիբերնվաստացմանը և կիբերահաբեկմանը	81
Անսահմանափակ ազատություն՝	85
X խումբը	90
Եկե՛ք նորից բեմադրենք	96
Գուշակի՛ր իրավունքը	100
Կարդում ենք կանոնները	106
Արմատներ և ճյուղեր	114
Որոշում ենք, որն է վատագույն տարբերակը	119
Եկե՛ք արտահայտվենք	125
Ի՞նչ են նրանք պատմում	130
Իսկ ի՞նչ է ատելություն պարունակող խոսքը	135
Վիրտուալ գործողություն	142
Ցանցային հարձակում	147
Ի՞նչ կարծիք ունես իմ մասին	152
Ինչպե՞ս ես «հազնվում» ցանց գնալիս	157

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓ ԱՂՅՈՒՍԱԿ

Վերնագիր	Թեմաներ	Համառոտ նկարագիր	Մա- կար- դակ	Ժամանակ (րոպեներով)
Մեկ օր դատարանում	Արտահայտման ազատություն Մարդու իրավունքներ Ռասայականություն և խտրականություն	Մասնակիցները իրականացնում են փոքր դատական նիստի բեմակա- նացում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում քննված իրական դատական գործի հիման վրա:	4	120
Սլիփվիլի Նոր մզկիթը	Ժողովրդավարություն և մասնակցություն Ռասիզ և խտրականություն Համացանցային գրագիտություն	Սա առցանց խորհրդակցության/ քննարկման նմանակում է: Քննարկվում է ավանդաբար քրիստոնեական թաղամասում Նոր մզկիթի կառուցման հարցը:	4	Մինչև 3 ժամ, կամ 3` 50 րոպե տևողությամբ առանձին դասաժամ
Գործողություն- ների և բարոգար- չավի պլանավոր- ումը բայլ առ բայլ	Ռասիզմ և խտրականություն Քարոզարշավի ռազմավարություններ Մարդու իրավունքներ	Սա 4 մասից բաղկացած գործողու- թյունների շարք է, որի վերջնականա- տակը ատելություն բարոգող խոսքի և ատելության հողի վրա իրականացված հանցագործությունների դեմ ակցիայի կազմակերպումն է: Վարժության մասերից յուրաքանչյուրը կարող է անց կացվել ինչպես առանձին, այնպես էլ՝ գրթում զետեղված այլ վարժությունների հետ համադրվելով:	4	90, 60 և 45 րոպե տևողու- թյամբ 3 սեսիա 1-ին, 2-րդ և 3-րդ մասերի համար: Անհրաժեշտ է ժամանակ նաև բուն ակցիան իրականացնելու համար:
Փոխում ենք խաղի կանոնները	Ռասիզմ/ խտրականություն Համացանցային գրագիտություն Քարոզարշավի ռազմավարություններ Ժողովրդավարություն և մասնակցություն	Մասնակիցները ծանոթանում են Քարոզարշավին և նախապատրաս- տում «փոքր քարոզարշավ» առցանց խաղերում սեքսիզմի դեմ:	3	60
Ստուգում ենք փաստերը	Համացանցային գրագիտություն Ռասիզմ/ խտրականություն Քարոզարշավի ռազմավարություններ	Այս դերային վարժության համար մասնակիցները պետք է բաղաբաղական գործիչների առաջադրանքով «հետազոտեն» միասեռականների նկատմամբ ատելության տարբեր դրսևորումների հարցը: Նրանք պետք է ուսումնասիրեն առցանց տեղեկատվության արժանահա- վատությունը և մշակեն ռազմավա- րություն իրենց գործունեության համար:	4	60

Վերնագիր	Թեմաներ	Համառոտ նկարագիր	Մա- կար- դակ	Ժամանակ (րոպեներով)
Ազատությունների բախում	Ժողովրդավարություն/ մասնակցություն Արտահայտման ազատություն Ռասիզմ/ խտրականություն	Սա իրավիճակի նմանակում- վարժու- թյուն է: Երկու համայնք ունեն արտա- հայտման ազատության վերաբերյալ հակադիր մոտեցումներ, սակայն, ստիպված են միասին ապրել միևնույն կղզու վրա:	4	120
Դիմակայում ենք կիբերնվաստաց- մանը և կիբերահա- բեկմանը	Կիբերահաբեկում/ կիբերնվաստացում Ժողովրդավարություն/ մասնակցություն Համացանցային գրագիտություն	Այս վարժությունը կօգնի մասնակից- ներին հասկանալ, թե ինչպես իրենք կարծազանքեին, եթե հայտնվեին հալածանքների և ահաբեկման հետ առնչվող տարբեր իրավիճակներում: Վարժության ընթացքում նաև կթնարկվեն գործողությունների այլընտրանքային սցենարներ:	1	45
Անսահմանափակ ազատություն՝	Արտահայտման ազատություն Ժողովրդավարություն/ մասնակցություն Մարդու իրավունքներ	Մասնակիցները ուսումնասիրում են արտահայտման ազատության գա- ղափարը մի շարք իրական դեպքերի ուսումնասիրությունների հիման վրա: Նրանք պետք է որոշեն ինչ անել հակասական, վիրավորական կամ հնարավոր վտանգ պարունակող մեկնաբանությունների և հաղոր- դագրությունների հետ:	2	45
X Խումբը	Ռասիզմ/ խտրականություն Մարդու իրավունքներ Անձնական կյանք/ անվտանգություն	Մասնակիցները պետք է որոշեն, թե Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի որ իրավունքների ոտնահարումների հետ են ամենից հաճախ բախվում երիտասարդ ռոմա զնչուները:	4	60
Եկե՛ք նորից բեմադրենք	Կիբերնվաստացում/ կիբերծանակում Ժողովրդավարություն/ մասնակցություն Ռասիզմ/ խտրականություն	Այս վարժության հիմքում ընկած է դերային խաղը: Ըստ սցենարի՝ երեխաներից մեկին ճշշումներով ներքաշում են մեկ այլ երեխայի նվաստացնելու և ծանակելու մեջ: Մասնակիցները պետք է վերաբեմադրեն իրավիճակը այլ արդյունք ստանալու նպատակով:	2	60

Վերնագիր	Թեմաներ	Համառոտ նկարագիր	Մա- կար- դակ	Ժամանակ (րոպեներով)
Գուշակի՜ր իրավունքը	Մարդու իրավունքներ Ռասիզմ/ խտրականություն Անձնական կյանք/ անվտանգություն	Այս վարժության միջոցով մասնակից-ները ընդհանուր պատկերացում են կազմում մարդու իրավունքների մասին թիմային խաղի միջոցով: Մասնակիցները պետք է իրենց թիմի մյուս անդամներին նկարագրեն տարբեր իրավունքներ՝ օգտագործելով ինչ կցանկանան: Միակ բանը, որ չեն կարող անել՝ խոսելն է:	1	60
Կարդում ենք կանոնները	Քարոզարշավի ռազմավարություններ, Համացանցային գրագիտություն, Ժողովրդավարություն/ մասնակցայնություն	Մասնակիցները պետք է գտնեն վեր կայքի օգտագործողի կանոնները կամ հանրույթի համար մշակված ուղեցույցները և քայլեր ձեռնարկեն այդ կայքին անցանկալի բովանդակության մասին տեղեկացնելու համար: Մասնակիցները նաև քննարկում են նման բովանդակության մասին հայտնելու առավելություններն ու թերությունները, հատկապես հաշվի առնելով, Վեբ 2.0-ի ընձեռած հնարավորությունները:	3	60
Արմատներ և ճյուղեր	Ռասիզմ/ խտրականություն Մարդու իրավունքներ Քարոզարշավի ռազմավարություններ	Մասնակիցները ուսումնասիրում են ատելություն տարածող առցանց խոսքի պատճառներն ու հետևանքները՝ կիրառելով «խնդիրների ծառ» մեթոդը: Այս վարժությունը կարող է օգտագործվել և որպես «X հունվրը» վարժության շարունակություն, և առանձին:	2	45
Որոշում ենք, որն է վատագույն տար- բերակը	Ռասիզմ/ խտրականություն Ժողովրդավարություն/ մասնակցություն	Սա ատելություն տարածող առցանց խոսքին վերաբերող ներածական վարժություն է: Մասնակիցները պետք է դասակարգեն նույնասեռականների դեմ ուղղված ատելություն պարունակող խոսքի օրինակները՝ սկսելով «ամենավատերից»:	1	45
Եկե՛ք արտա- հայտվենք	Քարոզարշավի ռազմավարություններ Ռասիզմ/ խտրականություն Համացանցային գրագիտություն	Վարժության ընթացքում կիրառվում է «ակվարիում-քննարկում» մեթոդը՝ հասարակության որոշակի խմբերի մասին տարածված նախապաշարուն-ները քննարկելու համար: Այս մեթոդի կիրառումը նպաստում է, որպեսզի մասնակիցները ավելի քննա-դատաբար մոտենան ընդունված և հաստատված համոզմունքներին և մշակեն փաստարկներ ատելություն պարունակող խոսքին արծագանքելու համար:	1	45

Վերնագիր	Թեմաներ	Համառոտ նկարագիր	Մա-կար-դակ	Ժամանակ (րոպեներով)
Ի՞նչ են նրանք պատմում	Ռասիզմ/ խտրականություն Մարդու իրավունքներ Արտահայտման ազատություն	Մասնակիցները փոքր խմբերով վերլուծում են լրատվական մի կուլթ՝ կենտրոնանալով նրա վրա, թե ինչ լուսի ներքո են պատկերվում ներգաղթյալները և ներգաղթը: Արդյունքները ներկայացվում են կոլաժի տեսքով:	2	60
Իսկ ի՞նչ է ատելություն պարունակող խոսքը	Մարդու իրավունքներ Ռասիզմ/ խտրականություն	Մասնակիցներ ուսումնասիրում են ատելություն պարունակող խոսքի օրինակներ և քննարկում դրանց հնարավոր ազդեցությունը անհատների և հասարակության վրա:	2	60
Վիրտուալ գործողություն	Քարոզարշավի ռազմավարություններ Ռասիզմ/ խտրականություն Մարդու իրավունքներ	Այս վարժության ընթացքում մասնակիցները կտեղեկանան ռասիզմի դեմ մի քանի ոգևորիչ ակցիաների մասին և միասին կմտածեն, թե ինչ նմանատիպ առցանց գործողություններ է կարելի իրականացնել:	3	60
Ցանցային հարձակում	Համացանցային գրագիտություն Քարոզարշավի ռազմավարություններ Ռասիզմ/ խտրականություն	Մասնակիցները պետք է վերափոխեն (մտացածին) քարոզարշավի կայքը, որպեսզի կարողանան լուծել տեղական համայնքի կողմից ռասիստական բնույթի մեկնաբանությունների տեղատարափի հարցը:	3	90
Ի՞նչ կարծիք ունես իմ մասին	Ռասիզմ/ խտրականություն Համացանցային գրագիտություն Ժողովրդավարություն/ մասնակցություն	Վարժությունը տեղի է ունենում երևակայական համացանցային ֆորումում: Մասնակիցները պետք է ողջունեն միմյանց՝ որոշակի խմբերի մասին առկա ընդունված կարծրատիպերի հիման վրա: Այս վարժության ընթացքում նրանք պետք է մշակեն ուղեցույց առցանց հաղորդակցության համար:	1	Մաս I՝ 35 րոպե Մաս II՝ 25 րոպե
Ինչպե՞ս ես «հագնվում» ցանց զալիս	Անձնական կյանք/ անվտանգություն Համացանցային գրագիտություն Կիրքերնվաստացում	Մասնակիցները լրացնում են սխեմա, որի միջոցով ցույց են տալիս իրենց անձնական նախապատվությունները՝ առցանց որոշակի տեղեկություններ տեղադրելու և կիսելու առումով: Այնուհետև քննարկում են անձնական բնույթի տեղեկությունները առցանց տեղադրելու հարցում ավելի զգուշավոր լինելու հարցը:	1	40

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
4

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ
9-15

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
120՝

ՄԵԿ ՕՐ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները բեմականացնում են փոքր դատական նիստ, որի համար հիմք է ծառայում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում քննված իրական գործերից մեկը:

ԹԵՄԱՆԵՐ	Արտահայտման ազատություն, մարդու իրավունքներ, ռասիզմ, խտրականություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ	Մակարդակ 4
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ	9-15
ԺԱՄԱՆԱԿԸ	120 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Քննարկել, թե ինչպես է կարելի հավասարակշռել մի կողմից արտահայտման ազատության իրավունքը, մյուս կողմից՝ ռասիստական վիրավորանքների և ատելություն քարոզող խոսքի գոհերին պաշտպանելու անհրաժեշտությունը Ուսումնասիրել արտահայտման ազատության իրավունքի (Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների եվրոպական կոնվենցիա, հոդված 10) պաշտպանության միջոցները և սահմանափակումները: Հասկանալ Եվրոպական դատարանի դերը
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Էջ 35-37 քարտերի մի քանի օրինակ Գրիչներ և թուղթ՝ նշումների համար Փոքր խմբերի համար աշխատանքային տարածք՝ ցանկալի է տարբեր սենյակներում
ՆԱԽԱՊԱՐԱՏՈՒՄ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Նախապատրաստեք էջ 36-ի քարտերը՝ պատճենելով և կտրատելով դրանք: Բոլոր մասնակիցները պետք է ունենան իրենց քարտը և դատական գործի մեկ օրինակ: Յուրաքանչյուր փոքր աշխատանքային խմբում պետք է լինեն հավասար կամ հնարավորինս հավասար թվով դատավորներ, դանիական կառավարության և պրն. Յերսիլդի ներկայացուցիչներ: Համարակալե՛ք յուրաքանչյուր խմբի քարտերը, այնպես, որ յուրաքանչյուր խմբում լինի մեկ դատավոր, մեկ պրն.Յերսիլդ և մեկ դանիական կառավարության ներկայացուցիչ: Այսինքն՝ Նույն դերը կատարող մասնակիցները պետք է ունենան հաջորդական համարներ (տե՛ս ցուցումներ կետ 6): Ձեզ անհրաժեշտ կլինի այնպիսի տարածք, որտեղ «խումբ-դատարանները» (թվով 3 հոգի) կարողանան նստել մյուսներից առանձին:

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Ասացե՛ք խմբին, որ այս խաղը ընդդեմ դանիական կառավարության դատական գործի մասին է, որը քննվել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում: Մասնակիցները պետք է խաղան այս դատական գործի տարբեր մասնակիցների դերերը՝ դատավորների, դանիական կառավարության և ռասիստական տեսակետներ արտահայտող հաղորդում պատրաստելու համար դատապարտված, լրագրող՝ պրն. Յերսիլդի: Եթե կա անհրաժեշտություն, հիշեցրե՛ք մասնակիցներին, թե ինչ է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը և Մարդու իրավունքների պաշտպանության մասին կոնվենցիան: Ասե՛ք նրանց, որ գործը վերաբերում է արտահայտման ազատությանը:
2. Հարցրե՛ք մասնակիցներին, թե ինչպես են նրանք հասկանում արտահայտման ազատությունը: Վերջում, օգտվելով ստորև կամ գլուխ 5-ում ներկայացված նյութերից, համառոտ լրացումներ արե՛ք:

Ազատ խոսքը, կամ արտահայտման ազատության իրավունքը մարդու հիմնարար իրավունքներից մեկն է: Մարդիկ պետք է հնարավորություն ունենան «արտահայտել» իրենց կարծիքները կամ մտքերը, քանի որ մեր մտքերը, կարծիքները և համոզումները մեր ինքնության կարևոր մասն են: Արտահայտման ազատությունը պետք է պաշտպանվի, քանի որ այն առանցքային դերակատարում ունի ժողովրդավարական հասարակության մեջ: Սակայն, երբեմն, եթե արտահայտման ազատությունը կարող է վնասել անհատներին կամ վտանգավոր լինել հասարակության համար, այդ իրավունքը կարող է սահմանափակվել:

3. Խմբի համար կարդացե՛ք «գործի» մասին նյութը (էջ 35): Համոզվե՛ք, որ գործի բոլոր մանրամասները հասկանալի են խմբի բոլոր մասնակիցների համար:
4. Բաժանե՛ք մասնակիցներին երեք հավասար խմբի:
 - Խումբ Ա-ն ներակայացնում է պրն. Յերսիլդին
 - Խումբ Բ-ն՝ դանիական կառավարությանը
 - Խումբ Գ-ն՝ Եվրոպական դատարանի դատավորներին:
5. Յուրաքանչյուր խմբին տվե՛ք իրենց դերաբարտը և գործի մասին տեղեկություններ պարունակող տեքստի օրինակ: Բացատրե՛ք նրանց, որ մինչև մյուս խմբերի ներկայացուցիչներին հանդիպելը և դատական նիստը սկսելը, նրանք ունեն 30 րոպե իրենց սեփական դիրքորոշումը քննարկելու և հստակեցնելու համար: Նրանք պետք է օգտագործեն այս ժամանակը իրենց փաստարկները նախապատրաստելու համար կամ, եթե դա դատավորների խումբն է, նախապատրաստեն կողմերին տրվելիք հարցերը:
6. Երբ նախապատրաստական աշխատանքի համար նախատեսված 30 րոպեն կլրանա, ասացե՛ք մասնակիցներին, որ նրանք պետք է գտնեն մյուս երկու խմբերի նույն համարը ունեցող անդամներին և կազմեն նոր աշխատանքային խմբեր: Այսինքն, Ա խմբի 1-ին համարը պետք է գտնի Բ և Գ խմբերի 1-ին համարներին և նրանց հետ նոր խումբ կազմի:
7. Բացատրե՛ք, որ այս նոր փոքր խմբերից յուրաքանչյուրը փոքր դատարան է: Այնուհետև, խմբերը կունենան 20 րոպե կողմերի փաստարկները լսելու և դատավորների հարցերին պատասխանելու համար:
8. Այս ժամանակի լրանալուց հետո դատավորներից յուրաքանչյուրը պետք է վճռի, թե արդյոք հող-վաճ10-ը ոտնահարվել է, թե ոչ: Բոլոր մասնակիցները այժմ միանում են մեծ խմբի մեջ, որպեսզի լսեն դատավորներից յուրաքանչյուրի վճիռը և այդ վճռի հիմնավորումները:

9. Մյուս երկու խմբերի ներկայացուցիչներին (դանիական կառավարության և պրն. Յերսիլդի ներկայացուցիչներին) առաջարկեք մեկնաբանել կայացված վճիռը: Վերջում ասեք նրանց, թե ինչպիսին է եղել Եվրոպական դատարանի իրական վճիռը (Էջ 34): Հարցրեք, թե ինչ են կարծում մասնակիցները այս վճռի մասին:
10. Անցեք վերլուծության և գնահատման: Ստորև ներկայացված հարցերը քննարկելուց առաջ համոզվեք, որ մասնակիցները դուրս են եկել իրենց դերերից:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

- Որո՞նք էին գործի ամենաբարդ հարցերը:
- Ձեզ դժվա՞ր էր խաղալ Ձեր դերը:
- Համաձայն ե՞ք այս գործի վերաբերյալ «դատավորի» կայացրած վճռի հետ: Որո՞նք էին վերջնական որոշման վրա ներգործած ամենակարևոր գործոնները:

Պատմե՛ք մասնակիցներին, որ՝

Չնայած նրան, որ Եվրոպական դատարանի առջև դրված չէր խնդիր որոշել «կանաչ բաճկոնների» մեկնաբանությունների պատժելիության հարցը, այնուամենայնիվ, իրենց վերջնական վճռի մեջ նրանք նաև դրա վերաբերյալ մեկնաբանություն էին ներառել: Ըստ դատավորների կարծիքի՝ «կանաչ բաճկոնների» մեկնաբանությունների վրա չէր տարածվում արտահայտման ազատության իրավունքը, այլ կերպ ասած նրանք չպետք է «ազատ» լինեին արտահայտել նման կարծիք:

- Համաձայն ե՞ք: Ի՞նչ փաստարկներ կարող եք բերել հօգուտ և ընդդեմ նրանց իրավունքները սահմանափակելու:
- Երբևէ հանդիպե՞լ եք ռասիզմի առցանց դրսևորումներ: Ինչպե՞ս կարծագանքեի՞ք, եթե հանդիպեի՞ք:
- Ի՞նչ եք կարծում, մարդիկ պե՞տք է իրավունք ունենան ռասիստական կամ ատելություն արտահայտող մեկնաբանություններ անել առցանց:
- Կարո՞ղ եք առաջարկել գործողություններ, որ դուք կարող եք անել նման դրսևորումների բանակը նվազեցնելու համար:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- «Կանաչ բաճկոնների» որոշ մեկնաբանություններ ներառված են առանձին առձեռն նյութի մեջ: Դուք ինքներդ կարող եք որոշել, թե որքանով տեղին կլինի այս նյութի օգտագործումը ամեն առանձին խմբում:
- 5-րդ կետը սկսելուց առաջ, երբ մասնակիցները աշխատում են միևնույն դերը ունեցողների հետ, նախագրուչացրեք մասնակիցներին, որ յուրաքանչյուրը պետք է իր համար անի իր սեփական նշումները, քանի որ երբ ձևավորվեն «դատարան» խմբերը նրանք չեն կարողանա օգտվել մյուսների արած նշումներից:
- Հորդորեք մասնակիցներին, որպեսզի նրանք հատկացված ժամանակի մի մասը օգտագործեն մյուսների հետ գործի մանրամասները քննարկելու, իսկ մյուսը՝ իրենց բացման խոսքին նախապատրաստվելու համար: Դատավորները պետք է հստակեցնեն գործի մանրամասները

և մտածեն, թե կողմերից ինչ լրացուցիչ տեղեկությունների կարիք կարող են ունենալ որոշում կայացնելու համար:

- Բացատրեք դատարանի երկու կողմին էլ, որ նույնիսկ եթե նրանք համաձայն չեն այն դիրքորոշման հետ, որը պետք է ներկայացնեն, նրանք պետք է անեն ամեն ինչ դատավորների առջև լավագույն պաշտպանությունը ապահովելու համար:
- Լավ կլինի, եթե դուք կարողանաք ապահովել, որպեսզի տարբեր «դատարանները» հանդիպեն առանձին սենյակներում (կետ 7), կամ հնարավորինս հեռու նստեն, որպեսզի ոչ իրենք կարողանան լսել մյուս խմբերի քննարկումները, ոչ էլ՝ մյուսները իրենցը:
- «Դատական նիստի» ընթացքում ժամանակի կառավարումը հանձնարարեք դատավորներին: Միգուցե նրանք ցանկանան նախօրոք պլանավորել, թե որքան ժամանակ են հատկացնում հարցերի և որքան կողմերից յուրաքանչյուրի համար: Հատուկ շեշտեք, որ կողմերից յուրաքանչյուրին պետք է տրվի հավասար ժամանակ: Բացի այդ պետք է ապահովել, որպեսզի վերջում ժամանակ մնա անհասկանալի և վիճելի հարցերի պարզաբանման համար:
- Միգուցե նաև, արժե պարզաբանել, որ Եվրոպական դատարանը որոշում էր ընդունում ոչ թե պրև. Յերսիլդի վարքագծի վերաբերյալ, այլ քննում էր դանիական կառավարության «վարվելակերպը» պրև. Յերսիլդի նկատմամբ: Եվրոպայի խորհրդի անդամ երկրները պետք է ապահովեն, որպեսզի ներպետական օրենքները պաշտպանեն մարդու իրավունքները: Երբ Եվրոպական դատարանը պետք է վճիռ կայացնի, ապա այն քննում է, թե որքանով է օրենքը կամ դրա մեկնաբանությունը ապահովում այդ իրավունքների պաշտպանվածությունը:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Կարող եք նաև անցկացնել այն որպես դերային խաղ, որին կմասնակցի մասնակիցների մի փոքր խումբ, իսկ մյուսները կլինեն հանդիսատեսի դերում: Դերային խաղի մասնակիցներին կարելի է դերաբարտերը բաժանել նախօրոք և խնդրել որպեսզի նրանք նախապատրաստեն իրենց փաստարկները մինչև բուն գործընթացի սկսվելը: Հանդիսատես մասնակիցները դերային խաղի վերջում պետք է արտահայտեն իրենց կարծիքը և վերաբերմունքը:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Մասնակիցները կարող են պարզել, թե արդյոք այն կայքերը, որ նրանք այցելում են ունեն հստակ քաղաքականություն մասնատրական և ատելություն պարունակող այլ դրսևորումների վերաբերյալ:

- Մասնակիցները կարող են հավաքել մի քանի օրինակ և արդեն խմբում համեմատել տարբեր կայքերի կողմից որդեգրված քաղաքականությունները: Քննարկեք, թե, ըստ նրանց, որքանով են դրանք կատարում օգտատերերին պաշտպանելու գործառնությունը և ինչպես կարելի կլիներ դրանք ավելի արդյունավետ դարձնել: Նրանք կարող են այնուհետև տեղադրել իրենց առաջարկները «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման կայքում և խրախուսել մյուս առցանց ակտիվիստներին լրբքինգ իրականացնել իրենց կողմից ընտրված կայքերի նկատմամբ:
- Մասնակիցները կարող են նաև ընտրել մեկ-երկու այնպիսի կայք, որոնք պնդում են, որ ունեն ատելություն պարունակող խոսքի վերաբերյալ քաղաքականություն և հետևել, թե որքանով արդյունավետ է կիրառվում այդ քաղաքականությունը: Առցանց ատելության դրսևորումների օրինակներ հանդիպելիս մասնակիցները կարող են դրանց մասին տեղեկացնել Ատելություն

պարունակող խոսքը վերահսկող դիտախմբին, ինչպես նաև բողոքներ ուղարկել, հղում անելով Նշված բաղաբականությանը, այդ առցանց բովանդակության համար պատասխանատու կայքերին:

Մասնակիցների հետ միասին մշակեք այնպիսի հակափաստարկներ այս գործի մեջ արտահայտված ռասիստական դիրքորոշումներին, որոնք նրանք կկարողանան օգտագործել նաև ռասիստական կարծիքների արտահայտման այլ դրվագների հանդիպելիս:

Մասնակիցների հետ միասին պատրաստեք տեսաֆիլմ՝ ժողովրդավարական հասարակության համար բազմազանության և տարբերվողը ընդունելու կարևորության մասին:

ԱՅԼ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՎԵՒՈՒՄ

Այս գործը քննվել է Եվրոպական դատարանի կողմից 1994թ: Դատարանը չէր համաձայնել դանիական դատարանի որոշման հետ և վճռել էր, որ պրն. Յերսիլը չպետք է պատժվեր ֆիլմը նկարահանելու և ցուցադրելու համար: Դատարանը գտել էր, որ ֆիլմում բավականաչափ հստակ էր, որ ռասիստական մեկնաբանությունները ֆիլմի հեղինակի համար ո՛չ ընդունելի էին, ո՛չ էլ նախընտրելի, ինչպես նաև, որ չկար վտանգ, որ հասարակությունը կարող էր սխալ ընկալել ֆիլմի ուղերձը:

Նրանք մասնավորապես Նշել էին, որ

« [ֆիլմում] փորձ էր կատարվել հարցազրույցի միջոցով ի ցույց դնել, վերլուծել և բացատրել երիտասարդների հենց այս խմբի վարքագիծը, որի անդամները սահմանափակ են և դժգոհ իրենց սոցիալական կարգավիճակից, հակված են բռնության և արդեն իսկ ունեն դատվածություններ: Այսպիսով, ֆիլմում փորձ էր կատարվել խոսել մի խնդրի մասին, որը արդեն այն ժամանակ հանրության լուրջ մտահոգությունների առիթ էր:»

Դատարանը նաև առանձնահատուկ շեշտել էր լրատվության առանցքային կարևորությունը ժողովրդավարական հասարակության համար և այն հանգամանքը, որ այդպիսով լրատվամիջոցները հնարավորություն են ստանում կատարելու «հանրության պահակաշան» բացառիկ դերը: Նրանք նաև Նշել էին, որ այլ անձի հայտարարությունները հանրայնացնելու համար լրագրողին պատժելու համար պետք է չափազանց ուժեղ հիմքեր լինեն: Ազատ մամուլի ամենակարևոր գործառնություններից մեկը դա այնպիսի հարցերի շուրջ հանրային քննարկումների հնարավոր դարձնելն ու խրախուսելն է, որոնք կարևորություն ունեն ողջ հասարակության համար:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ԳՈՐԾԸ

Դիմողը պրն. Յենա Օլաֆ Յերսիլը, Դանիայի քաղաքացի է և աշխատում է Դանիայի ռադիոյում (որը հեռարձակում է նաև հեռուստահաղորդումներ): Լրատվական ալիքը ունի լուրջ լրատվամիջոցի հեղինակություն և նախատեսված է լավ տեղեկացված հանդիսատեսի համար: Պրն. Յերսիլը ցանկանում էր հեռարձակել մի փաստագրական ֆիլմ, որը պատմում էր ծայրահեղ ռասիստական ուղղվածություն ունեցող՝ «Կանաչ բաճկոններ» խմբի մասին: Նա կապվել էր խմբի անդամների հետ և ծավալուն հարցազրույց վերցրել նրանցից, այնուհետև մոնտաժել էր նյութը՝ դարձնելով այն մի քանի րոպե տևողությամբ ֆիլմ և ավելացնելով իր սեփական մեկնաբանությունները: Կերջնական արդյունքը ցուցադրվել էր լրատվական հաղորդման հատվածներից մեկում և հեռարձակվել ազգային հեռուստատեսությամբ:

Չեռարձակվող հաղորդման մեջ «Կանաչ բաճկոններ» խմբի անդամները հանդես էին գալիս Դանիայում բնակվող ներգաղթյալների և էթնիկ խմբերի հասցեին ահաբեկիչ և վիրավորական հայտարարություններով՝ համեմատելով սևամորթ մարդկանց գործիլանների հետ և ասելով, որ նրանք «մարդ չեն»: Դանիական դատարանը մեղավոր էր ճանաչել «կանաչ բաճկոններին» ռասիստական մեկնաբանությունների մեղադրանքով և նաև մեղավոր էր ճանաչել պրն. Յերսիլին, գտնելով, որ նա «խրախուսել էր» նրանց և այնուհետև հեռարձակել այդ մեկնաբանությունները՝ հասանելի դարձնելով հանրության համար:

Պրն. Յերսիլը բողոքարկել էր իր դատապարտման մասին որոշումը՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում, քանի որ համարում էր, որ դանիական դատարանի կողմից իր դատապարտումը ոտնահարում էր արտահայտման ազատության իր իրավունքը (ՄԻԵԿ, հոդված 10):

Եվրոպական դատարանը պետք է որոշեր, թե որքանով «իրավաչափ» էր մեկնաբանությունները հեռարձակելու նրա իրավունքի սահմանափակումը: Սա ենթադրում էր, որ անհրաժեշտ էր հասկանալ, թե որքանով էր գտնվել անհրաժեշտ հավասարակշռությունը ռասիստական մեկնաբանությունների թիրախ դարձած մարդկանց իրավունքների պաշտպանության և նման խմբի գոյության մասին հանրությանը տեղեկացնելու անհրաժեշտության միջև:

Կամընտրական նյութ

Չեռարձակված հաղորդման ընթացքում հնչած որոշ մեկնաբանություններ՝

«... հյուսիսային նահանգները [Ամերիկայի] ուզում էին, որ նեգրերը ազատ մարդիկ լինեն, բայց դրանք մարդ չեն, դրանք կենդանի են...»

«Մի հատ վերցրու գորիլայի նկարին նայի, հետո նայի նեգրին, լրիվ նույն մարմնի կառուցվածքն ունեն, տափակ ճակատ, բան...»

“Նեգրը մարդ չի, կեղանի ա, նույնը վերաբերվում է մյուս խոպանչիներին, թուրքերին, հարավսլավացիներին ու ֆագաճներին... չգիտեմ էլ անունները ինչ են»

«...մեզ իրենց մտածողությունը դուր չի գալիս... դուր չի գալիս, որ իրենց զինաբավեական շորերով դուրս են գալիս փողոց ու խոտում են իրենց անհասկանալի «հուլա-հուլա» լեզվով...»

«Զո կարծիքով ի՞նչ են վաճառում: Թմրանյութ են վաճառում: «Վեստրեթի» բանտի կալանավորների կեղծ թմրանյութերի պատճառով է այնտեղ... դրանք այն մարդիկ են, որ բանտում են թմրանյութերի վաճառքի համար...»

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՊՐՆ. ՅԵՐՍԻԼԴԻ ԴԵՐԱՋԱՐՏԸ

Դուք լուրջ լրագրող եք և ցանկանում էիք ֆիլմ նկարահանել ռասիզմի և այլատյացության մասին, որը կաներ 2 բան՝

1. Ի ցույց կդնեի խնդրի ծավալները, ներառյալ «Կանաչ բաճկոնների» տեսակետների ծայրահեղական բնույթը:
2. Ցույց կտար, որ «Կանաչ բաճկոնները» քրեականացված խումբ են, որի անդամներից շատերը Էմոցիոնալ առումով հասուն չեն և սոցիալապես անապահով են:

Դուք գտնում եք, որ կարևոր է, որպեսզի հասարակությունը հասկանա այս երկու խնդիրը և կարծում եք, որ ձեր հաղորդումը կարողացավ անդրադառնալ երկուսին էլ, մասամբ հաղորդման մեջ ուղղակիորեն ներառելով հարցազրույցին մասնակցած երիտասարդների ամենավատ մեկնաբանությունները, իսկ մասամբ էլ նկարագրելով նրանց կրթվածության ցածր մակարդակը, նրանց ծագումը և այն սոցիալական խնդիրները, որոնց հետ նրանք բախվում են: Դուք չեք համարում, որ որևէ մեկը դիտելով ձեր հաղորդումը կեզրակացնեի, որ դուք համաձայն եք արտահայտված ռասիստական կարծիքների հետ:

Որպես լրագրող՝ դուք շատ բարձր եք գնահատում արտահայտման ազատությունը: Չափից ավել սահմանափակումները լրագրողների համար անհնար կդարձնեն հանրությանը՝ իրական և ոչ այնքան հաճելի խնդիրների մասին տեղեկատվություն տրամադրելը: Դուք համոզված եք, որ լրագրողի պարտականությունն է հանրության ուշադրությունը գրավել նման խնդիրների վրա, որպեսզի հանրությունը գիտակցի դրանց գոյությունը և փորձի լուծումներ գտնել:

ԴԱՆԻԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎՐՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐԱՋԱՐՏԸ

Դուք համարում եք, որ պրն.Յերսիլդին դատապարտելով՝ դանիական դատարանը կայացրել էր ճիշտ որոշում: Նրա հաղորդումը պարունակում էր ծայրահեղական և ռասիստական կարծիքներ, որոնք չպետք է հասու դառնային ավելի լայն լսարանի համար: Հաղորդումը ուներ սենսացիոն բնույթ և չէր պարունակում անհրաժեշտ բանականությամբ մեկնաբանություն, որից հասկանալի կդառնար, արտահայտված կարծիքները անընդունելի էին և վտանգավոր: Դուք համոզված եք, որ լրագրողները պատասխանատվություն են կրում իրենց լսարանը մոլորեցնելու և չափից ավել հուզելու համար: Դուք գտնում եք, որ այդ հաղորդումը դիտած մարդիկ չէին հասկանա, որ լրագրողը ցնցված էր այդ ռասիստական արտահայտություններից և համաձայն չէր դրանց հետ: Նրանք չէին հասկանա, որ նման հայտարարությունները վտանգավոր և անօրինական սոցիալական դրսևորումներ էին:

Պրն. Յերսիլդը այնպես էր մոնտաժել ֆիլմը, որպեսզի ներառվեն «Կանաչ բաճկոնների» ամենավատ մեկնաբանությունները: Դուք համարում եք, որ նա չպետք է հարցազրույց անցկացնեի այդ խմբի անդամների հետ, չպետք է խրախուսեր նրանց նման կարծիքներ արտահայտել և վստահաբար չպետք է հանրայնացնեի դրանք՝ ներառելով հաղորդման մեջ: Դուք կարծում եք, որ հաղորդումը չպետք է պատրաստվեր և պրն. Յերսիլդը պետք է պատասխանատվություն կրի նման վտանգավոր կարծիքներ հանրայնացնելու համար:

Եվրոպական կոնվենցիայի հոդված 10 (պարզեցված)

1. Յուրաքանչյուր ոք ունի ազատ արտահայտվելու իրավունք: Այս իրավունքը ներառում է սեփական կարծիք ունենալը, տեղեկություններ և գաղափարներ ստանալը և տարածելը՝ առանց որևէ միջամտության:
2. Արտահայտման ազատությունը կարող է սահմանափակվել, եթե սահմանափակումը «անհրաժեշտ է ժողովրդական հասարակությունում», մասնավորապես այլոց իրավունքները պաշտպանելու համար:..

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԴԵՐԱՔԱՐՏԸ

Ձեր առջև խնդիր է դրված վարել ողջ դատական նիստը և այնուհետև որոշել մեղավոր էր, թե ոչ պրն. Յերսիլդը:

Դատական նիստը

Նախ հիշեցրեք պրն.Յերսիլդին և դանիական կառավարության ներկայացուցիչներին, որ կողմերից յուրաքանչյուրին կտրվի մի քանի րոպե ժամանակ գործի իրենց կողմը ներկայացնելու համար, այնուհետև դուք կտաք հարցեր, և նրանք կպատասխանեն միմյանց: Ասացեք նրանց, որ նրանք պետք է հետևեն սահմանված կարգին և ձեր ցուցումներին:

Ի՞նչ պետք է դուք որոշեք:

Դուք պետք է որոշեք, թե արդյոք պրն. Յերսիլդը պետք է եթեր տար իր հաղորդումը, թե՞ ոչ: Արտահայտման ազատության նրա իրավունքի համաձայն՝ նա կարծես թե ուներ այդ իրավունքը, սակայն արտահայտման ազատության իրավունքը բացարձակ իրավունք չէ: այն պետք է որոշակի հավասարակշռության մեջ լինի սոցիալական այլ մտահոգությունների և մարդու մյուս իրավունքների հետ: Ձեր խնդիրն է որոշել որքանով էր այս գործի շրջանակներում գտնվել այդ հավասարակշռությունը:

Ստորև այն առանցքային հարցերն են, որոնք դուք պետք է կշռադատեք և որոնց շուրջ պետք է մտորեք, կողմերի փաստարկները լսելուց հետո:

- Արդյոք համամիտ եք, որ հանրությունը կարող էր մեկնաբանել ֆիլմը որպես ռասիստական կարծիքների աջակցող:
- Արդյոք կար հանրությանը՝ «Կանաչ բաճկոնների» ռասիստական մոտեցումների և նրանց կենսագրության մասին տեղեկացնելու անհրաժեշտություն, թե ավելի կարևոր էր, որ նրանց կարծիքները հասանելի չլինեին այդքան մեծ լսարանի համար:

Եվրոպական կոնվենցիայի հոդված 10 (պարզեցված)

1. Յուրաքանչյուր ոք ունի ազատ արտահայտվելու իրավունք: Այս իրավունքը ներառում է սեփական կարծիք ունենալը, տեղեկություններ և գաղափարներ ստանալը և տարածելը՝ առանց որևէ միջամտության:
2. Արտահայտման ազատությունը կարող է սահմանափակվել, եթե սահմանափակումը «անհրաժեշտ է ժողովրդական հասարակությունում», մասնավորապես այլոց իրավունքները պաշտպանելու համար:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
4

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ
15-30

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
180՝

ՍԼԻՓՎԻԼԻ (ՔՆԱԾ ՔԱՂԱՔԻ) ՆՈՐ ՄՉԿԻԹԸ

Համառոտ նկարագիր

Սա առցանց խորհրդակցության/քննարկման նմանակում է: Քննարկվում է ավանդաբար քրիստոնեական թաղամասում նոր մզկիթի կառուցման հարցը:

ԹԵՄԱՆԵՐ	Ժողովրդավարություն, մասնակցություն, ռասիզմ, խտրականություն, համացանցային գրագիտություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ	Մակարդակ 4
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ	15-30
ԺԱՄԱՆԱԿԸ	Կամ հաջորդական 2 ½ - 3 ժամ տևողությամբ դասաժամ, կամ երեք առանձին՝ յուրաքանչյուրը 50 րոպե տևողությամբ
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Ուսումնասիրել կրոնական փոքրամասնությունների իրավունքները և պարզել, թե որքանով են դրանք կապված ատելության առցանց դրսևորումների հարցի հետ: Չարգացնել առցանց քննարկումներին մասնակցելու և վերլուծելու հմտությունները: Դիտարկել ժողովրդավարական քննարկման/մասնակցության օգտագործումը այլ ազգերի կամ այլ հավատքների նկատմամբ հանդուրժողականության աստիճանը բարձրացնելու համար:
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Համացանցից օգտվելու հնարավորություն՝ առնվազն հինգ համակարգիչ Տարածք խմբերի աշխատանքային հանդիպումների համար 2 վարող Զվեթաթերթիկներ խորհրդի անդամների համար (կամընտրական)
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Բոլոր մասնակիցների համար նախապատրաստեք առձեռն նյութերի օրինակներ Համացանցում ստեղծեք փակ ընդհանուր տարածք/ հարթակ: Առաջարկությունների համար տե՛ս խորհուրդներ վարողներին ենթավերնագիրը: Յուրաքանչյուր մասնակցի համար ստեղծեք ծածկանուն (login) կամ նախապես ստուգեք, կարող են արդյո՞ք նրանք արդեն գոյություն ունեցող հասցեներով մուտք գործել այդ տարածք (տե՛ս՝ խորհուրդներ վարողներին):

ՅՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Կարդացե՛ք խնդրի նկարագիրը էջ 42: Բացատրե՛ք, որ բոլոր մասնակիցները Սլիփվիլից են և, որ բոլորին անհանգստացնում է այն հարցը, թե արդյո՞ք հանրային ամայի տարածքներից մեկում պետք է կառուցվի Նոր մզկիթ, թե ոչ:
2. Բաժանե՛ք մասնակիցներին առձեռն նյութերը և առաջարկե՛ք, որպեսզի նրանք ընտրեն իրենց դերերը: Բացատրե՛ք խորհրդակցության ընթացակարգը և համոզվե՛ք, որ բոլորի համար այն հասկանալի է:
3. Տեղեկացրե՛ք նրանց, թե որտեղ մասնակիցները կարող են նախօրոք հանդիպել և որ կարող են համակարգիչներից օգտվել վարժության համար: Համոզվե՛ք, որ բոլորը ունեն ծածկանուն (login) և գաղտնաբառ:
4. Հիշեցրե՛ք բոլոր նրանց, ովքեր կարող են ներկայացնել նախնական հայտարարություն, որ դա անհրաժեշտ է անել մինչև խորհրդակցության՝ հանրության համար բացվելը: Խրախուսե՛ք, որպեսզի բոլորը օգտագործեն նախախորհրդակցական 30 րոպեանոց փուլը հետևյալի համար՝
 - Համաձայնեցնել դիրքորոշումները խմբի ներսում և բաշխել դերերը և փաստարկները (եթե կա դրա անհրաժեշտությունը),
 - Հանդիպել այլ խմբերի ներկայացուցիչների հետ,
 - Ստուգել՝ կարողանում են մուտք գործել կայք, թե ոչ:
 Եթե համակարգիչներից օգտվելու հնարավորությունը կամ ժամանակը սահմանափակ են, հիշեցրե՛ք մասնակիցներին, որ նրանք պետք է շատ հակիրճ ներկայացնեն իրենց փաստարկները և որ, միգուցե, նրանք կունենան միայն մեկ հնարավորություն իրենց տեսակետը արտահայտելու համար:
5. Հայտարարե՛ք նախախորհրդակցական փուլի մեկնարկը և բացատրե՛ք, որ բուն խորհրդակցու-թյունը կբացվի հանրության համար 30 րոպեից:
6. 30 րոպե անց ազդարարե՛ք հանրային խորհրդակցության մեկնարկը: Հրավիրե՛ք մասնակիցներին ծանոթանալ խմբերի նախնական հայտարարություններին և անել իրենց մեկնաբանությունները:
7. Խորհրդակցության ավարտին քաղաքապետը հայտարարում է, որ խորհրդակցությունը փակված է: Այնուհետև Զաղաքի խորհուրդը քվեարկում է: Եթե մեծամասնական կարծիք չի ձևավորվում, ապա որոշիչ ձայնը քաղաքապետինն է:
8. Զաղաքապետը հայտարարում է որոշումը: Ասացե՛ք մասնակիցներին, որպեսզի շրջանով նստեն և սկսե՛ք վերլուծությունը:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Սկսե՛ք արձագանքների շրջանը՝ բոլորին իրենց իրական անուններով դիմելով: Սա կարևոր է մասնակիցների համար, որպեսզի իրենց դերերից դուրս գան:

Հարցրե՛ք մասնակիցներին, թե ինչ են նրանք զգում հենց Նոր ավարտված գործընթացի կապակցությամբ:

- Ձեզ զարմացրե՞ց քվեարկության արդյունքը: Իսկ այն մարդը, ում դերը դուրս խաղում էիք, գոհ կմնա՞ր այդ որոշումից:

- Ի՞նչ եք կարծում, առցանց քննարկումը արդյունավետ է նման հարցերը որոշելիս: Որո՞նք են առավելություններն ու թերությունները:

ՀԱՐՑԵՐ ՔՆՆԱՐԿԱՍԱՆ ԸՆԹԱՑՁՈՒՄ ԱՐՏԱՀԱՅՑՎԱԾ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ՝

- Արդյոք այլ մարդկանց կամ խմբերի հետ շփումը փոխեց ձեր մոտեցումը կամ վերաբերմունքը քննարկվող հարցերից որևէ մեկի նկատմամբ:
- Որքանո՞վ էր ձեզ համար հեշտ խաղալ ձեր դերերը:
- Ինչ եք կարծում, նման իրավիճակ կարող է առաջանալ իրական կյանքում: Կարո՞ղ եք հիշել որևէ նման իրավիճակ:
- Ինչպես դուք կարծազանքեիք, եթե նման հարց բարձրանար ձեր քաղաքում/քննակավայրում: Արդյոք այս վարժությունը ինչ-որ չափով փոխեց ձեր վերաբերմունքը:

ԿԱԴՐ ԱՏԵԼՈՒԹՅԱՆ ԱՌՑԱՆՑ ԴՐՍԵՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

- Ի՞նչ կարծիք ունեք ռասիստական կամ վիրավորական մեկնաբանությունները ջնջելու մասին կանոնի վերաբերյալ:
- Արդյո՞ք այս կանոնի առկայությունը ստիպեց ձեզ այլ կերպ վերաբերվել ձեր մեկնաբանությանը:
- Որքանո՞վ էր հեշտ որոշում կայացնել մեկնաբանությունները ջնջել-չջնջելու վերաբերյալ (հարցը նախատեսված է կայքի կառավարիչների/ադմինիստրատորների համար):
- Դուք համաձայն էիք մոդերատորների որոշման հետ (հարցը բոլոր մասնակիցների համար է):

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Դուք պետք է մինչև վարժությունը սկսելը ստեղծեք անվտանգ կայք: Դա կարող է լինել Ֆեյսբուքյան էջ, հասցե կամ որևէ այլ սոցիալական ցանց: Այլ առաջարկներ կարող եք գտնել այստեղ՝ <http://cooltoolsforschools.wikispaces.com/Collaborative+Tools>: Պետք է ապահովեք, որ բոլոր մասնակիցները կարողանան մուտք գործել այդ կայք:
- Վարժությունը անցկացնելու համար ձեզ պետք կլինի երկրորդ վարողի օգնությունը: Չնայած խմբերը պետք է հնարավորություն ունենան առանձին աշխատելու, այնուամենայնիվ, ինչպես նախապատրաստական փուլում, այնպես էլ բուն խորհրդակցության ժամանակ, նրանք կարող է ունենան աջակցության կամ ուղղորդման կարիք: Օրինակ՝ նախապատրաստական փուլում, միգուցե, անհրաժեշտություն լինի հետևել, թե արդյոք նրանք օգտագործում են այդ ժամանակը մյուսների հետ հանդիպելու կամ հանդիպման ժամանակ իրենց ասելիքը հստակեցնելու համար:
- Եթե համակարգիչների քանակը սահմանափակ է, ապա ճիշտ կլինի, որպեսզի դուք հստակ սահմանեք ժամանակը(կամ բառերի քանակը) այնպես, որ բոլորը հնարավորություն ունենան անել իրենց մեկնաբանությունները:
- Վերլուծության ժամանակ շատ կարևոր է կարողանալ խուսափել նմանակումը վերարտադրելու փորձերից: Մասնակիցները պետք է աշխատեն տարանջատվել վարժության ընթացքում իրենց կատարած դերերից, որպեսզի կարողանան ինչպես հարկն է վերլուծել այն փորձառությունը, որ

ունեցան: Դուք պետք է օգնեք նրանց հետադարձ հայացքով նայել նմանակում-վարժությանը իրենց իրական ինքնությունների դիրքից, և ոչ թե՛ դերային ինքնության, որ նրանք ստանձնել էին:

Այս վարժության հիմքում ընկած է «Կողմասացույց» մարդու իրավունքների կրթության երիտասարդական ձեռնարկում գետեղված «Սլիփփիլի մզկիթը» վարժությունը www.coe.int/compass:

ԱՆՅԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Դուք կարող եք նվազեցնել մասնակիցների մեկնաբանությունների և հայտարարությունների բառերի քանակը: Փորձեք սահմանել մեկնաբանությունների ձևաչափը «թվիթերի» օրինակով՝ 140 նիշ:

Վարժությունը կարելի է նաև անցկացնել մի քանի օրերի ընթացքում՝ նվազեցնելով կազմակերպված դասաժամերի քանակը և հնարավորություն տալով մասնակիցներին մեկնաբանություններ անել նաև տնից:

Եթե դուք չունեք առցանց գործիքներից օգտվելու հնարավորություն, վարժությունը կարելի է ամբողջությամբ իրականացնել առանց համացանցի կիրառման: Այս վարժությունը «Կողմասացույց» ձեռնարկի նույնանուն վարժության ձևափոխված տարբերակն է: Ավելի մանրամասն տեղեկություններ կարող եք գտնել այստեղ՝ www.coe.int/compass:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ԳԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳԱՄԱՐ

Որո՞նք են ձեր երկրի կրոնական և ազգային փոքրամասնությունները, և ինչպե՞ս են լրատվամիջոցները գրում դրանց մասին: Ազգային կամ տեղական Նորությունների կայքերում գտեք պատմություններ այն խմբերի մասին, որոնց մասին սովորաբար գրում են բացասական երանգավորումներով: Այնուհետև գրեք նյութի համար պատասխանատու լրագրողներին կամ, եթե կայքը տալիս է նման հնարավորություն, մեկնաբանություն թողեք հենց նյութի տակ:

Ձեր տեղական ինքնակառավարման մարմինները կազմակերպում են նման առցանց խորհրդակցություն-քննարկումներ: Կա՞րողոք հնարավորություն, որպեսզի օգտվելով առցանց գործիքներից, երիտասարդները կապ հաստատեն տեղական իշխանությունների ընտրված ներկայացուցիչների հետ: Մասնակիցների հետ համացանցում փնտրեք գոյություն ունեցող գործիքներ, որոնք կարելի կլինի օգտագործել և դրանց առկայության պարագայում սկսեք դրանք օգտագործել երիտասարդներին մտահոգող հարցերը բարձրացնելու համար:

Գանդիպեք փոքրամասնությունների տեղական կազմակերպությունների հետ պարզելու համար, թե ինչպես են ձեր իսկ համայնքում լուծում բազմազանության հետ առնչվող խնդիրները:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

Բոլոր մասնակիցների համար: Սա կարելի է նաև տեղադրել խորհրդակցության կայքում:

ՍԼԻՓՎԻԼԻ ՄՉԿԻԹԸ

Դուք ապրում եք, մոտավորապես 80,000 բնակչություն ունեցող, գեղատեսիլ Սլիփվիլի քաղաքում: Վերջին 60 տարիների ընթացքում քաղաքի բնակչությունը Էական փոփոխությունների է ենթարկվել: Մասամբ սա պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ աշխատանք գտնելու համար երիտասարդների զգալի մասը ձգտում է տեղափոխվել ավելի մեծ քաղաքներ, սակայն նաև դեպի այս տարածաշրջան, հիմնականում մահմեդական երկրներից, ներգաղթյալների ներհոսքով: Եվ չնայած, ներգաղթյալների մի մասը արդեն մի քանի սերունդ է ինչ այստեղ է բնակվում, քաղաքի բնակիչներից շատերը շարունակում են նայել նրանց որպես «նորեկների»: Այժմ նրանք կազմում են քաղաքի բնակչության գրեթե 15% -ը:

Քաղաքի բնակիչները կիսվել են երկու խմբի, այն բանից հետո, երբ Սլիփվիլի մահմեդականները ցանկություն հայտնեցին մզկիթ կառուցել հանրային հանդիսացող մի անբարեկարգ հողակտորի վրա: Այս հողակտորը որևէ բանի համար չի օգտագործվում և տարիներ շարունակ քաղաքի խորհուրդը բազմաթիվ բողոքներ է ստանում այդ կապակցությամբ: Այն գտնվում է հիմնական առևտրային կենտրոնի մոտ և մի տարածք է, որտեղ վանդալիզմը և թմրադեղերի օգտագործումը հաճախ հանդիպող խնդիրներ են:

Սա է պատճառը, որ երբ մի հարուստ գործարար առաջարկեց թեթևացնել խորհրդի բեռը և լուծել այդ տարածքի խնդիրը, քաղաքապետը դա համարեց մեծ հաջողություն: Խորհուրդը մեծ պատրաստակամությամբ համաձայնեց հանձնել այդ տարածքը և ֆինանսավորել այնտեղ կառուցվելիք մզկիթի շինարարական ծախսերի 20%-ը: Շինարարության ծախսերի ևս 10%-ը, որ գործարարը չէր կարող իր վրա վերցնել, պետք է հոգային մահմեդական համայնքի անդամները:

Շինարարությունը պետք է սկսվեր այս շաբաթ... Սակայն, որոշումը ընդունելուց հետո հանգիստ Սլիփվիլի քաղաքը հանկարծ արթնացավ: Մեկ շաբաթ առաջ քաղաքի խորհրդի թվիթեր սոցիալական ցանցի հասցեն կոտրել էր հակա-մուսուլմանական մի խումբ և մի քանի վիրավորական և ռասիստական թվիթ-հաղորդագրություններ ուղարկել այդ հասցեից, որոնցից մի քանիսը անգամ կոչեր էին՝ դուրս գալ փողոց և «որսալ օտարներին»: Ռասիստական «հարձակումը» մահմեդականների վրա հետզհետե սաստկացավ՝ որոշ դեպքերում ավարտվելով բռնությամբ: Դրվագներից մեկի զոհը անգամ ստացել էր ծանր մարմնական վնասվածքներ: Որոշ մահմեդական խմբեր անպատասխան չթողեցին հարձակումները, և այժմ տարբեր բանդաների միջև բռնությունները և բախումները գնալով սաստկանում են:

Սլիփվիլի քաղաքապետը կոչ է արել բոլորին զսպվածություն դրսևորել և հայտարարել է, որ մզկիթի կառուցման մասին որոշումը կվերանայվի հանրային խորհրդակցություններից հետո: Նրանք որոշել են անցկացնել առցանց խորհրդակցական ֆորում, որպեսզի քննարկված մասնակցեն հնարավորինս մեծ թվով մարդկիկ:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

Բոլոր մասնակիցների համար

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԸ

Խորհրդակցությանը կարող է մասնակցել 18 տարին լրացած Սլիփվիլի ցանկացած բնակիչ:

Ստորև նշված գրանցված խմբերը/ անհատները կարող են հանդես գալ նախնական հայտարարություններով՝ բացատրելով իրենց դիրքորոշումը խնդրո առարկա մզկիթի վերաբերյալ: Նախնական հայտարարությունները պետք է ուղարկվեն մինչև հանրության համար Խորհրդակցությունների բացվելը:

- **Սլիփվիլի քաղաքապետը և փոխքաղաքապետը** (համատեղ հայտարարություն)
- **Քաղաքի Խորհրդի անդամները**, որոնք ներկայացնում են Ավանդապաշտ, Ժողովրդական և Բազմազանության կուսակցությունները (1- ական հայտարարություն յուրաքանչյուր կուսակցությունից)
- **Հասարակական կազմակերպություններ**՝ «Երիտասարդ Սլիփիները Հանուն Մարդու Իրավունքների» Երիտասարդական Նախաձեռնությունների խումբ, «Անցյալը և Ներկան» միություն, «Սլիփվիլի մահմեդականների միություն» (մեկական հայտարարություն յուրաքանչյուր կազմակերպությունից)

Նախնական հայտարարությունները կտեղադրվեն քաղաքի Խորհրդի կայքում և այնուհետև **18-ը լրացած բոլոր բնակիչները հնարավորություն կունենան իրենց մեկնաբանությունները թողնել այդ հայտարարությունների տակ: Ցանկացած մեկնաբանություն, որը կգնահատվի որպես սպառնալիք պարունակող, ռասիստական կամ վիրավորական կշնչվի Խորհրդի կայքից:**

Խորհրդակցությունը կվիակվի 30 րոպե անց. այնուհետև, Խորհրդի անդամները կքվեարկեն որչափ համար, և եթե քվեարկության արդյունքում չձևավորվի մեծամասնական կարծիք՝ քաղաքապետը կօգտագործի իր որոշիչ քվեն:

Խորհրդի որոշումը կլինի վերջնական:

Դերաբաղոտեր

ՍԼԻՓՎԻԼԻ ԶԱՂԱՔԱՊԵՏԸ

Դուք քաղաքի գլուխն եք և շատ լավ եք գիտակցում, որ անհրաժեշտ է վերականգնել քաղաքի անդորրը և բնակիչների միջև բնականոն հարաբերությունները: Դուք համոզված եք, որ կարևոր է, որպեսզի ողջ գործընթացի ընթացքում բոլորը տեսնեն, որ դուք անկողմնակալ եք: Ձեզ համար կարևոր է հասարակության տարբեր հատվածների միջև արդար միջնորդի Ձեր համբավը: Դուք զանկանում եք գտնել մի լուծում, որը ընդունելի կլինի հնարավորինս մեծ թվով մարդկանց համար:

Մինչև հանրության համար Խորհրդակցության բացվելը, դուք պետք է նախապատրաստեք նախնական հայտարարություն, որում կբացատրեք Ձեր դիրքորոշումը: Դուք պետք է քննարկեք սա փոխքաղաքապետի հետ: Եթե ժամանակը բավարար լինի, պետք է նաև փորձեք հանդիպել այլ խմբերի կամ բնակիչների հետ և փորձեք հասկանալ ընդհանուր տրամադրությունները և նվազեցնել բռնությունների հավանականությունը:

Դուք կքվեարկեք միայն այն պարագայում, եթե ձայները հավասար բաշխվեն: Եթե իրավիճակը այդպես դասավորվի, ապա Ձեր ձայնը կլինի որոշիչ վերջնական արդյունքի համար:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՓՈՒՔԱՐԱՔԱՊԵՏ

Դուք աշխատում եք քաղաքապետի հետ և պետք է օգնեք նրան նախապատրաստել նախնական հայտարարությունը: Ձեզ նաև կարող է հանձնարարվել հանդիպել առավել ծայրահեղական խմբերի հետ մինչև խորհրդակցության մեկնարկը և փորձել բացատրել նրանց, թե որքան կարևոր է բոլորի համար ընդունելի լուծում գտնելը:

Երբ խորհրդակցությունը արդեն սկսվի, Դուք պետք է օգնեք քաղաքապետին՝ հանդիպելով տարբեր խմբերի և բնակիչների հետ և փորձեք հասկանալ ընդհանուր տրամադրությունները և նվազեցնել բռնությունների հավանականությունը:

Դուք չեք բլետարկում:

ԿԱՅՔԻ ԱՐՄԻՆԻՍՏՐԱՏՈՐՆԵՐ (2 ՄԱՍՆԱԿԻՑ)

Դուք պետք է հետևեք քննարկման ընթացքին և ապահովեք, որ մեկնաբանությունները չլինեն ռասիստական կամ փրավորական: Ցանկացած նման մեկնաբանություն պետք է անմիջապես հեռացվի խորհրդի կայքից: Մինչև խորհրդակցության մեկնարկը տրված ժամանակը օգտագործեք որոշելու համար, թե ինչպես եք որոշելու մեկնաբանությունների ընդունելի կամ անընդունելի լինելը: Միզուցե, օգտակար կլինի համառոտ ուղեցույց կազմելը:

Դուք կարող եք նաև մեկնաբանություններ տեղադրել նախազգուշացնելով մասնակիցներին, որ իրենց օգտագործած լեզուն անընդունելի է, կամ խրախուսեք մասնակիցներին լինել ավելի քաղաքավարի և նրբանկատ քննարկման մյուս մասնակիցների նկատմամբ:

Դուք չեք բլետարկում:

ՔԱՂԱՔԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՆՂԱՄՆԵՐ՝ ԱՎԱՆՂԱՊԱՇՏ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (2 ԿԱՍ 3 ՄԱՍՆԱԿԻՑ)

Քաղաքաի խորհրդում դուք ներկայացնում եք Ավանդապաշտ կուսակցությունը և կորականապես դեմ եք մզկիթի կառուցմանը: Դուք համարում եք, որ քաղաքին պատկանող հողը և խորհրդի ռեսուրսները չպետք է ծախսվեն պաշտամունքի մի տեղի վրա, որը չի հարգում ձեր երկրի և քաղաքի ավտոլոյթները: Դուք համարում եք, որ ներգաղթյալների ընտանիքների համար ձեր երկրում ապրելը արտոնություն է և, որ նրանք չպետք է պարտադրեն ապրելակերպի այլ ձևեր մի երկրում, որտեղ նրանք հյուր են:

Ձեր կուսակցության որոշ անդամներ ունեն խիստ հակամահմենդական դիրքորոշում և համարում են, որ նման վարքագիծ կարող էր դրսևորել միայն այդօրինակ բռնի կրոն ունեցող համայնքը: Իրականում դուք կցանկանալիք նվազեցնել մահմենդականների թիվը ձեր քաղաքում, բանի որ համոզված եք, որ նրանք խարխուլ են Սլիփվիլի ավանդական արժեքները: Դուք նաև համոզված եք, որ մզկիթը կվերածվի ահաբեկիչներ հավաքագրելու կենտրոնի:

Դուք պետք է նախապատրաստեք նախնական հայտարարություն, որում կներկայացնեք ձեր դիրքորոշումը, որը կտեղադրվի կայքում խորհրդակցության մեկնակից առաջ: Պատրաստեք հնարավորինս համառոտ տեքստ:

Ձեր անդամներից յուրաքանչյուրը ունի մեկ ձայն վերջնական որոշման բլետարկության ժամանակ:

ԱՌՁԵՈՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՔԱՂԱՔԻ ԽՈՐՀՐԴԻ/ԱՎԱԳԱՆՈՒ ԱՆԴԱՄՆԵՐ՝ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (1 ԿԱՄ 2 ՄԱՍՆԱԿԻՑ)

Քաղաքաի խորհրդում դուք ներկայացնում եք Ժողովրդական կուսակցությունը: Դուք ի սկզբանե կողմ էիք մզկիթի կառուցմանը, բանի որ հասկանում եք, որ մահմեդական համայնքի առկայությունը շատ լավ է անդրադարձել քաղաքի տնտեսության վրա և դուք չեք ցանկանում օտարել նրանց: Սակայն, բնակիչների բողոքները և վերջին շրջանում բռնության դրսևորումները ձեզ շատ են մտահոգում: Դուք նաև մտածում եք խորհրդի հաջորդ ընտրություններում ձեր կուսակցության տեղերը պահելու մասին և ամենայն հավանականությամբ կատարեք ամենա ոչ հակասական որոշմանը:

Դուք պետք է Նախապատրաստեք Նախնական հայտարարություն, որում կներկայացնեք ձեր դիրքորոշումը, որը կտեղադրվի կայքում խորհրդակցության մեկնակից առաջ: Պատրաստեք հնարավորինս համառոտ տեքստ: Ձեր անդամներից յուրաքանչյուրը ունի մեկ ձայն վերջնական որոշման քվեարկության ժամանակ:

ՔԱՂԱՔԻ ԽՈՐՀՐԴԻ/ԱՎԱԳԱՆՈՒ ԱՆԴԱՄՆԵՐ՝ ԲԱԶՄԱԶԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (1 ԿԱՄ 2 ՄԱՍՆԱԿԻՑ)

Քաղաքաի խորհրդում դուք ներկայացնում եք Բազմազանության կուսակցությունը: Դուք համոզված եք, որ աշխարհի տարբեր ծայրերից Սլիփվիլ եկած ներգաղթյալների համեմատաբար մեծ մասը էապես հարստացրել է ձեր քաղաքի մշակույթը և հետաքրքրացրել այն: Դուք համարում եք, որ այն, որ քաղաքը այսօր էրկար ժամանակ նրանցից շատերին հնարավորություն չի տվել հետևել իրենց հավատքին՝ արդար չէ: Դուք կցանկանայիք ավելի ակտիվ երկխոսության միտում տեսնել Սլիփվիլի տարբեր համայնքների միջև և դուք ներդրել եք ձեր ջանքերը՝ փորձելով հանդարտեցնել բռնության այիքը և հակադիր կողմերին ներգրավել երկխոսության մեջ: Դուք նաև տեսնում եք, որ այդ անբարեկարգ տարածքը բազմաթիվ խնդիրներ է առաջացնում քաղաքում, և որ ներկա պահին քաղաքի խորհուրդը չունի անհրաժեշտ դրամական միջոցներ այն բարեկարգելու համար:

Դուք պետք է Նախապատրաստեք Նախնական հայտարարություն, որում կներկայացնեք ձեր դիրքորոշումը, որը կտեղադրվի կայքում խորհրդակցության մեկնակից առաջ: Պատրաստեք հնարավորինս համառոտ տեքստ: Ձեր անդամներից յուրաքանչյուրը ունի մեկ ձայն վերջնական որոշման քվեարկության ժամանակ:

«ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՍԼԻՓԻՆԵՐԸ ԶԱՆՈՒՆ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ» ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՆԱԽԱԶԵՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՒՄԲ (2-4 ՄԱՍՆԱԿԻՑ)

Ձեր խումբը ստեղծվել է Սլիփվիլի երիտասարդների ամենացավոտ խնդիրներին անդրադառնալու համար: Դուք համարում եք, որ մզկիթի կառուցումը միաժամանակ կլուծի և՛ մահմեդական համայնքի պաշտամունքի վայրի հարցը, և՛ այն բազմաթիվ սոցիալական խնդիրները, որոնք առաջացել էին այդ տարածքը այսօր էրկար ժամանակ անբարեկարգ և ամայի թողնելու պատճառով: Դուք կողմ եք մզկիթի կառուցմանը, բայց մտահոգված եք, որ եթե քաղաքային խորհուրդը ստիպված լինի իր ներդրումը կատարել շինարարության մեջ, ապա մյուս սոցիալական հարցերը կմնան չլուծված: Մասնավորապես, քաղաքի բյուջեից երիտասարդությանը հատկացվող գումարը վերջին 5 տարիների ընթացքում այնքան է նվազել, որ այլևս չի բավարարում քաղաքի կարիքները հոգալու համար:

Դուք պետք է Նախապատրաստեք Նախնական հայտարարություն, որում կներկայացնեք ձեր դիրքորոշումը (առավելագույնը 250 բառ), որը կտեղադրվի կայքում խորհրդակցության մեկնակից առաջ:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

«ԱՆՑՅԱԼԸ ԵՎ ՆԵՐԿԱՆ» ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐ (2-4 ՄԱՍՆԱԿԻՑ)

Դուք մզկիթի կառուցմանը դեմ արտահայտվող հիմնական խմբերից մեկն եք: Ձեր միության անդամները Սլիփվիլի ավանդապաշտ (ոչ մահմեդական) համայնքների ներկայացուցիչներն են, և դուք համոզված եք, որ չափազանց կարևոր է պահպանել այն քաղաքի ավանդական նկարագիրը, որտեղ դուք ապրում եք ձեր ողջ կյանքի ընթացքում: Այն տարածքը, որը առաջարկվում է տրամադրել մզկիթի կառուցման համար ունի չափազանց կենտրոնական դիրք և, եթե մզկիթը կառուցվի, ապա տեսանելի կլինի քաղաքի կենտրոնի բոլոր ծայրերից: Մասնավորապես՝ մզկիթը կարող է փակել քաղաքի կենտրոնական հրապարակից հիմնական եկեղեցու տեսարանը: Դուք ունեք զգացողություն, որ ձեր հարազատ քաղաքի նկարագիրն ամբողջովին փոխվում է մի համայնքի պատճառով, որը այստեղ բնակություն է հաստատել ընդամենը վերջերս: Դուք չեք հասկանում, թե ինչու այլ տեղերից ձեր երկիր եկած մարդիկ չեն կարող ապրել համաձայն այն կանոնների, որոնք կան:

Վերջին տարիների ընթացքում ձեր միության անդամների դիրքորոշումն աստիճանաբար դարձավ ավելի արմատական և ձեր կազմակերպությանը մեղադրում են բացահայտ ռասիստական տեսակետներ ունենալու և փողոցներում տեղի ունեցող բռնությունների մասնակիցը լինելու մեջ: Դուք սերտ կապեր ունեք խորհրդում ներկայացված Ավանդապաշտ կուսակցության հետ:

Դուք պետք է նախապատրաստեք նախնական հայտարարություն, որում կներկայացնեք ձեր դիրքորոշումը, որը կտեղադրվի կայքում խորհրդակցության մեկնակից առաջ: Պատրաստեք հնարավորինս համառոտ տեքստ:

«ՍԼԻՓՎԻԼԻ ՄԱՅՍԵՂԱԿԱՆՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ» ԱՆԴԱՄՆԵՐ (2-4 ՄԱՍՆԱԿԻՑ)

Արդեն մի քանի տարի է, որ դուք դիմում եք քաղաքային խորհրդին, խնդրելով տրամադրել տարածք մզկիթ կառուցելու համար, սակայն միշտ մերժում եք ստացել ֆինանսական պատճառաբանություններով: Դուք համարում եք, որ այն որ մահմեդական համայնքից պահանջում են, որպեսզի նրանք ապահովեն շինարարական ծախսերի 10%-ը տնտեսական նման դժվարին իրավիճակում, և, հաշվի առնելով, որ քրիստոնեական համայնքը ունի 11 եկեղեցի, որտեղ հաճախում են շատ ավելի քիչ մարդիկ, քան կիսաճախեն մզկիթ՝ արդարացի չէ: Դուք կարծում եք, որ քաղաքի կյանքում ձեր համայնքի ներդրումը չի գնահատվում, որ ձեր համայնքի անդամները անարդարացիորեն բախվում են խտրականության հետ իրենց կյանքի ամենատարբեր իրավիճակներում, և, որ մերժելով մզկիթի կառուցումը, խորհուրդը զրկում է ձեր համայնքի անդամներին իրենց հավատքը դավանելու հիմնարար իրավունքից:

Դուք գիտեք, որ ձեր միության որոշ անդամներ ունեն միության պաշտոնական դիրքորոշումից շատ ավելի ծայրահեղական տեսակետներ և ձեզ անհանգստացնում է այն փաստը, որ որոշ մահմեդականներ իրենց համայնքի վրա հարձակումներին պատասխանել են բռնությամբ: Ձեզ մտահոգում է այն, որ եթե որոշումը փոխվի, ապա դա ավելի շատ կօտարի մահմեդական համայնքը և կարող է դառնալ միջհամայնքային բռնությունների նոր ալիքի պատճառ:

Դուք պետք է նախապատրաստեք նախնական հայտարարություն, որում կներկայացնեք ձեր դիրքորոշումը, որը կտեղադրվի կայքում խորհրդակցության մեկնակից առաջ: Պատրաստեք հնարավորինս համառոտ տեքստ:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՍԼԻՓՎԻԼԻ ԶԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԸ

Ձեզ անհանգստացնում է այն ընդհարումը, որ համակել է ողջ Սլիփփիլը: Դուք դեռ չգիտեք, թե դիրքորոշումներից որի կողմակիցն եք. նախատեսում եք նախ ծանոթանալ հասարակական կազմակերպությունների և խորհրդում ներկայացված կուսակցությունների դիրքորոշումներին և դրանից հետո միայն կազմել սեփական կարծիք:

Դուք չեք կարող մեկնաբանություն թողնել խորհրդի կայքում մինչև խորհրդակցության բացվելը (մեկնարկից 30 րոպե անց), բայց կարող եք ծանոթանալ կայքում տեղադրված նախնական հայտարարություններին և փորձել հանդիպել այլ բնակիչների, ՅԿ-ների և խորհրդում ներկայացված կուսակցությունների ներկայացուցիչների հետ՝ նրանց փաստարկներին ծանոթանալու համար:

Մտածեք, թե ի՞նչ կցանկանայիք ասել, երբ խորհրդակցությունը կբացվի հանրության համար և հիշեք, որ մեկնաբանություններում բառերի քանակը չպետք է գերազանցի 150-ը: Երբ բոլորը կգրեն իրենց մեկնաբանությունները, և եթե ժամանակը ների՝ կարող եք կատարել ևս մեկ գրառում:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
4

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
ՑԱՆԿԱՍԵ

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
ՏԵՍ ԱՏՈՐԵՎ

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ՔԱՐՈԶԱՐՇԱՎԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ ՔԱՅԼ ԱՌ ՔԱՅԼ

Համառոտ նկարագիր

Սա 4 վարժություններից բաղկացած շարք է, որի արդյունքում կարելի է կազմակերպել ակցիա՝ ատելություն տարածող խոսքի և ատելության հիմքով հանցագործությունների դեմ: Շարքի տարրեր վարժությունները կարող են անցկացվել ինչպես առանձին-առանձին, այնպես էլ՝ ձեռնարկի այլ վարժությունների հետ համադրվելով:

ՄԱՍ 1 (60 րոպե) հայացք պատմության ընթացքում ռոմա գնչուների տառապանքներին, այդ թվում՝ նացիստների կողմից իրականացված Հոլոքոստի ժամանակ: Այս վարժությունը կարող է անցկացվել առանձին: Վարժության նպատակն է տեղեկացնել և բացատրել մասնակիցներին ռոմա գնչուների դեմ ատելությամբ իրահրված հանցագործությունների մասին, որոնք այդպես էլ չեն ճանաչվել և շարունակում են հետևանքներ ունենալ նաև այսօր:

ՄԱՍ 2 (60 րոպե) նախատեսվում է պլանավորել ակցիա ռոմա գնչուների տառապանքների մասին հանրությանը իրագրելու և նրանց համերաշխություն հայտնելու նպատակով: Այս հատվածը կարող է կիրառվել Քարոզարշավի շրջանակներում իրականացվող որևէ գործողություն պլանավորելու համար, ինչպես նաև որպես ձեռնարկում ընդգրկված այլ վարժությունների շարունակություն:

ՄԱՍ 3-Ը հենց բուն ակցիան է: Ցուցումները կազմում է հենց խումբը:

ՄԱՍ 4-Ը (45 րոպե) ակցիայի վերլուծությունն և գնահատումն է: Ավելի ընդհանրացված տեսքով հարցերը կարող են օգտագործվել Քարոզարշավի շրջանակներում ձեր խմբի կողմից իրականացված որևէ գործողություն վերլուծելու և գնահատելու համար:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝ Ռասիզմ, խտրականություն, քարոզարշավի ռազմավարություններ, մարդու իրավունքներ

ԲԱՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ Մակարդակ 4

ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	Ցանկացած
ԺԱՄԱՆԱԿ՝	1, 2 և 3-րդ մասերի համար 60 և 45 րոպե տևողությամբ 3 դասաժամ: Քարոզարշավի ակցիայի համար նույնպես ժամանակ է պետք:

ՄԱՍ 1՝ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԸ

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ՝	<ul style="list-style-type: none"> Բարձրացնել իրազեկության աստիճանը՝ նացիստների կողմից իրականացված Յոլոթոստի ռոմա գնչու զոհերի մասին և նպաստել ռոմա գնչուներին զորակցություն հայտնելու մշակույթի ձևավորմանը: Գտնել արմատացած նախապաշարմունքի և ատելություն տարածող և քարոզող խոսքի մի ծայրահեղ օրինակ և ուսումնասիրել դրա հետևանքները այսօր: Չարգացնել ռոմա գնչուների նկատմամբ համերաշխության զգացումը և խրախուսել մասնակիցներին գործել ռասիզմի և խտրականության դեմ:
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Գրատախտակին փակցվող թղթեր և մարկերներ, Առձեռն նյութերի օրինակներ, «X-ի հետապնդման և հալածանքների համառոտ պատմություն» (կամընտրական)
ՆԱԽՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՆԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Նախքան վարժությունը սկսելը՝ ասեք մասնակիցներին, որ պատրաստվում եք խոսել Յոլոթոստի մասին և առանձին խոսք բոլոր նրանց հետ, ովքեր ինչ-որ պատճառով կղժկարանան դա անել: Նախապատրաստեք առձեռն նյութերի օրինակներ. յուրաքանչյուր փոքր խմբին մեկական օրինակ:

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Խնդրեք, որպեսզի մասնակիցները կազմեն 2-3 հոգանոց խմբեր այն մարդկանց հետ, ում հետ իրենց ինքնությունը ինչ-որ կերպ համընկնում է: Սա կարող է կապված լինել էթնիկ կամ ազգային պատկանելության հետ, բայց կարող է նաև պայամանավորվել սոցիալական կամ կրոնական խմբերի անդամակցությամբ (կամ նույնիսկ միևնույն ֆուտբոլային թիմի երկրպագու լինելով): Տվեք ձևավորված փոքր խմբերին 10 րոպե քննարկելու համար այս ընդհանուր ինքնության հետ կապված իրենց մտքերն ու զգացողությունները:
2. Բաժանեք մասնակիցներին «X-ի հետապնդման և հալածանքների համառոտ պատմություն» առձեռն նյութը, կամ ներկայացրեք նրանց այն առանձնահատուկ դաժան վերաբերմունքի որոշ փաստեր, որին ենթարկվել է ռոմա գնչու ժողովուրդը: Մի ասեք նրանց թե կոնկրետ, որ ժողովրդի մասին է խոսքը:
3. Հակիրճ քննարկեք նրանց արձագանքները՝ հնարավորության դեպքում առանց մասնակիցներին իրենց արդեն ձևավորված խմբերից տեղափոխելու: Այնուհետև, խնդրեք որպեսզի խմբերից յուրաքանչյուրը մեկ այլ խմբի հետ 15 րոպեի ընթացքում քննարկի հետևյալ հարցերը՝

- Ի՞նչ կզգային իրենք, եթե ոչ վաղ անցյալում «իրենց» ժողովուրդը դառնար նման վերաբերմունքի թիրախ: (Ասե՛ք մասնակիցներին, որպեսզի քննարկեն այն խմբի տեսանկյունից, որը ձևավորել էին կես 1-ում):
 - Ո՞րը կլինի նման դաժանության միջով անցած համայնքի համար աննաբարդ խնդիրը:
 - Իսկ ի՞նչ կլիներ, եթե այսօր գտնվեին մարդիկ, ովքեր կմերժեին Յուդիստը: Ի՞նչն էր կարող ստիպել նրանց մերժել այս փաստերը:
4. Բոլոր մասնակիցներին նորից միավորեք մեծ խմբի մեջ և խնդրեք, որպեսզի պատմեն իրենց քննարկման մասին: Այնուհետև հարցրեք մասնակիցներին, կարող են արդյոք նրանք զուշակել, թե որ ժողովրդի մասին էր առձեռն նյութի պատմությունը: Եթե նրանք չզուշակեցին, ասացեք, որ ռոմա գնչուների մասին էր և հարցրեք, թե ի՞նչ գիտեն նրանք գնչուների այսօրվա կյանքի մասին: Ինչպիսի՞ վերաբերմունքի են նրանք արժանանում և որքանո՞վ է հանրությունը տեղյակ ոչ վաղ անցյալում նրանց կրած տառապանքների մասին: Ինչպե՞ս է անդրադառնում աստելություն տարածող և քարոզող խոսքը նրանց վրա այսօր:
5. Պատմեք նրանց, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում եղել են գործեր, որոնց քննությունը ցույց է տվել այս խմբի անդամների՝ մարդու իրավունքների բազմաթիվ խախտումներ Եվրոպայի գրեթե բոլոր երկրներում: Հիշեցրեք մասնակիցներին, որ և՛ լրատվամիջոցները, և՛ բնակչությունը ընդհանուր առմամբ չափազանց անհանդուրժողական վերաբերմունք ունեն գնչուների նկատմամբ, և վերջիններս հաճախ դառնում են աստելության հիմքով հանցագործությունների և վիրավորանքների թիրախ: Հարցրեք, արդյո՞ք նրանք երբևէ բախվել են նման օրինակների հետ իրենց «իրական կյանքում» կամ համացանցում:
6. Եթե դուք անց եք կացնում այս վարժությունը որպես քարոզարշավի ակցիաների նախապատրաստական վարժություն, ապա պատմեք մասնակիցներին «Dosta!» («Բավական է:») շարժման մասին: Այնուհետև տեղեկացրեք նրանց, որ հաջորդ դասաժամի ընթացքում դուք կքննարկեք, թե ինչ գործողությունների են կարող դիմել մասնակիցները ռոմա գնչու ժողովրդի նկատմամբ խտրականության դեմ պայքարելու համար:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Վարժության մեջ ներառված ծայրահեղ բնույթի բովանդակությունը կարող է խմբի որոշ մասնակիցների համար չափազանց զգայուն լինել: Բնականաբար, եթե խմբում կան գնչուներ, դուք պետք է նախապես նախազգուշացնեք նրանց և պատրաստ լինեք աջակցելու, եթե լինի դրա կարիքը: Միևնույն ժամանակ, քանի որ Յուդիստի գոհ են դարձել բազմաթիվ խմբեր, թեման կարող է զգայուն լինել նաև այլ խմբերի ներկայացուցիչների համար: Սա միգուցե առավելապես վերաբերում է հրեաներին, քանի որ նրանց տառապանքների ծավալը քաջ հայտնի է: Նախապես ճշտեք խմբի կազմը և փորձեք հասկանալ, թե մասնակիցները ինչպես կարձագանքեն վարժությանը :
- Դուք կարող եք մասնակիցներին տրամադրել նաև հավելյալ տեղեկություններ նացիստական ռեժիմի թիրախը դարձած այլ խմբերի մասին կամ խնդրեք, որպեսզի մասնակիցները իրենք թվարկեն: Այդ խմբերի թվին են պատկանում՝
 - Լեհերը (սպանվել են շուրջ 2.5 միլիոն էթնիկ լեհեր)
 - Սլավոնական այլ ազգերը
 - Խորհրդային միության քաղաքացիները (մասնավորապես՝ ռազմագերիները)

- «ոչ-եվրոպացիները». մասնավորապես՝ աֆրիկյան կամ ասիական ծագման ժողովուրդները
- Հոգեկան հիվանդություններից տառապողները կամ մտավոր խնդիրներ ունեցողները
- Խուլ կամ ֆիզիկական այլ հաշմանդամություն ունեցողները
- Նույնասեռականները և տրանսսեքսուալները
- Քաղաքական հակառակորդները, մասնավորապես՝ կոմունիստները և ձախականները
- Կրոնական «այլախոհները», մասնավորապես՝ Եհովայի վկաները:

Մանրամասն տեղեկությունների համար տե՛ս https://en.wikipedia.org/wiki/Holocaust_victims

- Քննարկումը վարելիս դուք պետք է դրսևորեք առավելագույն նրբանկատություն և ճկունություն և չպետք է շտապեցնեք խմբին, եթե զգում եք, որ մասնակիցներին ավելի շատ ժամանակ է անհրաժեշտ իրենց զգացմունքները արտահայտելու համար:
- Փոքր խմբերում աշխատանքի առումով ճիշտ կլինի, եթե դուք նախօրոք մտածեք որոշ մասնակիցների համար հնարավոր բարդությունների մասին: Եթե իրավիճակը խնդրահարույց է, ապա միգուցե ավելի ոլորին կլինի, եթե դուք ինքներդ բաժանեք մասնակիցներին ըստ «հանձնարարված» ինքնությունների, օրինակ՝ «կանանց» և «տղամարդկանց» խմբերի, կամ ըստ նախընտրելի սպորտաձևի (ֆուտբոլ, թենիս), կամ ըստ ուսումնասիրվող առարկաների:
- Ստորև ներկայացվող Ռոմա ցեղի գնչուների ցեղասպանության համառոտ ժամանակագրության մեջ ռոմա գնչուներ կամ «գնչուներ» բառերը փոխարինվել են X-ով: Երբ օգտագործելիս լինեք այս նյութը՝ կարող եք ասել «խումբը» կամ նույնիսկ ասել մասնակիցներին, որ պատկերացնեն, որ դա իրենց խումբն է:
- Մասնակիցներին, իրենց համար կարևոր ինքնություն ընտրելու առաջադրանքի նպատակն այն է, որ նրանք փորձեն պատկերացնել, թե ինչ է նշանակում, երբ թիրախավորում են հենց իրենց խումբը: Սակայն, եթե ռոմա գնչուների նկատմամբ մասնակիցների նախապաշարմունքները շատ արմատացած են, նրանք միևնույն է կարող են խնդիր ունենալ հենց այս խմբի խնդիրները ընկալելու համար: Եթե նման իրավիճակ ստեղծվի, ապա դուք անպայման պետք է փորձեք հանգուցալուծել այն: Մաս1-ի 4-րդ կետի համար հատկացրեք հնարավորինս շատ ժամանակ, որպեսզի մասնակիցները կարողանան քննարկել իրենց բոլոր մտահոգությունները: Տեղեկացրեք նրանց, որ ըստ որոշ գնահատականների Հոլոքոստի զոհ են դարձել Եվրոպայի տարածքում բնակվող ռոմա գնչուների 75% -ից 80%-ը, իսկ որոշ երկրներում գրեթե 90%-ը: Կարող եք հարցնել նրանց, ինչ կզգային իրենք, եթե կորցնեին իրենց ժողովրդի 90%-ը, կամ հենց այս՝ աշխատանքային խմբի, 90%-ը. այդ դեպքում 20 հոգանոց խմբից կենդանի կմային միայն 2-ը:
- Անհրաժեշտ կլինի մասնակիցներին բացատրել նաև, թե ինչ է ատելության հիմքով կատարված հանցագործությունը և փորձել հասկանալ դրանց կապը ատելություն տարածող և քարոզող խոսքի հետ՝ իրական կյանքում և առցանց: «Ատելության հիմքով կատարված հանցագործությունները» դրանք հանցագործություններ են անհատների կամ խմբերի նկատմամբ, որոնց համար հիմք է հանդիսացել ատելությունը այդ ամբողջ խմբի նկատմամբ: Դուք կարող եք ուսումնասիրել, թե ինչպես կարող են ատելության «թեթև» արտահայտումները և ռասայական պատկանելությամբ պայմանավորված վիրավորական մականունները հեշտությամբ վերաճել ավելի ծայրահեղ ձևերի, ստեղծել մոլորեցնող տպավորություն և արդարացնել հանցագործությունները:
- «Dosta» բառը ռոմա ցեղի գնչուների լեզվով նշանակում է «բավական է»: «Dosta»-նը՝ իրազեկման քարոզարշավ է, որի նպատակն է ավելի սերտ հարաբերություններ հաստատել ոչ-գնչու և գնչու քաղաքացիների միջև: Քարոզարշավի մասին կարող եք տեղեկանալ այստեղ՝ <http://dosta.org>. Լավ

Կլինի, եթե դուք կարողանաք ապահովել համացանցից օգտվելու հնարավորություն, որպեսզի մասնակիցները կարողանան որոշ ժամանակ տրամադրել այս կայքի կյուբերին ծանոթանալու համար: Գնչուների ցեղասպանության մասին կան նաև այլ կայքեր, որոնք մասնակիցները նույնպես կարող են օգտագործել հարցին ավելի լավ ծանոթանալու համար:

www.geocities.com/~Patrin/holocaust.htm

http://isurvived.org/TOC-I.html#I-7_Romanies

www.preventgenocide.org/edu/pastgenocides/nazi/parajmos/resources/

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Տվեք մասնակիցներին որոշ ժամանակ քննարկելու համար ստացված տեղեկությունների և բուն վարժության արդյունքում առաջացած իրենց զգացողությունները: Կարելի է սկսել մեկ բառով իրենց զգացողությունները հերթով նկարագրելու առաջադրանքից:

- Արդյո՞ք վարժության արդյունքում դուք ստացաք նոր տեղեկություններ կամ ձևավորեցիք ավելի լավ պատկերացում խնդրի շուրջ:
- Վարժությունը փոխե՞ց ձեր վերաբերմունքը ռոմա գնչուների նկատմամբ:
- Ի՞նչ եք կարծում, ինչու է այդքան քիչ հայտնի նացիստական ռեժիմի ժամանակ՝ ռոմա ցեղի գնչուների տառապանքների մասին:
- Ի՞նչ եք կարծում, եթե դրա մասին ավելի շատ իմանային, արդյո՞ք դա կփոխեր գնչուների նկատմամբ վերաբերմունքը այսօր:
- Ի՞նչ կարող եք դուք անել այս տեղեկությունները տարածելու համար:
- Ի՞նչ դասեր մենք քաղեցինք և քաղեցի՞նք արդյոք նացիստների իրականացրած հոլոքոստից: Կարող եք բացատրել, թե ինչպես եղավ, որ ատելություն տարածող և քարոզող խոսքը այնքան մեծ տարածում գտավ, որ ահռելի քանակությամբ մարդկանց դեմ գործեցին ահավոր հանցագործություններ: Կարո՞ղ եք զուգահեռներ անցկացնել առցանց և իրական կյանքում ատելություն տարածող և քարոզող խոսքի հետ այսօրվա իրականության մեջ:

ԱՆՅՎԱՑՄԱՆ ԱՑԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Կարող եք կիրառել այս վարժությունը Հոլոքոստի զոհ դարձած մյուս այն խմբերը դիտարկելու համար, որոնց տառապանքների մասին հանրությունը այդքան տեղեկացված չէ: Այդ խմբերից մի քանիսը թվարկված են խորհուրդներ վարողներին բաժնում:

ՄԱՍ 2՝ ԱԿՑԻԱՑԻ/ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ

Վարժության այս հատվածի հիմքում ընկած է «Կողմացույց» ձեռնարկի՝ գլուխ 3-ը, որի վերնագիրն է «Դիմենք գործողությունների»: Ավելի մանրամասն գաղափարներին կարող եք ծանոթանալ միևնույն գլխի Արդյունքներ ենթավերնագիրը կրող բաժնում: Ձեռնարկին կարող եք ծանոթանալ այստեղ՝ www.coe.int/compass.

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	1 – 2 ժամ
ՆՊԱՏԱԿԱՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> • Հասկանալ, թե ինչպես է կարելի պլանավորել արդյունավետ գործողություն • Մտածել, թե ինչպես է կարելի համացանցը օգտագործել որպես քարոզչական գործիք • Մշակել գործողությունների պլան, որը պետք է կիրառի խումբը
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> • Սխեմայի օրինակներ (կամընտրական) • Գրատախտակին փակցվող թղթեր և մարկերներ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՍԻՄՎՈԼՆԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> • Նախապատրաստեք սխեմայի օրինակներ կամ մեծ թղթի վրա նկարեք դատարկ սխեմա

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Բացատրեք, որ խումբը պետք է պլանավորի գործողություն, որի նպատակն է անդրադառնալ ռոմա ցեղի գնչուների (կամ որևէ այլ խմբի) նկատմամբ ատելություն պարունակող և քարոզող առցանց խոսքի խնդրին: Հիշեցրեք նրանց ատելության առցանց դրսևորումների ծավալի և ազդեցության մասին: Ասեք մասնակիցներին, որ օրինակներ բերեն իրենց անձնական փորձից:
2. Կազմակերպեք մտքերի գրոհ՝ ատելություն պարունակող և քարոզող առցանց խոսքի հետ կապված որոշ խնդիրներ վերհանելու համար, մասնավորապես կենտրոնանալով այն խնդիրների վրա, որոնց շուրջ նրանք կկարողանան աշխատել: Հուշեք նրանց, որպեսզի դիտարկեն ատելության տարբեր աստիճանի դրսևորումներ՝ թեթև վիավորանքից մինչև հրահրում, որը կարող է դառնալ ատելության հիմքով կատարված հանցագործության պատճառ: Հուշեք նրանց նաև, որպեսզի դիտարկեն տարբեր ֆորումներ և դերակատարների, ովքեր նպաստում են ատելություն պարունակող և քարոզող առցանց խոսքի ծավալի աճին: Գրեք առաջարկությունները մեծ թղթերի վրա:
3. Բացատրեք, որ նրանք պետք է ընտրեն իրենց «լուծումներից» մեկը աշխատանքը շարունակելու համար: Հիշեցրեք, որ կարևոր չէ, թե կոնկրետ որը նրանք կընտրեն, բայց այն պետք է լինի իրականացելիք և չպետք է լինի չափազանց հավակնոտ:
4. Զննարկեք ամենից շատ ձայներ հավաքած լուծումները և փորձեք համաձայնության գալ այն լուծման շուրջ, որի ուղղությամբ բոլորը ուրախությամբ կշարունակեն աշխատանքը:
5. Բաժանեք էջ 60-ի սխեման կամ օգտագործեք դրա՝ վատմանի վրա նկարված, դատարկ տարբերակը: Հետևելով էջ 60-ի սխեմայի վերնագրերին՝ մասնակիցների հետ հերթով լրացրեք դատարկ վանդակները: Հավաստիացեք, որ՝

- այն գործողությունը, որ մասնակիցները որոշել են իրականացնել կնպաստի խնդրի լուծմանը,
 - գործողությունը իրատեսական է՝ հաշվի առնելով խմբի մոտ առկա ռեսուրսները և այն խոչընդոտները, որ նրանք կարող են հանդիպել,
 - «լուծումը» այնքանով հստակ է, որ նրանք կկարողանան չափել դրա հաջող կամ անհաջող լինելը:
6. Գծեք Որոշումների Թերթիկ, որպեսզի բոլորը տեղյակ լինեն, թե ինչ և երբ պետք է անեն: Նմուշը կարող եք գտնել «Կողմնացույց»-ի «Դիմենք գործողությունների» գլխի ամենավերջում՝ www.coe.int/compass .
7. Վերլուծության և գնահատման միջոցով հավաստիացեք, որ բոլորին գոհացնում է և՛ ընթացքը, և՛ արդյունքը, և որ նրանք պատրաստ են կիրառել պլանը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Որպեսզի օգնեք խմբին կենտրոնանալ խնդրի ընտրության վրա, որի վրա նրանք այնուհետև պետք է աշխատեն, կարող եք անցկացնել «Արմատներ և ճյուղեր» վարժությունը: Սա նրանց կտա ավելի մեծ պատկերի մեջ տեսնել իրենց խնդիրների փոխկապակցվածությունը և հնարավորություն կտա ավելի ամբողջական գործողությունների պլան կազմել:
- Աշխատեք հնարավորինս շատ ազատություն տալ խմբին և՛ խնդրի ընտրության, և՛ սխեմայի վրա աշխատելու փուլերում: Գործողությունը շատ ավելի արդյունավետ կլինի, եթե նրանք համարեն, որ պլանը իրենք ինքնուրույն են մշակել: Մինևույն ժամանակ, հավաստիացեք, որ հաշվի եք առել գործողությունը իրականացնելու հետ առնչություն ունեցող բոլոր հնարավոր բարդությունները և մտածեք, թե ինչպես կարող եք դրանք նվազեցնել:
- Հնարավորության դեպքում, խիստ ցանկալի կլինի, եթե պլանավորման փուլում՝ մինչև բուն գործողությունը իրականացնելը, փորձեք ներգրավել ռոմա զնչուների համայնքի ներկայացուցիչների, կամ եթե ձեր ընտրած թիրախային խումբը այլ է, համապատասխանաբար այդ խմբի ներկայացուցիչների: Եթե հնարավորություն ունեք հրավիրելու որևէ մեկին, ով կկարողանա զրուցել խմբի հետ, ապա դա վստահաբար ավելի իրական կդարձնի ողջ գործընթացը և բացի այդ, խոսնակը կարող է նաև հետաքրքիր գաղափարների աղբյուր դառնալ: Նվազագույնը, որ պետք է անեք, դա համոզվելն է, որ ձեր խմբի կողմից իրականացվելիք ակցիան լավ կընդունվի համայնքի կողմից: Կամ կարող եք կապվել տեղական այն կազմակերպության հետ, որը աշխատում է խնդրի առարկա խմբի հետ:
- Սխեմայով աշխատել, եթե դուք չեք ուզում մասնակիցներին տալ այն առաջարկությունները, որ արդեն ընդգրկված են վանդակներում, կարող եք օգտագործել «Կողմնացույց»-ի «Դիմենք գործողությունների» գլխում ընդգրկված ավելի ընդհանրական տարբերակը, կամ նկարեք ձեր սեփական տարբերակը մեծ թղթի վրա: Եթե մասնակիցները դժվարանան լուծումներ առաջարկել ատելություն պարունակող և քարոզող առցանց խոսքի խնդրի լուծման համար, կարող եք օգտագործել «Քարոզարշավի ռազմավարություններ» բաժնում զետեղված առաջարկությունները:

ՎԵՐՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

- Ի՞նչ եք մտածում և զգում ձեր կազմած գործողության պլանի կապակցությամբ:
- Արդյո՞ք բոլորն են իրենց ներգրավված զգում և, եթե այո, ապա բոլորին են գոհացնում այն

դերերը, որ ստանձնել են:

- Կա արդյո՞ք որևէ այլ բան, որ պետք է հաշվի առնել կամ որի մասին պետք է տեղյակ լինել մինչև գործողությունը իրականացնելը:
- Ինչպե՞ս մենք կհասկանանք, ստացվեց մեր ակցիան, թե՛ ոչ:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Բնականաբար, այս վարժությունը կարելի է կիրառել նաև ատելություն պարունակող և քարոզող խոսքի թիրախ հանդիսացող այլ խմբերին անդրադառնալու համար: Ցանկալի է, որպեսզի մինչև բուն գործողությունը պլանավորելը, դուք անցկացնեք որևէ ներածական վարժություն, որը կօգնի մասնակիցներին ավելի լավ հասկանալ խնդիրը և կշահագրգռի նրանց աշխատել այն խնդիրների վրա, որ առանձնացրել են: Կարող եք ընտրել ձեռնարկում ընդգրկված բազմաթիվ այլ վարժություններից մեկը, ինչպես օրինակ՝

- «Փոխում ենք խաղի կանոնները» կարող է կիրառվել սեռով պայամանավորված, ատելություն տարածող խոսքի խնդիրը ուսումնասիրելու համար,
- «Որոշում ենք, որն է վատագույն տարբերակը» կարող է օգտագործվել հոմոֆոբիայի խնդիրն անդրադառնալու համար,
- «Ցանցային հաճակում»-ը կարող է կիրառվել ապաստան խնդիրների և ներգաղթյալների ընտանիքների նկատմամբ ատելություն տարածող խոսքին անդրադառնալու համար:

Ատելության առցանց դրսևորումների խնդիրն անդրադառնալ, բնականաբար, կարելի է ինչպես առցանց, այնպես էլ՝ ոչ վիրտուալ գործողությունների միջոցով: Երբ քննարկելու լինեք, թե ինչ գործողություններ է կարելի իրականացրել, դուք կարող եք առաջարկել, որպեսզի խումբը ի սկզբանե դիտարկի միայն առցանց գործողությունների տարբերակը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ 3-ՐԴ ՄԱՍԸ ԲՈՒՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆ Ե

ՄԱՍ 4՝ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄ ԵՆՔ ԵՎ ՍՈՎՈՐՈՒՄ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻՑ

- Չափազանց կարևոր է վերլուծել և գնահատել գործողությունը, այն ավարտելուց հետո, ինչպես նաև այդ գործողության նախապատրաստական փուլը: Սա շարունակական, ընթացքի մեջ գտնվող քարոզարշավ է, դուք պետք է ժամանակ տրամադրեք գործընթացը վերլուծելու և գնահատելու համար դրա սկսվելուց կարճ ժամանակ անց: Սա կարևոր է, քանի որ մեկանգամյա ակցիաները սովորաբար մեծ ազդեցություն չեն ունենում և խումբը կարող է հիասթափվել դրա պատճառով: Օգտագործեք այս դասաժամը քննարկելու և փարատելու համար բոլոր այն մտահոգությունները, որ նրանք կունենան՝ մտածելով, որ ընդհանրապես «չարժեք» անել այդ ակցիան կամ որ «այն վատ անցավ»: Հիշեցրեք նրանց, որ քարոզարշավները սովորաբար ենթադրում են բազմաթիվ ակցիաներ և գործողություններ, որոնք բոլորը միասին են կարող բերել վերաբերմունքի և վարվելակերպի փոփոխությունների:
- Ամրագրեք վերլուծության արդյունքում նրանց եզրակացությունները որպես քաղված դասեր ապագա գործողությունները պլանավորելու համար:
- Սկսեք դասաժամը, խնդրելով մասնակիցներին նկարագրել իրենց զգացողությունները ակցիայի օրվա ավարտից հետո: Մասնակիցները հերթով համառոտ կարող են կիսվել իրենց կարծիքներով:
- Բաժանեք մասնակիցներին 4-5 հոգանոց խմբերի և տվեք նրանց հետևյալ հարցերը փոքր խմբերում քննարկելու համար:
 - Ի՞նչը, ըստ ձեզ, լավ անցավ:
 - Կային արդյոք ինչ-որ բաներ, որ ավելի դժվար էին, քան դուք ակնկալում էիք, կամ անսպասելի էին:
 - Ըստ ձեզ՝ որո՞նք են ակցիայի հիմնական ձեռքբերումները: Արդյոք դրանք համապատասխանում են ձեր կոմիցիոն նախապես սահմանված նպատակներին:
 - Ի՞նչ եք կարծում, կա՞ն արդյոք դասեր, որ քաղեցիք, որոնք օգտակար կլինեն հետագա գործողությունների պլանավորման համար:
- Նորից միացրեք խումբը և քննարկեք հացերին տրված տարբեր պատասխանները: Ավարտեք դասաժամը գործընթացի մասին որոշ ընդհանուր տպավորություններով՝
 - Դուք բավարվա՞ծ եք գործողությունը պլանավորելու և իրականացնելու փուլերում ձեր կատարած աշխատանքից:
 - Ո՞ր հիմնական եզրակացությունները դուք կօգտագործեք ապագա գործողությունները պլանավորելիս (ցանկացած թեմայով):
 - Որո՞նք էին անձնապես ձեզ համար ամենակարևոր արդյունքները: Արդյո՞ք ձեր տեսակետները կամ վերաբերմունքը ենթարկվեց որևէ փոփոխության:
 - Ի՞նչ եք կարծում, ինչպես է կարելի շարունակել ձեր նախաձեռնած ակցիան: Կցանկանայի՞ք դա անել:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ (ՅԵՏԱԳԱ) ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Խրախուսեք, որպեսզի խումբը շարունակի աշխատանքը իրենց կողմից առանձնացված խնդիրների շուրջ: Նրանք կարող են վերցնել Մաս 2-ի սկզբում կազմված ցանկի խնդիրներից մեկը կամ կարող են

այլ մոտեցումներ կիրառել արդեն ընտրված խնդրին ևս մեկ անգամ անդրադառնալու համար:
Այն նախապատրաստական աշխատանքը, որ նրանք արդեն կատարել են այս ակցիային պատրաստվելիս կարող է օգտագործվել նաև այլ գործողությունները պլանավորելիս և կարող է նաև լրացուցիչ խթան հանդիսանալ քարոզարշավի շրջանակներում աշխատանքը շարունակելու համար:
Չավաստիացեք, որ մասնակիցները «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժմանը ուղարկել են իրենց գործողության մասին տեղեկատվություն: Նրանք կարող են նաև կապ հաստատել այլ խմբերի հետ, այդ թվում նաև այլ երկրների խմբերի հետ, և ծրագրել արդեն իրականացված ակցիայի շարունակությունը:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

X -Ի ԳԵՏԱՊԵՂՈՒՄՆԵՐԻ և ԳԱԼԱԾԱՆՔՆԵՐԻ ԳԱՄԱՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

- 1890 Գերմանիայում անց է կացում համաժողով «X տականքը» խորագրով: Չինվորականներին հանձնարարվում է սկսել X-երի վերաբնակեցումը և վերահսկել տեղաշարժը:
- 1909 Կազմակերպվել է «X-երի հարցը» համաժողով: Առաջարկվում է բոլոր X-երի համար կիրառել ճանաչելի տարբերանշաններ:
- 1920 Երկու գիտնականներ ներկայացնում են «արժանի չեն ապրել» գաղափարը՝ առաջարկելով ստերիլիզացնել և ոչնչացնել X-երին որպես ժողովուրդ:
- 1922 (1920- ականների ողջ ընթացքում) Գերմանիայի տարածքում բնակվող բոլոր X-երին լուսանկարում են և վերցնում նրանց մատնահետքերը:
- 1926 Ընդունվում է օրենք «X Ժանտախտը» վերահսկելու մասին: (Նման վարվելակերպը Սահմանադրության դրույթների ակնհայտ ոտնահարում էր):
- 1927 Բավարիայում ստեղծվում են X-երի համար հատուկ ճամբարներ: Այդ ճամբարներ են տեղափոխում ութ հազար X:
- 1928 Բոլոր X-երը գտնվում են ոստիկանության մշտական վերահսկողության ներքո: Մի պրոֆեսոր հրատարակում է հոդված, որում պնդում է, որ «հենց X-երն են օտար արյուն ներմուծել Եվրոպա»: X-երի համար ստեղծվում են նոր համակենտրոնացման ճամբարներ:
- 1934 X-երին ենթարկում են բռնի ստերիլիզացիայի՝ սրկումների և կրտելու միջոցով: Այնուհետև ուղարկում են Դահաուի, Դիզելտորասի, Չաքսենհաուզենի և այլ վայրերի ճամբարներ: Այս Նույն տարվա ընթացքում ընդունված երկու օրենք արգելում են գերմանացիներին ամուսնանալ «հրեաների, X-երի և սևամորթների հետ»:
- 1938 Զուկիսի 12-ից 18-ը ընկած ժամանակահատվածում Գերմանիայի և Ավստրիայի ողջ տարածքում հարյուրավոր X-եր ձերբակալվում են, ծեծի ենթարկվում և բանտարկվում: X-երը առաջին թիրախային խումբն էին, որին արգելվեց հաճախել դպրոցներ:
- 1939 Ռասայական մաքրության գրասենյակը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որում ասվում էր, որ «բոլոր X-երին պետք է վերաբերվել որպես ժառանգաբար հիվանդների. միակ լուծումը ոչնչացումն է: (Յետևաբար, Նպատակը՝ բնակչության այս արատավոր տարրի առանց վարանման ոչնչացումն է)»:
- 1940 Զոլոթոստի առաջին մասայական ցեղասպանությունը. 250 X երեխաներ օգտագործվում են որպես փորձակենդանի՝ Բուխենվալդի համակենտրոնացման ճամբարում ցիսկիդի գազի քլորեղների փորձարկման համար: Նույն տարում X-երին արգելվում է աշխատել:
- 1941 Զուկիսին գործարկվում է նացիստների՝ «սպանել բոլոր հրեաներին, X-երին և հոգեկան և մտավոր հիվանդներին» Վերջնական լուծում օպերացիան: Սկսվում է Զոլոթոստը: Դեկտեմբերի 24-ին Դրիմում մեկ գիշերվա ընթացքում սպանվում է ութ հարյուր X:
- 1944 Օգոստոսի 1-ին՝ Աուշվից- Բիրկենաու համակենտրոնացման ճամբարում մասայաբար՝ գազով թունավորելու և ողջակիզելու միջոցով սպանվել են 4,000 X:

ԱՌՁԵՈՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

- 1945 Պատերազմի ավարտին X բնակչության 70 - 80% ոչնչացվել էր նացիստների կողմից: Որևէ X-ի չէին կանչել վկայություններ տալու Նյուրնբերգյան դատավարության ժամանակ, և որևէ մեկը վկայություններ չի տվել նրանց անունից: X ժողովուրդը չի ստացել որևէ փոխհատուցում պատերազմական հանցագործությունների դիմաց:
- 1950 Գերմանական կառավարության բազմաթիվ հայտարարություններից առաջինն առ այն, որ նրանք X ժողովրդին որևէ բան պարտք չեն՝ պատերազմական հանցագործությունների համար փոխհատուցման առումով:
- 1992 Գերմանիան Ռումինիային է վերադարձնում X ապաստան հայցողներին 21 միլիոն դոլլարի դիմաց, և Նոյեմբերի 1-ին սկսում է նրանց ձեռնաշղթաներով հետ ուղարկել X-երից ոմանք վերադառնալուն գերադասում են ինքնասպանությունը: Գերմանական լրատվական գործակալություններից մեկը դիմում է արևմտյան լրատվամիջոցներին՝ խնդրելով խուսափել «արտաքսում» բառից, քանի որ այդ բառը ունի «տիպիկ պատմական ասոցիացիաներ»:

Յան Հանկոքի՝ Ռոմանների (գնչուների) Ողջակիզման Համառոտ Ժամանակագրության խմբագրված տարբերակ Edited version of a Brief Romani Holocaust Chronology, by Ian Hancock

Վարժությունը մշակվել է «Կողմնացույց» մարդու իրավունքների կրթության երիտասարդական ձեռնարկում (Եվրոպայի խորհուրդ, 2012) ընդգրկված "Dosta!" վարժության հիման վրա:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

Ո՞Ր ԽՆԴՐՈՎ ԵՔ ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ ՉԲԱՂՎԵԼ:

- Մարդիկ տեղեկացված չեն գնչուների ցեղասպանության մասին
- **Գնչուների մասին գոյություն ունեցող կարծրատիպերին**
- Գնչուների ցեղասպանությունը պաշտոնապես ճանաչված չէ
- **Կրթական համակարգը անտեսում է Հոլոքոստի գնչու զոհերին**
- Շատ քչերն են ստացել որևէ փոխհատուցում

Ի՞ՆՉ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՎՆԿԱԼԻՔ ՈՒՆԵՔ:

- Գնչուների ցեղասպանության ճանաչում
- **Ավելի ճիշտ ըմբռնում և հանդուրժողականություն**
- Հոլոքոստի գնչու զոհերի հուշահամալիր
- **Գնչուների Հոլոքոստի մասին դպրոցական միջոցառում**
- Առնվազն մեկ հաջողությամբ ավարտված փոխհատուցման գործ
- Գնչուական համայնքի երիտասարդների հետ կապերի հաստատում

Ի՞ՆՉ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԵՔ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԴՆԵՐ ԵՐԱՐԱՆԻ ՎՐԱ ԱՂԳԵԼՈՒ ԿԱՐՏԵՄ:

- Գրելու եք հողված և կկազմակերպեք հանրային միջոցառում
- **Կենդանի գրադարան՝ ռոման գնչուների համայնքի ներկայացուցիչների հետ**
- Օգտագործելու եք կապերը տեղական լրատվամիջոցներում. կազմակերպելու եք ստորագրահավաք առնվազն 1,000 անուններով
- **Իրազեկելու եք համայնքի երիտասարդներին**
- Իրազեկելու եք համայնքի ներկայացուցիչներին իրենց հասանելի փոխհատուցումների վերաբերյալ, օժանդակելու եք հայցադիմումներ ներկայացնելու գործում
- Համատեղ մշակութային միջոցառում

Ո՞ՐԻՆ Է ԺՐԵԹՈՒՄ ԵՐԱՐԱՆԻ ԵՎ ԿԱՐՏԵՄ:

- Մեր համայնքի անամները
- **Երիտասարդները**
- Մեր պետության քաղաքական գործիչները
- **Տեղական դպրոցների ուսուցիչները**
- Հոլոքոստը վերապրածները
- Գնչուները (երիտասարդները)

ԻՆՉՊԵՄ ՊԵՏՔ ԵՎ ԿԱՏԱՐՎԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ

- Նրանց կներկայացվեն ապացույցներ
- **Նրանք կտեղեկանան գնչուների տեսակետին**
- Համապետական ճնշում և հրապարակայնացում
- **Դպրոցներում երեխաների կողմից եկող պահանջներ/հարցեր**
- Փոխհատուցում ստանալու համար պաշտոնական հայցադիմումներ
- Միմյանց սովորույթների ու հետաքրքրությունների մասին ավելի ամբողջական տեղեկություն

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
3

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ
15+

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
60 րոպե

ՓՈՒՆՈՒՄ ԵՆՔ ԽԱՂԻ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները ծանոթանում են Քարոզարշավին և Նախապատրաստում «Կոքեր քարոզարշավ»՝ առցանց խաղերում սեքսիզմի դեմ:

ԹԵՄԱՆԵՐ	Ռասիզմ, խտրականություն, համացանցային գրագիտություն, քարոզարշավի ռազմավարություններ, ժողովրդավարություն և մասնակցություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ	Մակարդակ 3
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ	15 և ավելի
ԺԱՄԱՆԱԿԸ	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Ուսումնասիրել առցանց տարածվող սեքսիստական վիրավորանքների խնդիրը, հատկապես՝ առցանց խաղերի մասնակիցների (գեյմերների) հանրություն Չարգացնել առցանց քարոզարշավ անցկացնելու հմտությունները Ներգրավել մասնակիցներին «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման մեջ
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Գրատախտակի փակցվող մեծ թղթեր և մարկերներ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԵ	<ul style="list-style-type: none"> Պատրաստեք «ցուցումների քարտեր»-ի օրինակներ (էջ 65-66) և ատելություն պարունակող և քարոզող խոսքի օրինակներ էջ 67 (կամ օգտագործեք սլայդեր) Ծանոթացեք «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման բովանդակության հետ (այս ձեռնարկի գլուխ 2 կամ այցելեք քարոզարշավի հարթակի կայքը www.nohatespeechmovement.org)

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

- Ցույց տվեք մասնակիցներին էջ 67 պատկերված առձեռն նյութը և խնդրեք, որ արտահայտեն իրենց տեսակետները: Եթե կլինի դրա կարիքը, ուղղորդեք նրանց հարցերի միջոցով, ինչպես օրինակ՝
 - Ի՞նչ եք կարծում, ինչպես իրեն կզգար աղջիկը, եթե նման մի բան ստանար:
 - Ի՞նչ եք կարծում, վիրավորանքների այս տեսակը տարածված է:
 - Ի՞նչ եք կարծում, ինչպես իրեն կզգար մի աղջիկ, եթե ուզեր միանալ խաղին, բայց բազմաթիվ նման մեկնաբանություններ տեսներ՝ ուղղված այլ աղջիկխաղացողների:
- Բացատրեք մասնակիցներին, որ կանանց նկատմամբ բռնությունը և վիրավորանքները չափազանց տարածված երևույթներ են ոչ միայն առցանց խաղերին մասնակցողների (գեյմերների)

հանրություն, այլ նաև՝ առցանց այլ հաղորդակցության ժամանակ: Կարող եք հարցնել մասնակիցներին, արդյոք իրենք՝ իրենց առցանց գործունեության ժամանակ, երբևէ բախվել են նման իրավիճակների հետ, և արդյո՞ք խմբի աղջիկները երբևէ դարձել են նման վիրավորանքների և հարձակումների թիրախ:

3. Բացատրեք նրանց, որ սրանք բոլորը՝ ատելություն տարածող և բարոզող առցանց խոսքի օրինակներ են, և որ ատելություն տարածող և բարոզող խոսքը մարդու իրավունքների ոտնահարում է: Եթե նման հայտարարություններով կանանց և աղջիկներին դիմեին իրական կյանքում, ապա բազմաթիվ դեպքերում դա կարող էր անօրինական համարվել:
4. Պատմեք մասնակիցներին, որ Եվրոպայի խորհրդի Նախաձեռնությամբ ամբողջ Եվրոպայի տարածքով մեկնարկել է բարոզարշավ, որի Նպատակն է միավորել երիտասարդներին, որպեսզի նրանք գործեն ատելություն տարածող և բարոզող առցանց խոսքի դեմ: Տվեք մասնակիցներին հավելյալ տեղեկություններ բարոզարշավի մասին՝ օգտագործելով ստորև ներկայացված կամ այս ձեռնարկի գլուխ 2-րդում ներկայացված նյութը: Կարող եք նաև օգտվել բարոզարշավի կայքէջից հետևյալ հասցեով՝ www.nohatespeechmovement.org

Եվրոպայի խորհրդի՝ ընդդեմ ատելություն տարածող և բարոզող առցանց խոսքի բարոզարշավը, ստեղծվել է համացանցում ատելության դրսևորումների խնդրին լուծումներ գտնելու նպատակով: Այս խնդիրը հետզհետե ավելի մեծ ծավալներ է ձեռք բերում համացանցում և կարող է լուրջ վնաս հասցնել ինչպես այդ դրսևորումների գոհերի, այնպես էլ՝ ողջ հասարակության համար: Զարոզարշավի ընթացքում կիրականցվեն տարբեր տեսակի գործողություններ, որոնք նպատակ կունենան օրինակ՝բարձրացնել խնդրի վերաբերյալ իրազեկության աստիճանը, նպաստել ատելության առցանց դրսևորումների պատճառ հանդիսացող վերաբերմունքի և նախապաշարմունքների փոփոխության գործընթացին, ներգրավել երիտասարդներին պայքարի մեջ, համախմբվել և համերաշխություն հայտնել ատելության առցանց դրսևորումների գոհերին և այլն: Բոլոր երիտասարդներին հորդորում ենք միանալ շարժմանը:

5. Բացատրեք մասնակիցներին, որ վարժության միջոցով կփորձեք հասկանալ, թե ինչպես կարող է խումբը մասնակցել բարոզարշավին՝ դիտարկելով առցանց խաղերի աղջիկ մասնակիցների նկատմամբ սեքսիստական վիրավորանքների մասնավոր խնդիրը: Մասնակիցները կմշակեն իրենց սեփական «փոքր բարոզարշավը» այս խնդրի կապակցությամբ: Նրանք կաշխատեն փոքր խմբերով և կուսումնասիրեն այս խնդրի հետ այս կամ այն կերպ առնչվող տարբեր թիրախային խմբերի հետ աշխատելու եղանակները:
6. Ցույց տվեք մասնակիցներին «թիրախային լսարանների» ցանկը և հանձնարարեք նրանց, որպեսզի ընտրեն մեկը՝ վարժության ընթացքում դրա վրա աշխատելու համար: Աշխատեք ապահովել, որպեսզի մասնակիցների քանակը ենթախմբերում լինի հնարավորինս հավասար:
 - **խումբ 1:** առցանց խաղերի աղջիկ մասնակիցներ:
 - **խումբ 2:** նրանք ովքեր վիրավորում են կին խաղացողներին, կամ հակված են վիրավորել:
 - **խումբ 3:** այլ խաղացողներ (նրանք ովքեր չեն մասնակցում առցանց հավաճանքներին, բայց թույլ են տալիս, որ դա տեղի ունենա):
 - **խումբ 4:** բաղաբանական գործիչներ՝ տեղական կամ ազգային մակարդակում խորհրդարանական պատվիրակներ, նախարարներ և այլն:
 - **խումբ 5:** առցանց ծառայություններ մատուցողներ, ինչպես օրինակ՝ կայքերի տերերը, համացանցային ծառայություններ մատուցողները, առցանց հանրային կառավարիչները:

- **խումբ 6:** հանրությունը ընդհանրապես, բանի որ կարևոր է, որ մարդիկ հասկանան խնդրի լրջությունը և աջակցեն քարոզարշավին:
- 7. Յուրաբանյուր խմբին տվեք մեկական մեծ թուղթ և իրենց ցուցումներով քարտը: Ասեք նրանց, որ ունեն 20 րոպե, որպեսզի մտածեն, թե հատկապես ինչ մեթոդներ են կիրառելու իրենց թիրախային լսարանը ներգրավելու համար: Հիշեցրեք, որ բոլոր խմբերը աշխատում են տարբեր թիրախային լսարանների հետ. նրանք պետք է կենտրոնանան այն մեթոդների և ուղերձների վրա, որոնք ավելի արդյունավետ կլինեն՝ իրենց լսարանի ուշադրությունը գրավելու և քարոզարշավի վրա դրական ազդեցություն թողնելու առումով: Հաջողված քարոզարշավը այն քարոզարշավն է, որի արդյունքում հնարավորինս մեծ թվով մարդիկ են միանում ընդհանուր գործին:
- 8. Մոտավորապես 20 րոպե անց հրավիրեք մասնակիցներին, որպեսզի ներկայացնեն իրենց առաջարկությունները: Վերջում ժամանակ հատկացրեք պարզաբանող հարցերի և մեկնաբանությունների համար:
- 9. Բացատրեք մասնակիցներին, որ իրական քարոզարշավի ռազմավարությունը որոշելու համար անհրաժեշտ է շատ ավելի շատ ժամանակ քան 15 րոպե: Հաճախ նախնական գաղափարները փոփոխվում են և նույնիսկ մերժվում՝ ավելի արդյունավետ գաղափարների ի հայտ գալու արդյունքում: Լավ ռազմավարություն մշակելու համար անհրաժեշտ է, որպեսզի մի խումբ մարդիկ ամիսներ շարունակ աշխատեն այդ ուղղությամբ և միգուցե նաև փորձարկեն այն գործադրելուց առաջ: Վերլուծության և գնահատման փուլում անհրաժեշտ կլինի քննարկել՝ մասնակիցների կարծիքները, ռազմավարության իրենց մշակած «առաջին տարբերակը»:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

ՀԱՐՑԵՐ ՄԱՐՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՌՑԱՆՑ ԶԱՐՈՉԱՐԵԱՎ ԱՆՑԿԱՑՆԵԼՈՒ

- Արդյո՞ք հեշտ էր ձեզ համար մտածել առցանց գործողություններ իրականացնելու ուղղությամբ: Որո՞նք են առցանց գործելու առավելություններն ու թերությունները:
- Ձեզ գոհացրե՞ց ձեր առաջարկած ռազմավարությունը: Ըստ ձեզ, ի՞նչ խնդիրներ կարող են առաջանալ իրականացման փուլում:
- Ի՞նչ եք կարծում, քարոզարշավը կշահեր, եթե դուք ավելացնեիք նաև ակցիաներ ոչ վիրտուալ տարածքում: Կարո՞ղ եք առաջարկել նման գործողությունների գաղափարներ:
- Ի՞նչ եք կարծում, ձեզ հաջողվեց գրավել ձեր թիրախային լսարանի ուշադրությունը: Ինչպե՞ս հասաք այդ արդյունքին:

ՀԱՐՑԵՐ ՍԵՋՄԻՉՄԻ ԵՎ ԱՌՑԱՆՑ ՎԻՐՎՈՐԱՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

- Արդյոք կարևոր է սեքսիզմի և առցանց վիրավորանքների խնդրին ադրադառնալը համացանցային խաղերի համատեքստում: Ինչո՞ւ այո, կամ ոչ:
- Արդյոք կարևոր է ընդհանրապես ատելություն պարունակող և քարոզող առցանց խոսքի խնդրին անդրառանալը: Ինչո՞ւ այո, կամ ոչ:
- Ի՞նչ եք կարծում, անձամբ դուք կարո՞ղ եք ազդել այս իրավիճակի վրա և փոխել այն: Որքանո՞վ եք շահագրգռված դա անել:
- Ի՞նչ եք կարծում, ինչ-որ բան սովորեցիք այս վարժությունից: Փոխվեց արդյո՞ք ձեր տեսակետը կամ միգուցե դուք ինչ-որ բանի մասին ավելի ամբողջական պատկերացում կարողացաք կազմել:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Միզուցե, դուք գտնեք, որ այս վարժության մեջ օգտագործվող վիրավորանքների օրինակները հարմար չեն ձեր խմբի համար: Դուք կարող եք փոփոխել, հանել ամենից վիրավորականները կամ կազմել նոր օրինակներ: Հնարավոր է, որ ձեր խմբի աղջիկները բախվել են սեքսիստական վիրավորանքների հետ. կարող եք խնդրել նրանց բերել օրինակներ սեփական փորձից:
- Վարժությունը շատ ավելի արդյունավետ կանցնի, եթե դուք կարողանաք բավարար ժամանակ հատկացնել այն անցկացնելու համար: Եթե հնարավոր է, իրենց ռազմավարությունները քննարկելու համար փոքր խմբերին տվեք 30 րոպե և հնարավորություն տվեք նրանց օգտվել Քարոզարշավի կայքից, ինչպես նաև այլ առցանց բարոզարշավների օրինակներից:
- Եթե խումբը փոքր է, կարող եք չընդգրկել բոլոր «թիրախային լսարանները»՝ ընտրեք միայն այն խմբերը, որոնք առավել կարևոր են ձեր մասնակիցների համար:
- Տարբեր լսարանների համար նախատեսված լինելով հանդերձ՝ մեթոդներից և ուղերձներից շատերը կարող են կրկնվել. միայն մեկի վրա կենտրոնանալու նպատակը մասնակիցներին հնարավորություն կտա ուշադրությունը կենտրոնացնել այնպիսի ուղերձ մշակելու վրա, որը իրենց թիրախային լսարանում ամենից շատ արձագանքը կստանա:
- Ուշադիր եղեք, որպեսզի գենդերային հավասարակշռությունը խմբերում պահպանվի: Լավագույն տարբերակը կլինի, եթե կանանց և տղամարդկանց թիվը յուրաքանչյուր խմբում հավասար լինի:
- Երբ մասնակիցները կներկայացնեն իրենց ռազմավարությունները, թույլ տվեք, որպեսզի մյուս խմբերի մասնակիցները հանդես գան «կառուցողական քննադատությամբ»: Կարող եք առաջարկել, որ նախքան բարելավման հետ կապված առաջարկությունները անելը, նշեն քննարկվող ռազմավարության դրական կողմերը:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՑԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Կարող եք նաև խմբային աշխատանքը տալ մասնակիցներին որպես նախագիծ, որի վրա նրանք կկարողանան աշխատել մեկ շաբաթվա ընթացքում: Կարող եք նաև հանձնարարել նրանց, որպեսզի ուսումնասիրեն այլ կայքեր, փորձեն հասկանալ խնդրի ծավալը և ծանոթանան առցանց սեքսիստական վիրավորանքների անչլոդ օրեքերին ու կանոնակարգերին:

Մասնակիցները կարող են նաև այլ թեմա ընտրել իրենց առաջադրանքի համար, ինչպես օրինակ՝ ռասիզմը համացանցում, կիբեր հալածանքները, կամ նույն սեքսիզմի խնդիրը՝ սակայն ամբողջ համացանցում: Խմբերը կարող են նաև ինքնուրույն ընտրել այն խնդիրը, որի վրա ցանկանում են աշխատել, բայց նույնիսկ այդ դեպքում նրանց անհրաժեշտ կլինի հասկանալ, թե որն է իրենց թիրախային լսարանը:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Մասնակիցները կարող են շարունակել աշխատանքը համացանցային խաղերում սեքսիզմի խնդրի ուղղությամբ, օրինակ՝ ինքնուրույն հետազոտություն անցկացնելով հասկանալու համար խնդրի իրական ծավալները: Մասնակիցները փոքր խմբերով կարող են ընտրել կոնկրետ առցանց խաղեր և արձանագրել ատելություն պարունակող կամ բարոզող խոսքի դրվագները: Այնուհետև դրա մասին կարելի կլինի հայտնել Ատելություն տարածող խոսքի դիտախմբին, ինչպես նաև, եթե դա նպատակահարմար է, կայքէջի պատասխանատուներին:

Մասնակիցները կարող են նաև շարունակել ամենախոստուտալից ռազմավարությունների մշակումը և այնուհետև կիրառեն դրանք: Նրանք կարող են օգտագործել սոցիալական ցանցերում իրենց

պրոֆիլները, առցանց ֆորումները կամ այլ հարթակները, որտեղ կա մեկնաբանություն թողնելու հնարավորություն՝ տեղեկատվությունը տարածելու և հանրությանը իրազեկելու նպատակով: Եթե մասնակիցները իրենք համացանցային խաղերի մասնակիցներ են, նրանք նաև կարող են քննարկել այս խնդիրը այդ խաղերի այլ առցանց մասնակիցների հետ: Մասնակիցները կարող են նաև մշակել հատուկ հաղորդագրություններ այն դեպքերի համար, երբ նրանք մասնակցում են խաղի և բախվում են նման վիրավորանքների հետ: Առաջարկեք մասնակիցներին, որպեսզի պատմեն այն խաղերի մասին որոնցից տեղյակ են և քննարկեք համացանցային խաղերում՝ ատելություն տարածող խոսքի խնդիրը:

ԱՌՁԵՈՒՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ԽՈՒՄԱ 1: ԱՋԱԿՑՈՒՄ ԵՆՔ ՀԱՄԱՑԱՆՑԱՅԻՆ ԽԱՂԵՐԻ ԱՂՋԻԿ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻՆ

Ձեր խումբը պետք է կենտրոնանա աղջիկ խաղացողների վրա, ընդ որում և՛ նրանց ուժեր արդեն բախվել են վիրավորանքների հետ, և՛ նրանց, ովքեր ունեն նման մտավախություններ:

- Որո՞նք են ձեր հիմնական ուղերձները:
- Ի՞նչ կարող եք անել, որպեսզի համացանցային խաղերի կին մասնակիցները զգան, որ աջակցություն ունեն:
- Ի՞նչ գործողություններ են կարող իրենք իրականացնել:

Մտածեք այն բոլոր առցանց գործիքների օգտագործման մասին, որոնք կարող եք կիրառել կին-խաղացողների մոտ համերաշխության զգացումը խթանելու համար

ԽՈՒՄԱ 2: ՓՈՐՁԵՆՔ ԽՈՍՅԵԼ «ԱՆՊԱՏՎՈՂՆԵՐԻ» ՀԵՏ

Ձեր խումբը կփորձի դիմել նրանց, ովքեր սովորաբար վիրավորում են աղջիկ-խաղացողներին, կամ նրանց ովքեր հակված են նման պահելաձևի:

- Որո՞նք են ձեր հիմնական ուղերձները:
- Ինչպե՞ն եք դուք կարող համոզել նրանց փոխել իրենց պահելաձևը:
- Ի՞նչ տեղեկություններ են ձեզ անհրաժեշտ:

Մտածեք այն բոլոր առցանց գործիքների օգտագործման մասին, որոնք օգտակար կլինեն ձեր թիրախային խմբի հնարավորինս շատ անդամների դիմելու համար:

ԽՈՒՄԱ 3: ԽՐԱԽՈՒՄՈՒՄ ԵՆՔ ՀԱՄԱՑԱՆՑԱՅԻՆ ԽԱՂԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻՆ ԴԻՄԵԼ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

Ձեր խմբի թիրախային խումբը համացանցային խաղերի այն մասնակիցներն են, ովքեր ակնատես են լինում մյուս խաղացողների նկատմամբ ատելության դրսևորումների, սակայն որևէ կերպ չեն մասնակցում կամ միջամտում:

- Ի՞նչ պետք է նրանք իմանան:
- Ի՞նչ եք դուք ցանկանում, որ նրանք անեն:
- Ինչպե՞ն կարող եք համոզել նրանց անել դա:

Մտածեք այն բոլոր առցանց գործիքների օգտագործման մասին, որոնց միջոցով կկարողանաք հնարավորինս շատ խաղացողների ներգրավել գործողությունների մեջ:

ԱՌՁԵՌՆ ԵՅՈՒԹԵՐ

ԽՈՒՄԲ 4: ԴԻՄՈՒՄ ԵՆՔ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂՆԵՐԻՆ

Ձեր խումբը պետք է կենտրոնանա նրանց վրա, ովքեր կկարողանան լուծումներ տալ խնդրին, որովհետև նրանք են քաղաքականություն իրականացնողները կամ ձեր երկրի կառավարության անդամները:

- Որո՞նք են ձեր հիմնական ուղերձները:
- Ինչպե՞ս կարող եք դուք համոզել ձեր թիրախային լսարանին ներգրավել խնդրի լուծման գործընթացի մեջ:
- Ի՞նչ գործողություններ դուք նրանց կառաջարկեիք:

Մտածեք այն բոլոր այն գործիքների օգտագործման մասին, որոնց միջոցով կկարողանաք ներգրավել ձեր թիրախային խմբի հնարավորինս շատ անդամներին:

ԽՈՒՄԲ 5: ԴԻՄՈՒՄ ԵՆՔ ՀԱՄԱՑԱՆՑԻ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՆԵՐԻՆ

Ձեր խումբը պետք է կենտրոնանա նրանց վրա, ովքեր ի վիճակի են ուղղակիորեն ազդել խնդրի լուծման վրա, օրինակ՝ կայքերի սեփականատերերը, համացանցի մատակարարները, և առցանց հանրային կառավարիչները:

- Որո՞նք են ձեր հիմնական ուղերձները:
- Ինչպե՞ս կարող եք դուք համոզել ձեր թիրախային լսարանին ներգրավել խնդրի լուծման գործընթացի մեջ:
- Ի՞նչ գործողություններ դուք նրանց կառաջարկեիք:

Մտածեք այն բոլոր այն գործիքների օգտագործման մասին, որոնց միջոցով կկարողանաք ներգրավել ձեր թիրախային խմբի հնարավորինս շատ անդամներին:

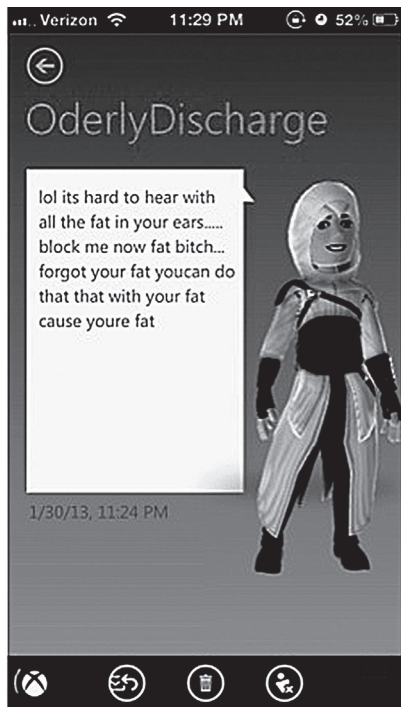
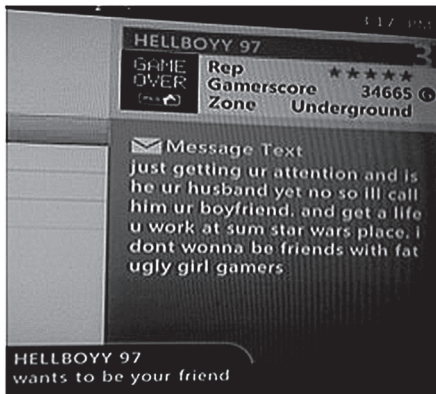
ԽՈՒՄԲ 6: ԲԱՐՁՐԱՑՆՈՒՄ ԵՆՔ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԶԵԿՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԸ

Ձեր խումբը պետք է կենտրոնանա հասարակության անդամներին խնդրի լուծման գործընթացում ներգրավելու վրա:

- Որո՞նք են ձեր հիմնական ուղերձները:
- Ի՞նչ եք դուք ուզում, որ մարդիկ անեն:
- Ի՞նչ տեղեկություններ են ձեզ անհրաժեշտ:

Մտածեք այն բոլոր առցանց գործիքների օգտագործման մասին, որոնց միջոցով կկարողանաք մարդկանց դարձնել քարոզարշավի մասնակից:

ԱՌՁԵՈՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ON 4/29/2012 AT 1:43 PM
Garry69 wrote:

am gonna slit your throat you fucking slut for having a full friends list you fucking cunt i hate you go an fucking die you slag!

Message will expire in 30 days | Block user

Say something here...

Տողատակ տեքստերի աղբյուրը: <http://fatuglyorslutty.com/> (վերցվել է 9 հոկտեմբեր, 2013)

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
4

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ
10-20

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
60 րոպե

ԱՏՈՒԳՈՒՄ ԵՆՔ ՓԱՍՏԵՐԸ

Համառոտ նկարագիր

Այս դերային վարժության համար մասնակիցները պետք է քաղաքական գործիչների առաջադրանքով «հետազոտեն» նույնասեռականների նկատմամբ ատելության տարբեր դրսևորումների հարցը: Նրանք պետք է ուսումնասիրեն առցանց տեղեկատվության արժանահավատությունը և մշակեն ռազմավարություն իրենց գործունեության համար:

ԹԵՄԱՆԵՐ	Համացանցային գրագիտություն, ռասիզմ, խտրականություն, քարոզարշավի ռազմավարություններ
ԲԱՐՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 4
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ՝	10-20
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Գնահատել համացանցում առկա տեղեկությունների արժանահավատությունը Ուսումնասիրել մի շարք խնդիրներ, որոնց հետ բախվում են երիտասարդ նույնասեռականները ատելություն պարունակող և քարոզող առցանց խոսքի հետևանքով Ուսումնասիրել սեփական պահելաձևը առցանց բովանդակության առնչությամբ:
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Համացանցից օգտվելու հնարավորություն Թղթեր և գրիչներ Մեծ թղթեր և մարկերներ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Հավաստիացրեք, որ մասնակիցները ունեն համացանցից օգտվելու հնարավորություն: Նախապատրաստեք՝ Հետազոտողի առաջադրանքները և Դիտորդի հարցաթերթիկ-ձևաթղթի օրինակներ (Էջ 73). Կամընտրական՝ Նախապես հարցրեք կան արդյոք կամավորներ դիտորդի դերը ստանձնելու համար: Խմբի գրեթե կեսը պետք է կատարի դիտորդների դերը: Ցույց տվեք նրանց Դիտորդի ձևաթուղթը և հավաստիացրեք, որ նրանք հասկանում են, թե կոնկրետ ինչ տիպի տեղեկատվություն պետք է գտնեն և ինչպես պետք է լրացնեն արյուսակը:

1. Բացատրեք, որ վարժության նպատակն է ուսումնասիրել համացանցի կիրառությունը որպես տեղեկատվական աղբյուր: Հարցրեք, արդյոք հաճախ են մասնակիցները օգտագործում համացանցը հենց այս նպատակով և արդյոք նրանք ունեն «նախընտրելի կայքեր»:
2. Բաժանեք նրանց հետևյալ սցենարը և համոզվեք, որ բոլորը հասկանում են առաջադրանքը:

Այն բանից հետո, երբ տեղի ունեցան մի շարք հարձակումներ երիտասարդ նույնասեռականների վրա, մասնավորապես՝ համացանցի որոշ կայքերում և շրջանառվող տեսահոլովակների մեջ, ինչպես նաև ՀԿ-ների իրականացրած լոբբինգի արդյունքում՝ խորհրդարանում նախատեսվում է կազմակերպել քննարկում այս հարցի շուրջ: Կառավարությունը նախապատրաստել է օրինագծի նախագիծ, համաձայն որի նախատեսվում է հատկացումներ անել բյուջեից հոմոֆոբ վերաբերմունքի խնդրի լուծմանն ուղղված կրթական ծրագրերի և երիտասարդ նույնասեռականներին աջակցություն ցուցաբերելու համար: Բոլոր հիմնական ընդդիմադիր կուսակցությունները դեմ են նոր օրինագծին:

Դուք պետք է պատկերացնեք, որ աշխատում եք որպես այդ քննարկման մասնակից՝ քաղաքական գործիչներից մեկի օգնական և պետք է իրականացնեք հետազոտություն: Նա խնդրել է ձեզ իր ելույթի համար նախապատրաստել հակիրճ փաստաթուղթ, որը կներառի այն մի բանի հիմնական կետերը, որ անհրաժեշտ է հիշեցնել քննարկման ժամանակ: Դուք ունեք 20 րոպե հարցի նախնական ուսումնասիրության համար:

3. Բացատրեք մասնակիցներին, որ նրանք աշխատելու են 4-ական մասնակիցներից բաղկացած խմբերում, որոնցից 2-ը պետք է կատարեն «հետազոտողների» դերը, իսկ մյուս 2-ը պետք է դիտարկեն նրանց կողմից կիրառվող «մեթոդաբանությունը»: Հիշեցրեք նրանց, որ յուրաքանչ-յուր հետազոտություն պետք է իրականացվի հստակ մեթոդաբանության կիրառմամբ: Հարցրեք մասնակիցներին արդյո՞ք նրանք կարող են թվարկել որոշ նկատառումներ, որոնք կարևոր են հետազոտությունը իրականացնելու համար և գրառեք այդ առաջարկությունները մեծ թղթի վրա:
4. Եթե դեռ չեք բաժանել դերերը, հարցրեք, թե ով կցանկանա հանդես գալ «դիտող»-ի դերում: Բաժանեք նրանց «Դիտողի ձևաթղթերը» և հավաստիացեք, որ նրանք հասկանում են առաջադրանքը: Բաշխեք խմբի մյուս մասնակիցների դերերը այնպես, որ հավասար քանակությամբ մասնակիցներ աշխատեն կառավարության և տարբեր ընդդիմադիր կուսակցությունները տեսակետները ներկայացնող ենթախմբերում: Բաժանեք ենթախմբերին իրենց առաջադրանքներով քարտերը:
5. Անեք մասնակիցներին, որ հետազոտությունը իրականացնելու համար նրանք ունեն 30 րոպե: Առաջարկեք նրանց, որպեսզի առաջին 20 րոպեն օգտագործեն անհրաժեշտ տեղեկատվությունը գտնելու համար, իսկ մնացած 10 րոպեն թողնեն խորհրդարանական իրենց ներկայացուցչի ելույթի հիմնական կետերի շուրջ համաձայնության գալու համար:
6. Երբ խմբերը վերջացնեն առաջադրանքը, ասեք նրանց, որպեսզի հեռանան համակարգիչներից և տվեք նրանց հավելյալ 5-10 րոպե, որպեսզի դիտողները կարողանան ներկայացնել իրենց հիմնական դիտարկումները:
7. Հրավիրեք հետազոտողներին, որպեսզի ներկայացնեն այն հիմնական կետերը, որ առանձնացրել են իրենց խորհրդարանական ներկայացուցչի ելույթի համար: Սա կարելի է ներկայացնել թվարկելով կետերը: մասնակիցները պետք է պատկերացնեն, որ իրենք իրականում զեկուցում են խորհրդարանական իրենց ներկայացուցչին, այլ ոչ թե իրենք են ելույթ ունենում:
8. Յուրաքանչյուր «հետազոտողից» հետո ժամանակ հատկացրեք «դիտողներին» իրենց ար-

դյուներները ներկայացնելու, ինչպես նաև՝ ներկայացված տեղեկությունների և կիրառված ռազմավարության վերաբերյալ մյուս խմբերի հարցերի համար: Այնուհետև անցեք վերլուծության և գնահատման փուլին:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

ՀԱՐՑԵՐ՝ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ՀԵՏԱՀՈՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԴՐԱ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

- Արդյոք հե՛շտ էր ձեզ համար առաջադրանքը: Ի՞նչն էր ամենից բարդը:
- Ինչպե՛ս որոշեցիք, թե որ կայքերից օգտվեք: Որքանո՞վ էր ձեզ անհանգստացնում այդ կայքերի «արժանահավատության» խնդիրը կամ ձեր ընտրած տեղեկությունների «ճշմարտացիությունը»:
- Կետերը նախապատրաստելիս՝ ինչի՞ն տվեցիք նախապատվությունը՝ ձեր ներկայացուցչի դիրքորոշումը հաստատող տեղեկություններ գտնելուն, թե՛ հարցի վերաբերյալ «անաչառ» տեղեկություններին: Ըստ ձեզ, ինչպե՛ս պետք է վարվի իրական հետազոտողը:
- Արդյոք փնտրե՞լ էք նույնասեռականների նկատմամբ ատելություն պարունակող խոսքի օրինակներ: Եթե կան խմբեր, որ չեն փնտրել, արդյոք նրանք չե՞ն կարծում, որ դա տեղին կլիներ:
- Ի՞նչ էք կարծում, ձեր ներկայացուցչին կգոհացնե՞ր կատարված աշխատանքը: Իսկ այն մարդիկ ում նա է ներկայացնում խորհրդարանում, գո՞հ կմտային:

ՀԱՐՑԵՐ՝ ՀԱՄԱՅԱՆՑԸ ՀԵՏԱՀՈՏԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐՈՎ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

- Համացանցը հետազոտական նպատակներով օգտագործելու հարցի շուրջ արդյո՞ք որևէ նոր, կարևոր հանգամանք պարզեցիք ձեզ համար: Կցանկանալի՞ք որևէ լրացում անել վարժության սկզբում կազմված նկատառումների ցանկին:
- Ձեզ զարմացրե՞ց այն, որ տարբեր մասնակիցներ գտել էին տարբեր տեղեկություններ: Ինչպե՛ս կբացատրեք դա:
- Ինչպե՛ս ենք կարող ճշտել կայքի արժանահավատությունը կամ տեղեկությունների վստահելիությունը: Սովորաբար դուք կիրառում էք այս մոտեցումները:

ՀԱՐՑԵՐ՝ ՀՈՍՏՈՑՈՒԹՅԱՆ / ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

- Արդյո՞ք գտաք խտրականության և վիրավորանքների որևէ օրինակ:
- Ի՞նչ էք կարծում, ձեր գտած նյութերի մեջ կային «կեղծ» կամ անարդար տեղեկություններ:
- Ի՞նչ ռիսկեր է իր մեջ պարունակում ցանկացած մարդու համացանցում իրենց կարծիքները արտահայտելու հնարավորություն տալը: Կարող էք արդյոք առաջարկել միջոցներ, որոնք կօգնեն նվազեցնել կարծիքները որպես «փաստ» ընկալելու վտանգավոր միտումը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Վարժությունը ավելի արդյունավետ կլինի, եթե «դիտորդներին» ցուցումներ տալ նախօրոք: Եթե սա հնարավոր է, ապա դուք կարող էք յուրաքանչյուր ենթախմբում ունենալ մեկ «դիտորդ» և

ավելացնել խմբերում «հետազոտողների» բանակը:

- Զետազոտողների մոտ չպետք է կարծիք ձևավորվի, որ «դիտորդները» ստուգում են նրանց: Դուք կարող եք բացատրել, որ «դիտորդների» առաջադրանքը հետազոտական տարբեր մեթոդաբանությունները դիտարկելն է և որ այդ առաջադրանքը կատարելու համար կան տարբեր եղանակներ:
- Միգուցե ճիշտ կլինի, որպեսզի «հետազոտողները» չտեսնեն «դիտորդների ձևաթղթերը». այդ դեպքում նրանք տեղյակ չեն լինի այն հիմնական չափանիշներից, որոնք կկիրառվեն դիտարկման ժամանակ և արդյունքները ավելի հետաքրքիր կլինեն: Սակայն միևնույն ժամանակ, դա կարող է լարվածություն առաջացնել «հետազոտողների» մոտ: Եթե և՛ «հետազոտողները», և՛ «դիտորդները» տեղյակ լինեն ձևաթղթի բովանդակությունից, սա նրանց հնարավորություն կտա ավելի համագործակցային հարաբերություններ հաստատել միմյանց հետ:
- Վերլուծության և գնահատման ընթացքում կարող եք նաև անդրադառնալ այն հարցին, թե որքանով է հետազոտությունը կողմնակալ դառնում կախված նրանից, թե ինչ արդյունքի ենք «ուզում» հասնել: Մասնավորապես, դուք կարող եք հարցնել մասնակիցներին, թե ինչպես են նրանք վերաբերվում այն տեղեկություններին, որոնց չեն ուզում հավատալ:
- Զամացանցում ապատեղեկատվության և գերակայող կողմնակալության վտանգներից մեկն այն է, որ նման տեղեկատվությունը տարածվում է որպես «փաստ»: Պարզեք արդյոք մասնակիցները կարծում են, որ իրենք նույնպես մասնակցել են նման «փաստեր» տարածելուն համացանցում, և արդյոք նման տեղեկությունները նպաստում են որոշակի խմբի կամ անհատի մասին նախապաշարմունքների տարածմանը:
- Կարող եք օգտագործել Զամացանցային գրագիտության մասին «Ընդհանուր տեղեկություններ» բաժնում ընդգրկված ձևաթուղթը՝ համացանցում տեղադրված տեղեկությունների արժանահավատությունը ստուգելու վերաբերյալ մասնակիցների առաջարկությունները հավելելու համար: Բացատրեք, որ հիմնականում այն ինչ մենք տեսնում ենք, պարունակում է «կարծիքի» տարրեր: Կան բազմաթիվ ձևեր տեղեկությունները այնպես ներկայացնելու, որպեսզի դրանք հավելյալ հիմնավորում դառնան ինչ-որ տեսակետի համար: Օրինակ՝ նույնաստեղծականներին ուղղված ատելություն պարունակող և քարոզող խոսքի օրինակները չընդգրկելը ստեղծում է տպավորություն նման խնդրի բացակայության մասին:
- Դուք կարող եք փնտրել տեղեկատվություն այն մասին, թե ինչպես բացահայտել համացանցային խարդախությունները և քննարկել մասնակիցների հետ, թե ինչպես են կեղծ լուրերը հրահրում ատելություն պարունակող և քարոզող խոսք:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Որպես հետազոտվող թեմա՝ կարող եք ընտրել այլ «թիրախային խումբ», օրինակ՝ կանայք, ռոմա գնչուները կամ այլ ազգային փոքրամասնությունները, ապաստան հայցողները և այլն:

Կարող եք անցկացնել վարժությունը նաև առանց դիտորդների, սակայն մասնակիցներից յուրաքանչյուրը պետք է ստանձնի նաև իր սեփական դիտորդի դերը: Այս դեպքում անհրաժեշտ կլինի, որպեսզի դուք ներկայացնեք մասնակիցներին դիտորդի ձևաթուղթը նախքան վարժությունը սկսելը և ինդրեք նրանց, որպեսզի իրենք նշեն այն մեթոդները, որոնք կկիրառեն հետազոտության ժամանակ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՅԵՏՈ

Մասնակիցները կարող են կատարելագործել նկատառումների այն ցանկը, որը անհրաժեշտ է հաշվի առնել առցանց հետազոտություն իրականացնելիս, ինչպես նաև կազմել իրենց սեփական ուղեցույցը: Նրանք կարող են նաև կազմել «անելիքների ցանկ», որը կկարողանան օգտագործել այլ մասնակիցներ և «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման կայքէջի միջոցով տրամադրել այն նաև շարժման ակտիվիստներին: Ատելություն պարունակող խոսքը հաճախ ծավալվում է այն մարդկանց պատճառով, ովքեր առանց մտածելու տարածում են ուրիշների կողմնակալ կամ վիավորական կարծիքները:

Մասնակիցները կարող են փորձարկել Էջ 73-ի, կամ իրենց իսկ կազմած հարցաթերթիկ-աղյուսակը որոշ հանրահայտ կայքերի վրա: Հասարակության տարբեր խմբերի մասին նախապաշարմունքներ տարածելու առումով հաճախ պատասխանատու են լրագրողները: Նման լրագրությունը կարող է խրախուսել ընթերցողներին տպավորություն ստեղծելով, որ այս խմբերի նկատմամբ վիավորանքը «ընդունելի» է:

Եթե ցանկանում եք ձեր խմբում շարունակել աշխատանքը ապատեղեկատվության հետ վարվելու տարբեր ռազմավարությունների թեմայի վերաբերյալ, ապա այստեղ՝ <http://mediasmarts.ca/sites/default/files/tutorials/facing-online-hate/index.html> կարող եք գտնել այլ վարժություններ:

Առաջարկեք մասնակիցներին, որպեսզի նրանք ներկայացնեն իրենց կողմից ամենից շատ օգտագործվող կայքերը առցանց տեղեկատվություն գտնելու համար և միասին ստուգեք, թե որքանով անկողմնակալ և վստահելի են այդ կայքերը:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉ 1

Ձեր քաղաքական գործիչը կառավարության անդամ է: Իր ելույթում նա պետք է հստակ կողմ արտահայտվի և սատարի նոր օրինագծով: Փորձեք համացանցում գտնել այնպիսի տեղեկատվություն, որը կօգնի նրան պատրաստվել իր ելույթին: Այնուհետև կազմեք, ըստ ձեզ ելույթի համար առանցքային՝ շուրջ 5 հիմնական կետերից բաղկացած ցանկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉ 2

Ձեր քաղաքական գործիչը ընդդիմության ներկայացուցիչ է: Նա դեմ է այս խնդրի լուծման համար բյուջեից հատկացումներ անելուն: Փորձեք համացանցում գտնել այնպիսի տեղեկատվություն, որը կօգնի նրան պատրաստվել իր ելույթին: Այնուհետև կազմեք, ըստ ձեզ ելույթի համար առանցքային՝ շուրջ 5 հիմնական կետերից բաղկացած ցանկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉ 3

Ձեր քաղաքական գործիչը խորհրդարանական փոքրամասնության անդամ է: Ձեր կուսակցությունը դեռևս չի որոշել կողմ է, թե՛ դեմ օրինագծին: Փորձեք համացանցում գտնել այնպիսի տեղեկատվություն, որը կօգնի նրան կողմորոշվել և պատրաստվել իր ելույթին: Այնուհետև կազմեք, ըստ ձեզ ելույթի համար առանցքային՝ շուրջ 5 հիմնական կետերից բաղկացած ցանկ:

ԴԻՏՈՐՂՆԵՐ

Ձեր առաջադրանքն է փորձել վերլուծել հետազոտողների կողմից կիրառվող մոտեցումները: Փորձեք հնարավորինս շատ տեղեկություններ հավաքել Դիտորդի հարցաթերթ-աղյուսակը լրացնելու համար: Դուք կարող եք խնդրել հետազոտողներին, որպեսզի բացատրեն ձեզ թե ինչ են անում կամ ինչու են կիրառում այս կամ այն մոտեցումը՝ աշխատելով շատ չշեղել նրանց բուն աշխատանքից:

ԴԻՏՈՐԴԻ ՀԱՐՑԱԹԵՐԹԻԿ-ԱՂՅՈՒՍԱԿԸ

Անհրաժեշտ տեղեկատվությունը գտնելու համար օգտագործված որոնման բառերը	
ՅՈՒՐԱԶԱՆՉՅՈՒՐ ԱՅՅԵԼՎԱԾ ԿԱՅՔԻ ՀԱՄԱՐ	
Կայքի անվանումը	
Կայքում անկազմած ժամանակը՝ թույլներով (մոտավոր)	
Կողմնորոշումը (նույնասեռականամետ, հականույնասեռական, չեզոք)	
Ինչ սկզբունքով է ընտրվել այդ կայքը:	
Կայքի «համբավը» - Ինչից ելնելով է կարելի վստահել այդ կայքում գետնեղված տեղեկատվությանը: - Արդյո՞ք խումբը դա ստուգել է:	
Կայքից վերցված տեղեկությունները ունեի՞ն սկզբնաղբյուր կամ հղում: Խումբը դա ճշտե՞լ է:	
Այլ մեկնաբանություններ հետազոտողերի կողմից կրառված մեթոդաբանության վերաբերյալ::	

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
4

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ
10-20

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
60 րոպե

ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱԽՈՒՄ

Համառոտ նկարագիր

Սա իրավիճակի նմանակում- վարժություն է: Երկու համայնք ունեն արտահայտման ազատության վերաբերյալ հակադիր մոտեցումներ, սակայն, ստիպված են միասին ապրել միևնույն կղզու վրա:

ԹԵՄԱՆԵՐ	Ժողովրդավարություն, մասնակցություն, արտահայտման ազատություն, ռասիզմ, խտրականություն
ԲԱՐՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	Մակարդակ 4
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ	10-20
ԺԱՄԱՆԱԿԸ	120 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ՝	<ul style="list-style-type: none"> Ուսումնասիրել բազմազանության, բազմակարծության և ատելություն պարունակող և տարածող խոսքի հետ առնչվող հարցեր Դիտարկել, թե ինչպես է արտահայտման ազատությունը նպաստում ժողովրդավարական հասարակության բնականոն գործունեությանը Քննարկել արտահայտման անսահմանափակ ազատության առավելությունները և թերությունները Չարգացնել բանակցային հմտություններ
ԱՆՈՒՑԻՆԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Թուղթ և գրիչներ Տարածք երկու համայնքների հանդիպումների համար (առանձին) 2 վարող(նաընտրելի տարբերակ)
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱՆՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Նախապատրաստեք երկու կղզիների մասին պատմող տեղեկատվական նյութի օրինակներ (էջ 78-79) Նախապատրաստեք «Լուծման ենթակա խնդիրներ» առձեռն նյութի օրինակներ (էջ 80)

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Բացատրեք, որ վարժությունը որոշակի իրավիճակի նմանակում է և բաժանեք մասնակիցներին երկու համայնքների: Իբսպարատ համայնքը պետք է ավելի մեծ լինի՝ խմբի գրեթե երկու երրորդը: Մնացյաժ մեկ երրորդը կներկայացնեն պաստիկցիստերին: Պարզաբանեք, որ վարժության առաջին հատվածում համայնքները պետք է առանձին-առանձին աշխատեն: 20 րոպե անց խմբերը նորից

կմիացվեն:

2. Խմբերից մեկին պետք է ուղեկցել այլ սենյակ: Յուրաքանչյուր խմբի վարողը պետք է նախ բարձրաձայն կարդա համապատասխան համայնքի մասին պատմող նյութը, իսկ հետո կարող է բաժանել նախապատրաստված օրինակները մասնակիցներին՝ հետագայում օգտագործելու համար:
3. Խմբային քննարկումը սկսեք մասնակիցներին հարցնելով, թե ինչ պատկերացումներ ունեն կղզում ապրելու վերաբերյալ: Հարցրեք կցանկանային նրանք այնտեղ ապրել, թե՛ ոչ: Ընդհանուր քննարկմանը որոշ ժամանակ տրամադրելուց հետո խմբերին տվեք հետևյալ հարցերը՝

Պաստիկների խումբ

Ի՞նչն է ձեզ անհանգստացնում նոր կղզի տեղափոխվելու կապակցությամբ:

Իքսպրատ խումբ

Ի՞նչ մտահոգություններ ունեք ձեր կղզի տեղափոխվող ներգաղթյալների մեծ խմբի կապակցությամբ, որոնք պատկերացում չունեն ձեր մշակույթի և ավանդույթների մասին:

4. 20 րոպե անց խմբերը պետք է միացվեն: Խնդրեք կղզու բնակիչերին ներկայանալ և, եթե ցանկություն կունենան, հանդես գան հակիրճ հայտարարություններով: Աշխատեք 10 րոպեից ավել չտրամադրել վարժության այս հատվածին:
5. Սուտ 10 րոպե անց մասնակիցներին տեղեկացրեք, որ

Անցավ մեկ տարի և առաջ եկան մի շարք խնդիրներ: Համայնքների միջև լարվածությունը գնալով սրվում է և շատերին անհանգստացնում է բուռն սոցիալական հուզումների հավանականությունը: Նախագահը հրավիրել է ձեզ, որպեսզի դուք ստեղծեք աշխատանքային խումբ և փորձեք լուծումներ գտնել այս խնդիրներին:

6. Ողջ համայնքը բաժանեք փոքր աշատանքային խմբերի, այնպես որ յուրաքանչյուր աշխատանքային խմբում լինի մոտավորապես 2 Պաստիկ համայնքի ներակայացուցիչ և 4 Իքսպրատ համայնքի ներակայացուցիչ: Յուրաքանչյուր խմբին տվեք էջ 80-ի խնդիրներից մեկը:
7. Տեղեկացրեք խմբերին, որ նրանք ունեն 20 րոպե խնդրի լուծման վերաբերյալ որոշման հանգելու համար: Բացատրեք, որ բոլոր առաջարկությունները պետք է դրվեն քվեարկության և պետք է արժանան ելքախմբի անդամների մեծամասնության հավանությանը, որպեսզի ընդունվի: Հիշեցրեք նրանց, որ եթե նրանք համաձայնության չգան նոր որոշման շուրջ, ապա կպահպանվի status quo-ն:
8. 20 րոպե անց միացրեք խմբերը, որպեսզի բոլորը ներկայացնեն իրենց որոշումները: Յուրաքանչյուր խմբին հատկացրեք 2-3 րոպե իրենց որոշման մասին ընդհանուր կետերով պատմելու համար, ինչպես նաև արձագանքների և հակիրճ պատասխանների համար: Այնուհետև անցեք վերլուծության և գնահատման փուլին:

ՎԵՐԼՈՒԹՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Նախ հիշեցրեք մասնակիցներին, որ իրենք այլևս դերեր չեն խաղում և պետք է քննարկեն վարժությունը ընդհանուր առմամբ: Նրանք պետք է փորձեն չվերադառնալ նախորդ քննարկմանը:

- Ի՞նչ կարծիք ունեք վարժության մասին: Ի՞նչը հավանեցիք կամ չհավանեցիք վարժության մեջ:
- Ձեզ համար հեշտ էր խաղալ ձեր դերը և հատկապես մալ դերի մեջ, երբ կղզու բոլոր բնակիչները հավաքվեցին իրար հետ:
- Ի՞նչ կարծիք ունեք բանակցային գործընթացի, ինչպես նաև վարժության վերջում՝ որոշումների ընդունման փուլի մասին: Ի՞նչն էր լուծումներ գտնելու ընթացքում ձեզ համար ամենահետաքրքիրը:

- Ի՞նչ էք կարծում, արդար էր, որ Իքսպրատ համայնքը, լինելով մեծամասնություն, ըստ էության վետոի իրավունք ուներ որևէ որոշման նկատմամբ: Ինչպե՞ս կարելի է ապահովել, որպեսզի «իրական կյանքում» և՛ մեծամասնության, և՛ փոքրամասնության կարծիքները արդարացիորեն ներկայացված լինեն:
- Արդյո՞ք վարժության արդյունքում դուք փոխեցիք ձեր տեսակետները: Եթե այո, ապա հատկապես ո՞ր հարցի վերաբերյալ և ինչու:
- Ի՞նչ էք կարծում վարժությունը արտացոլում էր իրականությունը: Արդյոք այն ձեզ հիշեցրե՞ց այսօրվա հասարակության իրական խնդիրները:
- Ի՞նչ էք կարծում, ինչպես պետք է վարվել, երբ մարդիկ ասում են ինչ-որ բաներ, որոնք վիրավորական են, նեղմիտ և երբեմն նաև վտանգավոր:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Որպեսզի մասնակիցները հնարավորություն ունենան զգալու, թե ինչպիսին է կյանքը իրենց համայնքներում, երկու կողմներում ապրելակերպի նկարագրությունները համեմատաբար երկար են: Այդ նկարագրությունները պետք է կարողալ ոչ թե զուտ որպես տեղեկություններ պարունակող նյութ, այլ որպես պատմվածք:
- Այն աշխատանքային խումբը, որին բաժին կհասնի համացանցում քարոզարշավ անցկացնելու խնդիրը, պետք է կենտրոնանա խնդրի առցանց տարբերակի վրա: Համեմատելուց սրանց պետք է ուղղորդել այնպես, որպեսզի ոչ վիրտուալ տարածքում իրականացվելիք գործողություններից բացի, դիտարկեն նաև առցանց տարբերակները:
- Հնարավորություն տվեք մասնակիցներին, որպեսզի նրանք իրավիճակի նմանակումը անցկացնեն հնարավորինս ինքնուրույն՝ առանց ձեր ուղղորդման: Հավաստիացեք, որ նրանք հիշում են ժամանակային սահմանափակումների մասին և հասկանում են առաջադրանքի էությունը, բայց թույլ տվեք, որպեսզի նրանք իրականացնեն առաջադրանքը այնպես, ինչպես ճիշտ կհամարեն: Ընդհատեք միայն այն դեպքում, եթե տեսնում եք, որ առաջադրանքը սխալ է հասկացվել, կամ եթե լարվածության աստիճանը և բախումները խանգարում են գործընթացին:
- Մասնակիցների համար օգտակար կլինեն արտահայտման ազատության վերաբերյալ տեղեկությունները: Եթե ժամանակը ների, օգտագործեք տեղեկությունների մի մասը:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Եթե ժամանակը սահմանափակ է, կարելի է կրճատել նկարագրությունների հատվածը, իսկ վերջնական բանակցությունների փուլում բոլոր խմբերին քննարկման համար տալ առաջին խնդիրը: Այսպես բանակցությունները ավելի արագ կընթանան:

Եթե խմբերի առաջին (ամանձին) հանդիպումների փուլի համար դուք ունեք բավարար ժամանակ, կարող եք հարցնել մասնակիցներին, արդյո՞ք կա որևէ ուղերձ, որ նրանք կուզեին հղել մյուս մասնակիցներին, երբ բոլոր խմբերը միանան: Այս ուղերձները այնուհետև կարող են հիմք հանդիսանալ այն համառոտ «ներկայացումների» համար, որոնք տեղի են ունենալու հանդիպման առաջին 10 րոպեների ժամանակ: Եթե խումբը մեծ է, կարող է անհրաժեշտություն առաջանալ «նոր» համայնքը ավելի փոքր խմբերի բաժանել, որպեսզի բոլորը հնարավորություն ունենան մասնակցել: Նոր խմբերից յուրաքանչյուրի մեկ երրորդը պետք է լինեն պասսիվներ, իսկ երկու երրորդը՝ իքսպրատցիներ: Խմբերը նաև կարող են 1 կամ 2 խոսակ ընտրել իրենց համայնքի համար:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Մասնակիցները իրենց խմբի համար կարող են մշակել առաջարկ՝ բանակցությունների արդյունքում ստացված կետերի օրինակով: Այդ առաջարկը կարելի է դնել քվեարկության և օգտագործել որպես վիրտուալ և ոչ վիրտուալ տարածքներում վարքագծի ուղենիշ սկզբունքներ:

Մասնակիցները կարող են ուսումնասիրել իրենց երկրներ ներգաղթածների հիմնական խմբերը: Կարող են փորձել հասկանալ, թե որոնք են այն պատճառները, որ դրդել են նրանց տեղափոխվել այլ երկիր և արդյո՞ք նրանք համարում են, որ հասարակության մյուս անդամները հարգում են իրենց իրավունքները և կարծիքը, թե ինչպես են նրանց պատկերում տպագիր և էլեկտրոնային լրատվամիջոցները: Կարող եք նաև տարբեր համայնքների ներկայացուցիչների հրավիրել ելույթ ունենալ խմբի համար:

Եթե ձեր երկիրը չի համարվում ներգաղթի երկիր, կարող եք ուսումնասիրել, թե ինչպես են ձեր երկրից արտագաղթածներին վերաբերում ընդունող երկրներում:

ԱՌՁԵՌՆ ԵՅՈՒԹԵՐ

ՊԱՍՏԻԿ ԿՂԶԻՆ

Դուք ապրում եք փոքր կղզում, որի սահմանները փակ են, որտեղ արդեն վաղուց ոչ ոք չի ներգաղթում և որը երբեմն այցելում են սակավաթիվ գերաշրջիկներ: Ձեր հանրությունը հանգիստ է և խաղաղասեր: Խաղաղությունը և բախումների բացակայությունը ամուր ավանդույթներ ունեն այստեղ և համարվում են «ազգային առաջնայնություն»: Սահմանադրության մեջ կա նույնիսկ դրույթ, որը մասնավորապես սահմանում է, որ

Որևէ մեկը չպետք է ափ կամ անի որևէ բան, որը կարող է ցավ պատճառել կամ վիրավորել մյուսներին:

Այս օրենքի իրագործումը լրջորեն վերահսկվում է, և դրա խախտումները պատժվում են օրենքի ողջ խստությամբ: Այն շատ հազվադեպ է խախտվում: շատ ավելի հեշտ է համաձայնել մյուսների հետ: Անհամաձայնությունը պաստիկցիների համար դարձել է տանջալից մի երևույթ, քանի որ այն խռովություն է առաջացնում: Ձեր երկիրը իրեն համարում է ժողովրդավարական երկիր: Ընտրությունները անց են կացվում ամեն տարի և գրեթե բոլորը մասնակցում են քվեարկությանը: Սակայն տարեց տարի ընտրվում են նույն մարդիկ, քանի որ գրեթե չեն քննարկվում որևէ այլընտրանքային քաղաքականություններ:

Ընդհանուր առմամբ զրույցներում, հանրային ելույթներում և նույնիսկ լրատվամիջոցներում չեն արտահայտվում կարծիքներ, որոնք կտարբերվեին հասարակական ընդունված կարծիքներից, և մարդիկ հիմնականում դեմ չեն նման իրավիճակին, քանի որ արդեն մոռացել են կամ ի վիճակի չեն պատկերացնել այլ տարբերվող գործելաոճեր: Մնացած աշխարհի մասին լուրեր այստեղ գրեթե չեն տարածվում, մյուս մշակույթներում ստեղծված գրականություն չի ընթերցվում և գրեթե չկա որևէ փոփոխություն, քանի որ համարվում է, որ փոփոխությունը նույնպես անհանգստացնող երևույթ է:

Տարիների ընթացքում մարդիկ նկատում էին, թե ինչպես է փոխվում ջրափնյա գիծը. ծովի մակարդակը բարձրանում էր և երկրի շատ տարածքներ, որոնք մինչ այդ բնակեցված էին, այժմ արդեն ջրի տակ էին: Սկզբում սա ոչ մեկին չէր անհանգստացնում, քանի որ հողատարածքները շատ էին և ծովափնյա համայնքների բնակիչները պարզապես տեղափոխվեցին երկրի ներքին շրջաններ: Սակայն վերջին տարիներին խնդիրը ձեռք բերեց ավելի մեծ ծավալներ: Որոշ մարդիկ սկսեցին քննարկել սա իրենց մասնավոր զրույցներում, բայց քանի որ սա անհանգստացնող թեմա էր, կառավարությունը այն արգելեց:

Կյանքը շարունակվում էր. հիմնականում հանգիստ, կանխատեսելի և բախումներից ու անհամաձայնությունից զերծ մթնոլորտում, մինչև մի ահավոր քամոտ օր սաստիկ փոթորիկը ավերեց կղզին: Շինությունները քանդվեցին, զոհվեցին մարդիկ, իսկ տարածքը հեղեղվեց: Երբ այիքները նահանջեցին, պարզվեց, որ բերքի շատ փոքր մասն էր պահպանվել, իսկ պահպանվածն էլ փչանում էր աղաչողից: Գրեթե բոլոր ենթակառուցվածքները շարքից դուրս էին եկել: Մտունդը սկսեց չքավարարել, սկսեցին տարածվել վարակներն ու հիվանդությունները, դեղորայքը չէր հերիքում: Կղզում քաոս էր տիրում: Մարդիկ նույնիսկ սկսեցին վիճել, թե որն է լավագույն լուծումը:

Եվ երբ թվում էր, թե էլ ոչ մի հույս չկա, հարևան՝ Իբսպրատ կղզուց, հաղորդագրություն ստացվեց: Հաղորդագրությունում ասվում էր, որ Իբսպրատում խորապես անհանգստացած են բոլոր պատիկցիների համար և որ պատրաստ են ընդունել բոլոր նրանց, ովքեր կցանկանան տեղափոխվել Իբսպրատ: Դուք այն մարդկանց թվում եք, ովքեր որոշեցին տեղափոխվել:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ԻԶՍԴՐԱՏ ԿՂԻՆ

Դուք ապրում եք Իքսպրատ կղզում, որը գտնվում է Խաղաղ օվկիանոսում և որի կողքով է անցնում օվկիանոսը կտրող հնագույն առևտրային ճանապարհներից մեկը: Ձեր կղզու զարգացման հիմնական ուղղությունները ավանդապես եղել են առևտուրը և կապերը այլ երկրների հետ և արդեն մի քանի հարյուր տարի է, ինչ կղզին վարում է «բաց սահմանների» քաղաքականություն: Սա ենթադրում է, որ շատ տարբեր մշակույթներից եկած ճանապարհորդներն ու ներգաղթյալները միշտ եղել են կղզու կյանքի անբաժան մասը: Արդյունքում ձևավորվել է շատ բազմազան բնակչություն, որի տարբեր հատվածներն ունեն տարբեր տեսակետներ, համոզմունքներ և ստեղծել են տարբեր ենթամշակույթներ:

Ձեր ազգային մշակույթը հեշտությամբ ընդունում է այս բազմազանությունը. մարդկիկ մեծ հետաքրքրությամբ են վերաբերում բոլոր տարբերվող գործելաոճերին, տարատեսակ հավատքներին և գաղափարախոսություններին: Բնականաբար, հաշվի առնելով նման բազմազանությունը, բոլոր գաղափարները կամ գաղափարախոսությունները չէ, որ բոլորին դուր են գալիս: Անհամաձայնությունն ու բախումը Իքսպրատի ապրելաոճի մի մասն է: Երկու մտածող մարդկանց գրեթե յուրաքանչյուր հանդիպում ենթադրում է մտքերի, համոզմունքների և գաղափարների մանրակրկիտ քննարկում և քննադատություն: Ավելին, գրեթե յուրաքանչյուր նման հանդիպման կամ ընթացքում է արտահայտվում անհամաձայնություն, կամ այն այդպես էլ ավարտվում է՝ առանց կողմերի համաձայնության գալու: Կարելի է ասել, որ անհամաձայնության արտահայտումը վերածվել է ամենասիրելի ազգային զբաղմունքի:

Յենց այս պատճառներից ելնելով չկան օրենքներ որոնք կսահմանափակեն, թե ինչ է կարող մեկ անձը կամ մեկ խումբը ասել մեկ այլ անհատին կամ խմբին, կամ մեկ այլ անհատի կամ խմբի մասին: Որոշ մարդիկ իսկապես ահավոր բաներ են ասում: Երբեմն դրա արդյունքում մարդիկ նաև անում են ահավոր բաներ: «Անելը» օրենքով պատժելի է, իսկ «ասելը»՝ ոչ:

Կյանքը Իքսպրատում հետաքրքիր է, դժվար և մշտապես փոփոխվում է: Դուք բարձր եք գնահատում մշակույթի հարուստ լինելը և այն հանգամանքը, որ կարող եք ասել ինչ կցանկանաք: Դուք գիտակցում եք, որ անվերջ վեճերը և անհամաձայնությունը միշտ չէ, որ երջանկություն են բերում: Իրականում դուք գտնում եք, որ անհամաձայնությունը երբեմն չափազանց հոգնեցուցիչ է և ցավոտ. միշտ չէ, որ հեշտ է լսել, թե ինչպես են մարդիկ ասում ինչ-որ բաներ, որոնք սխալ են, առավել ևս, երբ դրանք դաժան են: Դուք նաև նկատում եք, որ հասարակության որոշ խմբեր ավելի հաճախ են դառնում դաժան և անհանդուրժողական արտահայտությունների գոհ, քան մյուսները:

Եվ նույնիսկ այդ ամենը հաշվի առնելով, դուք համարում եք, որ չափազանց կարևոր է, որպեսզի բոլորը միշտ հնարավորություն ունենան արտահայտելու իրենց համոզմունքները:

Մի քամոտ օր, ձեր կղզի լուր եկավ, որ ուժեղ փոթորիկը ավերել է Խաղաղ օվկիանոսի մեկ այլ կղզի: Դուք շատ քիչ բան գիտեք այդ կղզու մասին, քանի որ նրանք միշտ շատ մեկուսացած կյանքով են ապրել: Դուք լսել եք հեքիաթներ, այն մասին, որ այդ կղզու բնակիչները շատ հիմար են և հետաժառանգ, բայց երբևէ այդ կղզու որևէ բնակիչի հետ չեք հանդիպել: Դուք գիտեք, որ այդ կղզին այցելելը գրեթե անհնար է:

Կառավարությունը որոշել է, որ քանի որ պատիկցիները մեծ զրկանքներ են կրել այնտեղ տեղի ունեցած փոթորիկի պատճառով, կենդանի մնացածներից շատերին հնարավորություն կտրվի տեղափոխվել Իքսպրատ: Նրանց համար տեղ կգտնվի, բայց դա կնշանակի, որ ներկայիս բնակիչները մեծ ջանքեր պետք է գործադրեն նոր հանգամանքներին հարմարվելու համար: Պետք է կլինի կիսվել նրանց հետ աշխատանքով և միզուցե հնարավորություն չլինի բոլորին ապահովել բնակարաններով:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ԽՆԴԻՐՆԵՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԽՆԴԻՐ 1՝

Համացանցում մեկնարկել է և կայծակնային արագությամբ տարածում է գտնում «Գտեք պաստկերեն լեզուն» քարոզարշավը: Քարոզարշավի կայքում կան այնպիսի կարգախոսներ ինչպես օրինակ՝

- *Սեղմեք պաստիկ-տիկնիկի փորին, տեսե՛ք՝ կծվծվա:*
- *Չկա լեզու, չկա ուղեղ:*
- *Գտեք լեզուն, շահե՛ք սմարթֆոն:*

Մարդկանց խրախուսում են ուղարկել պաստիկցիների լեզուների լուսանկարներ: Կա «լեզուների պատկերասրահ», որտեղ տեղադրված են լուսանկարներ և տեսաֆիլմեր, որոնցում պատկերված է, թե ինչպես են պաստիկներին ստիպում, որպեսզի բացեն իրենց բերանը, լամպով լույս գցում բերանի մեջ, հեռադիտակներով կանգնած կամ լեզուներին մատնացույց անելով՝ նկարվում: Արշավը հետզհետե ավելի է ահագնանում և արդեն գրանցվել են բազմաթիվ դեպքեր, երբ պաստիկցիները փողոցներում բռնության են ենթարկվել: Պաստիկցիները հիմնականում պատասխանում են, ասելով, որ հրաժարվում են վիրավորական երկխոսության մեջ ներքաշվել այնպիսի մարդկանց հետ, ում նրանք չեն հարգում:

ԽՆԴԻՐ 2՝

Պաստիկ համայնքից մի երիտասարդ աղջկա հետևից իքսպրատցի տղաների մի խումբ փողոցում գոռգռացել են և վիրավորել ասելով, որ նա «չաղ խոզ» է, «կեղտոտ բաժ» և որ նա ոչ լեզու ունի, ոչ էլ՝ սեփական խելք: Աղջիկը ահավոր վիճակում է, արդեն երկու շաբաթ է ինչ տնից դուրս չի գալիս և որևէ մեկի հետ չի խոսում: Երեք օր է բան չի ուտում: Ծնողները ծայրահեղ անհանգստացած են:

ԽՆԴԻՐ 3՝

Հրապարակվել է մի զեկույց, համաձայն որի պաստիկների շրջանում գործազրկության տոկոսը շատ ավելի բարձր է, քան բնակչության մեջ ընդհանուր առմամբ, խորհրդարանում չկան պաստիկցի ներկայացուցիչներ և շատ քչերն են ղեկավար պաշտոն զբաղեցնում որևէ կազմակերպությունում: Չեկույցում նաև հաշվի են առնվել սոցիալական այլ գործոններ, օրինակ՝ սթրեսը և հոգեկան ու մտավոր հիվանդությունները, կրթական որակավորումները և հանցագործությունները: Բոլոր ցուցանիշներով պաստիկցիները զիջում են հասարակության մնացած բոլոր խմբերին: Պաստիկցիների նկատմամբ վերաբերմունքը հասարակության մյուս անդամների շրջանում նույնպես գլխավորապես բացասական է:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
1

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ
10-20

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
45 րոպե

ԴԻՄԱԿԱՅՈՒՄ ԵՆՔ ԿԻԲԵՐՆՎԱՍՏԱՑՄԱՆԸ ԵՎ ԿԻԲԵՐԱՅԱԲԵԿՄԱՆԸ

Համառոտ նկարագիր

Այս վարժությունը կօգնի մասնակիցներին հասկանալ, թե ինչպես կարձագանքեին, եթե հայտնվեին հալածանքների և ահաբեկման հետ առնչվող տարբեր իրավիճակներում: Վարժության ընթացքում նաև կքննարկվեն գործողությունների այլընտրանքային սցենարներ:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Կիբերահաբեկում, կիբերնվաստացում, ժողովրդավարություն, մասնակցություն, համացանցային գրագիտություն
ԲԱՐՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 1
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	10-20
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	45 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ նվաստացման և ահաբեկման տարբեր ձևերը, ինչպես նաև վիրտուալ և ոչ վիրտուալ տարածքներում նվաստացման տարբեր տեսակների կապերը: Մշակել նվաստացմանը, կիբերնվաստացմանը և ատելություն պարունակող առցանց խոսքին դիմակայելու տարբեր ձևեր: Բարձրացնել դիմակայելու և պատասխան տալու կարևորության մասին իրազեկությունը
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> A4 թղթերի վրա նկարեք 4 նշան և փակցրեք սենյակի տարբեր անկյուններում: Նշանների վրա պետք է գրված լինի՝ <ul style="list-style-type: none"> - Ոչինչ - Պատասխանեք հալածանքին - Հայտնեք նման վարքագծի մասին - Որևէ այլ բան <p>Հավաստիացեք, որ մասնակիցները կարող են հեշտությամբ տեղաշարժվել սենյակով մեկ:</p>

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Նախ հարցրեք մասնակիցներին, թե ինչ են հասկանում «հալածել» ասելով: Որպես հուշում ասեք մասնակիցներին, որ մտածեն այն բոլոր ձևերի մասին, որոնց միջոցով իրականացվում է հալածանքը:

2. Ցույց տվեք նրանց սենյակի անկյուններում փակցված նշանները և բացատրեք, որ դուք նրանց համար բարձրաձայն կկարդաք տարբեր զարգացումների սցենարներ: Մասնակիցները պետք է ընտրեն, թե սցենարներից յուրաքանչյուրի ժամանակ, որ վարքագիծը կլինի նախընտրելի նրանց համար:
 - Ոչինչ չանել
 - Պատասխանել հալածողին/հալածողներին (օրինակ՝ մտնել վեճի մեջ, պատասխանել վիրավորանքներին/ հետ հարվածել, կամ որևէ այլ բան: Եթե դուք անձամբ չեք ճանաչում հալածողին, ապա այս տարբերակը կիրառելի չէ:)
 - Հայտնեք նման վարքագծի մասին (օրինակ ուսուցչին, ծնողներին, կայքի ադմինիստրատորին կամ որևէ այլ իրավասու մարմնի)
 - Որևէ այլ բան (օրինակ՝ մյուսներին ներգրավեք քննարկման մեջ, ստեղծեք «համերաշխության խումբ» և այլն: կարող եք խնդրել նրանց, որպեսզի անեն իրենց առաջարկները):
3. Բացատրեք, որ յուրաքանչյուր սցենարն ընթացելուց հետո, մասնակիցները պետք է գնան այն անկյուն, որի նշանը ամենից մոտն է այն վարքագծին, որ նրանք կընտրեին: Խնդրեք նրանց, որպեսզի ազնիվ լինեն իրենց տարբերակը ընտրելիս:
4. Կարդացեք առաջին սցենարը և մասնակիցներին ժամանակ տվեք, որպեսզի գնան դեպի իրենց անկյուն: Երբ բոլորը արդեն կկանգնեն իրենց ընտրած անկյուններում, յուրաքանչյուր խմբից մի քանի հոգու խնդրեք, որպեսզի բացատրեն իրենց ընտրությունը: Այնուհետև կարդացեք հաջորդ սցենարը: Շարունակեք այնքան ժամանակ, մինչև կզգաք, որ քննարկված իրավիճակների քանակը բավարար է:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

- Վերլուծության և գնահատման համար օգտագործեք հետևյալ հարցերը՝
- Ձեզ դուր եկա՞վ վարժությունը: Սցենարներից որո՞նք ժամանակ դուք ամենից շատ դժվարացաք պատասխան ընտրելիս և ինչու:
 - Ի՞նչ կարծում եք, սրանք բոլո՞րն էին «հալածանքների» օրինակներ:
 - Դուք ինքներդ երբևէ դարձե՞լ եք կիբերհալածանքների թիրախ կամ ականատես եղե՞լ եք նման իրավիճակի: Ի՞նչ կարող եք ասել վիրտուալ և ոչ վիրտուալ հալածանքների միջև կապի մասին: Արդյոք կա՞ն Եական տարբերություններ:
 - Վարժությունը ձեզ հնարավորություն տվե՞ց նորովի նայել հալածանքների/կիբերհալածանքների թեմային: Ինչ եք կարծում, ապագայում դուք այլ կերպ կպատասխանե՞ք, եթե հայտնվեք նման իրավիճակներում:
 - Ի՞նչ կարող եք անել կիբերհալածանքների դեմ պայքարելու համար:
 - Ո՞վքեր պետք է գործողությունների դիմեն ատելություն պարունակող առցանց խոսքը կանխարգելելու համար: Ինչպիսի՞ն պետք է լինի մեղիա ոլորտի ներկայացուցիչների, ծառայություններ մատակարարողների, ոստիկանության, ծնողների, դպրոցի ղեկավարության և այլ ներգրավված կողմերի դերը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Եթե խումբը շատ մեծ է կամ սովոր չէ մեծ խմբային քննարկումներին, կարող եք կիրառել կախարդական փայտիկի կամ երևակայական խոսափողի հնարը, որպեսզի բոլոր նրանք ովքեր ասելիք ունենան, սպասեն իրենց հերթին:

- Մասնակիցները կարող է ուզենան ընտրել միանգամից երկու տարբերակ, օրինակ՝ պատասխանել հալածողին և հայտնել բռնության/ վիրավորանքների մասին: Եթե ստեղծվի նման իրավիճակ, ասեք մասնակցին, որպեսզի ընտրի այն անկյունը, որը, ըստ իրեն, ամենակարևորն է, հետո հնարավորություն տվեք այդ մասնակցին բացատրելու իր դիրքորոշումը:
- Հիշեք, որ մասնակիցներից ոմանք կարող են հենց իրենք ենթարկված լինել հալածանքների, միգրացիոն կոնֆլիկտի խմբի այլ մասնակիցների կողմից: Դուք պետք է շատ նրբանկատ լինեք տարբեր մասնակիցների իրավիճակների նկատմամբ և զգոն՝ հնարավոր բախումների առումով: Եթե զգում եք, որ ինչ-որ մեկը չի ցանկանում ներգրավվել, մի ստիպեք:
- Եթե կան մասնակիցներ, որոնք ենթարկվում են հալածանքների, ապա վարժությունը կօգնի նրանց հասկանալ իրենց մտահոգությունները և գիտակցել հետագա աջակցության անհրաժեշտությունը: Դուք պետք է այդ մասնակիցների հետ առանձին զրույցում ասեք նրանց, որ կամ դուք ինքներդ կարող եք ապահովել այդ աջակցությունը, կամ պետք է նախապես պարզեք աջակցության այլընտրանքային հնարավորությունների մասին և ասեք մասնակիցներին դրանց մասին: Կարող եք նախքան վարժությունը սկսելը պարզել տեղական և ազգային նման ծառայությունների առկայությունը, օրինակ՝ թեժ գծեր կամ կազմակերպություններ, որոնք աջակցություն են առաջարկում նման իրավիճակների զոհերին:
- Եթե մասնակիցները տեղյակ չեն, թե ինչ է կիբերհալածանքը, կամ չեն հասկանում դրա քայքայիչ էությունը, դուք կարող եք օգտագործել ընդհանուր տեղեկություններ բաժնի Նյութերը նրանց իրազեկելու համար, ինչպես բուն հարցի, այնպես էլ այլ մարդկանց կողմից կիրառված այլ մոտեցումների մասին: Բոլոր այն դեպքերում, երբ դա տեղին է, ատելություն պարունակող խոսքի և հալածանքների միջև կապը պետք է ցույց տալ (հատկապես երբ այս երկուսը միասին են հանդես գալիս):

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Վարժությունը կարելի է պարզեցնել ընտրության համար թողնելով միայն երկու տարբերակ՝ «Ոչինչ չանել» կամ «Մի բան անել»: Երկու նշանները կարելի է փակցնել սենյակի հակառակ կողմերում, և մասնակիցները կարող են կանգնել երկու նշանները միմյանցից բաժանող գծի երկայնքով՝ կախված իրենց ընտրությունից:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ցանկացած հետագա գործողություն ավելի արդյունավետ կլինի, եթե մասնակիցները որոշեն այն խմբով իրականացնել: Դուք կարող եք քննարկել տարբեր ձևեր հետագա գործողություններ իրականացնելու համար, օրինակ՝ բարձրացնել խմբի մասին իրազեկության աստիճանը (առցանց և իրական կյանքում), ստեղծել համերաշխության խումբ, մշակել հակա-հալածանքների քաղաքականություն խմբի/ դասարանի/դպրոցի համար կամ «Ոչ առցանց հալածանքներին» շարժում և այլն: Դուք նաև կարող եք միանալ «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժմանը և օգտագործել քարոզարշավի կայքը կիբերհալածանքների զոհերին համերաշխության տեսահաղորդագրություններ ուղղելու համար: Դուք կարող եք օգտագործել կայքը նաև խորհուրդներ տալու համար համացանցի բոլոր օգտատերերին, թե ինչ պետք է անել, երբ հայտնվում եք նման իրավիճակներում:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՍՑԵՆԱՐՆԵՐ

Ձեզ համար անծանոթ համարներից և հասցեներից ստացել եք մի շարք վիրավորական հաղորդագրություններ և էլ. նամակներ: Դրանցից մի մասը պարունակում էին սպառնալիքներ: Տպավորություն կա, որ այդ տողերի հեղինակները Ձեզ գիտեն: Ի՞նչ կանեք դուք:

Ձեր դպրոցի աշակերտներից մի քանիսը խմբագրել են ձեր որոշ լուսանկարներ և տեղադրել առցանց՝ զզվելի մեկնաբանություններով: Դուք համոզված եք, որ գիտեք, թե ովքեր են արել դա: Ի՞նչ կանեք դուք:

Ձեր դասարան է եկել օտարերկրացի մի տղա: Ձեր ընկերները ծաղրում են նրան և արդեն սկսել են ռասիստական բնույթի կատակներ տեղադրել նրա մասին սոցիալական ցանցերում: Նրանք Ձեզ էլ են անընդհատ ասում, որպեսզի թվիթերով կամ այլ սոց. ցանցերով տարածեք դա: Ի՞նչ կանեք դուք:

Ձեր դասարանի աշակերտների մի խումբ մի շատ վիրավորական բամբասանք են տարածում ձեր մասին սոցիալական ցանցերի կայքերով: Ծատ երեխաներ հիմա ձեզ հետ չեն խոսում և չեն խաղում: Նույնիսկ Ձեր ընկերներն են սկսում հավատալ այդ ստիխ: Ի՞նչ կանեք դուք:

Ուսուցիչը դասարանին տեղեկացնում է, որ որոշ երեխաների հալածում են և մի երիտասարդի վրա նույնիսկ հարձակվել են դպրոցից տուն գնալու ճանապարհին: Նա խնդրում է, որպեսզի բոլոր նրանք ովքեր որևէ բան գիտեն այս ամենի մասին դասից հետո առանձին խոսեն իր հետ: Դուք կարծում եք, որ գիտեք թե դա ով է անում, բայց վախենում եք ձայն հանել, քանի որ վերջերս բազմաթիվ հաղորդագրություններ եք ստացել, որոնցում Ձեզ զգուշացնում են, որ ձայն չհանեք: Ի՞նչ կանեք դուք:

Դուք տեսնում եք, որ երեխաներից մեկը, խաղահրապարակում մենակ կանգնած, լաց է լինում: Դուք գիտեք, որ մյուս երեխաները ծաղրում են նրան, քանի որ նա սովորելու խնդիրներ ունի՝ ասելով նրան «հիվանդ» և «անճոռնի խոզ»: Ձեր ընկերները բոլորից շատ են ծաղրում այդ երեխային և հաճախ դա անում են, երբ դուք բոլորդ միասին եք: Ի՞նչ կանեք դուք:

Այս վարժության հիմքում ընկած է «Ծաղրուծանակի տեսարաններ» վարժությունը, որը ընդգրկված է մարդու իրավունքների կրթություն երեխաների համար «Կոմպասս» ձեռնարկում: (www.coe.int/compass)

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
2

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-ՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ
12-20

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
46 րոպե

ԱՆՍԱԳՐՄԱՆ ԱՓԱԿ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները ուսումնասիրում են արտահայտման ազատության գաղափարը միշտաբար իրական դեպքերի ուսումնասիրությունների հիման վրա: Նրանք պետք է որոշեն՝ ինչ անել հակասական, վիրավորական կամ հնարավոր վտանգ պարունակող մեկնաբանությունների և հաղորդագրությունների հետ:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Արտահայտման ազատություն, ժողովրդավարություն, մասնակցայնություն, մարդու իրավունքներ
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 2
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ՝	12-20
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	45 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> • Ուսումնասիրել արտահայտման ազատություն գաղափարը • Հասկանալ, թե ինչու է արտահայտման ազատությունը կարևոր ինչպես անհատների, այնպես էլ հասարակության համար: • Դիտարկել այն պատճառները, որոնք կարող են հիմք հանդիսանալ արտահայտման ազատությունը սահմանափակելու համար՝ մարդու իրավունքները պաշտպանելու նպատակով, հատկապես այն դեպքերը, երբ խոսքը գնում է ատելություն պարունակող խոսքի մասին:
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> • Գրատախտակ (ֆլիփչարտ) և մարկերներ • Էջ 88-89-ի քարտերի օրինակներ
ՆԱԽԱԳԱՏՐԱՍ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> • Նախապատրաստեք 88-89-ի քարտերի օրինակներ (յուրաքանչյուր փոքր աշխատանքային խմբի համար)

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Հարցրեք մասնակիցներին, ինչ են հասկանում «արտահայտման ազատություն» ասելով: Գրանցեք պատասխանները գրատախտակին: Այնուհետև սկսեք քննարկում հետևյալ հարցերի շուրջ, եթե մասնակիցները դրանք չեն նշել՝

- Արդյո՞ք արտահայտման ազատությունը նշանակում է, որ մենք կարող ենք ասել ինչ ցանկանանք:
 - Եթե դուք կարծում եք, որ որոշ «արտահայտություններ» պետք է արգելվեն, ինչպե՞ս եք որոշում, թե հատկապես որոնք: Ո՞վ պետք է դա որոշի:
 - Բացի բանավոր և գրավոր խոսքից, ի՞նչ այլ ձևերով ենք մենք կարող արտահայտվել (երաժշտություն, թատրոն, նկարներ, շարժումներ և այլն):
2. Այս փուլում մի փորձեք «հանգուցալուծել» խնդիրը: Լսեք կարծիքները և բացատրեք, որ այս հարցերը բավականին հակասական են և որ վարժության միջոցով դուք ավելի մանրամասն կուսումնասիրեք դրանք:
 3. Հարցրեք արդյոք նրանցից որևէ մեկին երբևէ արգելե՞լ են արտահայտել սեփական կարծիքը՝ լինի դա դարոցում, տանը կամ հանրային որևէ իրավիճակում: Ինչպե՞ս դուք ձեզ զգացիք այդ պահին: Ինչու՞ էր ձեզ համար այդ պահին կարևոր արտահայտել ձեր կարծիքը:
 4. Տրամադրեք նրանց համառոտ տեղեկություններ արտահայտման ազատության մասին: Կարող եք օգտագործել ստորև, կամ ընդհանուր տեղեկություններ բաժնում ներկայացված տեղեկատվությունը (Էջ 176)

ԱՐՏԱՀԱՅՏԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Մտքերը կամ կարծիքները արտահայտելու ազատության իրավունքը մարդու կարևոր իրավունքներից մեկն է և հանդիսանում է մարդու իրավունքների մասին միջազգային իրավունքի մաս: Այս իրավունքը կարևորվում է և՛ որովհետև մտքերը, կարծիքները և հաղորդակցվելու կարողությունը մեր մարդկային էության անբաժան մասն են, և՛ քանի որ հաղորդակցությունը և քննարկումները առանցքային դեր ունեն արդյունավետ ժողովրդավարական հասարակություն կառուցելու գործում: Մյուսների հետ կողք կողքի ապրելը և նրանց հասկանալը ուղիղ կախվածության մեջ է ազատ հաղորդակցվելու հնարավորությունից՝ նույնիսկ, եթե երբեմն մենք ստիպված ենք լինում լսել կարծիքներ, որոնց հետ համաձայն չենք:

Այնուամենայնիվ, արտահայտման ազատությունը «բացարձակ» իրավունք չէ, որը կիրառվում է միշտ՝ առանց որևէ սահմանափակումների: Սա մի իրավունք է, որը պետք է հավասարակշռության մեջ լինի մյուսների իրավունքների հետ, կամ հասարակության համընդհանուր շահի հետ: Երբ արտահայտումը ծայրահեղ փաստակար և որոշ անհատների համար կամ կարող է փաստ հասցնել հասարակությանը, ապա այն կարող է սահմանափակել:

5. Անեք մասնակիցներին, որ նրանք աշխատելու են փոքր խմբերում (4 - 5 մասնակից) և քննարկելու են մի շարք իրավիճակներ, երբ մարդիկ առցանց տեղադրում են որևէ բան, որը կարող է փաստել այլ անձանց կամ ոտնահարել նրանց իրավունքները: Ամեն առանձին իրավիճակի համար խմբերը պետք է որոշեն պետք է արդյոք հեռացնել՞ նյութը, թե ոչ: Այլ կերպ ասած, պե՞տք է սահմանափակվի արտահայտման ազատությունը, թե ոչ:
 - Եթե որոշեն, որ պետք է հեռացվի, ապա հատկապես ի՞նչը և ինչու՞:
 - Եթե՞ ոչ, ապա ինչու՞: Ի՞նչ այլ միջոցներ է կարելի ձեռնարկել և ո՞վ պետք է դա անի:
6. Մասնակիցներին բաժանեք 4 կամ 5 հոգանոց խմբերի և յուրաքանչյուր խմբին տվեք էջ 88-89 իրավիճակների նկարագրությունները: Տվեք նրանց 20 րոպե յուրաքանչյուր օրինակը քննարկելու համար: Նրանք պետք է նաև հիմնավորեն իրենց որոշումները:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Չերթով անցեք բոլոր մասնավոր դեպքերի ուսումնասիրություններով և հարցրեք մասնակիցների պատասխանները: Հակիրճ քննարկեք նրանց որոշումների հիմնավորումները: Օգտագործեք հետևյալ

հարցերը այլ կարևոր կետեր դուրս բերելու համար՝

- Կային արդյո՞ք իրավիճակներ, երբ դուք չէիք կարողանում ընդհանուր հայտարարի գալ խմբում: Ինչի՞ շուրջ էր անհամաձայնությունը:
- Արդյո՞ք Նշանակություն ուներ, թե ով էր պատասխանատու տեղադրված հաղորդագրությունների համար: Նշանակություն ունե՞ր, թե քանի հոգի էր արձագանքել և ինչպե՞ս էին արձագանքել:
- Արդյո՞ք դուք կարողացաք դուրս բերել ընդհանուր սկզբունքներ՝ համաձայն որոնց կարելի է որոշել, թե երբ է կարելի (կամ անհրաժեշտ) սահմանափակել արտահայտման ազատությունը: Որո՞նք են չափից ավել սահմանափակումներ մտցնելու վտանգները: Որո՞նք են չափից ավել ազատություն թույլ տալու վտանգները:
- Ինչ էք կարծում, կայքը փակելը կամ վիրավորական հաղորդագրությունները հեռացնելը որքանով է արդյունավետ ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարում:
- Ձեր երկրում որևէ կերպ սահմանափակվում է այն, թե մարդիկ ինչ կարող են ասել առցանց և իրական կյանքում: Առցանց արտահայտությունների համար կանոնները նու՞յնն են, թե տարբերվում են:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Երբ մասնակիցները քննարկեն մասնավոր դեպքերի օրինակները, հիշեցրեք, որ նրանք պետք է որոշեն, թե ինչքան նյութ են ուզում հեռացնել, եթե որոշեն որ հեռացնում են: Օրինակ՝ նրանք կարող են որոշել փակել ողջ կայքը կամ պրոֆիլը, կամ կարող են հեռացնել մեկ հաղորդագրություն/տեսագրություն, արգելել որևէ կոնկրետ մասնակցի մուտքը և այլն:
- Արժե մասնակիցներին հիշեցնել, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը չափազանց լուրջ քայլ է համարում արտահայտման ազատության սահմանափակման յուրաքանչյուր քայլ: Դա կարելի է անել միայն շատ լուրջ հիմնավորումների առկայության պարագայում:
- Կարող եք մասնակիցների հետ դիտարկել, թե որքանով էին հենց իրենց քննարկումները կարևոր իրենց սեփական կարծիքը կազմելու համար, և ինչ է դա ցույց տալիս, եթե նայենք դրան արտահայտման ազատության տեսանկյունից:
- Եթե կա անհրաժեշտություն և ժամանակը ներում է, կարող եք բացատրել նրանց որ մարդու իրավունքների մասին օրենքը և արտահայտման ազատությունը իրականում վերաբերում են իշխանությունների վարքագծին և վարվելաձևերին: Արտահայտման ազատությունը համացանցում սահմանափակելը հաճախ բարդ խնդիր է նաև, որովհետև Համացանցը «պատկանում է» մասնավոր ընկերություններին (օրինակ՝ հոսթինգ տրամադրող մասնավոր ընկերություններ, լրատվական կայքեր, որոնք պատկանում են ընկերություններին և այլն): Կան բազմաթիվ հարցեր կապված նրա հետ, թե արդյոք իշխանությունները կարող են կանոնակարգել համացանցում հայտնվող խոսքը, թե ոչ և եթե այո, ապա որքանով: Արտահայտման ազատության վերաբերյալ տեղեկությունների համար տե՛ս Գլուխ 5, «Ընդհանուր տեղեկություններ»:
- Նախքան վարժությունը անցկացնելը պարզեք կան քննարկվող օրինակների մեջ դեպքեր, որոնք համաձայն ձեր երկրի ներպետական օրենքների՝ օրենք են խախտում:
- Օգտակար կլինի նաև, եթե վարժության վերջում դուք դիտարկեք նաև նման իրավիճակներից այլ ելքերի տարբերակներ: Որոշ առաջարկություններ կարող եք գտնել գլուխ 2-ի «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» ֆարոգարչավի մասին նյութերում: Հիշեցրեք մասնակիցներին, որ վիրավորական նյութը կամ կայքը հեռացնելը կամ փակելը միակ հնարավոր լուծումը չէ: Սա

Նաև բավականին բարդ կլինի գործնականում իրագործելը՝ հաշվի առնելով համացանցում տեղադրվող նյութի քանակը:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Մասնավոր դեպքերը, որ ներկայացված են վարժության մեջ կարող են անցկացվել նաև որպես դերային խաղ: Փոքր խմբերից յուրաքանչյուրը կարող է ընտրել նկարագրվող դեպքերից մեկը և բեմականացնել այն մյուս մասնակիցների համար: Այնուհետև, արդեն մեծ խմբով կարելի է քննարկել, թե որը կլիներ իրավիճակից ամենաճիշտ լուծումը:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Որքանով են մասնակիցները տեղյակ խորհրդարանում իրենց ներկայացուցչի գործունեությունից: Նրանք կարող են ուսուսասիրել իրենց խորհրդարանական ներկայացուցչի հանրային ելույթները փոքրամասնությունների կամ այլ խոցելի խմբերի մասին և այնուհետև գրեն նրան՝ արտահայտելով իրենց անհամաձայնությունը կամ աջակցությունը: Եթե խմբի բոլոր անդամները առանձին-առանձին նամակներ գրեն, միգուցե նաև ստանան պատասխան:

Քննարկեք այն հնարավոր գործողությունները, որոնց կարելի է դիմել, եթե մասնակիցներից որևէ մեկը համացանցում հանդիպի ռասիստական հաղորդագրություն: Միասին մշակեք փաստարկներ և կարճ հաղորդագրությունների տեքստեր, որոնք մասնակիցները կարող են օգտագործել, երբ համացանցում հանդիպեն ռասիստական բնույթ ունեցող խոսքի օրինակներ:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՄԱՍՆԱԿՈՐ ԴԵՊՔԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

1. «Վերականգնեք մեր ազգը» խումբը ստեղծում է կայք, որում գովերգվում են «ավանդական արժեքները»: Այստեղ տեղադրվող հաղորդագրություններից շատերը ունեն ռասիստական բնույթ: Կայքը ունի մեծ թվով այցելուներ և այստեղ տեղի են ունենում թե՛ քննարկումներ: Որոշ քննարկումների ընթացքում օգտագործվում են չափազանց վիրավորական արտահայտություններ, սակայն կա մեկնաբանողների մի մեծ հանրություն, որի անդամները դեմ են կայքի ռասիստական գաղափարախոսությանը:

- Արդյոք պե՞տք է ինչ-որ բաներ ջնջվեն/ հեռացվեն: Եթե այո, ապա որքա՞նը և ինչու՞:
- Եթե ոչ, ապա ուրիշ ի՞նչ է կարելի անել:

2. Նիկոլայը քաղաքական գործիչ է և օգտագործում է իր անձնական կայքը ռոմա գնչուների համայնքը իր ընտրատարածքից վտարելու կոչեր անելու համար՝ պատճառաբանելով, որ հանցագործությունների բարձր մակարդակի մեղավորները հենց նրանք են: Իր կոչերից հետո ամբողջ երկրով տեղի են ունենում հարձակումներ այս համայնքի ներկայացուցիչների վրա: Լրատվամիջոցների մեծ մասը սկսում են նյութեր հրապարակել, որոնցում պատմում են ռոմա գնչուների կողմից կատարված հանցագործությունների մասին, սակայն որևէ կերպ չեն լուսաբանում նրանց դեմ կատարված հանցագործությունները:

- Արդյոք պե՞տք է ինչ-որ բաներ ջնջվեն/ հեռացվեն: Եթե այո, ապա որքա՞նը և ինչու՞:
- Եթե ոչ, ապա ուրիշ ի՞նչ է կարելի անել:

ԱՌՁԵՌՆ ԼՅՈՒԹԵՐ

3. Իր անձնական բլոգում Րոբին տեղեկրել է մի ծաղրանկար, որում պատկերված է հայտնի քաղաքական գործիչ, որի ձեռքերից արյուն է կաթում և շուրջ բոլորը դիակներ են: Այս ծաղրանկարի տակ մեկնաբանություններ են թողնում շատերը՝ հիմնականում հավանություն տալով ծաղրանկարին:

- Արդյոք պետք է ինչ-որ բաներ ջնջվեն/ հեռացվեն: Եթե այո, ապա որքա՞նը և ինչո՞ւ:
- Եթե ոչ, ապա ուրիշ ի՞նչ է կարելի անել:

4. Էլլան իր բաց պրոֆիլով տեսահոլովակ է տեղադրում, որում ծաղրուծանակի են ենթարկում հաշմանդամների՝ պատկերելով նրանց որպես ամեն ինչից անտեղյակ «այլմորակային» եակներ: Կայքի վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ գրեթե ոչ ոք չի նայել տեսահոլովակը և այցելուները չեն թողել մեկնաբանություններ: .

- Արդյոք պե՞տք է ինչ-որ բաներ ջնջվեն/ հեռացվեն: Եթե այո, ապա որքա՞նը և ինչո՞ւ:
- Եթե ոչ, ապա ուրիշ ի՞նչ է կարելի անել:

5. Մի լրագրող տեսնում է տեսանյութը (օրինակ 4) և քարոզարշավ է սկսում՝ պահանջելով փակել Էլլայի պրոֆիլը սոցիալական կայքում: Արդյուքում, հազարավոր մարդիկ դիտում են տեսանյութը: Որոշ մարդիկ գրում են. «սա ամենալավ տեսանյութն է, որ տեսել եմ», «պետք է վերջապես իրատես դառնանք հաշմանդամների հարցում» և այլն:

- Արդյոք պե՞տք է ինչ-որ բաներ ջնջվեն/ հեռացվեն: Եթե այո, ապա որքա՞նը և ինչո՞ւ:
- Եթե ոչ, ապա ուրիշ ի՞նչ է կարելի անել:

6. Շուկրիզնեսի հայտնի ներկայացուցիչներից մեկը՝ Դիտան, ամօցանց լրատվական կայքում տեղադրում է հոդված, որում ասվում է, որ տրանսգենդեր կանայք «վիրավորանք են մարդկության համար»: Ստեղծվում է կայք, որի նպատակն է «տապալել Դիտային» և որտեղ տեղադրվում են նյութեր նրա անձնական կյանքի մասին բազմաթիվ մանրամասնություններով: Նա սկսում է ստանալ հարյուրավոր՝ անձնական վիրավորանքներ պարունակող էլեկտրոնային նամակներ և թվիթ հաղորդագրություններ, որոնցից մի մասում պարունակվում են նաև սպառնալիքներ:

- Արդյոք պե՞տք է ինչ-որ բաներ ջնջվեն/ հեռացվեն: Եթե այո, ապա որքա՞նը և ինչո՞ւ:
- Եթե ոչ, ապա ուրիշ ի՞նչ է կարելի անել:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
4

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ
12-24

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
60 րոպե

X ԽՈՒՄԲԸ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները պետք է որոշեն, թե Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի որ իրավունքների ոտնահարումների հետ են ամենից հաճախ բախվում երիտասարդ ռոմա գնչուները:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Ռասիզմ, խտրականություն, մարդու իրավունքներ, մասնավոր կյանք, անվտանգություն
ԲԱՐՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 4
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ՝	12-24
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Ուսումնասիրել այն հանգամանքը, որ ատելություն պարունակող խոսքի զոհերը հաճախ զրկված են նաև բազմաթիվ այլ մարդու իրավունքներից: Բարձրացնել իրազեկության աստիճանը, այն հարցի շուրջ, թե ինչ իրավունքներ ունեն ռոմա գնչուները, և մարդու իրավունքներից որոնց ոտնահարումների հետ են նրանք բախվում ամենից հաճախ: Հասկանալ, թե իրավունքների ոտնահարումների իրական օրինակներից յուրաքանչյուրում Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի (ՄԻԵԿ) որ իրավունքն է խախտվում:
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> X խմբի մասին տեղեկությունների օրինակներ (մեկական օրինակ յուրաքանչյուր փոքր խմբին) ՄԻԵԿ (համառոտ տարբերակը) մի քանի օրինակ: Յուրաքանչյուր փոքր խմբին անհրաժեշտ կլինի 2 օրինակ: Գրատախտակին փակցվող թուղթ և մարկերներ Մկրատ և սոսիսձ (կամընտրական)
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Յուրաքանչյուր խմբի համար նախապատրաստեք մեկական գրատախտակին փակցվող թուղթ: Փակցրեք X խմբի մասին պատմող տեղեկատվական թերթիկը այդ թղթի մեջտեղում:

ՑՈՒԹՈՒՄՆԵՐ

1. Բարձրաձայն կարդացեք X խմբի մասին պատմող նյութը (էջ 94). Բացատրեք, որ նկարագրված օրինակները իրենց երկիրը չունեցող, բայց բազմաթիվ երկրներում բնակություն հաստատած,

որոշակի ազգային փոքրամասնության պատկանող մարդկանց ամենօրյա կյանքից բերված օրինակներ են: Մասնակիցներին հնարավորություն տվեք գուշակել, թե որ փոքրամասնության մասին է խոսքը, այնուհետև ասեք, որ բոլոր օրինակները վերաբերում են ռոմա գնչուներին, որոնք ապրում են Եվրոպայի գրեթե բոլոր երկրներում:

2. Մի փոքր ժամանակ տրամադրեք խմբին ընթերցված տեքստի վերաբերյալ իրենց կարծիքները արտահայտելու համար: Բացատրեք, որ բերված օրինակների մեծ մասը մարդու իրավունքներին վերաբերող միջազգային իրավունքի խախտումներ են և անօրինական են Եվրոպայի բոլոր երկրներում: Եթե կա անհրաժեշտություն, հիշեցրեք մասնակիցներին, թե ինչ են մարդու իրավունքները ընդհանրապես և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան (ՄԻԵԿ)՝ մասնավորապես: Օգտագործեք էջ 224-ի ընդհանուր տեղեկությունները:
3. Բացատրեք, որ մասնակիցներն աշխատելու են փոքր (4-5 մասնակից) խմբերում և օգտագործելու են ՄԻԵԿ-ի ամփոփ տարբերակը, որպեսզի տեքստում նկարագրված օրինակներից յուրաքանչյուրի համար ընտրեն Կոնվենցիայի համապատասխան իրավունքը:
4. Բոլորին բաժանեք ՄԻԵԿ օրինակը և, եթե կարիք կա հիշեցնելու մասնակիցներին դրա բովանդակությունը, միասին անցեք կոնվենցիայի բոլոր կետերով: Պատասխանեք իրավունքների բովանդակության հետ կապված բոլոր հարցերին:
5. Խնդրեք մասնակիցներին, որպեսզի բաժանվեն փոքր խմբերի՝ յուրաքանչյուր խմբում հինգական մասնակից: Յուրաքանչյուր խմբին տվեք մեկական մեծ թուղթ, որի մեջտեղում փակցված է X խմբի մասին պատմող տեքստը: Հանձնարարեք կրանց, որպեսզի երեխայի պատմած պատմության (X խմբի մասին պատմող տեքստը) ամեն հատվածի կողքը նշեն կապը այն մարդու իրավունքի հետ, որը խախտվել է:
6. Նկարագրված աշխատանքը ավարտելու համար խմբերին տվեք 20 րոպե: Ավարտված աշխատանքով մեծ թղթերը փակցրեք պատին և հնարավորություն տվեք մասնակիցներին ծանոթանալ այլ խմբերի աշխատանքին՝ ուշադրություն դարձնելով նմանություններին ու տարբերություններին:
7. Անցեք «Վերլուծություն և գնահատում» փուլին:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Մասնակիցներին նորից հավաքեք մեծ խմբի մեջ: Վարժությունը վերլուծելու համար օգտագործեք հետևյալ հարցերը՝

- Ձեզ զարմացրե՞ց ռոմա գնչուների համայնքի անդամների իրավունքների խախտման հաճախականությունն ու բազմազանությունը: Ի՞նչ եք կարծում, արդյոք նկարագրված բոլոր/որոշ իրավունքների խախտումները իսկապես տեղի՞ են ունենում այս երկրում:
- Դուք երբևէ լսել կամ ականատես եղե՞լ եք ռոմա համայնքին ուղղված վիրավորական խոսքի օրինակների: Հանդիպե՞լ եք նման օրինակների առցանց:
- Պատկերացրեք, որ դուք սոցիալական ցանցում տեսնում եք ինչ-որ մեկի վիրավորական մեկնաբանությունը ռոմա համայնքի ներկայացուցիչների հասցեին: Ի՞նչ կանեք դուք: Ի՞նչ եք կարծում, եթե մյուսները իրենց անհամաձայնությունը արտահայտեն նման մեկնաբանությունների հետ կամ դրան ի պատասխան դրական պատմություններ տեղադրեն, դա որևէ դրական փոփոխության կբերի՞:

Օգտագործեք հետևյալ հարցերը հասկանալու համար, թե արդյոք մասնակիցները ունեն նախապաշարումներ ռոմա գնչուների վերաբերյալ:

- Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի (և ՄԻԵԿ) հեղինակները համարում էին, որ մենք երբևէ չպետք է դատողություններ անենք որևէ մեկի մասին՝ ելնելով նրանց «խմբային» պատկանելությունից: Համաձայն եք:
- Ինչպե՞ս եք վերաբերվում երեխայի այն մեկնաբանությանը, որ չնայած յուրաքանչյուր համայնքում կան հանցագործներ, սակայն մենք դրա հիման վրա չենք եզրակացնում, որ այդ համայնքի բոլոր ներկայացուցիչներն են հանցագործներ: Ինչու՞ ենք մենք այդպես արտահայտվում «բոլոր ռոմա գնչուների» մասին, եթե մենք չգիտենք «բոլոր ռոմա գնչուներին»:
- Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի հեղինակները նաև համարում էին, որ կան որոշակի բաներ, որ մենք չպետք է մեզ թույլ տանք որևէ մեկի նկատմամբ, անկախ նրանից, թե ինչ են նրանք արել: Համաձայն եք:
- Ինչ եք կարծում, ինչպե՞ս դուք ձեզ կզգայիք, եթե անընդհատ բռնությունների ենթարկվեիք համայնքի մյուս անդամների կողմից: Ինչպե՞ս դուք ձեզ կպահեիք:
- Ի՞նչ գիտեք ռոմա գնչուների համայնքի կյանքի մասին: Իսկ ի՞նչ գիտեք նրանց խնդիրների մասին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Հավանական է, որ դուք կպարզեք, որ մասնակիցներից շատերը բավականին արմատացած նախապաշարունակներ ունենք ռոմա գնչուների մասին: Աշխատեք խուսափել դրա մասին խոսելուց մինչև խմբերը չավարտեն տեքստի և իրավունքների հետ իրենց աշխատանքը: Օգտագործեք «Վերլուծություն և գնահատում» բաժնի հարցերը, վարժությունից հետո դրան անդրադառնալու համար:
- Երբ խմբերը սկսեն աշխատանքը մեծ թղթերի վրա, բացատրեք նրանց, որ կարող են տարբեր ձևերով ցույց տալ մարդու իրավունքների հետ կապերը: Օրինակ՝ կարող են կտրատել տեղեկատվական թերթիկը կամ քարտերը և փակցնել թղթի համապատասխան հատվածներում: Կամ կարող են մարկերներով գրել համապատասխան հոդվածները և սլաքներով ցույց տալ կապերը և այլն: Եթե նրանց մոտ վերջնական իրավունքների մասին պատմող քարտերը, ասեք նրանց, որպեսզի օգտագործեն իրենց երևակայությունը մնացած կապերը ցույց տալու համար:
- Պատմվածքը ռոմա գնչու երեխայի իրական պատմություն չէ, սակայն, այնտեղ նկարագրվող իրավիճակները ակտուալ են գրեթե բոլոր եվրոպական երկրներում: Կարող եք օգտագործել վերջում տրված հղումները՝ նկարագրված բռնությունների և ոտնահարումների մասին ավելի մանրամասն խոսելու համար:
- Միգուցե իմաստ ունի մասնակիցներին բացատրել, որ ոչ բոլոր մարդու իրավունքներն են ընդգրկված քարտերում: ՄԻԵԿ-ը ներառում է մեր իրավունքների միայն մի մասը, քարտերում էլ, իրենց հերթին, ընդգրկված է արդեն միայն ՄԻԵԿ-ում ներառված իրավունքների մի մասը:
- Օգտագործեք էջ 95-ի «Առնչություն ունեցող իրավունքները» նյութը խմբերի կատարած աշխատանքին արձագանքելու համար: Ի նկատի ունեցեք, որ պատմվածքում նկարագրվող ոտնահարումների մեծ մասը առնչվում են մեկից ավելի իրավունքների հետ, և գրեթե բոլորը կապված են խտրականությունից զերծ լինելու իրավունքի հետ:
- Բացատրեք մասնակիցներին, որ մարդու իրավունքների ոտնահարումները մի փոքր տարբերվում են «սովորական» հանցագործություններից. դրանք կիրառվում են կառավարությունների, կամ պաշտոնական դիրք ունեցողների (ինչպես օրինակ՝ ուսուցիչները, ոստիկանները կամ բանտի աշխատակիցները) վարքագծի նկատմամբ: Պետական պաշտոնյաները մի կոմից

պարտավոր են չտոնահարել մարդկանց իրավունքները, մյուս կողմից՝ ապահովել, որպեսզի բաղաբացիների իրավունքները չտոնահարվեն այլոց կողմից: Եթե ոտիկանությունը լուրջ չի ընդունում իրավունքների խախտման մասին բողոքը, ապա նրանք, միգուցե, չեն կատարում մարդու իրավունքների պաշտպանության առումով իրենց ստանձնած պարտականությունները:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Վարժության անցկացման համար Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի փոխարեն կարելի է օգտագործել Մարդու իրավունքների մասին համընդհանուր հռչակագիրը:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Հանձնարարեք մասնակիցներին, որպեսզի ուսումնասիրեն ռոմա զնչուների վիճակը իրենց երկրում: Տարբեր խմբեր կարող են աշխատել տարբեր խնդիրների վրա: Բացի այդ, մասնակիցները կարող են դիտարկել այն կայքերը, որ ամենից շատ են այցելում՝ ռոմա զնչուների մասին բացասական մեկնաբանությունների առկայությունը արձանագրելու նպատակով: Նման մեկնաբանությունների օրինակները կարելի է ուղարկել Ատելություն տարածող խոսքը վերահսկող դիտախմբին՝ քարոզարշավի կայքի միջոցով՝ (www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch): Մասնակիցներին Եվրոպայի ողջ տարածքում ռոմա զնչուների անցյալ և ներկա վիճակին ծանոթացնելու համար կարող եք նաև օգտագործել Եվրոպայի խորհրդի պատրաստած տեղեկատվական թերթիկները: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար այցելեք՝ www.coe.int/t/dg4/education/roma/histoCulture_en.asp:

ԱՌՁԵՈՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

X ԽՈՒՄԱՐԸ

Ես X խմբի երեխա եմ: Դպրոցում ինձ ուղարկեցին ռոմա զնչու երեխաների համար հատուկ դասարան: Մեզ թույլ չեն տալիս լինել «նորմալ» դասարաններում: Ինձ հաճախ են ծաղրում մյուս երեխաները, որովհետև ես, ինչպես և իմ բոլոր ընկերները, X խմբից եմ: Ուսուցիչները այդ կապակցությամբ ոչինչ չեն անում: Կան նույնիսկ ուսուցիչներ, որ նույնպես մեզ ծաղրում են: Նրանք երբեք չեն պատժվում: Ես գիտեմ, որ մի երկրում բոլոր X խմբի երեխաներին ուղարկում էին մտավոր խնդիրներ ունեցող երեխաների դպրոցներ:

Մարդիկ չեն ուզում, որ մենք ապրենք իրենց կողքին: Նրանք մեզ նույնիսկ չգիտեն, բայց գոռում են մեզ վրա ու ծեծում միայն նրա համար, թե մենք ով ենք, կամ թե իրենց կարծիքով, մենք ով ենք: Մենք ընդամենը երեխաներ ենք, իրենց նման: Իսկ ինչպե՞ն մենք պետք է մեզ պահենք, եթե մեզ վրա գոռում են ու ծեծում: Պետք է սիրե՞նք իրենց նման վերաբերմունքի համար:

Եթե գնում ենք ոստիկանություն, մեզ հաճախ չեն էլ լսում: Նրանք ասում են, որ երևի մեր մեղքով է եղել, որովհետև մենք բոլորս խնդիր ստեղծող ենք ու խառնակիչ: Բայց իրենք որտեղի՞ց դա գիտեն: Ես կարծում էի, թե դա դատարաններն են որոշում: Ոստիկանները մեզ անընդհատ առանց որևէ պատճառի փողոցում կանգնեցնում են: Նրանք մեզ ասում են, որ կարծում են, թե մենք բան ենք գողացել ու պետք է մեզ խուզարկեն: Լինում են շաբաթներ, որ ինձ վեց անգամ կանգնեցնում են, բայց ես երբեք ոչինչ չեմ գողացել: Ես լսել եմ, որ մեր համայնքի անդամներից, երբ բանտում էին հայտվել, բանտի վերակացուները նրանց ծեծել են: Բայց ինչո՞ւ՞ մարդուն չեն պատժում, եթե նա ուրիշին ծեծում է: Նույնիսկ բանտի վերակացուները պետք է ենթարկվեն օրենքին:

Անցած ամառ իրար նման հագնված մարդկանց խմբեր, մեր մասին վիրավորական երգեր երգելով, երթով անցան մեր գյուղով: Մենք բոլորս վախեցել էինք և փակվել մեր տներում: Նրանք քարեր էին նետում և ծեծում այն երիտասարդներին, ովքեր փորձում էին իրենց ուղարկել մեր գյուղից: Ոստիկանությունը ոչինչ չարեց...

Կառավարության անդամները հաճախ վիրավորում են մեզ, կարծես թե X խմբի բոլոր անդամները իրար նման են և բոլորը հանցագործ են: Ոչ, գիտե՞ք, դա այդպես չէ: Բոլոր համայնքներում կան մարդիկ, որ օրենք են խախտում: Բայց կառավարությունը այդ համայնքի մասցած բոլոր անդամներին չի վիրավորում, միայն նրա համար, որ այդ համայնքի անդամներից մի քանիսը օրենք են խախտել: Ինչո՞ւ՞ ոչ ոք ոչ մի լավ բան չի պատմում X խմբի մարդկանց մասին, որոնք բոլորի նման մարդիկ են:

Հեռուստատեսությամբ և համացանցում մարդիկ մեր մասին ինչ ուզում ասում են: Ես հոգնել եմ նրանից, որ անընդհատ ինչ-որ վիրտուալ խմբեր մեզ ասում են, որ կեղտոտ ենք, հիմար կամ նույնիսկ շատ ավելի վատ բաներ: Նրանք մեզ ասում են, որ գնանք երկրից, գնանք տուն ու բոլորի նման աշխատանք գտնենք: Հայրիկս կերպով աշխատանք ունենալ: Բայց նրան ոչ ոք աշխատանքի չի վերցնում, որովհետև նա X խմբից է:

Բայց մենք ինչպե՞ն ապրենք: Ինչպե՞ն մենք մեզ պետք է զգանք, երբ բոլորը, առանց մեզ իմանալու, զգվելի բաներ են ասում մեր մասին: Շատ դժվար է: Մեկ-մեկ փողոց էլ չեմ ուզում դուրս գալ, որովհետև վախենում եմ, որ ինձ կծեծեն կամ կբռնեն վրաս:

ԱՌՆՉՎՈՂ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

Բոլոր օրինակները, ամենայն հավանականությամբ, կապված են նաև խտրականությունը բացառող իրավունքի հետ (հոդված 13 կամ արձանագրություն 12):

Ռոմա գնչու երեխաների համար հատուկ դպրոցներ կամ դասարաններ	Արձանագրություն 1, հոդված 2
Ուսուցիչները ծաղրում են երեխաներին	Կարող է լինել հոդված 8 (անձնական կյանք). Եթե ավելի ծանր դեպք է, ապա կարող է լինել հոդված 3-ը. Եթե ազդում է կրթության ընթացքի վրա, ապա կարող է լինել նաև արձանագրություն 1, հոդված 2:
Ուսուցիչները չեն «պատժվում»	Եթե որևէ մեկը բողոքները լուրջ չի ընդունում, կարող է լինել հոդված 8-ը (կամ 3-րդ հոդված 3-ը, եթե առավել ծանր դեպք է): Միզուցե նաև արձանագրություն 1, հոդված 2:
Մարդիկ «բղավում» են ռոմա գնչուների վրա, երթով անցնում են նրանց բնակավայրերով	Կարող է լինել հոդված 8-ը, եթե դեպքը առավել ծանր է, եթե տեղի է ունենում հաճախ և եթե ոստիկանությունը ոչինչ չի ձեռնարկում:
Նրանց ծեծի են ենթարկում	Կարող է լինել հոդված 8-ը, եթե ոստիկանությունը չի արձագանքում բողոքներին: Եթե ծեծը առավել ծանր է կամ ունի հաճախակի բնույթ կարող է նաև լինել հոդված 3:
Ոստիկանությունը չի լսում բողոքները	3-րդ հոդված 8 կամ 3, կախված բողոքի առիթ հանդիսացած դեպքի ծանրությունից: Եթե կան մարդու կյանքին սպառնացող վտանգեր, ապա՝ հոդված 2:
Ոստիկանությունը կանգնեցնում է փողոցում և խուզարկում ռոմա գնչուներին	Կարող է լինել հոդված 5-ը (ազատություն), եթե մարդկանց կանգնեցնում են շատ հաճախ՝ առանց հիմնավոր պատճառի: Նաև հոդված 8-ը (անձնական կյանք):
Բանտի աշխատակիցները ծեծում են ռոմա գնչուներին	Կարող է լինել հոդված 3-ը, եթե ծեծը առանձնակի դաժանությամբ է եղել: Նաև՝ հոդված 8-ը:
Բանտի աշխատակիցները չեն «պատժվում»	Կարող է լինել հոդված 3-ը, եթե ծեծը առանձնակի դաժանությամբ է եղել: Նաև՝ հոդված 8-ը:
Կառավարության անդամները վիրավորում են ռոմա գնչուներին:	Կարող է լինել հոդված 8-ը, եթե վիրավորանքը ծանր է և ազդում է նրա վրա, թե ինչպես են մյուսները վերաբերվում ռոմա գնչուներին:
Վիրավորանքներ համացանցում/լրատվամիջոցներում	Սա կարող է չի ամարվել մարդու իրավունքների խախտում, քանի որ պատասխանատու անձը պետական պաշտոնյա չէ: Որպեսզի այն դիտարկվի որպես խախտում, անհրաժեշտ է, որպեսզի վիրավորանքը լինի շատ ծանր, որոնց վերաբերյալ բողոք կերկայացվի, որոնք էլ իրենց հերթին կանտեսվեն պետական պաշտոնյաների կողմից:
Աշխատանքի տեղավորվել չկարողանալը «ռոմա գնչու լինելու պատճառով»	Կարող է լինել հոդված 8-ը, հատկապես, եթե մերժողը պետական հաստատություն է:
Վախենալը փողոց դուրս գալ	Եթե ռոմա գնչու երեխաներին իսկապես վտանգ է սպառնում փողոցում և ոստիկանությունը որևէ բան չի ձեռնարկում, ապա դա կարող է լինել հոդված 8-ը կամ 3-ը (կամ 2-ը):

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
2

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ
10-20

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
60 րոպե

ԵԿԵ՛Ք ՆՈՐԻՑ ԲԵՄԱԴՐԵՆՔ

Համառոտ նկարագիր

Այս վարժության հիմքում ընկած է դերային խաղը: Ըստ սցենարի՝ երեխաներից մեկին ճշումներով ներքաշում են մեկ այլ երեխայի նվաստացնելու և ծանակելու մեջ: Մասնակիցները պետք է վերաբեմադրեն իրավիճակը այլ արդյունք ստանալու նպատակով:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Կիբերնվաստացում, կիբերծանակում, ժողովրդավարություն, մասնակցություն, ռասիզմ, խտրականություն
ԲԱՐՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 2
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	10-20
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ, թե ինչպես է գոյանում նվաստացման և ծանակելու երևույթը Չարգացնել նվաստացման և ծաղրի առարկա դարձած զոհերի նկատմամբ համերաշխության զգացում Խրախուսել մասնակիցներին քայլեր ձեռնարկել նվաստացումների և ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ
ՆԱԽՊԱՏԱՐԱՏ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Մինչև վարժությունը սկսելը՝ ընտրեք 4 կամավոր: Նրանք պետք է խաղան կարճ բեմականացում խմբի մտացած մասնակիցների համար (5 րոպեից ոչ ավել): Տվեք նրանց էջ 99-ի սցենարը, որպեսզի նրանք կարողանան նախօրոք պատրաստվել: Եթե լինի դրա կարիքը, օգնեք նրանց սկսել բեմականացումը: Հավաստիացեք, որ դուք բավականաչափ տարածք ունեք դերային խաղը իրականացնելու համար:

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Ասեք մասնակիցներին, որ վարժությունը կսկսվի կարճ բեմականացմամբ: Մինչև բեմականացման սկսվելը, կարդացեք հետևյալ ընդհանուր տեղեկությունները: Այնուհետև, ներկայացրեք կամավորներին և ասեք նրանց, որպեսզի սկսեն դերային խաղը:

ՍՅԵՆԱՐ

Ալբերտը հանգիստ երեխա է և ընկալվում է որպես «օտար»: Նա շատ ընկերներ չունի և հաճախ անհանգստանում է, որ դասարանի մյուս երեխաները նրան չեն սիրում: Մեկ-մեկ նա խեղկատակություն է անում, որպեսզի մյուս երեխաներին ծիծաղեցնի և դա իր մոտ շատ լավ է ստացվում (նույնիս, եթե ուսուցիչը միշտ չէ, որ գոհ է նրա վարքից):

Դասերից մեկից հետո, երբ նրա կատակների վրա հռչակում էր ամբողջ դասարանը, նրան մոտեցան դասարանի ամենահեղինակավոր երկու տղաները՝ Դերեքն ու Ջարեդը: Նրանք երեքով սկսեցին ծիծաղել Ալբերտի վարքագծի վրա և բայլեցին դեպի տուն: Ալբերտը շատ հպարտ էր, քանի որ նրան թվաց, որ իրեն վերջապես ընդունեցին:

2. Այժմ ցույց տվեք բեմականացումը:
3. Բեմականացումից հետո հարցրեք մասնակիցների կարծիքները: Օգնեք նրանց հետևյալ հարցերով, եթե կա անհրաժեշտություն
 - Ինչ էք կարծում, նման սցենարը իրատեսակա՞ն է:
 - Ի՞նչ էք կարծում Ալբերտի վարքագծի մասին:
 - Ի՞նչ էք կարծում, ինչպե՞ս էր իրեն զգում Ահմեդը:
4. Խնդրեք մասնակիցներին, որպեսզի մտածեն, թե ինչպես իրենք իրենց կպահեին Ահմեդի փոխարեն: Այնուհետև ասեք նրանց, որ պետք է Նորից ցույց տան բեմականացում, բայց այս անգամ դա կանեն այլ մասնակիցներ և կփորձեն Ահմեդի (և Ալբերտի) համար ավելի բարենպաստ իրավիճակ ցույց տալ:
5. Նորից սկսեք դերային խաղը (նույն կամավորների մասնակցությամբ), բայց ընդհատեք նրանց որոշակի տեղերում և խնդրեք, որպեսզի խմբի մյուս անդամները ստանձնեն դերերից որևէ մեկը: Դուք կարող եք անել սա մի քանի անգամ, որպեսզի խմբի ավելի շատ մասնակիցներ կարողանան մասնակցել:
6. Երբ դերային խաղը ավարտվի, հանձնարարեք խմբին, որպեսզի առաջարկեն մի այնպիսի նոր հաղորդագրության տարբերակ, որը տեղադրելով, Ալբերտը կկարողանար մեղմացել պատճառված վնասը: Սա կարող է լինել թվիթ հաղորդագրություն, անձնական հաղորդագրություն, մեկնաբանություն կամ որևէ այլ բան: Այնուհետև անցեք վերլուծություն և գնահատում փուլին:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Համոզվեք, որ մասնակիցները դուրս են եկել իրենց դերերից, եթե իհարկե մասնակցել են դերային խաղին: Հատուկ շեշտեք, որ հետևյալ հարցերին նրանք պետք է պատասխանեն իրենց սեփական իրաբերողումից ելնելով, այլ ոչ թե այն դերի, որ նրանք խաղում էին:

- Ի՞նչ կարծիք ունեք այս վարժության մասին:
- Որո՞նք էին այն գործոնները, որ ստիպեցին Ալբերտին միանալ ծաղրուծանակին:
- Ձեզ համար անձամբ որքանո՞վ է դժվար դիմակայել նման ճնշումներին:
- Եթե սա տեղի ունենար առցանց, արդյո՞ք արդյունքը նույնը կլիներ: Ի՞նչը կլիներ նույնը և ի՞նչը կտարբերվեր:
- Դուք որևէ մեկի անձնական պրոֆիլում կամ որևէ այլ տեղ համացանցում երբևէ տեսե՞լ էք հաղորդագրություններ, որոնք մարդկանց վիրավորում են այնպես, ինչպես դա արեց Ալբերտը այս սցենարում:
- Կա՞ր արդյոք որևէ բան, որ դուք կարող եք անել, որպեսզի նման հաղորդագրությունները չհայտնվեն առցանց կամ, առնվազն, նվազեցնեք դրանց ազդեցությունը:
- Դուք որևէ նոր բան սովորեցի՞ք այս վարժությունից : Արդյոք այն ստիպեց՞ ձեզ այլ կերպ նայել նվաստացման խնդրին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Մինչև վարժությունը անցկացնելը, համոզվեք, որ դուք տեղյակ եք բոլոր այն հնարավոր լարված իրավիճակներից, որ կարող են լինել խմբի անդամների միջև: Միգուցե կարիք լինի փոփոխել սցենարը, որպեսզի այն որևէ կերպ չարտացոլի խմբի անդամներից որևէ մեկի նկատմամբ ընդգծված բացասական վերաբերմունքը: Մասնավորապես, դուք կարող եք փոխել Ահմեդի ազգությունը կամ աղջիկ կերպարներ ներմուծեք սցենարի մեջ:
- Ուշադիր եղեք կամավորներ ընտրելիս. աշխատեք ընտրել այնպիսի մարդկանց, որոնց պարագայում հավանականությունը, որ սցենարում շոշափվող խնդիրները առնչություն ունեն անձամբ իրենց հետ, փոքր է: Բացատրեք կամավորներին, որ դերային խաղը պետք է կարճ լինի:
- Ժամանակ հատկացրեք այն մարդկանց, ովքեր հնարավորություն չունեցան մասնակցելու դերային խաղին, դրա ավարտից հետո կիսվել իրենց առաջարկություններով: Եթե դուք դերային խաղը անցկացնեք երեք անգամից ավել ապա այն կսկսի կրկնվել: Դրա փոխարեն, մասնակիցներին կարելի է խնդրել նկարագրել վերջնարդյունքը փոխելու այլ հնարավոր տարբերակներ:
- Եթե դերային խաղը շատ բուռն զգացմունքային արձագանքներ առաջացնի խմբի մասնակիցների մոտ, օգտակար կլինի մինչև վերլուծության և գնահատման փուլին անցնելը անցկացնել մեկ այլ, կարճ վարժություն՝ մասնակիցներին իրենց դերերից դուրս գալու հնարավորություն տալու համար: Սովորաբար, լիովին բավարար է, եթե նրանք բարձրաձայն ասեն իրենց անունները կամ կատարեն մեկ այլ՝ շատ ժամանակ չպահանջող, ֆիզիկական վարժություն:
- Աշխատեք զերծ մտալ դերային խաղի ընթացքում տարբեր վարքագծերի վերաբերյալ ձեր դատողությունները բարձրաձայնելուց. դրա փոխարեն, մասնակիցներին այլ տեսակետ ցույց տալու համար, օգտագործեք հարցերը: Կարևոր է, որպեսզի մասնակիցները ազատ զգան իրենց, որպեսզի իրենց սեփական վերաբերմունքը կամ վարքագիծը նկարագրելիս լինեն հնարավորինս ազնիվ, ներառյալ բարձրաձայնելը այն բարդությունները, որոնց հետ նրանք կբախվեին, եթե որոշեին տեղի չտալ հասակակիցների կամ համադասարանցիների ճնշումներին:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Դերային խաղի փոխարեն, կարելի է սցենարը օգտագործել որպես մասնավոր դեպքի օրինակ, որը կարելի է անցկացնել կամ որպես փոքր խմբերի աշխատանք, կամ մեծ խմբային քննարկում: Երկու դեպքում էլ մասնակիցները պետք է այլ ավարտ մտածեն տրված իրավիճակի համար:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Հանձնարարեք մասնակիցներին գրել կիբերնվաստացումների զոհերի հետ համերաշխության ուղերձ կամ կազմել առաջարկությունների ցանկ այն բոլոր մարդկանց համար, ովքեր հայտնվում են «ճնշումների» տակ նման նվաստացնող վարքագծին ներթաշվելու նպատակով: Այս ուղերձները կարող են տեղադրվել «Ո՛չ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման կայքում

(www.nohatespeechmovement.org):

Կազմեք գործողությունների պլան այն դեպքերի համար, երբ մասնակիցները բախվում են կիբերնվաստացման հետ առցանց լինի դա զոհի, թե՛ ականատեսի կարգավիճակով: Խումբը կարող է խորհրդակցական պակտ կազմել առ այն, որ հավաճանքների որևէ դրվագ երբևէ առցանց հանդիպելու

պարագայում, նրանք կդիմեն այդ ցանկում նշված միջոցներից մեկին:

Կան բազմաթիվ կազմակերպություններ և կայքեր, որոնք զբաղվում են կիբեռնվաստացումների հարցով: Հավաստիացե՛ք, որ մասնակիցները տեղյակ են աջացության նմանօրինակ համակարգերի մասին, եթե վարժության արդյունքում կառաջանա նման անհրաժեշտություն: Օգտագործե՛ք որոնողական համակարգերը նման տեղական Նախաձեռնություններ գտնելու համար կամ ծանոթացե՛ք ավելի ընդհանուր տեղեկությունների հետևյալ կայքերում՝ www.stopcyberbullying.org և <http://yp.direct.gov.uk/cyberbullying>.

ԱՌՁԵՈՆ ՆՅՈՒԹԵՐ (ԿԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ)

ՅՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Նախապատրաստե՛ք փոքր բեմականացում հետևյալ սցենարի հիման վրա: Բեմականացված դրվագը պետք է սկսվի այն պահից, երբ Ջարեդը և Դերեքը դասերից հետո մոտենում են Ալբերտին: Որոշե՛ք, թե ովքեր են խաղալու Ջարեդի, Դերեքի, Ալբերտի և Ահմեդի դերերը:

- Դերեք, Ջարեդ՝ դպրոցի հեղինակավոր տղաներ: Ծաղրը նրանք են սկսում:
- Ալբերտ՝ մի տղա է, ով ընկերներ դժվարությամբ է ձեռք բերում: Նրան նկարագրվող իրավիճակի մեջ ներթաշում են Դերեքն ու Ջարեդը:
- Ահմեդ՝ նոր տղա է, ծագումով Եթովպիայից է:

ԱՅՍ ՊԱՀԻՑ ՍԿՍՎՈՒՄ Ե ԲԵՄԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

Դպրոցից տուն գնալու ճանապարհին՝ Դերեքը, Ջարեդը և Ալբերտը տեսնում են, որ իրենց առջևից քայլում է Ահմեդը: Ահմեդը ուրիշ երկրից է եկել և վերջերս է տեղափոխվել իրենց դասարան: Մյուս երեխաները ծաղրում են նրան, որովհետև նա լավ չի խոսում այն լեզվով, որով խոսում են դպրոցում, ավելի փոքրամարմին է, քան դասարանի մյուս երեխաները և հնամաշ շորեր է հագնում:

Դերեքն ու Ջարեդը արագացնում են քայլերը, որ հասնեն Ահմեդին: Հետո սկսում են վիրավորական բաներ ասել նրան, քաշքշում են պայուսակը և ծաղրելով հարցնում, թե արդյոք Եթովպիայում բոլորն են նրա նման հագնվում և միգրացե ավելի լավ կլիներ, որ նա մանկապարտեզ գնար, եթե չի կարողանում նորմալ խոսել իրենց լեզվով:

Ալբերտը շատ է նեղվում ստեղծված իրավիճակից: Դերեքն ու Ջարեդը անընդհատ նայում են նրան և խրախուսում են, որ ինքն էլ միանա իրենց և սկսի ծաղրել Ահմեդին: Ի վերջո, Ալբերտը, ըստ իրեն, մի սրամիտ կատակ է անում՝ ասելով, որ Եթովպացիները ապրում են ծառերի վրա և խոսում՝ կապիկների լեզվով: Դերեքին ու Ջարեդին դա շատ է զվարճացնում, բայց Ալբերտը տեսնում է, թե Ահմեդը որքան է նեղվում և որքան է վախենում այդ երեք տղաներից:

Երբ Ալբերտը տուն է հասնում, նա իրեն շատ վատ է զգում: Նա շատ լավ գիտի, թե ինչ է նշանակում, երբ մյուս երեխաները քեզ ծաղրում են, իսկ այն ինչ նա ասեց Ահմեդին, շատ ավելի վիրավորական էր, քան իրեն երբևէ ասված որևէ բան: Բայց, մյուս կողմից, այնքան հաճելի էր Դերեքի և Ջարեդի հետ միասին ինչ-որ բանի վրա ուրախանալը. նրանց ընկերությունը ամեն ինչ արժի: Ալբերտը միացնում է համակարգիչը, սոցիալական ցանցում «ընկերանում է» Դերեքի և Ջարեդի հետ, իսկ հետո իր էջի վրա տեղադրում Եթովպացիների մասին իր մեկնաբանությունը:

ՄԱԿԱՐԴԱԿ 1

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ
10-16

ԺԱՄԱՆԱԿԸ
60 րոպե

ԳՈՒՇԱԿԻ՛Ր ԻՐԱՎՈՒՆԵՔԸ

Համառոտ նկարագիր

Այս վարժության միջոցով մասնակիցները ընդհանուր պատկերացում են կազմում մարդու իրավունքների մասին թիմային խաղի միջոցով: Մասնակիցները պետք է իրենց թիմի մյուս անդամներին նկարագրեն տարբեր իրավունքներ՝ օգտագործելով ինչ կցանկանան: Միակ բանը, որ չեն կարող անել՝ խոսելն է:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Մարդու իրավունքներ, ռասիզմ, խտրականություն, մասնավոր կյանք, անվտանգություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 1
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ՝	10-16
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրում (ՄԻՀՀ) ընդգրկված իրավունքները Մտածել վիրտուալ աշխարհում մարդու իրավունքների պաշտպանության միջոցների մասին Քննարկել կապը մարդու իրավունքների և ատելություն տարածող առցանց խոսքի միջև
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Իրավունքների բարտերի օրինակներ. մեկական օրինակ յուրաքանչյուր խմբին Գուշակելու բարտերի օրինակներ. նախապատրաստեք էջ 104-ի 5 օրինակ ՄԻՀՀ (ամփոփ տարբերակ) այնքան օրինակներ, որպեսզի բոլորին բավարարի: Գրատախտակին փակցվող մեծ թղթեր և մարկերներ (կամ ընտրական) Բավականաչափ տարածք, որպեսզի 2 կամ ավելի խմբերը կարողանան աշխատել առանձին, ցանկալի է տարբեր սենյակներում: 2 վարող (նախընտրելի տարբերակ)
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՎՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Կտրատեք իրավունքների և գուշակելու բարտերը Կարելի է նաև բազմացնել «Ցուցումներ բացատրողների համար» թերթիկը կամ կարող եք գրել այդ ցուցումները գրատախտակին կամ ցույց տալ սլայդով:

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԿԱՄՆԵՏՐԱԿԱՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՎԱՐՇՈՒԹՅՈՒՆ (ԱՅՆ ԽՄԲԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ՈՐՈՆՔ ՉՈՒՆԵՆ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՄ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆԵՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ)

1. Հարցրեք մասնակիցներին, թե ինչ են նրանք հասկանում մարդու իրավունքներ ասելով: Գրեք նրանց արտահայտած կարծիքները գրատախտակին (կամ փակցված թղթի վրա) և, եթե կա

անհրաժեշտություն, օգնեք նրանց հետևյալ հուշող հարցերով՝

- Ովքե՞ր ունեն մարդու իրավունքներ:
- Կարո՞ղ եք թվարկել որևէ մարդու իրավունքներ:
- Ովքե՞ր պետք է ապահովեն մարդու իրավունքների պաշտպանությունը:
- Ինչպե՞ս են դրանք առաջացել:

2. Այժմ, մասնակիցներին տվեք ամփոփ տեղեկություններ մարդու իրավունքների մասին, օրինակ՝

Մարդու իրավունքները *յուրաքանչյուրին են*, և դրանք «օրենքներ են կառավարությունների համար»: Մարդու իրավունքներ նշանակում է, որ իշխանությունները պարտավոր են ապահովել, որպեսզի, ի թիվս այլ բաների, անհատները չարժանանան անարդար վերաբերմունքի, ծայրահեղ վիրավորանքների և չենթարկվեն բռնության: Մարդու իրավունքները կարևոր են, որովհետև դրանք մեզ պաշտպանում են, և քանի որ ենթադրում են, որ մենք չպետք է այլոց հետ վարվենք այնպես, որ ոտնահարենք *նրանց* իրավունքները:

ՉԻՏՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Բացատրեք, որ վարժությունը իրենից ներկայացնում է թիմային խաղ, որի նպատակն է մասնակիցներին հիշեցնել Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրում ընդգրկված իրավունքները: Նկարագրեք խաղի կանոնները և նպատակը (էջ 103) և մասնակիցներին բաժանեք 6 – 8 հոգանոց թիմերի: Յուրաքանչյուր խմբին տվեք հետևյալ նյութերը՝
 - ՄԻՅՅ ամփոփ տարբերակի օրինակներ
 - գուշակած տարբերակների համար 2 քարտ
 - ցուցումներ «բացատրողի» համար: Կարող եք նաև այս ցուցումները պարզապես գրել գրատախտակին.
 - գրատախտակին փակցվող թղթեր և մարկերներ (կամընտրական)
2. Եթե մասնակիցները չգիտեն ՄԻՅՅ բովանդակությունը, ապա տվեք նրանց ժամանակ հողվածներին ծանոթանալու և, եթե կան հողվածներ, որ նրանք չեն հասկանում՝ հարցեր տալու համար:
3. Բացատրեք կանոնները (էջ 103) և համոզվեք, որ բոլորը դրանք հասկանում են: Այնուհետև սկսեք խաղը:
4. Խաղը ավարտվում է, երբ թիմերից մեկը գուշակում է բոլոր իրավունքները, կամ եթե խմբի մոտ վերջանում են գուշակելու քարտերը: Խնդրեք մասնակիցներին կիսվել իրենց տպավորություններով և հնարավորություն տվեք նրանց հանդարտվել թե՛ մրցումից հետո: Օգտագործեք հետևյալ հարցերից մի քանիսը խաղը վերլուծելու համար:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

ՎԱՐԾԻՔՆԵՐ ԽԱՂԻ ՄԱՍԻՆ

- Ո՞ր իրավունքները նկարագրելն էր ամենից բարդ: Ինչու՞:
- Ի՞նչ եզրակացությունների հանգեցիք նման հաղորդակցությունից հետո: Ինչու՞ է հաճախ այդքան բարդ իրար հասկանալը: Արդյոք դա տեղեկությունը փոխանցողի, թե՞ ընկալողի մեղքն է: Միգուցե՞ երկուսիկը:
- Ի՞նչ զգացողություններ ունեք ձեր թիմի նկատմամբ այժմ: Իսկ հակառակորդ թիմի՞:
- Մտածեք մրցակցային խաղերի մասին. ինչի՞ց ելնելով ենք մենք ընտրում այս կամ այն թիմը:

Արդյոք այդ ընտրությունը ունի՞ր պատճառ: Կարո՞ղ եք գտնել զուգահեռներ իրական կյանքում:

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

- Արդյոք կայի՞ր իրավունքներ, որ ավելի բարդ ընկալելի էին:
- Ինչ եք կարծում, արդյոք այս բոլո՞ր իրավունքներն են անհրաժեշտ: Եթե ոչ, ապա որոնցի՞ց կիրառարժեք:
- Ինչ եք կարծում, այս իրավունքները պե՞տք է կիրառվեն նաև վիրտուալ աշխարհում: Կարող եք բերել օրինակներ, երբ այս իրավունքները կիրառելի են առցանց որևէ գործունեության նկատմամբ:
- Ի՞նչ եք կարծում, համացանցում մարդու իրավունքները հարգու՞մ են:

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԱՏԵՆՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՏԻ ՄԱՍԻՆ

- Հակիրճ բացատրեք, որ ատելություն պարունակող խոսքը, դա խմբի կամ խմբի անդամների նկատմամբ ատելության ցանկացած «դրսևորում» է, որն ունի վիրավորական բնույթ և կարող է հանգեցնել բռնության այդ խմբի անդամների նկատմամբ: Խնդրեք նրանց բերել օրինակներ պարզաբանելու համար:
- Խաղի մեջ արծարծված ո՞ր իրավունքներն են կիրառելի ատելություն պարունակող և տարածող խոսքի նկատմամբ: Ինչու՞:
- Եթե դուք դառնալիք ատելություն տարածող առցանց խոսքի թիրախ, որ իրավունքների կարիքը կունենալիք:
- Ի՞նչ է կարելի անել ատելություն պարունակող առցանց խոսքի տարածումը կանխելու համար:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԿԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Խաղը ավելի արդյունավետ կանցնի, եթե լինի երկու վարող: Վարողները պետք է հետևեն, որպեսզի Բացատրողները չարձագանքեն պատասխանների «ոչ պաշտոնական» տարբերակներին (օրինակ՝ գլխի շարժումով կամ դեմքի արտահայտությամբ):
- Մասնակիցները կարող են զույգերով ցույց տալ իրավունքները: Սա նաև կնպաստի, որպեսզի նրանք քննարկեն, թե որն է այս կամ այն իրավունքի իմաստը, բայց նաև ավելի կերկարացնի խաղի համար անհրաժեշտ ժամանակը:
- Երբ Բացատրողները մոտենում են, որպեսզի վերցնեն նոր Իրավունքի քարտ, հիշեցրեք նրանց, որ պետք է հանձնեն օգտագործված կռահած տարբերակների քարտերը: Ստուգեք թե ինչ է գրված այդ քարտերի վրա և տվեք նոր կռահած պատասխանների քարտեր, եթե կա դրա անհրաժեշտությունը:
- Կարծիքների քննարկման ժամանակ, կարող եք ավելի շատ կենտրոնանալ որոշ թեմաների վրա դրանք ավելի մանրամասն ուսումնասիրելու համար: Մի փորձեք հասցնել անդրադառնալ բոլոր հարցերին:
- Որևէ խումբ «ընտրելու» հետ կապված հարցերը կարելի է օգտագործել նաև այլ խմբերի «պատկանելության» հարցը քննարկելու համար, օրինակ՝ որևէ երկրի կամ եթևիկ խմբի մաս լինելը: Կարող եք քննարկել այն զգացական կապվածությունը, որ մարդիկ սովորաբար ունենում են «իրենց» խմբի նկատմամբ: Օգտագործեք այս քննարկումը ռասիզմի և խտրականության հետ կապված հարցերին անդրադառնալու համար:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Բացատրելու ձևը կարելի սահմանափակել միայն նկարելով կամ միայն պանտոմիմայով, կամ երկուսը իրար հետ, ինչպես նկարագրված է վերը՝ ցուցումներ բաժնում:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ԴԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՄԱՐ

Հանձնարարեք մասնակիցներին գտնել ամցանց լրագրողական որևէ նյութ, որը պատմում է մարդու իրավունքների ոտնահարման մասին: Հիշեցրեք նրանց, որ մարդու իրավունքների ոտնահարումը կարող է չլինել «սովորական» հանցագործություն. այդ հոդվածում նրանք պետք է ցույց տան, թե ինչու է *կառավարությունը* թերացել՝ մարդկանց պաշտպանելու իր պարտականությունը կատարելիս:

ԱՌՁԵՈՒՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ԹԻՄԱՑԻՆ ԽԱՂ՝ ԽԱՂԻ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Խաղի նպատակը՝ կռահել բոլոր մարդու իրավունքների բարտերը մյուս թիմերից շուտ, կամ խաղի ավարտին ունենալ բոլորից շատ չօգտագործած պատասխանների տարբերակների բարտեր:

Կանոնները՝

- Յուրաքանչյուր թիմից մեկական մասնակից («Բացատրողը») վարողից ստանում է մարդու իրավունքների իր բարտը: Նրանք պետք է բարտի վրա նշված մարդու իրավունքը նկարագրեն իրենց թիմի մյուս անդամներին՝ առանց խոստելու: Նրանք կարող են նկարել, օգտագործել ժեստեր կամ պանտոմիմա, բայց չեն կարող օգտագործել որևէ այլ բան հանձնարարված իրավունքը բացատրելու համար:
- Թիմի մյուս անդամները ունեն ՄԻ՝ԱՏԻՐ օրինակը և, օգտվելով դրանից, պետք է գուշակեն, թե որ իրավունքն է նկարագրվում: Մինչև «պաշտոնական» պատասխանը արձանագրելը՝ խուսված պետք է քննարկի և համաձայնության գա իրենց տարբերակի շուրջ: Երբ նրանք համաձայնության կգան պատասխանի վերաբերյալ, պետք է գրանցեն այն պատասխանների բարտերի վրա և փոխանցեն «բացատրողին»: Այնուհետև «բացատրողը» ասում է, դա ճիշտ է, թե ոչ:
- Յուրաքանչյուր իրավունքի համար կարելի է օգտագործել առավելագույնը 2 պատասխանի բարտ. Դրանից հետո, եթե պատասխանը ճիշտ չէ, այն արձանագրվում է որպես «չգուշակված»: Այնուհետև, հաջորդ բացատրողի հերթն է վերցնել իր իրավունքի բարտը վարողից: Նրանք նաև պետք է հանձնեն օգտագործած պատասխանների բարտերը:

Եթե հենց առաջին պատասխանը ճիշտ է, ապա թիմը ստանում է 2 նոր պատասխանի բարտ:

Եթե երկրորդ պատասխանն է ճիշտ, ապա թիմը ստանում է 1 նոր պատասխանի բարտ:

Եթե իրավունքը «չի գուշակվում» (2 հնարավորություններից հետո), թիմը չի ստանում հավելյալ պատասխանի բարտ:

- Յուրաքանչյուր իրավունքի բարտ ցույց է տալիս նոր բացատրող: Երբ թիմի բոլոր անդամները բացատրում են մեկական իրավունքի բարտ, սկսվում է երկրորդ շրջանը:
- Խաղը ավարտվում է, երբ թիմը իր բոլոր իրավունքի բարտերը ճիշտ է գուշակում, կամ եթե որևէ թիմի մոտ վերջանում են պատասխանների բարտերը: .

Հիշե՛ք:

- Ոչ բոլոր իրավունքներն են ընդգրկված խաղի մեջ. ՄԻ՝ԱՏԻՐ ընդգրկում է 30 տարբեր իրավունք, իսկ խաղի մեջ կա ընդամենը 12 իրավունքի բարտ:
- Խաղի սկզբում թիմերից յուրաքանչյուրը ունի 20-ական պատասխանի բարտ: Նրանք պետք է ուշադիր լինեն, որպեսզի չծախսեն պատասխանների բոլոր բարտերը: Եթե նրանց պատասխանների բարտերը վերջանան, նրանք կպարտվեն:

ԱՌՁԵՈՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՅՈՒԹՈՒՄՆԵՐ ԲԱՑԱՏՐՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Դուք իրավունք չունեք խոսել, երբ գա բացատրելու ձեր հերթը: Կարող եք նկարել և օգտագործել ժեստեր և միմիկա ձեզ հանձնարարված իրավունքը թիմին բացատրելու համար: Աշխատեք չօգտագործել այլ պարագաներ:

Եթե ձեր թիմը տա «ոչ պաշտոնական» պատասխան, այսինքն պատասխանը չգրի համապատասխան բարտի վրա, դուք չպետք է արձագանքեք: Դուք կարող եք խրախուսել նրանց, եթե ճիշտ ուղղությամբ են շարժվում, գլխի շարժումով դրական կամ բացասական պատասխան տվեք, եթե նրանք հարցեր են տալիս, օրինակ՝ «հիմա հատա՞կն ես ավլում» կամ «բանտում ես» կամ «դա պաղպաղա՞կ է», բայց ԽՈՍԵԼ ՉԵՔ ԿԱՐՈՂ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԻ ԶԱՐՏԵՐ

Պատասխանի քարտ	Պատասխանի քարտ
<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>	<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>
Պատասխանի քարտ	Պատասխանի քարտ
<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>	<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>
Պատասխանի քարտ	Պատասխանի քարտ
<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>	<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>
Պատասխանի քարտ	Պատասխանի քարտ
<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>	<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>
Պատասխանի քարտ	Պատասխանի քարտ
<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>	<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>
Պատասխանի քարտ	Պատասխանի քարտ
<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>	<i>Այստեղ գրեք ձեր պատասխանը</i>

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆԵՆԵՐ ԶԱՐՏԵՐ

Հոդված 1	Հոդված 14
Բոլոր մարդիկ ունեն միևնույն իրավունքները:	Յուրաքանչյուր ոք ունի հետապնդումից այլ երկրներում ապաստան փնտրելու և դրանից օգտվելու իրավունք:
Հոդված 2	Հոդված 18
Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խտրականության:	Յուրաքանչյուր ոք ունի կրոնի ազատություն:
Հոդված 3	Հոդված 19
Յուրաքանչյուր ոք ունի կյանքի իրավունք:	Յուրաքանչյուր ոք ունի արտահայտման ազատության իրավունք (ասել ինչ ցանկանում են):
Հոդված 5	Հոդված 20
Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոշտանգումների:	Յուրաքանչյուր ոք խաղաղ հավաքների ու միությունների կազմելու իրավունք ունի:
Հոդված 11	Հոդված 21
Յուրաքանչյուր ոք ունի անմեղ համարվելու իրավունք, քանի դեռ իր մեղքը օրինական կարգով չի ապացուցվել:	Յուրաքանչյուր ոք ունի ընտրություններին քվեարկելու և իր երկրի կառավարմանը մասնակցելու իրավունք:
Հոդված 12	Հոդված 27
Յուրաքանչյուր ոք ունի անձնական և ընտանեկան կյանքի պաշտպանության իրավունք:	Յուրաքանչյուր ոք ունի իր համայնքի մշակութային կյանքին մասնակցելու իրավունք:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
4

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
ՑԱՆԿԱԾ

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
60 րոպե

ԿԱՐԴՈՒՄ ԵՆՔ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները պետք է գտնեն կայքի օգտագործողի կանոնները կամ հանրային համար մշակված ուղեցույցները և քայլեր ձեռնարկեն այդ կայքին անցանկալի բովանդակության մասին տեղեկացնելու համար: Մասնակիցները նաև քննարկում են նման բովանդակության մասին հայտնելու առավելություններն ու թերությունները, հատկապես հաշվի առնելով, Վեբ 2.0-ի ընձեռած հնարավորությունները:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Քարոզարշավի ռազմավարություններ, համացանցային գրագիտություն, ժողովրդավարություն, մասնակցություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 3
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	Ցանկացած
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ համացանցում առկա բովանդակությունը կանոնակարգելու որոշ ձևեր, այդ թվում՝ ատելություն տարածող առցանց խոսքը արգելող կանոնները Ուսումնասիրել որոշ հանրահայտ կայքերի օգտագործողի կանոնները և գնահատել դրանց պիտանելիությունը Քննարկել խախտումների մասին հայտնելու առցանց մեխանիզմների արդյունավետությունը ատելություն տարածող խոսքի դեմ պայքարի տեսանկյունից
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Համակարգիչներ և համացանցից օգտվելու հնարավորություն Գրիչներ և էջ 112-113-ի հարցաթերթիկները
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Նախապատրաստեք էջ 112-113-ի հարցաթերթիկների օրինակներ: Ձեզ անհրաժեշտ կլինի մեկական օրինակ յուրաքանչյուր փոքր (4 մասնակից) խմբի համար:

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Հարցրեք մասնակիցներին, թե ո՞վ է որոշում համացանցում գործող կանոնները: Իսկ կա՞ն արդյոք նման կանոններ: Որտե՞ղ են դրանք գրված:
2. Օգտագործեք էջ 111-112-ի տեղեկությունները մասնակիցներին բացատրելու համար, որ կան կանոններ համացանցի տարբեր «մակարդակների» համար. կարող են լինել կանոններ, որոնք

ստեղծել են կայքերի սեփականատերերը կամ հոսթինգ մատակարարողները, կան կանոններ, որ սահմանել են երկրների կառավարությունները, և կան կանոններ, որոնք բխում են միջազգային իրավունքից, մասնավորապես՝ մարդու իրավունքներից: Վարժության ընթացքում մասնակիցները կկենտրոնանան առաջին մակարդակի վրա, այն է՝ հենց բուն կայքերի սահմանած կանոնները:

3. Հարցրե՞ք՝ մասնակիցներից որևէ մեկը երբևէ ծանոթացե՞լ է այն կայքերի «կանոնների» հետ, որ օգտագործում է: Իսկ երբևէ որևէ մեկը գործադրե՞լ է այդ կանոնները, ասենք՝ վիրավորական մեղաբանության կամ հաղորդագրության մասին կայքի սեփականատերերին տեղեկացնելով, եթե նման պահելաձևը արգելված է եղել կայքի կանոններով: Ինչ-որ մեկը երբևէ հետաքրքրվե՞լ է, թե որքանով է դա հնարավոր և ինչպե՞ս է պետք անել:
4. Բացատրե՞ք, որ կայքերի օգտատերերի համար կանոնները սովորաբար հայտնի են որպես կայքի «կանոններ և պայմաններ», և կայքերի մեծամասնությունը ունի դա: Կանոններն ու պայմանները բավականին օգտակար գործիք են ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ պայքարում, քանի որ մեծ թվով կայքերի կանոններ ունեն նման վարքագիծը արգելող դրույթ: Խնդիրն այն է, որ մարդիկ արդյունավետորեն չեն գործադրում այդ կանոնները, իսկ կայքերի տերերը հաճախ չեն վերահսկում իրենց կայքի բովանդակությունը՝ սեփական կանոններին և պայմաններին դրա համապատասխանությունը ստուգելու համար:
5. Մասնակիցներին բաժանե՞ք 4 հոգանոց խմբերի և յուրաքանչյուր խմբին տվե՞ք էջ 112-113-ի հարցաթերթիկի օրինակ: Բացատրե՞ք, որ յուրաքանչյուր խումբ պետք է ընտրի հաճախ այցելվող կայք և փորձի լրացնել հարցաթերթիկը այդ կայքի մասին տեղեկությունների հիման վրա: Եթե կա անհրաժեշտություն, խմբի հետ արագ անցե՞ք հարցաթերթիկի բոլոր հարցերով, որպեսզի համոզվե՞ք, որ մասնակիցները գիտեն, թե ինչ տեղեկություններ պետք է գտնեն:
6. Տվե՞ք նրանց 20 րոպե առաջադրանքը կատարելու համար, այնուհետև, հավաքե՞ք խումբը վերլուծություն և գնահատում փուլին անցնելու համար:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Սկսե՛ք հարցաթերթիկի հարցերին հերթով անդրադառնալուց՝ համեմատելով մասնակիցների գտած տեղեկությունները:

- Արդյո՞ք կային զգալի տարբերություններ խմբերի գտած տեղեկությունների միջև, օրինակ՝ թույլատրված բովանդակության և խախտումների մասին հայտնելու ձևերի միջև:
- Որևէ մեկը գտե՞լ է «կանոնների և պայմանների» «օրինակելի» տարբերակ:
- Արդյո՞ք խմբերից որևէ մեկի գտած «կանոնները և պայմանները» կարելի է համարել բացարձակ ոչ պիտանի, որովհետև դրանք կամ չեն անդրադառնում ատելություն տարածող խոսքին, կամ խախտումների մասին հայտնելու ընթացակարգը և կանոնները չափազանց բարդ էին:
- Այժմ, երբ դուք արդեն ուսումնասիրեցի՞ք կանոններն ու պայմանները, ի՞նչ ե՞ք կարծում, դուք ապագայում կհայտնե՞ք, եթե այդ կայքում վիրավորական մեղաբանություններ հանդիպե՞ք: Ինչու՞:
- Իսկ ի՞նչ կլինեն, եթե ոչ ոք երբևէ չհայտներ վիրավորական հաղորդագրությունների մասին:
- Ի՞նչ ե՞ք կարծում, որպես այդ կայքի օգտատերեր դուք կկարողանա՞ի՞ք բարելավել դրա կանոններն ու պայմանները կամ ինչ-որ կերպ ապահովե՞ի՞ք, որպեսզի դրանց գործադրմանը ավելի խիստ հետևեն: Ինչպե՞ս կանե՞իք դա:
- Ի՞նչ ուրիշ առաջարկներ կարող ե՞ք անել խախտումների մասին հայտնելու գործընթացը ավելի արդյունավետ դարձնելու համար: Օրինակ՝ կա արդյո՞ք տարբերություն մի հոգի

կիսյոստի անցանկալի բովանդակության մասին, թե՛ 1,000 օգտատեր միաժամանակ: Իսկ ի՞նչ կլիներ, եթե այն ընկերությունը, որը օգտագործում է այս կայքը գովազդային նպատակներով, նախազգուշացներ, որ եթե վիրավորական բովանդակությունը չիեռացվի, ապա իրենք կիեռացնեն իրենց գովազդը:

- Կարող եք առաջարկել ատելություն տարածող առցանց խոսքին հակազդելու այլ մեթոդներ, բացի նման բովանդակության մասին հայտնելու ընթացակարգից: Այլ մեթոդները ո՞ր դեպքերում ավելի տեղին կլինեն:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Մինչև մասնակիցներին ինքնուրույն աշխատանք հանձնարարելը, միգուցե, ավելի ճիշտ կլինի, եթե դուք նրանց հետ միասին կատարեք վարժությունը մեկ օրինակի վրա: Կարող եք ընտրել որևէ կայք և ցույց տալ, թե ինչպես կարելի է գտնել կանոններն ու պայմանները, և ինչպես կարելի է դրանց արագ ծանոթանալ՝ գտնելով անհրաժեշտ դրույթները: Հիշեք, որ ոչ բոլոր կայքերը ունեն նման բաժին, իսկ երբեմն այն կարող է ունենալ այլ անվանում, օրինակ՝ «ուղեցույցեր օգտատերերի հանրույթի համար» կամ «կյուբեր տեղադրելու ուղեցույցեր»: Մասնակիցները պետք է նշումսեր անեն, եթե հանդիպեն նման օրինակներ:
- Որպեսզի ապահովվեք, որ բոլոր խմբերը ուսումնասիրում են տարբեր կայքեր, կարող եք յուրաքանչյուր խմբին դուք տալ որևէ կայքի անուն, կամ մինչև վարժությունը սկսելը տվեք նրանց մի քանի թույն որոշելու համար, թե որ կայքն են ընտրում: Աշխատեք ապահովել, որպեսզի մասնակիցները, վարժության նպատակներից ելնելով, ճիշտ կայքեր ընտրեն, օրինակ՝ տեսահոլովակներ շրջանառելու կայքեր, սոցիալական ցանցի կայք, տարատեսակ տրույթությունների կայք, խաղերի կայք և այլն:
- Տրված հարցաթերթիկի նշումներ բաժինը կարելի է օգտագործել այլ կարևոր փաստեր արձանագրելու համար, օրինակ՝ կա արդյո՞ք հղում գլխավոր էջի վրա, կա արդյո՞ք բողոքների ձևաթուղթ, արդյո՞ք կայքը նշում է, որ կպատասխանի բողոքներին որոշակի նշված ժամանակահատվածում, թե ոչ և այլն:
- Հիշեցրեք մասնակիցներին, որ եթե կանոններն ու պայմանները երկար են, նրանք կարող են արագացնել գործընթացը որոնման բառերի միջոցով, օրինակ՝ «ատելություն տարածող խոսք», «վիրավորանք», «ռասիզմ» և այլ նման բառեր և արտահայտություններ:
- Բոլորով հարցաթերթիկին ծանոթանալու փուլը կարող է լինել երկար և որոշ մասնակիցների համար ձանձրալի: Կարող եք, աշխատանքը ավարտելուց հետո նրանց տալ 5 թույն ժամանակ մեկ այլ խմբի հետ միասին արդյունքները համեմատելու համար: Կամ խմբերը կարող են ծանոթանալ միմյանց հարցաթերթիկներին, մինչև ընդհանուր քննարկումը սկսելը:
- Բացատրեք մասնակիցներին, որ թեև նախքան բողոք ներկայացնելը կայքի կանոնները հասկանալը կարևոր է, դա չի նշանակում, որ նրանք չեն կարող բողոք ներկայացնել ինչ-որ բանի վերաբերյալ, որը նրանք համարում են վիրավորական, իսկ կայքը պատշաճ ձևով դրան չի անդրադառնում (կամ կանոններն ու պայմանները չունեն նման իրավիճակները կանոնակարգող դրույթներ): Որպես օրինակ, ծանոթացրեք մասնակիցներին Ֆեյսբուք սոց: ցանցում սեքսիզմի դեմ բարոզարշավին: Տե՛ս www.bbc.co.uk/news/technology-22689522 և www.bbc.co.uk/news/technology-22699761 .
- Նաև, մասնակիցներին իմաստ ունի հիշեցնել, որ խախտումների մասին հայտնելը (բողոք

Ներկայացնելը) ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ պայքարելու միակ ռազմավարությունը չէ: Ավելին, լինում են իրավիճակներ, երբ դա նաև տարբերակներից լավագույնը չէ: Նման իրավիճակներում ճիշտ արձագանքը գտնելու հարցում կողմնորոշվելու համար կարելի է ծանոթանալ Գլոխ 5-ի քարոզարշավի ռազմավարություններ ենթաբաժնում ներկայացված տարբերակներին:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Մասնակիցները նաև կարող են որոշ ժամանակ տրամադրել իրենց ընտրած կայքերում ատելություն տարածող խոսքի օրինակներ գտնելու համր: Սա նրանց նաև որոշ պատկերացում կտա դրա մասին, թե որքանով արդյունավետ են գործում կայքի կանոններն ու պայմանները: Նրանք կարող են հետազոտել կայքերը՝ օգտագործելով որոնողական բառեր, ինչպես օրինակ՝ «նեգր», «պեդիկ», «բաժ» և այլ վիրավորական բառեր: Սա մի փոքր ժամանակատար կլինի, բայց օգտակար նյութ կլինի կայքին բողոք ներկայացնելու ընթացակարգը փորձարկելու համար:

Անցանկալի բովանդակության վերաբերյալ կայքին բողոք ներկայացնելը միայն առաջին քայլն է հնարավոր այլ գործողությունների ցանկից: Մեկ այլ տարբերակ է, նման բովանդակության մասին խտրականության հարցերով զբաղվող պետական գործակալությանը կամ ոստիկանությանը հայտնելը: Որպես վարժությունը անցկացնելու այլ տարբերակ կարող եք մասնակիցներին հանձնարարել կայքում վիրավորական բովանդակության վերաբերյալ նախապատրաստել և ներկայացնել բողոք ոստիկանությանը կամ իրավահավասարության հարցերով զբաղվող ձեր երկրի այլ մարմիններին: Այնպիսի ԶԿՆեր՝ ինչպես օրինակ՝ INACH-ը, գործում են որոշ երկրներում և ունեն բողոքներ ընդունելու ընթացակարգ: Կարող եք նաև բերել Միացյալ Թագավորությունում գործող True Vision-ի օրինակը՝ (www.report-it.org.uk):

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Եթե վերը նշված անցկացման այլընտրանքային տարբերակը չեք կիրառում, կարող եք մասնակիցներին հանձնարարել շարունակել վարժության ընթացքում իրենց ընտրած կայքի ուսումնասիրությունը: Նրանք կարող են իրականացնել այդ կայքում հանդիպած ատելություն տարածող խոսքի օրինակների վերլուծություն՝ նշելով նման դրվագների քանակը, թիրախային լսարանը և որքան «վատն են» այդ դեպքերը: Եթե նրանք արձանագրեն, որ նման դեպքերը հաճախակի են, ապա վերլուծությունը ավարտելուց հետո, առաջարկեք նրանց գործողությունների հետևյալ տարբերակները՝

- տեղադրել օրինակները և վերլուծությունը ատելություն տարածող խոսքը վերահսկող դիտախմբի կայքում (www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch) և քննարկել այլ ակտիվիստների հետ հնարավոր գործողությունների պլանը:
- Վատագույն օրինակները և դրանց վերլուծությունը ուղարկել կայքի սեփականատիրոջը՝ օգտագործելով կայքի կանոններն ու պայմանները բողոքը ավելի հիմնավոր դարձնելու համար:
- Եթե կայքը սոցիալական ցանց է, կարող են իրենց պրոֆիլը բացել այդ կայքում և հանրայնացնել իրենց ուսումնասիրության արդյունքները (օրինակների համար տե՛ս www.nohatespeechmovement.org/hate-speech-watch և <https://en-gb.facebook.com/WOH247>):
- Դասակարգեք օրինակներ ըստ բովանդակության ծայրահեղության աստիճանի (որպես ուղեցույց տե՛ս «Ասում ենք, որն է ամենավատը» վարժությունը): Այնուհետև տարբեր օրինակների

համար որոշեք համապատասխան ռազմավարությունները, օրինակ՝ պատասխանելը մեկնաբանությանը կամ նյութին, կամ դրանք տեղադրողին, այն դեպքերում երբ հիմքում ընկած են կեղծ տեղեկություններ:

- Շանթազեք EULAlyzer կոչվող առցանց գործիքի հետ (www.brightfort.com/eulalyzer.html), որը հնարավորություն է տալիս օգտատերերին արագ ընթերցել կանոններն ու պայմանները՝ ընդգծելով արտառոց ձևակերպումներն ու պայմանները, ինչպես նաև բոլոր այն հիմնական կետերը, որոնց մասին օգտատերերը պետք է տեղեկացված լինեն:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՀԱՄԱՑԱՆՑԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳՈՂ ՕՐԵՆՔՆԵՐԸ

Համացանցը հիմնականում պատկանում է մասնավոր ընկերություններին: Նույնիսկ ինչ-որ մեկի անձնական բլոգը սովորաբար գտնվում է մասնավոր սերվերի վրա: Այն ընկերությունը, որին պատկանում է սերվերը կարող է որոշել սահմանափակել կամ չսահմանափակել այն, թե ինչ է կարելի տեղադրել անձնական բլոգներում: Այն կանոնները, որոնց օգտատերերը պետք է հետևեն, սովորաբար ընդգրկված են «կանոններ և պայմաններ» բաժնում: Դրանք կարող են շատ տարբեր լինել տարբեր կայքերի համար: Բացի կանոններից և պայմաններից՝ կարող են նաև լինել կառավարության կողմից սահմանված օրենքներ, որոնք կիրառվում են համացանցի օգտատերերի և կայքերի սեփականատերերի նկատմամբ: Որոշ դեպքերում դրանք օրենքներ են, որոնք կանոնակարգում են մասնավոր կյանքի և անվտանգության հետ առնչվող հարցեր կամ ատելություն պարունակող խոսքի ծայրահեղ դրսևորումներին վերաբերող օրենքներ: Նույնիսկ, եթե կառավարությունը չունի հատուկ օրենքներ մարդկանց անվտանգությունը առցանց պաշտպանելու համար, սա հաճախ կանոնակարգվում է մարդու իրավունքները երաշխավորող միջազգային օրենսդրությամբ (տե՛ս ստորև բերված օրինակները):

Այդիսկ պատճառով համացանցը մեծամասամբ նման է մեծ առևտրի կենտրոնի կամ գիշերային ակումբի: Նույնիսկ եթե չկա օրենք, որը արգելում է ջինս հագնել կամ փնջի տեսք ունենալ, ձեզ միևնույն է կարող են չթողնել մտնել գիշերային ակումբ, որովհետև ըստ կանոնների ջինսով մուտքը արգելվում է: Նույն կերպ կայքերը կարող են մշակել սեփական կանոնները համացանցում իրենց «մասնավոր տարածքի» համար: Սակայն, միևնույն ժամանակ, նրանց կանոնները պետք է համադրելի լինեն այդ երկրի օրենքների հետ:

Օրինակ՝ կառավարությունները պետք է պաշտպանեն մարդկանց ինչպես վիրտուալ, այնպես էլ ոչ վիրտուալ տարածքում:

4. ՅՈՒ. ԸՆԴԴԵՍ ՖԻՆԱՆՍԻԱՑԻ

1999 թ. մարտին առցանց ծանոթությունների կայքում իբր թե 12 ամյա տղայի անունից, տեղադրվել էր հայտարարություն: Այն ներառում էր հղում տղայի կայքին և հայտարարության մեջ ասվում էր, որ նա ցանկանում է ինտիմ հարաբերությունների մեջ մտնել իր տարիքի կամ իրենից մեծ տղայի հետ, որպեսզի «փրեն սովորեցնեն ձևերը»: Տղան տեղեկացավ այդ հայտարարության մասին միայն այն բանից հետո, երբ էլ. նամակ ստացավ հետաքրքրված մի տղամարդուց: Ծառայությունը տրամադրողը հրաժարվեց բացահայտել այն անձի ինքնությունը, ով պատասխանատու էր հայտարարությունը տեղադրելու համար՝ պնդելով, որ դա կհանդիսանա գաղտնիության մասին դրույթի ոտնահարում: Ֆինանսական դատարանները վճռեցին, որ ծառայություն մատակարարող ընկերությանը հնարավոր չէր օրենքի ուժով պարտադրել բացահայտել այդ տեղեկությունները:

Գործը հասավ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան: Եվրոպական դատարանը վճռեց, որ ֆինանսական պետությունը թերացել է երեխաներին և այլ խոցելի խմբերին պաշտպանելու իր պարտավորության մեջ: Հայտարարության պատճառով տղան վերածվել էր մանկապիղծների թիրախ և խախտվել էր նրա անձնական և ընտանեկան կյանքի իրավունքը (Եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ կետ 8):

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՕՐԵՆՔԻ ՏԱՐԲԵՐ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐ

Միջազգային իրավունք, ներառյալ մարդու իրավունքները

Ներպետական օրենքներ, որոնք վերաբերվում են մասնավոր կյանքին, անվտանգությանը և այլն

Կայքի սահմանաժ կանոններ ու պայմաններ

ՀԱՐՑԱԹԵՐԹԻԿ

1. Որքանով հեշտ է «կանոններն ու պայմանները» (Կ և Պ) գտնելը:

Շատ հեշտ

բավականին հեշտ

դժվար

շատ դժվար

Նշումներ՝

2. Որքանով հեշտ է ԿևՊ-ն հասկանալը:

Շատ հեշտ

բավականին հեշտ

դժվար

շատ դժվար

Նշումներ՝

3. Արդյոք պարզ է, թե ինչպես պետք է բողոք ներկայացնեք:

շատ պարզ է

բավականին պարզ է

շատ պարզ չէ

բացարձակապես պարզ չէ

Նշումներ՝

4. Արդյոք հասկանալի է, թե ինչ են նրանք անելու բողոքը ստանալուց հետո:

Շատ հստակ է

բավականին հստակ է

բավականին բարդ է հասկանալը

շատ բարդ է հասկանալը

Նշումներ՝

ԱՌՁԵՈՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔ

5. Արդյոք Կ և Պ-ում կայի՞ն դրույթներ, որոնք վերաբերում էին ատելություն պարունակող խոսքին:

այո

ոչ

համոզված չեմ/ այլ

պատասխան

Նշումներ՝ Եթե կայքում թվարկվում են տարբեր տեսակի վիրավորանքներ, օրինակ՝ ռասիստական բնույթի վիրավորանքներ, հոմոֆոբ վիրավորանքներ և այլն, ապա կատարեք համապատասխան նշում:

6. Արդյոք հիշատակվում է կիբերհալածանքը:

այո

ոչ

համոզված չեմ/ այլ

պատասխան

Նշումներ՝

ԱՆՅԱՆԿԱԼԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

7. Արդյոք Կ և Պ-ում կա՞ որևէ այլ բան անցանկալի բովանդակության մասին, օրինակ՝ պորնոգրաֆիան այդ կայքում թույլատրվում է:

այո

ոչ

համոզված չեմ/ այլ

պատասխան

Նշումներ՝

ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ ՕԳՏԱՏԵՐԵՐԻ ՀԱՆՐՈՒՅԹԻ ՀԱՄԱՐ

8. Արդյո՞ք կայքում կա որևէ հավելյալ տեղեկատվություն այն մասին, թե ինչպիսի բովանդակություն է խրախուսվում այդ կայքում: Օրինակ՝ որևէ հակիրճ հայտարարություն հեշտ հասանելի տեղում, ինչպես օրինակ՝ «Մեր մասին» բաժնում կամ «ուղեցույց թույլատրելի նյութերի մասին» կամ որևէ այլ բան:

այո

ոչ

համոզված չեմ/ այլ

պատասխան

Նշումներ՝

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
2

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
12-20

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
45 րոպե

ԱՐՄԱՏՆԵՐ ԵՎ ՃՅՈՒՂԵՐ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները ուսումնասիրում են ատելություն տարածող առցանց խոսքի պատճառներն ու հետևանքները՝ կիրառելով «խնդիրների ծառ» մեթոդը: Այս վարժությունը կարող է օգտագործվել և՛ որպես «X խումբը» վարժության շարունակություն, և՛ առանձին:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Ռասիզմ, խտրականություն, մարդու իրավունքներ, քարոզարշավի ռազմավարություններ
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 2
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	12-20
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	45 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ ատելություն տարածող առցանց խոսքի պատճառներն ու հետևանքները Դիտարկել կապը ատելություն տարածող առցանց խոսքի և իրական կյանքում վարքագծի միջև՝ փորձելով հասկանալ ատելություն տարածող առցանց խոսքի արմատները
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Գատախտակին փակցվող թուղթ և մարկերներ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Նախապատրաստեք «ատելություն տարածող խոսքի ծառ»-ի օրինակներ բոլոր մասնակիցների համար (Էջ 118) կամ նկարեք այն գրատախտակին փակցվող թղթի վրա:

ՑՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

1. Հակիրճ ներկայացրեք ատելություն տարածող առցանց խոսքի խնդիրը և Եվրոպայի խորհրդի քարոզարշավը, եթե սա առաջին վարժությունն է, որ դուք անց եք կացնում այդ խմբում: Օգտագործեք «Որոշում ենք, որն է վատագույն տարբերակը» վարժության 1 և 2 կետերը ատելություն պարունակող խոսքը ներկայացնելու համար, ինչպես նաև գլուխ 2-ում ընդգրկված նյութերը քարոզարշավի մասին պատմելու համար:
2. Բացատրեք, որ ատելություն տարածող առցանց խոսքի խնդիրը հասկանալու և դրան արձագանքելու համար, մենք պետք է կարողանանք տեսնել այն որպես մի խնդիր, որը կապված է բազմաթիվ այլ հարցերի հետ և «իրական» կյանքի հետ: Մասնավորապես, ատելություն տարածող խոսքի դեմ պայքարելիս, անհրաժեշտ է ուսումնասիրել դրա հիմքում ընկած պատճառները:

Ի՞նչ եզրակացություն կարող ենք անել ելնելով դրանից՝ ատելություն տարածող առցանց խոսք առումով:

- Վարժությունը օգնե՞ց ձեզ ավելի լավ հասկանալ խնդրի էությունը: Ի՞նչ եք կարծում, որքանով է կարևոր, որ մենք գնտնենք ատելություն պարունակող խոսքի համացանցում տարածվելը կասեցնելու միջոցներ:
- Այս վարժությունը ձեզ օգնե՞ց այդ առումով: Ինչպե՞ս է կարելի ձեր մշակած խնդրի ծառը օգտագործել [ձեր թիրախային խմբի դեմ] ատելություն պարունակող խոսքի դրսևորումների հավանականությունը նվազեցնելու համար:

Որպեսզի վարժությունը ավելի գործնական բնույթ ստանա, կարող եք ընտրել արմատներից մի քանիսը և խմբային մտքի գործի միջոցով փորձեք գտնել այդ խնդիրները լուծելու եղանակներ: Օրինակ, եթե մասնակիցները առանձնացրել են «Նախապաշարումը» կամ «X խմբի մասին անտեղյակությունը» որպես խնդրի հիմքում ընկած պատճառ, հարցրեք, թե ինչպես կարելի է անդրադառնալ այդ խնդիրներին: Բացատրեք, որ քարոզարշավ պլանավորելիս հաճախ է օգտագործվում «խնդիրների ծառ» մոտեցումը՝ մեծ խնդիրը փոքր խնդիրների բաժանելու և արդեն դրանց անդրադառնալու եղանակները որոշելու համար:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Խնդիրների ծառը շատ տարածված մեթոդ է որևէ տրված հարց ավելի խորքային մակարդակում հասկանալու համար: Շատ ավելի հեշտ է բացատրել, թե այն ինչպես է աշխատում օրինակի հիման վրա, այնպես որ կարող եք ընտրել որևէ այլ օրինակ վարժության էությունը ներկայացնելու համար, ինչպես օրինակ՝ «Երիտասարդները անբան են և եսասեր: Նրանք պետք է մեկուսացվեն հասարակությունից» մինչև մեծանան դառնան Նորմալ մարդ»:
- Երբ մասնակիցները սկսեն աշխատանքը իրենց սեփական «ծառերի» վրա, կարող եք կամ տալ նրանց առձեռն նյութի օրինակներ արտատպված A3 թղթի վրա, կամ հանձնարարեք, որպեսզի նկարեն իրենց ծառը մեծ թղթերի վրա: Երկրորդ տարբերակը նրանց ավելի շատ հնարավորություն կտա ավելացնել արմատներն ու ճյուղերը, միևնույն ժամանակ ավելի կքարոզացնի հանձնարարությունը, քանի որ տրված քանակությամբ վանդակներ լրացնելը ավելի հեշտ է: Հավաստիացեք, որ խմբերը դիտարկում են հետևանքները ինչպես անհատների, այնպես էլ հասարակության համար:
- Ինչ վերաբերում է այն արտահայտությանը, որի վրա մասնակիցները պետք է աշխատեն, ապա նպատակահարմար է «X խումբը» փոխարինել հասարակության կողմից ամենից շատ թիրախավորվող խմբով: Կարող եք նաև վերցնել կիբերնվաստացման տարբերակը և որպես թիրախ գրեք որևէ երևակայական կերպարի անուն:
- Եթե մասնակիցները բաց են թողել որևէ առանցքային պատճառ կամ հետևանք, կարող եք հուշել նրանց, որպեսզի դիտարկեն նաև այդ հարցերը: Կարող եք նաև տրամադրել նրանց հետևյալ ցանկը որպես օժանդակ նյութ ծառը նկարելու համար: Նրանք կարող են որոշել ցանկում նշված գործոնների կամ դերակատարների կապը իրենց խնդրի հետ և դրանց տեղը ծառ-սխեմայի մեջ:
 - լրատվամիջոցներ
 - քաղաքական/ հասարակական գործիչներ
 - իրական կյանքում առկա ատելություն պարունակող խոսքը
 - X խմբի և հասարակության մյուս շերտերի միջև հաղորդակցության և շփման պակասը

- խմբակիցների (հասակակիցներ, ազգակիցներ և այլն) կողմից գործադրվող ճնշումը
- խտրականությունը աշխատավայրում
- տնտեսական գործոնները
- դպրոցներ/կրթություն

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Մասնակիցները կարող են ընտրել իրենց իսկ բացահայտած պատճառներից մեկը և մշակել ռազմավարություն դրան անդրադառնալու համար: Այնուհետև, որպես խումբ կարող են ընտրել մեկ առցանց և մեկ ոչ վիրտուալ ակցիա և իրականացնել դրանք:

Պարզելու համար, թե ինչպես է կարելի գործողությունների դիմել առցանց մարդու իրավունքների պաշտպանության համար, այցելեք «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման կայքէջը կամ կապվեք Քարոզարշավը իրականացնող ազգային հանձնաժողովի ներկայացուցիչների հետ:

Եթե ձեզ անհրաժեշտ են լրացուցիչ տեղեկություններ նրա մասին, թե ինչ գործողությունների կարելի է դիմել մարդու իրավունքների պաշտպանության համար, ծանոթացեք «Կողմնացույց», Եվրոպայի խորհրդի մարդու իրավունքների կրթության երիտասարդական ձեռնարկին (www.coe.int/compass), որտեղ մի ամբողջ գլուխ նվիրված է այն քայլերին, որ անհրաժեշտ է ձեռնարկել գործողություններ իրականացնելու համար:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
1

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
10-25

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
45 րոպե

ՈՐՈՇՈՒՄ ԵՆՔ, ՈՐՆ Է ՎԱՏԱԳՈՒՅՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿԸ

Համառոտ նկարագիր

Սա ատելություն տարածող առցանց խոսքին վերաբերող ներածական վարժություն է: Մասնակիցները պետք է դասակարգեն նույնաստեռականների դեմ ուղղված ատելություն պարունակող խոսքի օրինակները՝ սկսելով «ամենավատերից»:

ԹԵՄԱՆԵՐ	Ռասիզմ, խտրականություն, ժողովրդավարություն, մասնակցություն
ԲԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	Մակարդակ 1
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ	10-25
ԺԱՄԱՆԱԿԸ	45 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ ատելություն պարունակող առցանց խոսքի տարբեր տեսակները և գնահատել դրանց ազդեցությունը Անդրադառնալ հականույնաստեռական կարծրատիպերին և նախապաշարումներին Մշակել ատելություն տարածող առցանց խոսքի դրսևորման տարբեր դրվագների պարագայում պատշաճ արձագանքների տարբերակներ
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Եջ 124-ի քարտերը սեղան կամ այլ հարմար տարածք խմբային աշխատանքի ժամանակ քարտերը դասավորելու համար
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Նախապատրաստեք քարտերի մեկական օրինակ յուրաքանչյուր փոքր խմբի համար (4-5 մասնակից): Կտրատեք քարտերի էջը այնպես, որ ստացվի 11 առանձին քարտ (մեկը դուրս թողեք) և բաժանեք խմբերին, որպեսզի նրանք սկսեն քննարկումը:

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Հարցրեք մասնակիցներին, թե ի՞նչ են հասկանում ատելություն տարածող առցանց խոսք ասելով: Պարզեք, արդյոք որևէ մեկը ականատես եղե՞լ է ատելություն տարածող առցանց խոսքի որևէ դրվագի՝ ուղղված անհատների կամ որոշակի խմբի ներակայացուցիչների դեմ (օրինակ՝ նույնաստեռականների, սևամորթների, մահմեդականների, հրեաների, կանանց և այլն): Ի՞նչ են մարդիկ զգում նման դրսևորումների հանդիպելիս: Իսկ ի՞նչ են զգում նման վերաբերմունքի զոհերը:

2. Բացատրեք, որ ատելություն պարունակող խոսք սահմանումը ներառում է երևույթների շատ մեծ շրջանակ.
 - Նախ այն վերաբերում է ոչ միայն «խոսքին»՝ բառի նեղ իմաստով, այլ նաև կարող է օգտագործվել հաղորդակցության այլ ձևերը նկարագրելու համար, ինչպես օրինակ՝ տեսանյութերը, նկարները, երաժշտությունը և այլն:
 - Երկրորդը, այս եզրույթը կարող է օգտագործվել ինչպես ծայրահեղ վիրավորական և նույնիսկ սպառնալից վերաբերմունքի պարագայում, այնպես էլ այն մեկնաբանությունների, որ հազիվ թե կարելի է «վիրավորական» համարել: Հնարավոր չէ համընդհանուր համաձայնության գալ այն հարցի շուրջ, թե կոնկրետ ինչն է ատելություն պարունակող խոսքը, սակայն, կասկած չկա, որ ինչպիսին էլ այն լինի, ենթադրում է մարդու իրավունքների ոտնահարում և վիրավորանք:
3. Պատմեք մասնակիցներին «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման և Եվրոպայի խորհրդի՝ ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ նախաձեռնած քարոզարշավի մասին: Նշեք, որ քարոզարշավի ընթացքում նախատեսվում է անդրադառնալ ատելություն տարածող և պարունակող խոսքի բոլոր տեսակի դրսևորումներին՝ սկսած ամենաթեթևներից մինչև ամենածայրահեղները: Բացատրեք, որ հաճախ ատելություն պարունակող խոսքին պատշաճ պատասխան տալու համար անհրաժեշտ է կարողանալ գնահատել, թե որքանով ծանր է կոնկրետ դեպքը: Թեև ատելություն պարունակող խոսքի բոլոր դրսևորումներն էլ վատն են, լինում են դեպքեր, որոնք ավելի վատն են քան մյուսները:
4. Եթե մասնակիցները ծանոթ չեն «շեղանկյուն դասակարգման համակարգին», բացատրեք թե ինչպես է այն աշխատում (սխեման և բացատրությունը տե՛ս «խորհուրդներ վարողներին» բաժնում): Բացատրեք, որ նրանց կտրվի նույնաստեռականների դեմ ուղղված ատելություն պարունակող խոսքի մի քանի օրինակ, որոնք նրանք պետք է դասակարգեն «ամենա քիչ վատից» մինչև «ամենավատը»: «Ամենավատ» տարբերակները պետք է լինեն այն օրինակները, որ ըստ մասնակիցների ընդհանրապես տեղ չունեն ապագայի համացանցում:
5. Բաժանեք մասնակիցներին խմբերի և սովեք նրանց քարտերի օրինակները: Կա 12 քարտ, իսկ շեղանկյունը լրացնելու համար անհրաժեշտ են միայն 11-ը: Մինչև մասնակիցներին տալը հանեք քարտերից մեկը: Ընտրեք այն մեկը, որը ըստ ձեզ ամենից ոչ պետքական է կամ որի բովանդակությունը պատեհ չէ:
6. Անեք նրանց, որ ունեն 20 րոպե քարտերը քննարկելու և դրանք դասակարգելու շուրջ համաձայնության գալու համար: 20 րոպե անց հնարավորություն սովեք, որպեսզի խմբերը ծանոթանան բոլոր «շեղանկյուններին»: Այնուհետև, անցեք վերլուծություն և գնահատում փուլին:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

ՀԱՐՑԵՐ ՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

- Հավանեցի՞ք վարժությունը: Արդյոք հե՞շտ էր գնահատել տարբեր օրինակները:
- Խմբում կային լուրջ տարաձայնություններ: Ձեր և մյուս խմբերի շեղանկյունների միջև նկատեցի՞ք էական տարբերություններ:
- Երբ զատում էիք «ամենավատ» օրինակները, ինչ-որ չափանիշներ կիրառե՞լ եք: Օրինակ՝ հաշվի առե՞լ եք, թե ով է հաղորդագրության հեղինակը կամ քանի հոգի է կարող տեսնել այն:

ՀԱՐՅԵՐ՝ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ՆՆԴԻՐԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

- Ի՞նչ եք կարծում, նման հայտարարությունները պե՞տք է թույլատրվեն համացանցում, թե ոչ: Ի՞նչ կողմ և դեմ փաստարկներ կարող եք բերել:
- Ի՞նչ եք կարծում, արդյոք ատելություն պարունակող «ավելի վատ» արտահայտությունների նկատմամբ պե՞տք է գործեն այլ կանոններ: Կան արտահայտություններ, որ ընդհանրապես պետք է արգելվեն:
- Եթե համարում եք, որ պետք է արգելվեն, ինչպե՞ս կորոշեք, թե որոնք:
- Ի՞նչ այլ մեթոդներ կարող եք առաջարկել ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ պայքարելու համար:
- Իսկ անձամբ դուք ինչպե՞ս ձեզ կդրսևորեք, եթե հանդիպեք ատելություն տարածող առցանց խոսքի նման օրինակներ:

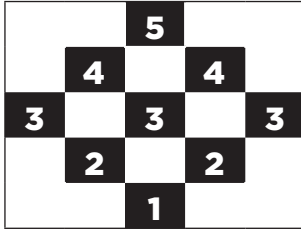
ՀԱՐՅԵՐ ԳՈՍՏՈՑՈՒԹՅԱՑԻ ՄԱՍԻՆ

- Ինչո՞ւ է ատելություն պարունակող խոսքը այդքան հաճախ ուղղվում հենց նույնասեռականների դեմ: Նախապաշարունմների դեմ պայքարելու որևէ ձև կարո՞ղ եք առաջարկել:
- Ինչ եք կարծում որևէ մեկի նկատմամբ նման վերաբերմունքի արտահայտումը կարող է արդյաբացի լինել՝ անկախ անձնական վերաբերմունքից:

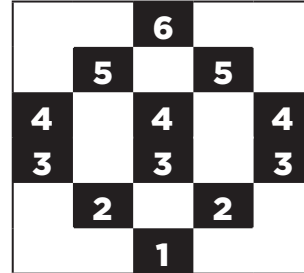
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Դուք անպայման պետք է նախօրոք պարզեք՝ կան արդյոք խմբում խիստ հակասույնասեռական տրամադրություններ, ինչպես նաև կան արդյոք խմբում մարդիկ, ում այս վարժությունը (կամ խմբի մյուս անդամները) կարող են նեղացնել: Եթե կարծում եք, որ նման վտանգ կա, ապա նախ անցկացրեք այս նույն ձեռնարկի «Ստուգում ենք փաստերը» վարժությունը, կամ փորձեք «Գեղեցիկ հարցեր» (www.eycb.coe.int/gendermatters) կամ «Բոլորս տարբեր՝ բոլորս հավասար» (<http://eycb.coe.int/edupack>) ձեռնարկների վարժությունները:
- Ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ քարոզարշավի մասին հավելյալ տեղեկություններ կարող եք գտնել այս ձեռնարկի գլուխ 2-ում կամ քարոզարշավի կայքում (www.nohatespeechmovement.org): Ատելություն տարածող առցանց խոսքի մասին ընդհանուր տեղեկությունները ընդգրկված են այս ձեռնարկի գլուխ 5-ում:
- Շեղանկյունով դասակարգման համակարգը դա մի մեթոդ է, որը կիրառվում է տարբեր իրավիճակները «ամենալավից» «ամենավատ» դասակարգելու համար (կամ «ամենաքիչ վատից» «ամենավատ»): Զարտերը պետք է դասավորվեն ստորև ներկայացված սխեմայի նման՝ հետևյալ սկզբունքով՝
 - «Ամենաքիչ վատ» օրինակը պետք է տեղադրվի սխեմայի ստորին հատվածում (դիրք 1), իսկ «ամենավատ» օրինակը ամենավերին հատվածում (դիրք 7 առաջին սխեմայում և դիրք 5՝ երկրորդում): Մնացած քարտերը պետք է շարվեն մյուս շարքերում , ընդ որում՝ վերին շարքի օրինակները ավելի վատն են քան ստորին շարքինը (4-րդ շարքի քարտերը ավելի վատն են քան 3-րդ շարքինը)։

Սովորական շեղանկյուն
(9 քարտերի կիրառմամբ)

«Գեր» շեղանկյուն
(12 քարտերի կիրառմամբ)

- Ատելություն տարածող առցանց խոսքի մասին գլուխ 5-ում ներկայացված ընդհանուր տեղեկություններից կարելի է ծանոթանալ ատելություն պարունակող խոսքի օրինակները դասակարգելու «չափանիշներին»: Ինչպես օրինակ հետևյալները՝
 - արտահայտության **բովանդակությունը** կամ **տոնայնությունը**՝ սա նաև ներառում է ձևակերպումներում կիրառված լեզվի որակը,
 - հայտարարության հեղինակի **մտադրությունը**՝ այլ կերպ ասած, արդյոք հեղինակը ցանկանում էր վիրավորել որևէ մեկին,
 - **թիրախ լսարանը**՝ այս վարժության դեպքում սա այնքան էլ կիրառելի չէ, քանի որ թիրախ խումբը մեկն է (նույնասեռականները),
 - արտահայտության **համատեքստը**՝ այս վարժության մեջ դա կարող է լինել, օրինակ, այն հանգամանքը, որ առաջարկվում է հականույնասեռական օրենսդրություն (քարտ 6) կամ այն փաստը, որ երկրում ընդհանրապես գերակայում է նույնասեռականների նկատմամբ բացասական վերաբերմունքը,
 - **ազդեցությունը**՝ այսինքն, ինչ ազդեցություն է կարող թողնել այդ հայտարարությունը անհատների կամ ողջ հասարակության վրա:
- Երբ մասնակիցները քննարկելիս լինեն, թե ինչ է կարելի անել այս օրինակներում նկարագրված իրավիճակներում, կարող եք նաև տրամադրել նրանց որոշ տեղեկություններ արտահայտման ազատության վերաբերյալ: Ընդհանուր տեղեկությունների համար տե՛ս գլուխ 5:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Շեղանկյունը լրացնելու փոխարեն, դասակարգումը կարելի է անել ուղիղ գծով: Այսինքն, յուրաքանչյուր շարքում կարող է լինել միայն մեկ քարտ: Սա ավելի բարդ է և կարող է պահանջել ավելի շատ ժամանակ:

Կարող եք օգտագործել բոլոր 16 քարտերը, բայց դրա համար ավելի շատ ժամանակ պետք կլինի և շեղանկյունը մի փոքր տձև կստացվի: Կամ կարող եք ընտրել 9 քարտ՝ հանելով նրանք, որոնք ըստ ձեզ ձեր խմբի համար հարմար չեն կամ պիտանի չեն: Վերևում պատկերված երկու սխեմաները

Նախատեսված են նկարագրված բոլոր տարբերակների համար:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Երբ քննարկելու լինեք ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ պայքարելու տարբեր եղանակները, կարող եք մասնակիցներին ցույց տալ «Վերացնենք հոմոֆոբիան ֆեյսբուքից» էջը (<https://en-gb.facebook.com/WOH247>), որտեղ ի պատասխան ատելություն պարունակող խոսքի՝ կիրառվում է հումորը: Այս կայքի միջոցով նույնասեռականների հետ համերաշխության բավականին ուժեղ առցանց շարժում է ձևավորել:

Միացեք «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժմանը ատելություն տարածող առցանց խոսքի օրինակների մասին տեղեկացնելու համար: Այդ նպատակով կարող եք դիմել Ատելություն տարածող խոսքը վերահսկող դիտախմբին (www.nohatespeechmovement.org):

ԱՌՁԵՈՒՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

1. «կատակ» ընկերոջը ուղարկված մամսավոր էլ. նամակից

Ուղղակի պետք է վերացնել գեյերին:

3. մեկնաբանությունն նեո-նացիստական կայքում, որին կողմ է քվեարկել 576 մարդ

Չիտերը ճիշտ էր անում, որ գեյերին զազախցիկ էր ուղարկում:

5. հատված Եվրոպական դատարանի որոշման դեմ՝ Էլեկտրոնային թերթի խմբագրականից

Նույնասեռական լինելը «նորմալ» համարող հասարակությունը հիվանդ է:

7. մեկնաբանությունն հոդվածի տակ, որի հեղինակը նույնասեռական է

Քեզ էլ *** մորդ էլ ***** հիվանդ ք *****:**

9. նույնասեռականների «բացահայտող» հանրահայտ կայքում տեղադրված հաղորդագրություն, որին կցված է նաև դպրոցի նկարը և անունը

Այս մարդը համասեռամուլ է: Եվ այդքանից հետո, նա երեխաների հետ է աշխատում: Ըողողքե՛ք այստեղ:

11. թվիթ-հաղորդագրություն, որը մի քաղաքական գործիչ ուղարկել է թվիթերի՝ իր ավելի քան 350,000 հետևորդներին

Իմ հին դպրոցի համասեռականներից որևէ մեկը այդպես էլ որևէ հաջողության չհասավ կյանքում:

2. «ստորագրահավաք»՝ 1,000-ից ավել «ընկեր» ունեցող ֆեյսբուքյան էջում

Դուրս մղենք համասեռամուլների մեր հանրային կյանքից: Ստորագրե՛ք այստեղ և դիմե՛ք ձեր քաղաքական ներկայացուցչին:

4. հատված նույնասեռականների դեմ երգի կրկնեղ-գից Առցանց տեսահոլովակը ունի 25,000 դիտում

Ոչնչացնե՛նք գեյերին:

6. մեջբերում՝ նոր օրենքի նախագծի առաջարկի մասին գլխավոր քարտուղարի հարցազրույցից

Մենք պետք է կենտրոնանք նույնասեռականներին բուժելու վրա, ոչ թե նրանց հանդուրժելու:

8. նկարի տակ գրված տեքստ, որի վրա պատկերված է շուրփզնեսի՝ նույնասեռական աստղերից մեկը

Գեյ ես, թե՛ մտավոր հետամնաց: Գեյերը հիմնականում մտավոր հետամնաց են:

10. մեջբերում նույնասեռականների դեմ տեսահոլովակ, որում ասվում է, որ նույնասեռական լինելը ծխելուց վտանգավոր է (ՁԻԱԳ-ի պատճառով)

Դուք ավելի շուտ կմահանաք:

12. ծաղրանկար, որի վրա պատկերված է պոզերով և պոչով նույնասեռականի կարծրատիպային կերպար

Չամասեռամուլները դիվահարված են:

ԵԿԵ՛Ք ԱՐՏԱՅԱՅՏՎԵՆՔ

Համառոտ նկարագիր

Վարժության ընթացքում կիրառվում է «ակվարիում-քննարկում» մեթոդը հասարակության որոշակի խմբերի մասին տարածված նախապաշարումները քննարկելու համար: Այս մեթոդի կիրառումը նպաստում է, որպեսզի մասնակիցները ավելի քննադատաբար մոտենան ընդունված և կայացած համոզմունքներին և մշակեն փաստարկներ ատելությունն պարունակող խոսքին արձագանքելու համար:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Քարոզարշավի ռազմավարություններ, ռասիզմ, խտրականություն, համացանցային գրագիտություն
ԲԱՐՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 1
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ՝	12 և ավելի
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	45 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ և մտորել որոշակի խմբերի նկատմամբ ունեցած սեփական նախապաշարումների և բացասական կարծրատիպերի շուրջ Մշակել փաստարկներ և գտնել այլընտրանքային պատասխաններ առցանց ատելություն տարածող խոսքին արձագանքելու համար Փորձել ավելի լավ հասկանալ և ավելի շատ գիտելիք ձեռք բերել հասարակության կողմից հաճախ սխալ ընկալվող խմբերի մասին և սովորել կիսել այդ խմբի ապրումները
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> 3 պթոռ Բավականաչափ տարածք, որպեսզի մասնակիցները կարողանան շրջանով նստել և շարժվել Փոքր թղթեր և գրիչներ Գլխարկ (կամ որևէ տարա)
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Կտրատեք թուղթը փոքր կտորների այնպես, որ բոլոր մասնակիցներին բաժանեք երկուական փոքր թղթիկ (մի քանի հատ պահեք ձեզ մոտ): Նախապես պարզեք արդյոք խմբում կան մարդիկ, ովքեր պատկանում են «թիրախ խմբերին»: Եթե կարծում եք, որ բարդություններ կառաջանան, ապա այդ մասնակիցների հետ առանձին խոսեք և բացատրեք վարժության էությունը: Բացատրեք նրանց, որ կարող են տեղեկությունների և գաղափարների արժեքավոր աղբյուր դառնալ խմբի համար և համոզվեք, որ նրանք չեն նեղվում վարժությունից: Օգտակար կլինի նաև, նախօրոք նախապատրաստել մի քանի պատասխան, այն իրավիճակների համար, երբ խումբը կանդրադառնա ամենատարածված թյուրըմբռնումներին և մտահոգություններին:

ՅՈՒԹՈՒՄՆԵՐ

ԿԱՄՈՆՏՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱՎԱՐԺԱՆՔ

1. Հետևյալ հնարած հայտարարությունները գրեք գրատախտակին/ սլայդի վրա՝ «իրական փաստեր» վերնագրի ներքո, այնպես որ բոլոր մասնակիցները կարողանան կարդալ դրանք: Կարող եք նաև ավելացնել ձեր տարբերակները:

Իրական փաստեր

- Եթե բոլոր ներգաղթյալները վերադառնան իրենց երկրներ, ապա բոլորի համար աշխատանք կլինի:
 - Աղջիկները համացանցային խաղեր տղաներից վատ են խաղում:
 - Գիտական հետազոտությունները ցույց են տվել, որ եվրոպացիների ուղեղը ասիացիների ուղեղից փոքր է:
 - Նույնասեռական լինելը հիվանդությունն է, որը կարելի է բուժել:
2. Այժմ, խնդրեք մասնակիցներին արտահայտվել: Մի քանի կարծիք լսելուց հետո, ասեք մասնակիցներին, որ այս պնդումները հնարած են: Իրականում դրանք բոլորը կեղծ են: Այնուհետև խնդրեք, որպեսզի մասնակիցները Նորից արտահայտվեն և փորձեն հասկանալ, թե ինչու հավատացին այդ պնդումներին (եթե հավատացին):
 3. Հարցրեք մասնակիցներին, նրանք երբևէ կարդացել են առցանց որևէ նյութ, որի մասին նրանք կամ իմացել են Նախօրոք, որ այն սուտ է կամ կասկածել են, որ այն կարող է սուտ լինել: Որևէ բայլ ձեռնարել են այդ կապակցությամբ:

ԳԻՄՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

1. Բացատրեք, որ ատելություն պարունակող խոսքի և ռասիստական վերաբերմունքի բազմաթիվ դրվագների հիմքում ընկած է անտեղյակությունը: Մարդիկ հավատում են կամ նրանց ստիպում են հավատալ որոշակի խմբերի մասին ինչ-որ պնդումների, այն դեպքում, որ այդ խմբի որևէ ներկայացուցիչ հետ անձնական շփում չի եղել: Կամ նրանք կարող են մի ողջ համայնքի մասին կարծիք կազմել այդ համայնքի ընդամենը մեկ անդամի մասին տեղեկությունների հիման վրա: Երբ նման համոզումները սկսում են ավելի հանրայնորեն քննարկվել և որևէ մեկը դրանք չի վիճարկում, ապա ժամանակի ընթացքում դրանք սկսում են ընկալվել որպես «փաստ»: Մենք կարող ենք մոռանալ, թե որտեղ ենք լսել այս կամ այն պնդումը, կամ մոռանանք, որ այն կարող է կեղծ լինել, կամ ընդամենը մեկի կարծիքը լինել և սկսենք հավատալ դրան ինքներս:
2. Բացատրեք մասնակիցներին, որ համացանցում յուրաքանչյուր ոք կարող է շատ կարևոր դեր խաղալ հարցականի տակ դնելով «փաստերը» կամ կարծիքները, որոնց նրանք հանդիպում են: Հարցնելը ինչու, կամ բացատրելը, թե ինչու ոչ ամենակարևոր բաներից է, որ մենք բոլորս կարող ենք անել կեղծ և փասաբեր գաղափարների տարածումը կանխելու համար: Դա նաև լավագույն ձևն է մեզ համար արժանահավատ կարծիքի հանգելու համար:
3. Բացատրեք, որ վարժության ընթացքում դուք կուսումնասիրեք որոշակի խմբերի մասին հասարակության մեջ լայնորեն ընդունված բացասական «փաստերը» և կարծիքները: Մասնակիցները, օգտագործելով խմբի գիտելիքն ու փորձագիտական գնահատականները, կփորձեն մշակել փաստարկներ և «ցրել» ամենատարածված առասպելները: Նրանք պետք է դիտարկեն սա

որպես ավելի լավ պատկերացում կազմելու հնարավորություն և իրենց սեփական գիտելիքն ու փորձագիտական գնահատականը մյուսների հետ կիսելու հնարավորություն:

4. Յուրաքանչյուր մասնակցին բաժանեք երկուական փոքր թուղթ, իսկ մնացած թղթերը դրեք մեկ ընդհանուր տրցակի մեջ: Բացատրեք, որ անհրաժեշտության դեպքում կարող են վերցնել լրացուցիչ թղթեր: Խնդրեք մասնակիցներին, որպեսզի թղթերի վրա գրեն որոշակի խմբերի մասին իրենց հանդիպած այն բացասական կարծիքներն ու «փաստերը», որ նրանք կուզեին քննարել: Բերեք մի քանի օրինակ՝
 - Մարդիկ պետք է ապրեն իրենց սեփական երկրներում և չտեղաշարժվեն աշխարհով մեկ:
 - Կնոջ տեղը տունն է. կանայք պետք է դադարեն տղամարդկանցից գործ փոխցնելը:
 - Ռոմա գնչուները պետք է սկսեն ապրել այն երկրի սովորույթների համաձայն, որում բնակվում են:
5. Ասեք մասնակիցներին, որ անպայման չէ, որ նրանք հավատան այդ պնդումներին. միգուցե, նրանք պարզապես ցանկանում են գտնել բոլորի կողմից ընդունված «համոզումների» լավագույն հակափաստարկները: Թղթերի վրա պետք չէ գրել հեղինակի անունը և բոլոր թղթերը լրացվելուց հետո պետք դրվեն գլխարկի կամ այլ տարայի մեջ:
6. Երեք աթոռները շարքեք կիսաշրջանով՝ մասնակիցների դիմաց: Զննարկմանը մասնակցելու են միայն այն մասնակիցները, ովքեր նստած կլինեն աթոռներից մեկի վրա, մնացածները դիտորդներ են:
7. Սկսեք քննարկումը՝ հրավիրելով երեք կամավորների զբաղեցնել աթոռները: Բացատրեք, որ բոլորը կարող են մասնակցել քննարկմանը, բայց քանի որ միաժամանակ կարող են մասնակցել միայն երեք մարդ, դա նշանակում է, որ որևէ մեկը պետք է զիջի իր տեղը նոր մասնակցին: Յուրաքանչյուր ոք, ով ցանկանում է միանալ քննարկմանը, պետք է մոտենա խոսակներից մեկին և թեթև «թխկացնի» ուսին: Այս երկուսը փոխվում են տեղերով, և այն մասնակիցը, որ մինչ այդ մասնակցում էր քննարկամանը, այժմ զբաղեցնում է նորեկի տեղը դիտորդների շարքում:
8. Խրախուսեք մասնակիցներին արտահայտել և՛ իրենց սեփական կարծիքները և՛ բերել այլ կարծիքների օրնակներ: Այս կերպ կարելի կլինի բարձրաձայնել նաև հակասական, «քաղաքականապես ոչ կոռեկտ» կամ անպատկերացելի կարծիքները և թեման կուսուսմասիրվի բազմաթիվ տարբեր տեսանկյուններից՝ իր ողջ խորությամբ: Խմբի մյուս անդամներին ուղղված վիրավորական կամ տհաճ մեկնաբանությունները անթույլատրելի են:
9. Խնդրեք, որպեսզի որևէ մեկը հանի գլխարկից ցանկացած թուղթ և սկսեք դրա շուրջ քննարկումը: Շարունակեք քննարկումը այնքան ժամանակ մինչև թեման կսպառվի և փաստարկները կսկսեն կրկնվել: Այնուհետև, երեք նոր կամավորների խնդրեք զբաղեցնել աթոռները և սկսեք նոր քննարկում՝ հետևելով նույն կանոններին:
10. Զննարկեք այնքան հարց, որքան կների ժամանակը: Վերջում հատկացրեք ժամանակ «հանդարտվելու» և ամբողջ վարժությունը քննարկելու համար:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Դետեյալ հարցերի միջոցով հնարավորություն տվեք մասնակիցներին վելուծել, թե արդյոք վարժության արդյունքում փոխվեցին իրենց տեսակետները, թե ոչ, կամ արդյոք այն «զինեց» մասնակիցներին Նախապաշարումներին արձագանքելու փաստարկներով:

- Արդյո՞ք որևէ մեկը իր համար ինչ-որ նոր բան պարզեց:

- Որևէ մեկի կարծիքը փոխվե՞ց որոշակի խմբի կամ հարցի վերաբերյալ:
- Դուք հիմա ձեզ ավելի վստահ և պատրաստ ե՞ք զգում նման կանխակալ տեսակետների շուրջ քննարկումներին մասնակցելու համար: Ինչ եք կարծում, ձեզ դա ավելի հեշտ կլինի անել առջա՞նց, թե իրական կյանքում: Ինչո՞ւ:
- Ինչպե՞ն կարող եք նմանատիպ քննարկմանը մասնակցել առջանց: Որո՞նք կլինեին նմանություններն ու տարբերությունները:
- Ի՞նչ է կարելի անել, եթե կասկածներ ունեք որևէ տարածված համոզմունքի վերաբերյալ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Դուք պետք է հստակ պատկերացում ունենաք խմբի անդամների՝ տարբեր խմբային պատկանելությունների և իրավիճակի բոլոր նրբությունների վերաբերյալ, և հիշեցնեք մասնակիցներին, որպեսզի քննարկման ժամանակ հաշվի առնեն բոլոր նման հանգամանքները:
- Կարող եմ լինել մի շարք հարցեր կամ պնդումներ, որոնց պատասխանները կամ հակափաստարկները ո՛չ դուք, ո՛չ մասնակիցները միանգամից չկարողանաք գտնել: Գրեք դրանք գրատախտակին և կամ ինքներդ ուսումնասիրեք այդ հարցերը ավելի ուշ, այնուհետև տրամադրելով մասնակիցներին պատասխանները, կամ բաշխեք դրանք մասնակիցների միջև, որպեսզի նրանք ուսումնասիրեն և հետո տեղեկացնեն խմբի մյուս անդամներին:
- Եթե 3 խոսակցներից ոչ մեկը չի կարողանում գտնել որևէ փաստարկ կանխակալ և նախապաշարումների վրա հիմնված պնդումների վերաբերյալ, կարող եք դուք միանալ քննարկմանը: Խուսափեք դա շատ հաճախ անելուց. ժամանակ առ ժամանակ կարելի է կանգնեցնել քննարկումը և խմբի մյուս անդամներին խնդրել առաջարկել իրենց այլընտրանքային տարբերակները կամ տարբերվող կարծիքները:
- Շատ կարևոր է, որպեսզի քննարկումը ընթանա անկաշկանդ մթնոլորտում, և մասնակիցները ազատորեն արտահայտեն կամ իրենց սեփական կամ հակասական համարվող, բայց հասարակության մեջ և լրատվամիջոցներում մեծ տարածում ունեցող կարծիքները: Միևնույն ժամանակ պետք է հետևել, որպեսզի քննարկումը չվերածվի բացասական կարծրատիպերի չարամիտ և չարդարացված կրկնության: Զորդորեք մասնակիցներին, որպեսզի խոսելիս ընտրեն այնպիսի տոնայնություն, որ հասկանալի լինի, որ իրենք փորձում են հասկանալ և պարզել հարցերը, իսկ կարծիքներ արտահայտելիս չափազանց նրբանկատ գտնվեն բառերի և ձևակերպումների ընտրության հարցում, նույնիսկ եթե որևէ խմբի մասին բացասական կարծիք են արտահայտում: Անհարժեշտության դեպքում, կարող եք առաջարկել նրանց մի քանի արտահայտություն, որ կօգնեն մտքերը ձևակերպելիս: Օրինակ՝
 - «Ես լսել եմ, որ այնտեղ ասվում էր, որ...»
 - «Որոշ մարդիկ կարծում են, որ...»
 - «Կարող եք օգնել ինձ հասկանալ...»
 - «Իսկ այս տեսակետը ինչո՞ւ պետք է սխալ լինի.»
- Աշխատեք ապահովել, որպեսզի խմբի բոլոր անդամները այս կամ այն պահին մասնակցեն քննարկմանը:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Մասնակիցներից լրացված թերթիկները հավաքելուց հետո, կարող եք նրանց որոշ ժամանակ

հատկացնել, որպեսզի նրանք ուսումնասիրեն հարցերից մի քանիսը քննարկումը սկսելուց առաջ: Հարցերը/պնդումները կարելի է բաժանել նրանց նախօրոք և հանձնարարել, որպեսզի այս հարցերին անդրադառնալու համար համառոտ փաստարկներ մշակեն: Այսպես, բուն քննարկումը կսկսի արդեն ընդհանուր իրազեկության ավելի բարձր մակարդակի հիման վրա:

Այս վարժությունը կարելի է նաև բաժանել վարժությունների շարքի, օրինակ՝ յուրաքանչյուր առանձին վարժության ժամանակ ընտրել հասարակության որևէ կոնկրետ խմբի նկատմամբ նախապաշարումների ազդեցությունը: Եվ ամեն անգամ կարող եք կամավորների մի խմբի հանձնարարել տեղեկություններ հավաքել ձեր երկրում քննարկվող խմբի վիճակի մասին:

Մասնակիցները կարող են տեղեկատվական տեսանյութեր պատրաստել, որտեղ ի հակադրություն տարածված համոզումների կտրամադրեն այլընտրանքային տեղեկատվություն: Այնուհետև, կարելի է «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման կայքում տեղադրել այդ տեսանյութերը և մյուսներին նույնես տեղեկացնել, թե ինչպիսին է իրականությունը:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Մասնակիցներին կարելի է հորդորել, որպեսզի շարունակեն ուսումնասիրել այն հարցերը, որոնց հնարավոր չեղավ ամբողջովին անդրադառնալ քննարկան ընթացքում և հետո կիսվել խմբի մյուս անդամների հետ ուսումնասիրության արդյունքներով:

Կարող են կազմել «միջեր քանդող» ցանկ: Այն կարող է բաղկացած լինել ատելության թիրախ հանդիսացող խմբերի մասին ամենատարածված նախապաշարումները՝ դրանք հերքող հակափաստարկների, վիճակագրական տեղեկությունների և լրացուցիչ տեղեկատվության հետ մեկտեղ: Ցանկը կարելի է տղադրել «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման կայքում մյուս առցանց ակտիվիստներին օգնելու համար:

Կարող եք նաև խմբի հետ սկսել մշակել հակափաստարկներ, որոնք մասնակիցները կկարողանան օգտագործել առցանց նախապաշարումներ պարունակող կամ ռասիստական խոսքի ակնատես լինելու պարագայում: Կարևոր է նաև քննարկելը, թե ինչպես նրանք կարող են օգտագործել այդ փաստարկները առցանց՝ հումորի, տեղեկատվության, հղումների և այլ նման ձևերով:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
2

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ՝
20-25

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝
60 րոպե

Ի՞ՆՉ ԵՆ ՆՐԱՆՔ ՊԱՏՄՈՒՄ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները փոքր խմբերով վերլուծում են լրատվական մի նյութ՝ կենտրոնանալով նրա վրա, թե ինչ լույսի ներքո են պատկերվում ներգաղթյալները և ներգաղթը: Արդյունքները ներկայացվում են կոլաժի տեսքով:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Ռասիզմ, խտրականություն, մարդու իրավունքներ, արտահայտման ազատություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 2
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԶԱՆԱԿԸ՝	20-25
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Ուսումնասիրել, թե ինչպես են ներգաղթյալները ներկայացվում տպագիր մամուլում և քննարկել, թե ինչպես է դա ազդում նրանց նկատմամբ հասարակության վերաբերմունքի վրա Հայտնաբերել ռասիզմի ոչ շատ ակնհայտ դրսևորումները, ինչպես օրինակ՝ «թաթևված» ուղերձներ, ընտրովի լուսաբանում կամ նկարներ և այլն, թե ինչպես է այդ ամենը սնուցում ատելություն պարունակող խոսքը Քննարկել/ ուսումնասիրել ներգաղթյալների և ներգաղթի մասին «դրական» հոդվածները
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> 5 տարբեր թերթերի/ ամսագրերի երեքական օրինակ (կախված մասնակիցների քանակից) Մի քանի հատ գրատախտակին փակցվող թուղթ Մարկերներ, սոսինձ, մկրատ Այնքան տարածք, որպեսզի 4 կամ 5 խումբ կարողանան հանգիստ աշխատել մեծ կոլաժներ պատրաստելու վրա Համացանցից օգտվելու հնարավորություն (կամ ընտրական)
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Յուրաքանչյուր խմբի համար իրար փակցրեք 4-ական գրատախտակին փակցվող թուղթ: Բոլոր խմբերին տվեք մարկերներ, սոսինձ, մկրատ և ընտրված տպագիր մամուլի օրինակներ: Յուրաքանչյուր խմբին տվեք էջ 134-ի հարցաթերթիկի օրինակ:

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

3. Հարցրեք մասնակիցներին, թե ինչ են նշանակում հետևյալ տերմինները՝
կարծրատիպ, ռասիզմ, խտրականություն
2. Հակիրճ բացատրեք այդ եզրույթները (անհրաժեշտության դեպքում կարող եք օգտվել էջ 183-188-ի ընդհանուր տեղեկություններից), որպեսզի հստակ լինի, որ
 - Մարդկանց խմբերի մասին ընդհանրացումները («կարծրատիպերը») հազվադեպ են ճշմարիտ բոլորի համար:
 - Երբ նման ընդհանրացումները մեծ տարածում են գտնում և ընդունվում են հասարակության կողմից, դրանք հաճախ օգտագործվում են խտրականությունը, հետապնդումը, թիրախավորելը, վիրավորանքը և շատ ավելի վատ երևույթներ արդարացնելու համար:
3. Հարցրեք մասնակիցներին, կարո՞ղ են թվարկել խմբեր, որոնց վերաբերյալ շրջանառվում են անարդարացի կարծրատիպեր, որոնք էլ, իրենց հերթին, հիմք են դառնում այդ խմբի նկատմամբ խտրական վերաբերմունքի, հետապնդումների և ատելություն պարունակող խոսքի համար: Բացատրեք, որ վարժության ընթացքում դուք կդիտարկեք, թե ինչպես են լրատվամիջոցները սովորաբար ներկայացնում այդպիսի խմբերից մեկին՝ ներգաղթյալներին:
4. Ցույց տվեք մասնակիցներին ձեր ընտրած լրատվամիջոցները և բացատրեք, որ նրանք իրենց խմբային աշխատանքի ընթացքում պետք է վերլուծեն, թե այդ լրատվամիջոցներում ինչպես են ներկայացված ներգաղթյալները: Ասեք նրանց, որ պետք է որոշեն, թե արդյոք տարբեր լրատվամիջոցներում ներգաղթյալները ներկայացված են ...
 - ընդհանուր առմամբ դրական լույսի ներքո
 - ընդհանուր առմամբ բացասական լույսի ներքո, թե
 - չեզոք:
5. Մասնակիցների հետ անցեք հարցաթերթիկի (էջ 134) կետերով և համոզվեք, որ նրանք հասկանում են, թե հատկապես ինչին պետք է ուշադրություն դարձնեն վերլուծության ժամանակ: Հորդորեք նրանց ներառել ցանկացած այլ տիպի տեղեկություններ, եթե համարեն, որ դրանք անչլվում են հարցին:
6. Բաժանեք մասնակիցներին 5 կամ 6 հոգանոց խմբերի և յուրաքանչյուր խմբին տվեք նույն թերթի կամ ամսագրի 2 կամ 3 օրինակ, գրատախտակին փակցվող թղթերից պատրաստված մեծ պաստառ, գրիչներ, մկրատ և այլն: Բացատրեք, որ նրանք պետք է օգտագործեն հարցաթերթիկը ցանկացած տեսակի կողմնակալությունը բացահայտելու համար և իրենց վերլուծության արդյունքները պետք է ներկայացնեն կոլաժի տեսքով: Կարող են կտրատել թերթերը, նշումներ անել և ավելացնել իրենց սեփական նկարներն ու տեքստերը: Պարզաբանեք, որ կոլաժները կցուցադրվեն վարժության ավարտին:
7. Երբ խմբերը ավարտեն, տեղադրեք կոլաժները այնպես, որպեսզի տեսանելի լինեն և ժամանակ տվեք մասնակիցներին ծանոթանալ մյուս խմբերի աշխատանքին: Այնուհետև, անցեք «Վերլուծություն և գնահատում» փուլին:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

- Խնդրեք մասնակիցներին, որպեսզի կիսվեն վարժության մասին իրենց ընդհանուր տպավորություններով: Օգտակա՞ր էր վարժությունը: Արդյոք կա՞յի՞ն անսպասելի բացահայտումներ:

Լրատվամիջոցներում ներգաղթյալների լուսաբանման վերաբերյալ ի՞նչ կարծիք ունեն մասնակիցները, և արդյո՞ք նրանք համարում են, որ նման լուսաբանումը արդար է:

- Եթե խումբը իր կողմից մեջ դրան չի անդրադարձել, ապա հարցրեք, թե իրենց կարծիքով, ի՞նչ տիպի «դրական» նյութեր պետք է գրվեն, որպեսզի ապահովեն այլընտրանքային տեսակետ: Օրինակ՝ կային դրական հոդվածներ «ոչ ներգաղթյալների» մասին:
- Ինչո՞ւ են մասնակիցները համարում, որ ներգաղթյալները աշխարհի բոլոր երկրներում դարձել են խտրականության, հետապնդման և ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ: Որքանով էական է այն դերը, որ խաղում են լրատվամիջոցները բացասական կարծրատիպերը էլ ավելի արմատավորելու առումով:
- Մասնակիցները երբևէ հանդիպե՞լ են նմանօրինակ կողմակալ կամ անհանդուրժող վերաբերմունքի այն կայքերում, որ նրանք են այցելում: Ինչո՞րք նրանց օրինակներ բերել:
- Ինչպիսի՞ ազդեցություն է կարող ունենալ ներգաղթյալներին հասարակությունում առկա խնդիրներից շատերի համար «մեղավոր» համարելու մշակույթը ներգաղթյալների, նրանց ըտանիքների և երեխաների, ինչպես նաև ողջ հասարակության վրա: Ինչպե՞ս է դա արտացոլվում ներգաղթյալների դեմ ուղղված ատելությունն պարունակող խոսքի մեջ:
- Կա՞ն արդյոք որևէ միջոցներ, որոնց դիմելով երիտասարդները կարող են խթանել ներգաղթյալների մասին ավելի դրական պատկերացումների ձևավորումը: Նրանք երբևէ հանդիպե՞լ են կայքեր կամ համացանցային էջեր, որտեղ ներգաղթյալները նկարագրվում էին դրական լույսի ներքո:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Աշխատեք ընտրել այնպիսի թերթեր և ամսագրեր, որոնք կներկայացնեն քաղաքական/մշակութային տարբեր տեսակետների լայն շրջանակ: Հավանական է, որ նույնիսկ ներգաղթյալներին ամենից համակրական ձևով անդրադարձող լրատվամիջոցներում կամ նյութերում չնկատվի հասարակության մեջ առկա խիստ բացասական տրամադրությունները վիճարկելու կամ հավասարակշռելու միտում, օրինակ՝ ներգաղթյալների համայնքների կամ անհատների մասին «դրական նորություններ» հաղորդելու միջոցով:
- Հավանական է, որ խմբի անդամներից շատերը կկիսեն հրատարակումներում արտահայտված բացասական վերաբերմունքը, և նրանք կարող են համարել, որ նման վերաբերմունքը արդարացված է: Խրախուսեք մասնակիցներին բարձրաձայնել իրենց կարծիքները, որպեսզի դրանք քննարկվեն խմբի ներսում: Ձեզ կարող է օգնել, եթե նախօրոք փորձեք գտնել մի քանի «դրական հոդված», որոնք կարող էին հայտնված լինել այդ հրատարակություններում կամ ուսումնասիրեք այն երկրների պայմանները, որտեղից եկել են ներգաղթյալները: Ասեք մասնակիցներին, որ պատկերացնեն, որ նրանք, պատերազմի պատճառով ավերված, Իրաքի կամ Աֆղանստանի երիտասարդ բնակիչ են:

ԱՆՅՎԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Տպագիր մամուլի փոխարեն վարժությունը կարելի է իրականացնել առցանց մամուլում գետնոված նյութերի հիման վրա: Հնարավոր նյութի քանակը սահմանափակելու համար կարելի է հանձնարարել, որպեսզի մասնակիցները նայեն թերթի միայն առաջին էջի 5 օրվա հրապարակումները: Նույն կերպ կարելի է վարվել նաև հեռուստատեսային նորությունների հետ:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Օգնեք մասնակիցներին ստեղծել կայք կամ պրոֆիլ սոցիալական ցանցերից մեկում, որտեղ ներգաղթյալների մասին դրական պատմություններ կտեղադրվեն: Նրանք կարող են ուսումնասիրել իրենց բնակավայրում հաստատված ներգաղթյալների համայնքներից մեկը՝ փորձելով հասկանալ, թե ինչպիսին է իրավիճակը իրենց հայրենի երկրում կամ տարածաշրջանում, ներգաղթի պատճառները, ինչպես նաև ծանոթանան նոր երկրում բնակություն հաստատած ներգաղթյալների ամենօրյա կյանքի պատմություններին: Ուղարկեք կայքի հղումը այն լրագրողներին, որոնց թերթերը դուք դիտարկում էիք վարժության շրջանակներում և գրեք նրանց, որ այս կայքի ստեղծման պատճառ է դարձել այն բացասական պատկերը, որ նրանք ստեղծել էին իրենց հողվածներում:

Եթե ունեք համացանցից օգտվելու հնարավորություն, ապա կարելի է դիտարկել հիմնական լրատվական կայքերը և վարժությունը կատարել հենց առցանց: Այս դեպքում, կարող եք նաև բարձրացնել առցանց հողվածներին կից ֆորումների հարցը, որտեղ օգտատերերը կարող են մեկնաբանություններ թողնել: Երբեմն այդ մեկնաբանությունները ունենում են ռասիստական բնույթ: Կարող եք խմբում քննարկել ընդունելի են նման ֆորումները, թե ոչ, և եթե այո, ապա ինչ պայմաններով:

Վարժությունը անցկացնելու այլ տարբերակ է նաև թիրախ խմբի փոփոխությունը՝ համապատասխանեցնելով այն ձեր համատեքստին:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՀԱՐՑԱԹԵՐԹԻԿ ԽՄԲԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Կան արդյոք ներգաղթյալներին պատկերող նկարներ/լուսանկարներ

- Դրանց մեջ կա՞ն «դրականները»
- Իսկ «բացասականները»

Թերթի նյութերից քանիսն են կապված ներգաղթյալների հետ:

- Կան արդյո՞ք «լավ» նյութեր, որոնք ներգաղթյալներին պատկերում են դրական լույսի ներքո:
- Կա՞ն բացասական նյութեր:

Ինչպիսի՞ բառեր են օգտագործվում ձեր թերթում ներգաղթյալներին (որևէ) բնութագրելու համար:

- Դրանք հիմնականում դրական են, բացասական թե՛ չեզոք:

Կա՞ն բացահայտ ռասիստական պնդումներ:

- Եթե այո, ապա դրանք հասարակական գործիչների հայտարարություններն են, թե՞ լրագրողների կարծիքները:

Ինչպե՞ն դուք ձեզ կզգայիք, եթե լինեիք ներգաղթյալ և կարդայիք այս թերթը: Կա՞ արդյոք որևէ բան, որ կուզեիք ավելացնել կամ փոխել:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
2

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
10-25

ԺԱՄԱՆԱԿ՝
60 րոպե

ԻՍԿ Ի՞ՆՉ Է ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԸ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները ուսումնասիրում են ատելություն պարունակող խոսքի օրինակներ և քննարկում դրանց հնարավոր ազդեցությունը անհատների և հասարակության վրա:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Մարդու իրավունքներ, ռասիզմ, խտրականություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 2
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	10-25
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	60 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ, թե ինչպիսի տարբեր դրսևորումներ կարող է ունենալ ատելություն տարածող առցանց խոսքը և՛ դրանց ազդեցությունը զոհերի և՛ հասարակության վրա Գտնել ատելություն տարածող առցանց խոսքին արձագանքելու հնարավոր տարբերակներ
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Ատելություն պարունակող խոսքի օրինակների պատճեններ Թղթեր և գրիչներ Գրատախտակին փակցվող թուղթ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Նախապատրաստեք ատելություն պարունակող խոսքի օրինակների պատճեններ Նախապատրաստեք գրատախտակին փակցվող 2 թուղթ, որոնցից մեկի վերևում գրեք «հետևանքներ զոհերի համար», իսկ մյուսի՝ «հետևանքներ հասարակության համար»

ՅՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

- Հարցրեք մասնակիցներին՝ ինչ են հասկանում ատելություն տարածող առցանց խոսք ասելով: Հարցրեք, արդյոք որևէ մեկը երբևէ հանդիպել է ատելություն տարածող առցանց խոսքի օրինակներ, որոնք ուղղված կլինեին անհատի կամ որոշակի խմբերի ներկայացուցչի դեմ (օրինակ՝ նույնասեռականների, սևամորթների, մահմեդականների, հրեաների, կանանց և այլն): Ի՞նչ են

մասնակիցները զգում նման արտահայտություններ տեսելիս: Իսկ, ըստ իրենց՝ ի՞նչ են զգում նման արտահայտությունների թիրախ հանդիսացող մարդիկ:

Բացատրեք, որ «ատելությունն պարունակող խոսք» սահմանումը ներառում է երևույթների շատ մեծ շրջանակ.

- Նախ այն վերաբերում է ոչ միայն «խոսքին»՝ բառի նեղ իմաստով, այլ նաև կարող է օգտագործվել հաղորդակցության այլ ձևերը նկարագրելու համար, ինչպես օրինակ՝ տեսանյութերը, նկարները, երաժշտությունը և այլն:
- երկրորդը, այս եզրույթը կարող է օգտագործվել ինչպես ծայրահեղ վիրավորական և նույնիսկ սպառնալից վերաբերմունքի պարագայում, այնպես էլ այն մեկնաբանությունների, որ հազիվ թե կարելի է «վիրավորական» համարել:

2. Բացատրեք մասնակիցներին, որ նրանք վերլուծելու են ատելություն տարածող առցանց խոսքի որոշ իրական օրինակներ՝ փորձելով հասկանալ, թե հատկապես ինչ ազդեցություն են դրանք թողնում ինչպես զոհերի, այնպես էլ ողջ հասարակության վրա:
3. Մասնակիցներին բաժանեք խմբերի և յուրաքանչյուր խմբին տվեք ատելություն տարածող առցանց խոսքի մեկ օրինակ (եջ 138-139):
4. Հանձնարարեք որպեսզի քննարկեն իրենց տրված օրինակը և պատասխանեն հարցերին: Ասեք, որ առաջադրանքը կատարելու համար ունեն 15 րոպե:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Չերթով անդրադարձեք բոլոր օրինակներին և հարցրեք, թե ինչ են պատասխանել խմբերը: Պատասխանները գրանցեք գրատախտակի վրա: Եթե խմբերը տվել են նման պատասխաններ, նշեք դա արդեն գրանցված պատասխանը ընդգծելով կամ պատասխանի կողքը նշելով, թե քանի խումբ է տվել նույն պատասխանը: Երբ բոլոր խմբերը կներկայացնեն իրենց պատասխանները, ևս մեկ անգամ անցեք պատասխանների երկու ցանկերով և հետևյալ հարցերի միջոցով վերլուծեք վարժությունը խմբի հետ:

- Ի՞նչ կարող էք ասել վարժության մասին: Ի՞նչ զգացողություններ ձեզ մոտ առաջացրեցին վերլուծված օրինակները:
- Ատելություն պարունակող խոսքի «հետևանքներից» որո՞նք էին խմբերը ամենահաճախը նշել:
- Արդյոք օրինակներում առկա ատելությունն պարունակող խոսքի թիրախ հանդիսացող խմբերը ունե՞ն ընդհանրություններ:
- Իսկ կայի՞ն նմանություններ հետևանքների մեջ՝ անկախ նրանից, թե ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ հանդիսացող որ խմբի մասին է խոսքը:
- Ինչպիսի՞ն կլինեն հետևանքները, եթե նման վարքագիծը տարածվի առցանց և որևէ մեկը միջոցներ չձեռնարկի խնդրին լուծում տալու համար:
- Ի՞նչ գործիքներ կամ մեթոդներ կարող էք առաջարկել ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ պայքարելու համար:
- Ի՞նչ կարող ենք անել, եթե առցանց հանդիպենք նման օրինակներ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ քարոզարշավի մասին լրացուցիչ տեղեկություններ կարող էք գտնել Գլուխ 2-ում կամ քարոզարշավի կայքում (www.nohatespeechmovement).

org) Ատելություն տարածող առցանց խոսքի մասին ընդհանուր տեղեկություններին կարող եք ծանոթանալ Գլուխ 5-ում:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Եթե ժամանակը թույլ տա, կարելի է, օգտագործելով օրինակները, մասնակիցներին հանձնարարել համերաշխության ուղերձներ գրել նրանց, ովքեր դարձել են ատելություն պարունակող խոսքի զոհ: Կարող եք նաև օգտագործել նկարագրված իրավիճակները ուսումնասիրելու համար կապերը ատելություն տարածող խոսքի և արտահայտման ազատության միջև: Այդ դեպքում, կարելի է մասնակիցների հետ քննարկել յուրաքանչյուր դեպքի համար սահմանափակումների կիրառման նպատակահարմարությունը:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Պատմեք մասնակիցներին «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման մասին և առաջարկեք նրանց միանալ այդ շարժմանը ցույց տալու համար, որ դեմ են այդ երևույթին: Նրանք կարող են օգտագործել քարոզարշավի կայքը ատելություն տարածող խոսքի հետևանքների դրա դեմ պայքարելու կարևորության մասին հայտարարություններ տարածելու՝ ի նշան դրա զոհերի հետ համերաշխության: Եթե մասնակիցները հանդիպում են ատելություն տարածող առցանց խոսքի օրինակներ, կարող են քարոզարշավի կայքի միջոցով դրանց մասին հայտնել՝ Ատելություն տարածող խոսքը վերահսկող դիտախմբին և քննարկել այդ օրինակները այլ օգտատերերի հետ: Կարող եք նաև մասնակիցների հետ ուսումնասիրել Ատելություն տարածող խոսքը վերահսկող դիտախմբի էջում գետեղված տեղեկությունները և քննարկել այլ օգտատերերի կողմից այնտեղ տեղադրված օրինակները: Մասնակիցները կարող են մշակել ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ կանոնադրություն իրենց դպրոցի կամ երիտասարդական կենտրոնի համար: Կարելի է նաև դպրոցում կազմակերպել «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» խորագրով օր և օգտվել արդեն գոյություն ունեցող տարբեր մարդու իրավունքներին նվիրված օրերը խնդրի մասին իրազեկությունը բարձրացնելու համար: Օրինակ՝ մարտի 21-ը, Ռասիզմի և խտրականության դեմ միջազգային օր է. կարելի է օգտագործել այդ առիթը ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ միջոցառումներ կազմակերպելու համար:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՕՐԻՆԱԿ 1:

Մի երիտասարդ սոցիալական ցանցի իր պրոֆիլում տեղադրում է ազգայնական կուսակցության ահռելի դրոշ և գրում է մեկնաբանություններ, որոնցում մասնավորապես ասվում է. «Իսլամ կորչի իմ երկրից՝ պաշտպանենք մեր ժողովրդին»: Նա նաև տեղադրում է կիսալուսնով և աստղով նկարներ, որոնց վրա պատկերված է արգելիչ նշան: Երիտասարդը տարածում է այս տեղեկատվությունը սոցիալական մեդիայի և իր անձնական կայքի միջոցով:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելությունն պարունակող խոսքի զոհերը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելությունն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելությունն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ՕՐԻՆԱԿ 2:

Ա-ն գրում է հոդված, որում ոչ միայն ցույց է տալիս, որ Չոլոթոստը «երբևէ տեղի չի ունեցել», այլ նաև վիրավորական և ռասիստական մեկնաբանություններ է անում հրեա ժողովրդի մասին: Ա-ն տեղադրում է նյութը իր անձնական բլոգում և մի քանի հակահրեական կայքերում: Ա-ն նաև ներառում է այդ բովանդակությունը առցանց «վիկիներում»՝ ներկայացնելով որպես «գիտական տեղեկություն» Չոլոթոստի մասին:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելությունն պարունակող խոսքի զոհը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելությունն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելությունն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ՕՐԻՆԱԿ 3:

Իշխող բաղաբանական կուսակցության հետ որոշակի ամնչություն ունեցող թերթում, այդ թերթի առաջատար լրագրողներից մեկը գրում է հոդված, որում ռոմա գնչուներին անվանում է «կենդանիներ» և կոչ է անում ամեն գնով ոչնչացնել նրանց: Թերթի առցանց տարբերակին կից ֆորումի քննարկման ընթացքում բազմաթիվ մարդիկ գրում են մեկնաբանություններ, որոնցում իրենց համաձայնությունն են արտահայտում հոդվածի հեղինակի հետ:

Թերթը չի փորձում ոչ բացատրել, ոչ էլ ներողություն խնդրել մեկնաբանությունների համար: Համացանցում հայտնվում են այլ հոդվածներ, որոնցում արտահայտվում է նմանօրինակ դիրքորոշում՝ Նույնատիպ տոնայնությամբ. այդ հոդվածներին կից ֆորումներում մեկնաբանություններ գրողների թիվը աճում է:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելությունն պարունակող խոսքի զոհերը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելությունն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելությունն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ԱՌՁԵՈՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՕՐԻՆԱԿ 4:

Կազմակերպվում է առցանց քարոզարշավ, որի հիմնական ուղերձն այն է, որ երկրում առկա տնտեսական ճգնաժամը առաջացել է ներգաղթյալների և փախստականների մեղքով: Սոցիալական մեդիայի հարթակներում սկսում են շրջանառվել տարատեսակ հաղորդագրություններ. լուսանկարներ, որոնցում փախստականները ունեն ազդեցիկ տեսք, փախստականներին տարբեր նվաստացուցիչ իրավիճակներում պատկերող նկարներ, ինչպես նաև մեկնաբանություններ այն մասին, որ նրանք գողանում են աշխատատեղերը տեղացիներից: Ապատեղեկատվությունը, ներառյալ՝ կեղծ վիճակագրական տվյալները, այն մասին, որ ներգաղթյալները հակված են բռնության և խնդիրներ են ստեղծում, հիմնականում տարածվում է սոցիալական մեդիայի միջոցով:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելություն պարունակող խոսքի զոհը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելություն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելություն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ՕՐԻՆԱԿ 5:

Նորությունների տարբեր կայքերում շրջանառվում են վիրավորական մեկնաբանություններ, որոնցում ասվում է, որ օտարերկրացիները իրավունք չունեն ապրել այդ երկրում: Մեկնաբանություններից մի քանիսում կան ոչ-սպիտակամորթ օտարերկրացիների նկատմամբ բռնության կոչեր:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելություն պարունակող խոսքի զոհը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելություն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելություն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ՕՐԻՆԱԿ 6:

Ցանցում հայտնվում են տեսանյութեր, որոնցում ասվում է, որ ԼԳԲՏ մարդիկ «շեղումներ ունեն» և «հիվանդ» են և պետք է մեկուսացվեն հասարակությունից, քանի որ խարխլում են ավանդույթներն ու վտանգում են ազգի շարունակելիությունը: Տեսանյութերում հղումներ են արվում «գիտական հետազոտությունների», սակայն հղումները հիմնականում սխալ են մեջբերված կամ ունեն շատ ընտրովի բնույթ: Տեսանյութերից մի քանիսում կան ԼԳԲՏ ընտանիքների և նրանց երեխաների լուսանկարներ:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելություն պարունակող խոսքի զոհը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելություն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելություն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՕՐԻՆԱԿ 7:

Ֆուտբոլային խաղը ընդհատվում է «սև» խաղացողներից մեկի հասցեին հակառակորդ թիմի երկրպագուների վիրավորական վանկարկումների պատճառով: Վանկարկումները ու խաղը դադարեցնելը նկարագրող տեսանյութը հայտնվում է ցանցում և մեծ տարածում է գտնում: Ռասիստական մեկնաբանությունները տարածվում են նաև այլ կայքերով: Երբ ռասիստական դրսևորումների դեմ բողոքի ակիբ է բարձրանում, այդ մեկնաբանությունների հետ համաձայնվող մարդիկ պնդում են, որ նրանք դարձել են գրաքննության զոհ:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելություն պարունակող խոսքի զոհերը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելություն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելություն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ՕՐԻՆԱԿ 8:

Արդեն որոշ ժամանակ է, ինչ համացանցում հայտնվել է կապույտ ջինսերի մի գովազդ: Գովազդում պատկերված է տղամարդկանցով շրջապատված մի կին: Այդ տեսարանը ունի սեքսուալ ենթատեքստ, սակայն, ընդհանուր տպավորությունը, որ այն թողնում է ավելի շատ հիշեցնում է բռնաբարություն և սեռական ոտնձգություններ: Մի երկրում որոշ կազմակերպություններ բողոքի ակիբ են բարձրացնում դրա դեմ: Այս դեպքի մասին լուրը տարածվում է և գրավում ուշադրություն, ինչի արդյունքում հայտնվում են բազմաթիվ մեկնաբանություններ, որոնց մեծ մասը աջակցում է այն դիրքորոշմանը, որ կինը դա մի բան է, որի հետ տղամարդը կարող է խաղալ և որի նկատմամբ կարող է բռնություն գործադրել:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելություն պարունակող խոսքի զոհերը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելություն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելություն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ՕՐԻՆԱԿ 9:

Մի քաղաքական գործիչ մեղադրում է մահմեդականներին՝ պնդելով, որ սպիտակամորթ աղջիկների դեմ գործած հանցագործությունների հիմնական պատճառը նրանք են: Նա իր խոսքը ամրապնդում է «բլոդրին քաջ հայտնի փաստերով» և բերում մի քանի «խոսուն օրինակ»: Հոդվածին կցված տեսանյութը դառնում է բազմաթիվ մեկնաբանությունների առիթ, որոնց մի մասը ունի ռասիստական բնույթ և պարունակում է բռնության կոչեր: Ելույթը մեջբերում են նաև այլ աջակիցներ և ներկայացվում է, որպես արժանահավատ և հիմնավոր կարծիք:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելություն պարունակող խոսքի զոհերը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելություն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելություն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՕՐԻՆԱԿ 10:

Երկու երկրների միջև անցյալում տեղի ունեցած պատերազմական հակամարտության մասին տեսակետները շարունակում են մտալ առցանց ալիքներից մեկի վրա: Տեսաֆիլմերի տակ հայտնվում են բազմաթիվ՝ ռասիստական բնույթի մեկնաբանություններ, երկրներից մեկի քնակիչների մասին: Երկու երկրների ներկայացուցիչների միջև վիրավորանքները և ռասիստական վերաբերմունքը շարունակվում է բավականին երկար ժամանակ:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելություն պարունակող խոսքի զոհերը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելություն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելություն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ՕՐԻՆԱԿ 11:

Առցանց երաժշտական ալիքներից մեկը տարածում է ազգայնական բովանդակությամբ երաժշտություն: Երգերի մի մասը տեղադրվում է Նախկինում հակամարտության կողմեր հանդիսացող երկու եթնիկ խմբերի ներկայացուցիչների կողմից: Երգերում հաճախ խրախուսվում է բռնությունը մյուս եթնիկ խմբի ներկայացուցիչների նկատմամբ:

- Նկարագրված օրինակում ովքե՞ր են ատելություն պարունակող խոսքի զոհերը: Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում ատելություն պարունակող խոսքը նրանց վրա:
- Ի՞նչ ազդեցություն կարող է ատելություն պարունակող խոսքի այս օրինակը թողնել այն մարդկանց վրա, ովքեր համարում են իրենց այն համայնքների անդամ, որտեղ սա տեղի է ունենում և ամբողջ հասարակության վրա՝ ընդհանուր առմամբ:

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
3

ՄԱՍՆԱԿԻԳ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
12+

ԺԱՄԱՆԱԿ՝
60 րոպե

ՎԻՐՏՈՒԱԼ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Համառոտ նկարագիր

Այս վարժության ընթացքում մասնակիցները կտեղեկանան ռասիզմի դեմ մի քանի ոգևորիչ ակցիաների մասին և միասին կմտածեն, թե ինչ նմանատիպ առցանց գործողություններ է կարելի իրականացնել:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝ Զարոգարչավի ռազմավարություններ, ռասիզմ, խտրականություն, մարդու իրավունքներ

ԲԱՐՂՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ Մակարդակ 3

**ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝** Նվազագույնը՝ 12

ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝ 60 րոպե

ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

- Հասկանալ համացանցի դերը որպես մի տարածք, որտեղ երիտասարդները կարող են գործողություններ իրականացնել հանուն հարգանքի և ազատության
- Գիտակցել, որ համացանցը ունի սահմաններ և որ այն կապված է նաև իրական, ֆիզիկական տարածքների հետ, ինչը կարևոր է, հանուն մարդու իրավունքների արժեքների և սկզբունքների՝ երիտասարդների մոբիլիզացիայի համատեքստում

ՆՅՈՒԹԵՐ

- Թղթեր և գրիչներ
- Համացանցից օգտվելու հնարավորություն (կամընտրական)

**ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍ
ՏԱԿԱԼ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ**

- Մինչև մասնակիցներին հանձնարարելը ուսումնասիրել ռասիզմի դեմ որոշ երիտասարդական նախաձեռնություններ, այցելել այդ նախաձեռնությունների կայքեր և ծանոթացել դրանց բովանդակությանը
- Մասնակիցների համար նախապատրաստել առձեռն նյութերի օրինակներ

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Հարցրեք մասնակիցներին, արդյոք նրանք գիտե՞ն որևէ նախաձեռնությունների կամ գործողությունների մասին, երբ մարդիկ քայլեր են ձեռնարկել ռասիզմի և խտրականության դրսևորումների դեմ իրենց ձայնը բարձրաձայնելու համար: Հակիրճ քննարկեք նրանց օրինակները:
2. Բացատրեք մասնակիցներին, որ վարժության ընթացքում նրանք ուսումնասիրելու են ռասիզմի դեմ գործողությունների օրինակներ և մտածելու են, թե ինչպես է կարելի դրանք վերածել առցանց գործողությունների:
3. Բաժանեք մասնակիցներին փոքր խմբերի (մինչև 5 մասնակից յուրաքանչյուր խմբում) և

յուրաքանչյուր խմբին տվեք առձեռն նյութերում ներառված առանձին դեպքերից որևէ մեկը: Հանձնարարեք որպեսզի կարդան իրենց օրինակը և քննարկեն հետևյալ հարցերը.

- Ի՞նչ խնդրի է անդրադառնում ծրագրի նախագիծը:
 - Ո՞րն է այդ ծրագրի նպատակը:
 - Ի՞նչ մեթոդներ են առաջարկվում ծրագրի շրջանակներում նպատակին հասնելու համար:
4. Խմբերին տվեք 10 րոպե հարցերը քննարկելու համար: 10 րոպե անց, տվեք նրանց նոր առաջադրանք. նրանք պետք է քննարկեն, թե ինչպես կարող են անդրադառնալ նմանատիպ որևէ հարցի, բայց ոչ թե իրական՝ ֆիզիկական տարածքում, այլ համացանցում: Հանձնարարեք, որպեսի մտածեն այնպիսի առցանց գործողություններ, որոնք կարտացոլեն օրինակներում նկարագրված՝ ոչ վիրտուալ տարածքում իրականացվածը: Նրանք պետք է անդրադառնան հետևյալ հարցերին.
- Ի՞նչ առցանց մեթոդներ նրանք կարող են կիրառել սահմանված նպատակներին հասնելու համար:
 - Որտե՞ղ են վերջանում այն հնարավորությունները, որ տրամադրում է համացանցը կոնկրետ այս դեպքում նախանշված արդյունքներին հասնելու համար:
5. Այս առաջադրանքի համար տվեք 20 րոպե, այնուհետև հրավիրեք մասնակիցներին, որպեսզի ընդհանուր նիստի ժամանակ խմբի մյուս անդամների հետ կիսեն իրենց գաղափարները:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Վերլուծություն և գնահատում փուլի ժամանակ մասնակիցների հետ քննարկեք իրենց աշխատանքի արդյունքները, ինչպես նաև ռասիզմի և խտրականության դեմ պայքարում համացանցի օգտագործման առավելություններն ու թերությունները: Զննարկեք հետևյալ հարցերից մի քանիսը.

- Ի՞նչ եք կարծում, խմբերի առաջարկները կարելի՞ է հաջողությամբ իրականացնել:
- Ի՞նչ եք կարծում, դրանք կնպաստե՞ն սահմանված նպատակին հասնելուն:
- Որո՞նք են համացանցը որպես քարոզչական գործիք օգտագործելու առավելությունները:
- Որո՞նք են առցանց քարոզարշավների թերություններն ու սահմանափակումները:
- Դուք տեղյա՞կ եք այլ առցանց գործիքների կամ նախաձեռնությունների մասին, որոնք կարող էին օրինակներում նկարագրված քարոզարշավների ժամանակ օգտագործվել՝ դրանք ավելի արդյունավետ դարձնելով:
- Դուք ունե՞ք տեղեկություններ ռասիզմի և խտրականության դեմ որևէ առցանց քարոզարշավների մասին:
- Ինչպե՞ն կարող եք օգտագործել համացանցը ռասիզմի և խտրականության դեմ քարոզարշավ իրականացնելու համար:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Եթե մասնակիցների պատկերացումները ատելություն պարունակող խոսքի և ռասիզմի / խտրականության վերաբերյալ շատ ընդհանուր են, կարող եք սկսել այդ գաղափարների վերաբերյալ մտքերի գրոհից:
- Եթե մասնակիցները դժվարանում են պատկերացնել, թե ինչպես է կարելի նկարագրված միջոցառումները անցկացնել առցանց, բերեք առցանց գործողություններում համացանցի օգտագործման մասին որոշ օրինակներ:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Կարող եք հարմարեցնել օրինակները այնպես, որպեսզի դրանք արտացոլեն ձեր տեղական կամ ներպետական իրականությունը, ինչպես նաև կարող եք ընտրել ձեր խմբի համար ավելի հարմար օրինակներ: Հիշեք, որ կարևոր է, որ ընտրված օրինակները բազմազան լինեն, քանի որ այդպես մասնակիցները կտեսնեն, որ գործողությունների դիմելու համար կան տարբեր ձևեր:

Կարող եք նաև վարժությունը «հակառակ» իրականացնել. քննարկման համար կարելի է ընտրել առցանց գործողությունների օրինակներ և հանձնարարել մասնակիցներին ձևափոխել դրանք՝ վերածելով ֆիզիկական աշխարհում իրականացվող գործողությունների:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՅԵՏՈ

Կապվեք ռասիզմի դեմ աշխատանքներ իրականացնող տեղական կազմակերպությունների հետ և հրավիրեք նրանց, որպեսզի պատմեն մասնակիցներին իրենց աշխատանքի ձևի և բովանդակության մասին:

Քննարկեք մասնակիցների հետ, թե իրենց առաջարկած գաղափարներից որոնք կարելի է իրականացնել և խրախուսեք նրանց անել դա: Կարող եք նաև ձեր խմբի համար բլոգ ստեղծել և առաջարկել, որպեսզի մասնակիցները այնտեղ տեղեկություններ հրապարակեն ռասիզմի դոմինանտ հանդիսացող խմբերի մասին: Սա կնպաստի այդ խմբերի մասին առկա նախապաշարումների դեմ պայքարին, ինչպես նաև հանրությանը կիրազեկի դրանց վստահության մասին:

Խրախուսեք նրանց միանալ “Ոչ ատելություն տարածող խոսքին” շարժմանը ատելություն տարածող առցանց խոսքի զոհերին համերաշխություն հայտնելու համար: Սա կարելի է անել քարոզարշավի կայքի միջոցով (www.nohatespeechmovement.org): Մասնակիցները նաև կարող են ատելություն պարունակող խոսքի օրինակներ տեղադրել այնտեղ և այլ երկրների ակտիվիստներին տեղեկացնել դրական արդյունք տված գործողությունների օրինակների մասին:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՕՐԻՆԱԿ 1՝ ՈԱՍԻՉՍԸ ՍՊՈՐՏՈՒ

«Աստ մղձավանջ լիներ: Մինչև գնալս մտքովս չեր անցնում, որ այդքան կազդվեմ»:

Ֆուտբոլի ` 22 մայա երկրպագու

Ֆուտբոլի գերմանացի երկրպագուները ֆուտբոլային խաղերի ժամանակ հաճախ են վանկարկում հակահրեական լոզունգներ: Dem Ball Ist Egal Wer Ihn Tritt (գնդակին մեկ է, թե իրեն ով կխփի) նախաձեռնության նպատակը հենց այս խնդրին անդրադառնալն է, ինչի համար նրանք տարբեր ֆուտբոլային ակումբների երկրպագուների համար կազմակերպում են այցելություններ Աուշվից (Օսվենցիմ)՝ Նախկին համակենտրոնացման ճամբար:

Ինչո՞ւ՝ Աուշվից: Նախաձեռնության համար պատճառ է հանդիսացել երկրպագուների մի երգ, որում մասնավորապես կար այսպիսի մի տող. «Մենք ստորգետնյա գնացք կկառուցենք Մյունխենգլադդաբախից մինչև Աուշվից»: «Աուշվիցի մասին երգը» այժմ մեծ տարածում է գտել ողջ Գերմանիայի տարածքում, և այն կարելի է լսել ֆուտբոլային բոլոր մարզադաշտերում և տարբեր ակումբներում՝ երկրի ողջ տարածքով մեկ:

Կազմակերպությունը նախաձեռնեց մի փորձնական ծրագիր, որի շրջանակներում տարբեր ակումբների, 18-ից 28 տարեկան երկրպագուները մասնակցում էին «մահվան ճամբարներ» եռօրյա այցելություններին, ինչի նպատակն էր խթանել լուրջ քննարկում ֆուտբոլում՝ հրետայացության և ռասիզմի հարցերի շուրջ: Այս փորձառությունը առեւելի ազդեցություն էր թողնում մասնակիցների վրա և հետո նրանցից շատերը կիսվում էին այդ փորձառությամբ ավելի մեծ լսարանի հետ:

Ակումբների կայքերի համար մշակվել էին թռուցիկներ, իսկ նախաձեռնության հետ համընթաց ծավալվել էր լայնամաշտաբ լրատվական քարոզարշավ:

((հղում)) (Ամադեու Անտոնիո նախաձեռնության հիման վրա)

www.amadeu-antonio-stiftung.de/eng/we-are-active/topics/against-anti-semitism/football

ՕՐԻՆԱԿ 2՝ ՋՆՁՈՒՄ ԵՆՔ ՈԱՍԻՍԱԿԱՆ ԳՐԱՖԻՏԻՆ

Կրակովում գտնվող՝ «Այլևս երբեք» ռասիզմի դեմ պայքարող կազմակերպությունը, «Եկեք ներկենք Կրակովի պատերը» խորագրի ներքո՝ կազմակերպել էր ատելություն արտահայտող գրաֆիտիների դեմ ակցիաների շարք: Մեկ տարվա ընթացքում, համագործակցելով տեղական գործընկեր կազմակերպությունների հետ, «Այլևս երբեք» կազմակերպությունը միջոցներ էր ձեռնարկել ակցիաներին հնարավորինս շատ ակտիվիստներ և քաղաքացիներ ներգրավելու ուղղությամբ:

- Երիտասարդները միավորել էին իրենց ջանքերը ռասիստական պատասառները և գրաֆիտիստի պատերից հեռացնելու և ջնջելու համար:
- Տների սեփականատերերին ներգրավել էին պատերը լվանալու ակցիայի մեջ:
- Դպրոցներում ուսուցիչները և աշակերտները նկարում էին ռասիզմի դեմ գրաֆիտի:
- Լրագրողներին առաջարկվում էր լուսաբանել քարոզարշավը և հրապարակել հոդվածներ տեղական թերթերում և ամսագրերում:

Այսպես՝ բազմաթիվ փոքր ակցիաներ միավորվեցին և դարձան մեծ գործողություն, ինչի արդյունքում հնարավոր եղավ տեղ հասցնել մի շատ կարևոր և զորեղ ուղերձ. «Ազատենք Կրակովը ատելություն արտահայտող գրաֆիտից»:

www.unitedagainstrassism.org/punawhitep/s/thema05.htm, www.nigdywiecej.org

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՕՐԻՆԱԿ 3՝ ԿԵՆԴԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Կենդանի գրադարանի գաղափարը մշակվել է Եվրոպայի խորհրդի կողմից: Այս նախաձեռնության նպատակն է վիճարկել նախապաշարունակներն ու նվազեցնել անկախ խտրականությունը: Կենդանի գրադարանը աշխատում է սովորական գրադարանի նման. այցելուները կարող են կատարել միջոցով գտնել անհրաժեշտ վերնագիրը, ընտրել Գիրքը, որը ուզում են կարդալ և վերցնել այն որոշակի սահմանափակ ժամանակով: Կարողալուց հետո Գիրքը վերադարձվում է գրադարան, որպեսզի մյուս ցանկացողները նույնպես կարողանան այն կարդալ: Եթե ցանկանում են, կարող են այնուհետև նոր գիրք վերցնել:

Միակ տարբերությունը այս երկու տիպի գրադարանների միջև այն է, որ կենդանի գրադարանի «գրքերը» մարդիկ են, իսկ ընթերցելը ենթադրում է գրույց այդ «գրքի» հետ:

Կենդանի գրադարանը փորձ է վիճարկելու գոյություն ունեցող նախապաշարունակները երկու հոգու՝ Գրքի և Ընթերցողի միջև երկխոսության միջոցով: Գրքերը դրանք այն կամավորներն են, ովքեր կամ իրենք են հանդիսացել խտրականության զոհ, կամ նրանք ներկայացնում են հասարակության այն խմբերը, որոնք կարող են դառնալ վիրավորանքի, խարանձան, նախապաշարունակների կամ խտրականության զոհ: «Գրքերը» սովորաբար ունենում են խտրական վերաբերմունքի և հասարակությունից մեկուսացման անձնական փորձառություն, որի մասին պատրաստ են խոսել Ընթերցողների հետ: Ամենակարևորը, Գրքերը ընթերցողներին թույլ են տալիս երկխոսել իրենց հետ այն հույսով, որ իրենց ունեցած փորձն ու տեսակետները կարող են փոխել ընդունված ընկալումներն ու կարծրատիպերը և, արդյունքում, նաև փոխել հասարակության մեջ անկախ վերաբերմունքն ու վարքագիծը: *Don't Judge a Book by its Cover* (Գրքի մասին չապիկով կարծիք մի կազմեք), կարելի է ծանոթանալ այստեղ՝ <http://eycb.coe.int>

ՕՐԻՆԱԿ 4՝ ՍԻՐԵՔ ԵՐԱՃԵՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՏԵՔ ՌԱՍԻՉՍԸ

«Մեր երաժշտությունը կենդանի վկայությունն է այն փաստի, որ մշակույթները կարող են խառնվել և խառնվում են»:

Սիրեք երաժշտություն, ատեք ռասիզմը (LMHR/ ՍԵԱՌ) նախաձեռնության նպատակն է երաժշտության միջոցով ստեղծել ռասիզմի և ֆաշիզմի դեմ շարժում: Այն ստեղծվել է 2002 թ. այն բանից հետո, երբ նկատվեց ռասիստական տրամադրությունների տարածման միտում, իսկ ծայրահեղ աջ՝ Բրիտանական ազգային կուսակցությունը (ԲԱԿ), գրանցեց ընտրական հաջողություններ: Կազմակերպությունը օգտագործում է երաժշտական բեմականացումների ուժը՝ բազմազանությունը գովերգելու և մարդկանց ռասիզմի և ֆաշիզմի դեմ պայքարի մեջ ներգրավելու համար, ինչպես նաև կոչ անելով մարդկանց ընտրությունների ժամանակ քվեարկել ֆաշիստ թեկնածուների դեմ:

ՍԵԱՌ-ը արդեն իրականացրել է հարյուրավոր միջոցառումներ՝ մեծ, բացօթյա փառատոներից մինչև փոքր տեղական ակումբային համերգներ: Նրանց միջոցառումներին մասնակցել են այնպիսի հանրահայտ երաժիշտներ, ինչպիսիք են՝ Մս Դայնամիթ, Յարդ-Ֆայ, Բայթրիշամբլզ, Ակալա, Գեթ Զեյալ Վեյր Զեյի Ֆլայ, Էստելլե, Դ Վյու, Լեթալ Բիզզլ, Րոլ դիփ ենդ Բեյսմենթ Չաքս (Ms Dynamite, Hard-Fi, Babysambles, Akala, Get Cape Wear Cape Fly, Estelle, The View, Lethal Bizzle, Roll Deep, Basement Jaxx): Բազմաթիվ խմբեր, դիջեյներ նույնպես մասնակցել են նրանց միջոցառումներին կամ կազմակերպել իրենց սեփական երաժշտական երեկոները:

<http://lovemusichateracism.com/about>

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
3

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
10-20

ԺԱՄԱՆԱԿ՝
90 րոպե

ՑԱՆՑԱՅԻՆ ՀԱՐՁԱԿՈՒՄ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները պետք է վերափոխեն (մտացածին) քարոզարշավի կայքը, որպեսզի կարողանան լուծել տեղական համայնքի կողմից ռասիստական բնույթի մեկնաբանությունների տեղատարափի հարցը:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Համացանցային գրագիտություն, քարոզարշավի ռազմավարություններ, ռասիզմ, խտրականություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 3
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	10-20
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	90 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Ձևակերպել ռասիզմի ինդիքին անդրադառնալու համար անհրաժեշտ առանցքային ուղերձներ Ուսումնասիրել ռասիզմ և ատելություն տարածող առցանց խոսքի դեմ քարոզարշավ իրականացնելու ռազմավարությունները Չարգացնել ներակայացնելու, համոզելու և առցանց հաղորդակցության հմտություններ
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Գրատախտակին փակցվող թուղթ և գունավոր գրիչեր/ մարկերներ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> Նախապատրաստեք առձեռն նյութերի (էջ 150-151) օրինակներ Խնդրեք մասնակիցներին, որպեսզի նշեն «լավագույն» և «վատագույն» կայքերի իրենց տարբերակները (կամընտրական) Համացանցից օգտվելու հնարավորություն (կամընտրական)

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

1. Բացատրեք, որ վարժության ընթացքում մասնակիցները պետք է վերափոխեն դպրոցի կազմակերպած քարոզարշավի կայքը: Ծանոթացրեք նրանց հետևյալ ընդհանուր տեղեկություններին.

Ձեր դպրոցը գտնվում է ներգաղթյալների մեծ համայնք ունեցող շրջանում: Դպրոցը հպարտանում է այն աշխատանքով, որ կատարվել է էթնիկ խմբերի միջև բարեկամական հարաբերություններ ստեղծելու առումով և դպրոցի աշակերտների շրջանում շատ հազվադեպ են ռասիզմի դրսևորումները: Սակայն, դպրոցից դուրս հարաբերությունները շարունակում են չափազանց մտահոգիչ լինել:

Ազգային փոքրամասնությունները հաճախ դառնում են մեծամասնություն կազմող «սպիտակ» բնակչության կողմից վիրավորանքների և բռնությունների զոհ, իսկ նեո-նացիստական խմբերը ավելի մեծ տարածում են գտնում:

Դպրոցի ղեկավարությունը որոշում է փորձել պայթարել այս խնդրի դեմ՝ սկսելով առցանց բարոզարշավ, որի նպատակն է տեղեկացնել հանրությանը, թե ինչու է այդքան կարևոր ներառել համայնքի բոլոր անդամներին: Շտապ ստեղծվում է կայք, որը ունի ֆորում հանրության անդամների մեկնաբանությունների և հարցերի համար: Սակայն, բանի որ կայքը չէր պահանջում գրանցվել ֆորումում, այն շատ արագ լցվեց մեծ քանակությամբ ռասիստական մեկնաբանություններով:

2. Ցույց տվեք մասնակիցներին «բարոզարշավի էջը» և առաջարկեք, որպեսզի արտահայտեն դրա մասին իրենց կարծիքները: Որպես հուշում կարող եք օգտագործել հետևյալ հարցերը.
 - Որքանով է հասկանալի բարոզարշավի ուղերձը:
 - Ի՞նչ կարող եք ասել կայքի ընդհանուր տեսքի և տեղեկությունների ներկայացման ձևի մասին:
 - Սա բարոզարշավի համար հաջողված էջ է: Ինչո՞ւ:
3. Բացատրեք, որ վարժության ընթացքում մասնակիցները պետք է ստեղծեն նոր կայք և մտածեն, թե ինչպես է կարելի փոխել առցանց ֆորումի բաղաբաղականությունը, եթե կա նման անհրաժեշտություն: Տվեք մասնակիցներին առաջադրանքների թերթիկը (էջ 150) և բաժանեք նրանց խմբերի (առավելագույնը 6 մասնակից յուրաքանչյուր խմբում):
4. Տվեք մասնակիցներին 20 րոպե հարցերը քննարկելու համար:
5. 20 րոպե անց խմբերից յուրաքանչյուրին տվեք գրատախտակին փակցվող թուղթ և գունավոր գրիչներ: Այն, որ նրանք ունեն ևս 15 րոպե իրենց կայքի առաջին էջի մակետը ստեղծելու համար: Առաջարկեք, որպեսզի նրանք բաշխեն առաջադրանքները՝ հանձնարարելով խմբի որոշ անդամների աշխատել բովանդակության, մյուսներին՝ ձևավորման վրա (տե՛ս Խորհուրդներ վարողներին):
6. Երբ խմբերը կավարտեն աշխատանքը, փակցրեք նրանց «կայքերը» սենյակի պատերին, որպեսզի բոլորը կարողանան ծանոթանալ: Անցեք վերլուծություն և գնահատում փուլին:

ՎԵՐՆՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

- Առաջադրանքը հեշտ էր: Ձեր խմբի համար ի՞նչն էր ամենից դժվարը և ի՞նչը անցավ ամենա-հեշտը:
- Ձեզ գոհացնում է ձեր աշխատանքի արդյունքը:
- Որքանով եք հաշվի առել ձեր թիրախ լսարանը՝ կայքը մշակելիս: Ձեր կողմից ընտրված թիրախ լսարանին դիմելու համար դուք կիրառե՞լ եք որևէ հատուկ հնարներ (օրինակ՝ որոշակի ոճով գրելը):
- Դուք կարողացե՞լ եք գտնել ձև կայքի այցելուներին բարոզարշավին ներգրավելու կամ կայքում արտահայտվելու համար: Ի՞նչ եք կարծում, որքանով է դա կարևոր:
- *Համեմատեք տարբեր խմբերի մշակած ֆորումների բաղաբաղականությունները:* Հարցրեք՝ ինչո՞վ են պայմանավորված եղել նրանց որոշումները: Որո՞նք էին ամենակարևոր նկատառումները:
- Ինչ եք կարծում, ձեր համայնքում կա՞ ռասիզմի խնդիր: (Խնդրեք որպեսզի նշեն պատճառներ)
- Երբևէ հանդիպե՞լ եք ռասիստական վիրավորանքներ համացանցում: Որևէ բան կանե՞ք, եթե հանդիպեք:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Աշխատեք գրանցել մասնակիցների տեսակետները կապված նրա հետ, թե ըստ իրենց՝ ինչն է բացակայում դպրոցի «քարոզարշավի կայքում»: Կարող եք կետերով գրանցել գրատախտակին փակցվող թղթի վրա. թղթի մեջտեղով գիծ անցկացրեք և մի կողմում գրանցեք առավելությունները, իսկ մյուս կողմում՝ թերությունները:
- Եթե կարծիքները տարբեր են, ապա գրանցեք նաև այդ տարբերությունը. Կայքը կարող է մի մասին դուր գալ, մյուսին՝ ոչ: Սա կարելի է նաև քննարկել, երբ մասնակիցները որոշելիս կլինեն, թե որն է իրենց թիրախ լսարանը և իրենց սեփական կայքերը ձևավորելիս:
- Խմբային աշխատանքի համար կարելի է հատկացնել ավելի շատ ժամանակ: Ձևավորման փուլում, կարող եք նրանց հնարավորություն տալ օգտվել համացանցից այլ՝ «իսկական» կայքերը ուսումնասիրելու համար: Այսպես նրանք կարող են գաղափար կազմել, թե որքան բովանդակություն կարելի է տեղավորել մեկ էջում, ինչպես նաև բովանդակությունը ներկայացնելու տարբեր ձևերի մասին:
- Երբ խմբերը սկսեն աշխատել պաստառների վրա, խորհուրդ տվեք, որպեսզի բաշխեն առաջադրանքները խմբի տարբեր անդամների մեջ: Օրինակ՝ մի մասը կարող է աշխատել քարոզարշավի ուղեորձը բարելավելու վրա, մյուսները կարող են մտածել այլ կայքերի (էջերի) հղումներ տալու մասին, մի մասն էլ կարող է աշխատել բուն ձևավորման վրա: Հիշեցրեք նրանց, որ բովանդակությունն ու ոճը նույնքան կարևոր են որքան ձևավորումը:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Կարող եք փոխել քարոզարշավի ուղղվածությունը՝ ընտրելով այլ խումբ, օրինակ՝ կանայք, երիտասարդ հաշմանդամներ, կրոնական փոքրամասնություն, ռոմա գնչուներ:

Եթե խմբի անդամները ունեն հմտություններ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում, ապա կայքի ձևավորումը կարելի է անել կամ Word ծրագրով կամ բլոգ ստեղծելու ազատ հարթակներով, ինչպիսիք են Wordpress-ը կամ Blogger-ը: Այս դեպքում կպահանջվի ավելի շատ ժամանակ:

Կախված նրանից, թե որքան ժամանակ ունեք, կարելի է նաև վարժության ավարտին խնդրել մասնակիցներին թվարկել իրենց ամենասիրելի և ամենաչսիրած կայքերը: Սա կարող է օգնել նրանց տեսնել նոր նրբություններ, որոնք, ըստ նրանց՝ կարևոր են քարոզարշավի էջը ձևավորելու առումով: Եթե կա ժամանակ, ապա ֆորումի քաղաքականության վերաբերյալ քննարկումը կարելի է սկսել մինչև փոքր խմբերի բաժանվելը: Կարող եք քննարկել և կետերով նշել, թե որոնք են մեկնաբանություն թողնելու համար ֆորումում գրանցվելու պահանջի առավելություններն ու թերությունները:

Կարող եք նաև վարժության ընթացքում վերլուծել «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման կայքը՝ պատկերացնելով, որ այդ քարոզարշավը իրականացնում է հենց ձեր խումբը:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վերլուծություն և գնահատում փուլից հետո, պատմեք նրանց Եվրոպայի խորհրդի՝ «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման մասին և խրախուսեք նրանց ուսումնասիրել կայքը և մասնակցել Քարոզարշավին իրենց երկրում:

Խմբերի մշակած կայքերի նախագծերը կարող են հիմք ծառայել քարոզարշավի իրական կայք ստեղծելու համար: Անհրաժեշտ կլինի ի մի բերել բոլոր խմբերի առաջարկած գաղափարները, որպեսզի

վերջնական արդյունքը լինի արդեն ամբողջ խմբի մշակած աշխատանքը և մասնակիցները, դրանից հետո, կարող են աշխատել կայքի բովանդակության վրա: Սա կարող է լինել երկարաժամկետ ծրագիր և անհրաժեշտ կլինի ներգրավել մարդկանց, որոնք մասնագիտական առումով կկարողանան օգնել բովանդակությունը առցանց տեղադրելու հարցում: Մասնակիցները կարող են նաև ստեղծել իրենց խմբի էջը սոցիալական մեդիայի կայքերից մեկում:

Նաև մասնակիցները կարող են ուսումնասիրել իրենց սեփական համայնքում տարբեր էթնիկ խմբերի միջև փոխհարաբերությունների ներկա վիճակը: Սա կարելի է սկսել տեղական ՀԿ-ների հետ հանդիպելուց:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐԻ ԹԵՐԹԻԿ

Քննարկեք հետևյալ հարցերը ձեր խմբում.

1. Ո՞րն է ձեր հիմնական թիրախ լսարանը: Օրինակ՝ երիտասարդները, համայնքի բոլոր անդամները, «սպիտակ» մեծամասնության ներկայացուցիչները, ... աշխարհը:
2. Ո՞րն է ձեր բարոզարշավի նպատակը և ինչպե՞ս մարդիկ կարող են միանալ բարոզարշավին:
3. Ի՞նչ քաղաքականություն եք նախատեսում որդեգրել մեկնաբանություններ տեղադրելու հարցում:
 - Մարդիկ պե՞տք է անպայման գրանցվեն մինչև մեկնաբանություն թողնելը:
 - Ինչպիսի՞ն է ձեր ֆորումի «քաղաքականությունը», կարո՞ղ են արդյոք մարդիկ գրել ինչ կցանկանան, թե որոշակի մեկնաբանություններ անընդունելի են:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՔԱՐՈՉԱՐՑԱԿԻ ԷՔՁ

ՍԻՂԼՖԻԼԴԻ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ

Մասնակցեք էթնիկական տարբեր խմբերի միջև փոխըմբռնման հետագա խորացմանը և մարդու իրավունքներին նվիրված քարոզարշավին

Ֆորում

Այստեղ դուք կարող եք ասել ինչ կցանկանաք: Մենք հավատում ենք ազատ խոսքին:

Ամենակտիվ քննարկումները՝

- Ձեզ դու՛ր է գալիս այն, ինչ մենք անում ենք: 7,345 post
- Մաքրեք ձեր դպրոցները (ստորագրեք այստեղ) 3,231 posts
- Հավաքվեք, գնացեք ձեր տները 3,123 posts
- Սպիտակներն ընդդեմ խառը կրթական համակարգի 2,898 posts
- Շնորհավորում ենք, Սիդիֆիլդ: 1,002 posts
- ***Եղեք: Մենք ձեզ չե՛հնք կանչել 976 posts
- Ինչպե՞ս կարող եք սովորել, եթե ուղեղ չունեք 535 posts
- Ծնողների ստորագրահավաքը ընդդեմ ռասիզմի 812 posts

Սեղմեք այստեղ քննարկմանը մասնակցելու համար

Մեր բլոգը

Սիդիֆիլդի ավագ դպրոցը առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձնում ամողջ կրթական միջավայրում միջմշակութային փոխըմբռնման վրա:

Կարողա՞յ ավելին

Սիդիֆիլդի միջանկյալ զեկույցը Ռասայական հավասարության հանձնաժողովի՝ Բարձրագույն կրթական հաստատություններում դրական գործողությունների վերաբերյալ վերջին խորհրդակցություն արդյունքներով

Կարողա՞յ ավելին

Այլ բաժիններ

- Ավագ ուսուցչի հայտարարությունը
- Տեղական իշխանությունների հայտարարությունը
- Պաշտոնական փաստաթղթեր
- Տեսնեսական ցուցանիշներ
- Վիճակագրություն և փաստեր

Քարոզարշավի մասին

Մեր քարոզարշավը մշակվել է դպրոցում և համայնքում էթնիկական տարբեր խմբերի միջև փոխըմբռնման հետագա խորացմանը նպաստելու նպատակով: Մենք որդեգրել ենք պրոակտիվ մոտեցում՝ դրական կրթական միջավայր ապահովելու համար բոլոր աշակերտների համար՝ անկախ ռասայական, էթնիկ, կրոնական կամ մշակութային ինքնությունից և պատկանելությունից: Կարողա՞յ ավելին

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
1

ՄԱՍՆԱԿԻԳՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
10-20

ԺԱՄԱՆԱԿ՝
60 րոպե

Ի՞ՆՉ ԿԱՐԾԻՔ ՈՒՆԵՍ ԻՄ ՄԱՍԻՆ

Համառոտ նկարագիր

Վարժությունը տեղի է ունենում երևակայական համացանցային ֆորումում: Մասնակիցները պետք է ողջունեն միմյանց՝ որոշակի խմբերի մասին առկա ընդունված կարծրատիպերի հիման վրա: Այս վարժության ընթացքում նրանք պետք է մշակեն ուղեցույց առցանց հաղորդակցության համար:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Ռասիզմ, խտրականություն, համացանցային գրագիտություն, ժողովրդավարություն, մասնակցություն
ԲԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 1
ՄԱՍՆԱԿԻԳՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	10-20
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	Մաս I՝ 35 րոպե Մաս II՝ 25 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> • Զննարկել որոշակի խմբերի մասին առկա նախապաշարունակները և այդ խմբերի դեմ ուղղված ատելություն պարունակող խոսքը • Դիտարկել վիրտուալ և ոչ վիրտուալ շփումների տարբերությունները • Մշակել ուղեցույց առցանց հաղորդակցության համար
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> • Կպչուն ժապավեն • Թղթեր և գրիչներ (և գրատախտակ կամ որևէ նման բան, ինչին արելի է փակցնել թղթերը) • Գրատախտակ և մարկերներ • Բավականաչափ տարածք
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	<ul style="list-style-type: none"> • Խմբի բոլոր անդամների համար նախապատրաստեք առանձին «պրոֆիլներ» (օգտագործեք էջ 156-ի պրոֆիլները կամ կազմեք ինքնուրույն): • Այդ պրոֆիլներից յուրաքանչյուրի նկարագրությունը գրեք առանձին թղթի վրա (A5 չափ) և նախապատրաստեք կպչուն ժապավեն, այդ թղթերը մասնակիցների մեջքին փակցնելու համար: • Մասնակիցներից յուրաքանչյուրի համար նախապատրաստեք ատելություն պարունակող խոսքի՝ Եվրոպայի խորհրդի սահմանումը: • Ձեզ պետք է այնքան տարածք, որպեսզի մասնակիցները կարողանան անարգել շրջել սենյակով: .

ՅՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՍ Ի-ԻՆ. ՖՈՐՈՒՄՈՒՄ (15 ՐՈԳԵ)

1. Ասեք մասնակիցներին, որ պատկերացնեն, որ իրենք ֆուտբոլի (հոկեյի կամ որևէ այլ սպորտաձևի) համացանցային ֆորումում են: Բացատրեք, որ բոլորին կտրվի Նոր «պրոֆիլ» և Նրանք այդ ֆորումում հանդես են գալու հենց որպես այդ անձը: Սակայն, ոչ ոք չի իմանալու, թե ինքը ով է:
2. Ասեք մասնակիցներին, որ Նրանք պետք է Ներկայանան և ողջունեն մյուսներին: Զննարկումը պետք է շատ կարճ լինի. մասնակիցները պետք է տրված ժամանակում ողջունեն հնարավորինս շատ ֆորումի այցելուի:
3. Բացատրեք, որ վարժության նպատակն է ուսուսմասիրել հասարակության տարբեր խմբերի մասին առկա ընկալումներն ու նախապաշարումները: Երբ հանդիպում են մյուս այցելուներին, մասնակիցները պետք է մտածեն, թե ինչ մարդիկ կարող էին ասել (առցանց) ամեն տրված ինքնությամբ մարդուն, օրինակ՝ սպորտի հարցեր թննարկող ֆորումում ինչ կասեին հաշմանդամին, սևամոխթ աֆրիկացուն, տարեց կնոջը և այլն: Անպայման չէ, որ մասնակիցները շփվեն մյուսների հետ իրենց իրական ինքնության դիրքից. Նրանք ավելի շուտ պետք է մտածեն այն կարծիքների մասին, որ գերակայում են համացանցում և փորձեն ներկայացնել այդ կարծիքները: Զար/ նեղ մեկնաբանությունները թույլատրելի են. ոչ մեկին չեն մեղադրի վարժության ընթացքում հնչեցրած մեկնաբանությունների համար:
4. Հանձնարարեք մասնակիցներին, որպեսզի գրանցեն այն բառերը, որոնցով իրենց դիմում էին մյուսները ողջունելիս:
5. Յուրաքանչյուր մասնակցի մեջքին փակցրեք իրենց պրոֆիլի նկարագիրը, բայց այնպես, որ նա չտեսնի: Բոլորին տվեք մատիտներ և թղթեր, որպեսզի գրանցեն այն բառերը, որոնցով իրենց ողջունում էին և որոնք կապված են իրենց Նոր ինքնության հետ:
6. Ասեք, որպեսզի սկսեն շրջել սենյակով: Հանդիպելու և իրար ողջունելու համար տրամադրեք 10 րոպե ժամանակ: 10 րոպե անց ասեք մասնակիցներին, որպեսզի դադարեցնեն վարժությունը, հանեն իրենց տրված ինքնություններով թղթերը: Անցեք «Վերլուծություն և գնահատում» փուլին:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ (20 ՐՈԳԵ)

Մինչև վերլուծության և գնահատման փուլին անցնելը համոզվեք, որ մասնակիցները դուրս են եկել իրենց դերերից: Սկսեք, խնդրելով որպեսզի բոլորը ասեն իրենց իրական անունները և մի բան իրենց մասին: Այնուհետև անցեք հետևյալ հարցերին.

- Որևէ մեկը կարողացա՞վ գուշակել իր ինքնության որևէ ասպեկտ: Խնդրեք, որպեսզի բացատրեն, թե ինչից ելնելով են այդպես կարծում և նշեն իրենց ասված բառերից մի քանիսը:
- Ով հավանե՞ց և ով չհավանե՞ց վարժությունը: Ինչո՞ւ:

Ասեք մասնակիցներին, որպեսզի ծանոթանան իրենց տրված ինքնությունների հետ:

- Արդյոք Նրանց գարմացրել են ողջունելիս իրենց ուղղված որևէ արտահայտություններ:
- Ինչ էք կարծում, պրոֆիլները մոտ էին իրականությանը: Արդյոք մարդիկ նման տեղեկություններ կղնե՞ն իրենց բաց պրոֆիլի վրա:
- Հե՞շտ էր մյուսներին վիրավորական բաներ ասելը: Կայի՞ն պրոֆիլներ, որոնց մասին վիրավորական բան գտնելը ավելի հեշտ էր մյուսների համեմատ:
- Ի՞նչ էք կարծում, եթե սա իսկապես տեղի ունենար առցանց, արդյոք ավելի հեշտ չէր լինի

վիրավորական բաներ ասելը: Այլ կերպ ասած, եթե «մարդը» ֆիզիկապես ձեր դիմացը կանգնած չլիներ, վիրավորելը ավելի հեշտ կլինե՞ր: Ինչո՞վ է պայմանավորված այդ տարբերությունը:

ՍԱՍ II. ՍԱՐՄԱՆՈՒՄ ԵՆՔ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ (25 ԲՈՊԵ)

1. Պատմեք մասնակիցներին Եվրոպայի խորհրդի՝ ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ նախաձեռնած քարոզարշավի մասին և ներկայացրեք նրանց ստորև բերված ատելություն պարունակող խոսքի սահմանումը.

« Ատելություն քարոզող, պարունակող և սերմանող խոսքը ներառում է արտահայտման բոլոր այն ձևերը, որոնք տարածում, հրահրում, խրախուսում կամ արդարացնում են ռասայական ատելությունը, այլատյացությունը, հրեատյացությունը կամ ատելության այլ ձևերը, որոնք հիմնված են անհանդուրժողականության վրա, ներառյալ՝ ագրեսիվ ազգայնականության և Էթնոկենտրոնության միջոցով արտահայտվող անհանդուրժողականությունը, փոքրամասնությունների, ինչպես նաև ներգաղթյալների և ներգաղթյալների ընտանիքից սերող անձանց նկատմամբ թշնամանքի և խտրականության դրսևորումները»:

(Նախարարների կոմիտե, Եվրոպայի խորհուրդ)

2. Ինչո՞ք է նրանց արտահայտվել հետևյալ հարցերի շուրջ և բացատրեք, որ դրանք ավելի մանրամասն կքննարկվեն խմբային աշխատանքի ժամանակ.
 - Ի՞նչ էք կարծում, ատելություն պարունակող խոսքը առցանց թույլատրելի պետք է լինի՞, թե՞ ոչ:
 - Ինչո՞ւ են մարդիկ մյուսներին ուղղված ատելություն պարունակող խոսք արտահայտում:
 - Ինչ կարող էք առաջարկել դուք, ձեր սեփական հաղորդագրությունները վերահսկելու տեսանկյունից, այնպես, որ դրանք վիրավորական չլինեն մյուսների համար:
3. Բացատրեք, որ մասնակիցները աշխատելու են փոքր խմբերում (4 – 5 հոգի) առցանց գործունեությունը կանոնակարգելու համար մի քանի ուղեկիշ մշակելու համար: Առաջադրանքը կատարելու համար տվեք նրանց 10 րոպե, այնուհետև, միացրեք խմբերը բոլոր առաջարկները քննարկելու համար:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

- Ցանկանո՞ւմ եք մեկնաբանել որևէ առաջարկ: Արդյոք մյուսները նշե՞լ են ինչ-որ բաներ, որ դուք մոռացել էիք:
- Ի՞նչ էք կարծում, կկարողանա՞ք հետևել ձեր իսկ մշակած ուղեկիշերին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ

- Այս վարժության մեջ շատ կարևոր է ինքնությունների ընտրությունը. կարող եք համապատասխանեցնել անունները և պրոֆիլները ձեր խմբին: Երբ բաշխելու լինեք պրոֆիլները, հավաստիացե՛ք, որ որևէ մեկին չեք տվել ինքնություն, որը մոտ է իր իրական ինքնությանը:
- Երբ բաժանեք պրոֆիլները, կարող եք մասնակիցներին ասել իրենց նոր անունները: Որևէ այլ բան նրանց ինքնությունների մասին մի բացահայտեք և հորդորեք, որպեսզի չփորձեն պարզել իրենց պիտակի վրա գրվածը նաև մյուս մասնակիցներից:
- Երբ բացատրելիս լինեք մասնակիցներին, թե ինչ պետք է անեն բուն ֆորումի ժամանակ, խորհուրդ

տվեք, որպեսզի բացասական մեկնաբանություններից զատ, օգտագործեն Նաև դրական և չեզոք արտահայտություններ: Պարզաբանեք, որ մեկնաբանությունները պետք է հիմնված լինեն միայն պիտակների վրա գրված նկարագրերի վրա և ոչ մի դեպքում, չարտահայտեն իրական մարդու մասին իրենց իմացած տեղեկությունները: Երևի թե օգտակար կլինի, մինչև վարժությունը սկսելը տալ նրանց որոշ օրինակներ.

- «Ողջուն, սպորտսմեն»
- «Շատ տձև չե՞ս ֆուտբոլ խաղալու համար»
- «Լսիր դու, այ պանդուխտ, ի՞նչ գործ ունես այստեղ»
- Վարժությունից հետո համոզվեք, որ որևէ մեկը իսկապես չի վիրավորվել կամ նեղացել վարժության ընթացքում իր հասցեին ասված արտահայտություններից: Միզուցե, այս դեպքում ավելի ճիշտ կլինի ուղղակիորեն միջամտել և հարցնել վիրավորական արտահայտության հեղինակին, արդյոք նա իսկապես այդպես է կարծում:
- Լավ կլինի, եթե սենյակում լինեն սեղաններ, որպեսզի մասնակիցները կարողանան գրառումներ անել, եթե դժվարանան դա անել շարժվելու ընթացքում: Նաև կարելի է մի քանի դիտորդ ընտրել, ովքեր չեն մասնակցի վարժությանը, բայց կգրանցեն արտահայտությունները և դրանց արձագանքները:
- Երբ խմբերը կավարտեն ուղենիշեր մշակելը, կարելի է դրանք փակցնել սենյակով մեկ, որպեսզի բոլորը կարողանան ծանոթանալ մյուս խմբերի աշխատանքին:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Վարժությունը կարելի է Նաև գրավոր անցկացնել: Այս դեպքում անհրաժեշտ կլինի Նախապատրաստել պրոֆիլների էջի (Էջ 156) 3 կամ 4 օրինակ և կտրել դրանք՝ դարձնելով առանձին պրոֆիլներով փոքր քարտեր: Յուրաքանչյուրին իր Նոր ինքնությունը տալուց հետո (մեջքին փակցնելով) տվեք Նաև հավելյալ 3 կամ 4 կամայական քարտ: Նրանք պետք է գրեն իրենց ողջույնի տեքստերը դրանց հետևում: Այնուհետև, արդեն գրառումով քարտը կտրվի այդ քարտի վրա նշված պրոֆիլը կող մասնակցին: Այս մեթոդը ավելի լավ կարտացույլի այն հարաբերական անսնունդությունը, որ մարդիկ ունեն առցանց, սակայն ավելի երկար կտևի:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Մասնակիցները կարող են շարունակել աշխատանքը ուղեցույցը մշակելու ուղղությամբ և ստեղծել մեկ ընդհանուր ուղեցույց ողջ խմբի համար: Ավելի ուշ կարող եք անդրադառնալ ուղեցույցին և հարցնել, թե ինչպես է անցնում ինքնավերահսկումը: Կարող եք տեղադրել ուղեցույցը «Ոչ ատելություն պարունակող խոսքին» շարժման կայքում: Նաև կարելի է քարոզարշավի կայքի «Միացեք քննարկմանը» բաժնում քննարկել ուղենիշերը այլ երիտասարդների հետ (www.nohatespeechmovement.org):

Եթե որոշակի խմբերի նկատմամբ դուք նկատում եք վառ արտահայտված և արմատացած Նախապաշարումներ, կարելի է այդ խնդիրներին անդրադառնալ ավելի թիրախային վարժությունների միջոցով: Ծանոթացեք *Education Pack* (Կրթական փաթեթ) և *Compass* (Կողմացույց) ձեռնարկներում Նախապաշարումների և խտրականության խնդիրներին անդրադարձող վարժություններին: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար տե՛ս www.coe.int/compass:

ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

<ul style="list-style-type: none"> Ալլա(Ի) Տարիքը՝ 19 լեւրուհի 	<ul style="list-style-type: none"> Պիեր (Ա) Տարիքը՝ 9 Սիրում է համացանցային խաղեր 	<ul style="list-style-type: none"> Միգել (Ա) Տարիքը՝ 16 Մաթեմատիկայի ազգային չեմպիոն
<ul style="list-style-type: none"> Ստեֆան (Ա) Տարիքը՝ 33 Ֆուտբոլի մարզիչ 	<ul style="list-style-type: none"> Յուլիո (Ա) Տարիքը՝ 21 Վենեսուելայից է 	<ul style="list-style-type: none"> Քրիս (Ա) Տարիքը՝ 43 Ճանապարհային ուստիկան
<ul style="list-style-type: none"> Դաֆնի (Ի) Տարիքը՝ 65 Ունի իր սեփական բիզնեսը 	<ul style="list-style-type: none"> Ամլին (Ա) Տարիքը՝ 27 Սոմալիից է 	<ul style="list-style-type: none"> Սոնիա (Ի) Տարիքը՝ 33 Գործազուրկ
<ul style="list-style-type: none"> Յանգի (Ա) Տարիքը՝ 23 Ռոմա գնչու 	<ul style="list-style-type: none"> Սլավա (Ա) Տարիքը՝ 26 Վարսավիր 	<ul style="list-style-type: none"> Լիզա(Ի) Տարիքը՝ 30 Խոհարար
<ul style="list-style-type: none"> Ռեբեկա (Ի) Տարիքը՝ 28 Ունի որոշակի մտավոր խնդիրներ 	<ul style="list-style-type: none"> Յոհան (Ա) Տարիքը՝ 31 Եհովայի վկա 	<ul style="list-style-type: none"> Ստեֆի (Ի) Տարիքը՝ 12 Խուլ է
<ul style="list-style-type: none"> Լիանա (Ի) Տարիքը՝ 13 Խաղում է դպրոցի ֆուտբոլի հավաքականում 	<ul style="list-style-type: none"> Ռիկարդո (Ա) Տարիքը՝ 72 Նույնասեռական 	<ul style="list-style-type: none"> Սեմ (Ա) Տարիքը՝ 21 Պրոֆեսիոնալ թենիսիստ
<ul style="list-style-type: none"> Դեվիդ (Ա) Տարիքը՝ 26 Պատերազմի վետերան (հաշմանդամ) 	<ul style="list-style-type: none"> Լեոն (Ա) Տարիքը՝ 29 Իմամ (հոգևորական՝ իսլամում) 	<ul style="list-style-type: none"> Ջոուի (Ա) Տարիքը՝ 37 Աշխատում է բարեգործական կազմակերպությունում

ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ՝
1

ՄԱՍՆԱԿԻՑ-
ՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ՝
ՑԱՆԿԱԳԱԾ

ԺԱՄԱՆԱԿ՝
40 րոպե

ԻՆՉՊԵ՞Ս ԵՍ «ՀԱԳՆՎՈՒՄ» ՑԱՆՑ ԳՆԱԼԻՍ

Համառոտ նկարագիր

Մասնակիցները լրացնում են սխեմա, որի միջոցով ցույց են տալիս իրենց անձնական նախապատվությունները՝ առցանց որոշակի տեղեկություններ տեղադրելու և կիսելու առումով: Այնուհետև քննարկում են, անձնական բնույթի տեղեկությունները առցանց տեղադրելու հարցում ավելի զգուշավոր լինելու հարցը:

ԹԵՄԱՆԵՐ՝	Մասնավոր կյանք, անվտանգություն, համացանցային գրագիտություն, կիբեր-ծանակում, կիբերնվաստացում
ԲԱՐՂՈՒԹՅՈՒՆԸ՝	Մակարդակ 1
ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ՝	Ցանկացած
ԺԱՄԱՆԱԿԸ՝	40 րոպե
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> Հասկանալ, որ առցանց «հարաբերությունները» տարբեր են լինում Սահմանել անձնական «նշածող» առցանց տեղեկություններ տեղադրելու և հաղորդակցվելու համար Բարձրացնել իրազեկությունը առցանց անձնական տվյալների և մասնավոր կյանքի պաշտպանությանը սպառնացող վտանգների վերաբերյալ և սովորել, թե ինչ միջոցներ է պետք ձեռնարկել մեր մասնավոր կյանքը և մարդու իրավունքները առցանց պաշտպանելու համար
ՆՅՈՒԹԵՐ	<ul style="list-style-type: none"> Էջ 160-ի սխեմայի օրինակներ Գրատախտակին փակցվող թուղթ և մարկերներ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍ ՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԵ	Մասնակիցներից յուրաքանչյուրի համար՝ սխեմայի մեկական օրինակ

ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

- Հարցրեք մասնակիցներին՝ ինչպես են նրանք պաշտպանում իրենց անձնական տվյալներն ու մասնավոր կյանքը անձանոթների հետ շփվելիս, օրինակ՝ առևտրի կենտրոնում: Անհրաժեշտության դեպքում տվեք հետևյալ հուշող հարցերը:

- Դուք նույն կերպ եք հազնվում, ինչպես կհազնվեիք եթե լողափ գնայիք:
 - Դուք ձեր բջջայինի համարը ձեր ճակատին գրո՞ւմ եք:
 - Դուք մարդկանց ասու՞մ եք ձեր առցանց տարածք մուտք գործելու գաղտնաբառը:
2. Բացատրեք, որ թեև նման հարցերի պատասխանները «իրական» կյանքի համար ակնհայտ են թվում, առցանց մենք նույն զգուշավորությունը չենք դրսևորում: Հարցրեք մասնակիցներին, ըստ իրենց՝ նրանք առցանց նույնքան ուշադիր են անձնական տվյալները պաշտպանելու առումով, որքան իրական կյանքում: Բացատրեք, որ այս վարժությունը ցույց կտա, թե ինչ տիպի տեղեկություններ ենք մենք պատրաստակամորեն կիսում տարբեր մարդկանց հետ ցանցում:
 3. Ցուցադրեք կամ նկարեք գրատախտակին էջ 160-ի սխեման և մասնակիցների հետ մի քանի օրինակի վրա դիտարկեք, թե ինչպես է այն աշխատում, որպեսզի մասնակիցները այնուհետև կարողանան կատարել առաջադրանքը: Բացատրեք, որ պատասխանները պետք է լինեն անհատական, քանի որ տարբեր մարդիկ իրենց վերաբերող տարբեր տեղեկություններ են պատրաստ կիսել:
 4. Տվեք նրանց 15 րոպե առաջադրանքը կատարելու համար: Այնուհետև, ասեք որպեսզի քննարկեն իրենց սխեման երկու-երեք այլ մասնակիցների հետ: Նրանք դա կարող են անել կամ պարզապես սենյակով շրջելով և տարբեր մարդկանց մոտենալով, կամ դուք կարող եք նրանց բաժանել փոքր խմբերի՝ կախված ժամանակից/ տարածքից և մասնակիցների քանակից:
 5. Սխեմաները համեմատելուց հետո, անցեք ընդհանուր խմբային քննարկման:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Սկսեք մի քանի ընդհանուր բնույթի հարցերից.

- Կայի՞ն արդյոք որևէ տեղեկություններ, որ դուք պատրաստ չէիք կիսել ոչ մեկի հետ: Ինչու՞:
- Կայի՞ն տեղեկություններ, որ դուք պատրաստ էիք կիսել բոլորի հետ: Քննարկեք այս հարցի կապակցությամբ խմբում առկա տարածայնությունները, եթե այդպիսիք կան:
- Արդյոք նկատեցի՞ք ձեր և մյուսների սխեմաների միջև տարբերություններ: Կարո՞ղ եք բացատրել այդ տարբերությունները:
- Ի՞նչ եք կարծում, ինչո՞ւ պետք է զգուշանալ ձեր մասին տեղեկությունները անձանոթներին տրամադրելուց: Ինչպիսի՞ հետևանքներ է դա կարող ունենալ:
- Ի՞նչ եք կարծում, ինչո՞ւ պետք է զգուշանալ «ուրիշների» մասին տեղեկություններ տարածելուց:
- Երբևէ եղե՞լ է, որ ձեր մասին ուրիշները կիսեն որևէ տեղեկություն, որ դուք չէիք ցանկանա: Կարո՞ղ է դա դիտարկվել որպես ձեր՝ մարդու իրավունքների ոտնահարում: Կարո՞ղ է դա օգտագործվել առցանց ատելություն պարունակող խոսքը տարածելու համար:

Վարժությունը եզրափակեք մասնակիցներին հարցնելով, թե որքանով այն օգնեց նրանց ավելի լավ պատկերացում կազմել իրենց առցանց հաղորդակցության մասին: Ի՞նչ կետեր են կարող մասնակիցները առանձնացնել, որպես նկատառումներ, որոնք պետք է պարտադիր հաշվի առնվեն առցանց տեղեկություններ տեղադրելուց առաջ:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻՆ:

- Սխեման լրացնելու արդյունքում ձևավորված իրավիճակներից շատերը կարող են չունենալ «ճիշտ» պատասխաններ, քանի որ մասամբ կախված են անձնական նախասիրություններից:

Սակայն, կարևոր է տեղեկացնել մասնակիցներին այլ հնարավոր վտանգների մասին, որ կարող են ի հայտ գալ, եթե անձնական տվյալների առցանց պաշտպանության առումով չձեռնարկվեն անհրաժեշտ միջոցներ: Եթե իրենք ինքնուրույն չբարձրացնեն այդ հարցը, ապա դուք պետք է նրանց զգուշացնեք կիբեռնվաստացումների և ֆինանսական շահագործման վտանգների մասին: Անձնական տվյալների և մասնավոր կյանքի անվտանգության նկատմամբ անուշադիր վերաբերմունքը էապես մեծացնում է այդ ռիսկերը: Տե՛ս Գլուխ 5-ը կիբեռնվաստացումների և մասնավոր կյանք/անվտանգություն թեմաների վերաբերյալ ընդհանուր տեղեկություններին ծանոթանալու համար:

- Վերլուծության և գնահատման ժամանակ, կարող եք նշել, որ առցանց մեր մասնավոր կյանքի պաշտպանությունը կարևոր է մասամբ անվտանգության նկատառումներից ելնելով, բայց նաև անձի անձեռնմխելիության և արժանապատվության տեսանկյունից: Միգուցե, (եթե բախտը մեզ ժպտա) կիսամերկ փողոց դուրս գալով կամ ուրիշների մասին հիմար/չարամիտ մեկնաբանություններ անելով, մենք մեզ ուղղակիորեն չենք վտանգի, սակայն հետո կարող ենք զղջալ դրա համար: Այն բովանդակությունը, որ մենք տեղադրում ենք համացանցում շատ ավելի հարատև է, քան ոչ վիրտուալ կյանքում մեր կատարած քայլերը և հաճախ այդ բովանդակությունը շնչել հնարավոր չէ:

ԱՆՅԿԱՑՄԱՆ ԱՅԼ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

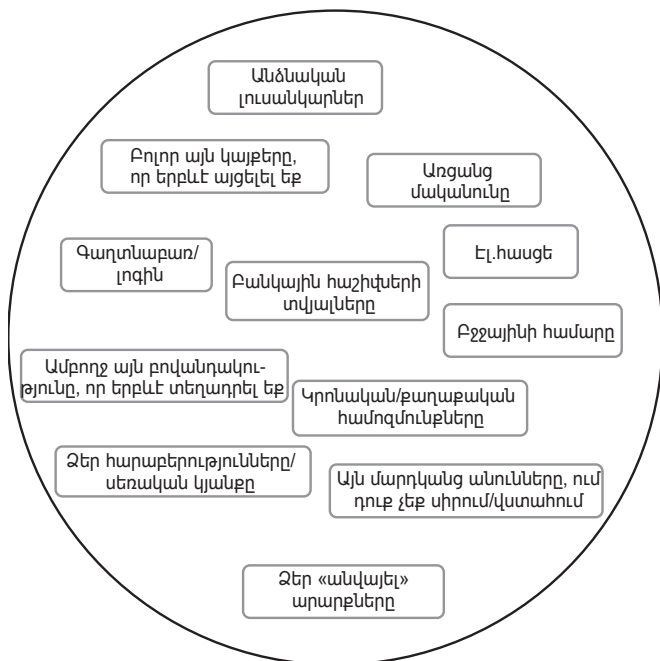
Չնայած վարժության հիմնական շեշտադրումը սեփական անձնական տվյալների և մասնավոր կյանքի պաշտպանությունն է, այնուամենայնիվ կարելի է նաև դիտարկել այլոց մասնավոր կյանքը հարգելու հարցը: Օրինակ՝ կարող եք հարցնել, արդյոք մասնակիցները թույլտվություն վերցնում են ուրիշների մասին տեղեկություններ տեղադրելուց առաջ, և ինչու է դա կարևոր: Գլուխ 5-ի «Մասնավոր կյանք և անվտանգություն» բաժնի ընդհանուր տեղեկությունները կարող եք օգտագործել այս հարցը մարդու իրավունքների տեսանկյունից դիտարկելու համար:

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ՀԵՏԱԳԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Մասնակիցները կարող են արձանագրել մեկ շաբաթվա ընթացքում իրենց տեղադրած/տարածած տեղեկությունները: Ի՞նչ տիպի տեղեկություններ են նրանք տարածել և որքա՞ն մեծ էր նրանց լսարանը: Կարող են չնշել բովանդակությունը բոլոր մանրամասներով, ավելի շուտ կենտրոնանալով նրա վրա, թե ինչ տիպի տեղեկություններ են կիսում սխեմայի մեջ առանձնացված տարբեր խմբերի հետ (ծնողներ, ընկերներ, ուսուցիչներ և այլն): Նրանք կարող են գրանցել, թե ինչ տիպի տեղեկություններ են տարածում իրենց մասին և ինչ տիպի տեղեկություններ՝ այլոց մասին:

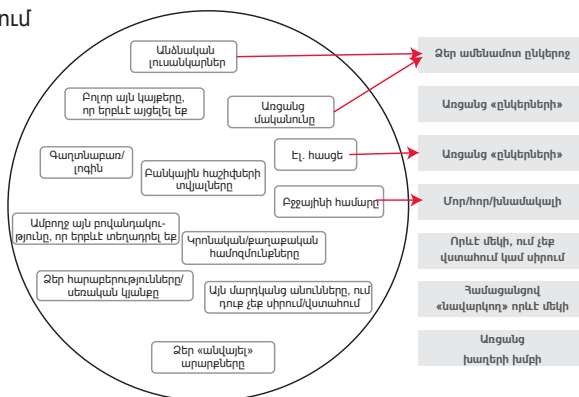
ԱՌՁԵՌՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

Ո՞ՒՄ ԳԵՏ ԿԿԻՍՎԵԻՔ

- Ձեր ամենամոտ ընկերոջ
- Առցանց «ընկերների»
- Առցանց «ընկերների»
- Մոր/հոր/խնամակալի
- Որևէ մեկի, ում չեք վստահում կամ սիրում
- Համացանցով «նավարկող» որևէ մեկի
- Առցանց խաղերի խմբի

ՈՒՄ ԻՏԵՆ ԵՔ ԿԻՍՎՈՒՄ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

ԳԼՈՒԽ 5

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

5.1 Ատելություն տարածող առցանց խոսք	162
5.2 Մարդու իրավունքներ	170
5.3 Արտահայտման ազատություն	176
5.4 Ռասիզմ և խտրականություն	183
5.5 Անձնական կյանք և անվտանգություն	189
5.6 Ժողովրդավարություն և մասնակցություն	193
5.7 Քարոզարշավի ռազմավարություններ	199
5.8 Համացանցային գրագիտություն	203
5.9 Կիբերնվաստացում	213
5.10 Եվրոպայի խորհուրդը և ատելություն տարածող առցանց խոսքը	218

5.1 ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔ

« (...) Ատելություն քարոզող, պարունակող և սերմանող խոսքը ներառում է արտահայտման բոլոր այն ձևերը, որոնք տարածում, հրահրում, խրախուսում կամ արդարացնում են ռասայական ատելությունը, այլատյացությունը, հրետալայացությունը կամ ատելության այլ ձևերը, որոնք հիմնված են անհանդուրժողականության վրա, ներառյալ՝ ագրեսիվ ազգայնականության և էթնոկենտրոնության միջոցով արտահայտվող անհանդուրժողականությունը, փոքրամասնությունների, ինչպես նաև ներգաղթյալների և ներգաղթյալների ընտանիքից սերող անձանց նկատմամբ թշնամանքի և խտրականության դրսևորումները»:

(Եվրոպայի խորհուրդ, Նախարարների կոմիտե, Առաջարկություն No. (97) 20

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ

Ատելություն պարունակող խոսքը հազվադեպ կարելի է բնութագրել միանշանակ գնահատականներով: Կարծիքները տարբեր են ինչպես դրա դասակարգման, այնպես էլ լուծման եղանակների վերաբերյալ: Տարակարծությունները մասամբ պայմանավորված են նրանով, որ այս երկու հարցերը հիմնականում միասին են դիտարկվում. եթե որևէ արտահայտություն դասակարգվում է որպես ատելություն պարունակող խոսք, ապա թվում է, թե դա ինքնըստինքյան ենթադրում է դրա դեմ ուղղված որոշակի գործողություն: Իսկ եթե այդպիսի գործողություն չառնվում է, ապա մենք համարում ենք, որ դա ընդունելի է կամ, առնվազն, հանդուրժելի: Սա նշանակում է, որ այն սահմանումը, որ մենք կիրառում ենք պետք է մեզ հուշի, թե երբ է գործելու ժամանակը:

Կան մարդիկ, ովքեր դեմ են ատելություն պարունակող խոսքի դեմ գործողություններ ձեռնարկելուն, քանի որ համարում են, որ դա արտահայտման ազատության անընդունելի սահմանափակում է: Դրանից ելնելով՝ նրանք կիրառում են «ատելություն պարունակող խոսք» ձևակերպումը միայն դրա ամենաձայրահեղ դրսևորումների նկատմամբ, օրինակ՝ երբ նման արտահայտությունը պարունակում է ուղղակի սպառնալիք մարդու կյանքին կամ անվտանգությանը:

Այս ձեռնարկի շրջանակներում կիրառվում է Եվրոպայի խորհրդի սահմանումը, որը երևույթների շատ ավելի լայն շրջանակ է ներառում ատելություն պարունակող խոսք ձևակերպման մեջ: Այս ձեռնարկում որդեգրված մոտեցումների տրամաբանությունը հուշում է, որ սահմանմանը համապատասխանող ցանկացած դրսևորման առաջնությունը անհրաժեշտ է «ձեռնարկել որևէ գործողություն»: Միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ որևէ բան ձեռնարկելը չպետք է նշանակի խոսքի սահմանափակում կամ դրա արգելում. կան արձագանքելու բազմաթիվ այլ ձևեր: Քարոզարշավի ռազմավարության մասին ընդհանուր տեղեկություններ բաժնում մանրամասնորեն քննարկվում են հենց այդ եղանակները:

Այս գլխի վերջին բաժնում ներառված են ատելություն պարունակող խոսքի դրսևորումները դասակարգելու և գնահատելու մոտեցումներ: Սակայն, մինչև դրան անցնելը, անհրաժեշտ է հասկանալ, թե

ինչու է պետք պայթարել ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ, և արդյոք կա նման անհրաժեշտություն: Ըստ որոշ կարծիքների՝ «համացանցը կարող է ինքնուրույն կարգավորել այս խնդիրները» և, որ ամնվազն այս տարածքում պետք է թույլ տալ որպեսզի խոսքը դրսևորվի անարգել:

Ատելություն պարունակող խոսքի Եվրոպայի խորհրդի սահմանումը ներառում է «արտահայտման բոլոր ձևերը», այլ կերպ ասած՝ ոչ միայն բուն խոսքը, այլև նկարները, տեսանյութերը և առցանց գործունեության այլ ձևերը: Չետևաբար, կիբերատելությունը դա նաև ատելություն պարունակող խոսքն է:

ԻՆՉՈՒ՞ Ե ՊԵՏՔ ՊԱՅՔԱՐԵԼ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ԴԵՄ

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԸ ՎԻՐԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ՆԵՐԱՑՆՈՒՄ Ե

Բառերը նեղացնում և վիրավորում են: Վիրավորում և նեղացնում է նաև ատելությունը: Ատելություն պարունակող խոսքը լուրջ խնդիր է և կարող է դիտարկվել որպես մարդու իրավունքների ոտնահարում: Ատելություն պարունակող առցանց խոսքը դրա ոչ վիրտուալ դրսևորումներից նվազ մտահոգիչ խնդիր չէ, սակայն, այն շատ ավելի դժվար է բացահայտվում, և դրա դեմ շատ ավելի բարդ է պայթարելը:

ՎԵՐԱԲԵՐՍՈՒՆԸ ՍՆՈՒԹՈՒՄ Ե ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ատելություն պարունակող խոսքը վտանգավոր է ոչ միայն որովհետև ինքնին արդեն իսկ վնաս է հասցնում, այլ նաև կարող է բերել մարդու իրավունքների ավելի լուրջ ոտնահարումների, ներառյալ՝ ֆիզիկական բռնությունը: Եթե ատելություն պարունակող առցանց խոսքը չվերահսկվի և չստանա արձագանք, ապա այն իր հերթին կազդի ոչ վիրտուալ տարածքի վրա՝ ավելի շատ հրահրելով ռասայական լարումները և խտրականության ու վիրավորանքների այլ տեսակները: Ատելության հնարավոր վնասների վտանգը մեծանում է նաև վիրտուալ աշխարհում դրա արագ տարածվելու հատկության հաշվին:

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԸ ՉՈՒՑ «ԲԱՈՒՐ» ՉԵՆ

Համացանցը հնարավորություն է տալիս արագ և տարբեր ձևաչափերով հաղորդակցվելու համար, այդ թվում՝ սոցիալական մեդիայի և առցանց խաղերի միջոցով: Այդ շփումը հաճախ անանուն է: Ատելությունը առցանց կարող է արտահայտվել տեսանյութերի և լուսանկարների, ինչպես նաև դրա ամենից տարածված «տեքստային» տարբերակներով: Տեսալսողական տարբեր ձևաչափերով կամ դրանց համադրությամբ արտահայտված բովանդակությունը շատ ավելի մեծ ազդեցություն է թողնում մարդկանց գիտակցական և ենթագիտակցական պատկերացումների վրա:

Քանի՞ ձև կա առցանց «ատելու» համար:

ԱՏԵԼՈՒԹՅԱՆ ԹԻՐԱԽԸ ԵՎ՝ ԱՆՉԱՑՆԵՐՆ ԵՆ, ԵՎ՝ ԽՍԲԵՐԸ

Ատելության առցանց դրսևորումների թիրախը կարող են լինել որոշակի խմբեր: Սովորաբար դրանք այն խմբերն են, որոնք այս կամ այն պատճառով արդեն իսկ խոցելի են, ինչպես օրինակ՝ ապաստան

հայցողները, կրոնական փոքրամասնությունները, հաշմանդամները: Միևնույն ժամանակ, հետզհետե շատանում են նաև անհատների դեմ ուղղված ատելության դրսևորումները: Երբեմն դա ունենում է ճակատագրական ավարտ, ինչպես կիբերնվաստացման որոշ հայտնի օրինակների դեպքում, երբ նման վերաբերմունքի արդյունքում զոհերը ինքնասպանություն գործեցին: Ատելություն պարունակող խոսքը սպառնում է նաև այն անհատների անվտանգությանն ու ինքնավստահությանը, որոնք իրենց համարում են թիրախավորվող խմբերի անդամներ:

*Առցանց ասել էք ինչ-որ բաներ, որ իրական կյանքում չէիք ասի:
Իսկ եթե եկթարդեիք, որ ձեր ինքնությունը անհայտ կմաս, կասե՞իք:*

ՀԱՄԱՑԱՆՑԸ ԴԺՎԱՐ Ե ՎԵՐԱԳՍԿԵԼ

Ատելություն պարունակող առցանց խոսքը ավելի շատ են հանդուրժում, քան դրա ոչ վիրտուալ տարբերակը և այն շատ ավելի քիչ է վերահսկվում: Նման վարքագիծ դրսևորողների համար շատ ավելի հեշտ (և անվտանգ) է իրենց վիրավորանքները հասցնել առցանց որովհետև այդպես նրանք կարող են թաքնվել իրենց անհայտ ինքնության դիմակի ետևում:

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՄԱԿՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ԱՐՄԱՏՆԵՐԸ ՇԱՏ ԽՈՐՆ ԵՆ

Այն վերաբերմունքը և սոցիալական լարումները, որոնք պատճառ են հանդիսանում ատելություն պարունակող առցանց խոսքի համար, խորը արմատներ ունեն հասարակության մեջ և սովորաբար նույնն են, ինչ իրական կյանքում ատելություն պարունակող խոսքինը: Փորձելով լուծուժներ գտնել առցանց ատելության դրսևորումների դեմ՝ մենք նաև նպաստում ենք իրական կյանքում արտահայտվող ատելության դրսևորումների նվազեցմանը:

ՀԱՄԱՑԱՆՑԸ ԿՐԶԻ ԶԵ

Առցանց ակտիվությունը ահռելի ծավալների է հասնում և ժամանակակից հասարակության բնորոշիչ հատկություններից մեկն է, սակայն այն չպետք է դիտարկվի որպես մի հարթություն, ուր նորմալ, մարդկային վարքագծի կանոնները չպետք է գործեն: Մարդկանց վիրտուալ գոյությունը սերտորեն կապված է նրանց «իրական» գոյության հետ: Նրանց կյանքի այս երկու ոլորտները միմյանցից անջատ չեն. ընդամենը վիրտուալ աշխարհը դարձել է «իրական» աշխարհի կարևոր մասերից մեկը: Ատելություն պարունակող առցանց խոսքը հաճախ հետևանքներ է ունենում ամենօրյա կյանքում. մարդիկ, զգացմունքները, փորձառությունները և դինամիկան նույնն են և՛ առցանց, և՛ իրական կյանքում:

ՀԱՄԱՑԱՆՑԸ ԴՏԵՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ Ե

Շատ առումներով՝ մեր պատկերացումները և գիտելիքը վիրտուալ աշխարհի մասին շատ ավելի թերի են, քան իրական կյանքի մասին: Եվ կարևոր է, որ սա հավասարապես վերաբերում է նաև օրենքներին և կանոնակարգերին, որոնք սովորաբար ստեղծվում են անընդունելին և ընդունելին սահմանելու համար: Առցանց գործունեությունը պետք է դիտարկվի նույն համընդհանուր արժեքների լույսի ներքո, որոնցով մենք առաջնորդվում ենք իրական կյանքում: Բացի այդ, այդ գործունեությունը պետք է կանոնակարգվի միևնույն օրենսդրությամբ. մասնավորապես՝ այն պետք է ենթարկվի արդեն գոյություն ունեցող՝ մարդու իրավունքները երաշխավորող օրենքներին:

ՉԱՄԱՑԱՆՑԸ ԿԱՐՈՂ Ե ԼԻՆԵԼ ԱՎԵԼԻ ԼԱՎԸ:

Չամացանցը կլինի այնպիսին, ինչպիսին այն կդարձնեն մարդիկ՝ ո՛չ ավել, ո՛չ պակաս: Եվ ինչպես իրական հասարակության մեջ, այնպես էլ՝ համացանցում գերակայող են դառնում վարքագծի այն տեսակները, որոնք «ընդունելի» են, այսինքն՝ ձեռք են բերում նորմի կարգավիճակ: Մենք պետք է կարողանանք ձևավորել առցանց վարքագծի «ընդունելի» տեսակների տեսլական: Ավելին, պետք է աշխատենք անել այնպես, որպեսզի ընդունված դառնա հենց այդ տեսլականին համապատասխանող վարքագիծը՝ դուրս մղելով անցանկալի դրսևորումները: Սա նշանակում է, որ մենք՝ որպես քաղաքացիներ և երիտասարդներ, պետք է շահագրգռված լինենք մասնակցել համացանցի կառավարման, ինչպես նաև թույլատրելին և անթույլատրելին որոշելու գործընթացներին:

Որոշ ֆորումներ և վեբկայքեր ունեն իրենց սեփական «մշակույթը»:
Ինչպե՞ս կարող են երիտասարդները օգնել ստեղծել իրենց համար նախընտրելի համացանցային մշակույթ:

ԱՆՊԱՏԺԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՆԱՆՈՒՄՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼԸ

Անելություն պարունակող առցանց խոսքը տարածվում և ծավալվում է մի կողմից քանի որ թերագնահատվում է մարդկանց վրա դրա կործանարար ազդեցությունը, մյուս կողմից՝ առցանց սոցիալական հաղորդակցության մասին շրջանառվող երկու հիմնական առասպելների՝ անպատժելիության և անանունության շնորհիվ: Առցանց ցանկացած գործողության հեղինակին կամ միջնորդին վաղ թե ուշ հնարավոր է հայտնաբերել. ամեն ինչ կախված է նրանից, թե իրավապահ մարմինները, որքանով հետևողական կլինեն: Այնուամենայնիվ, այդ թյուր պատկերացումը, թե հնարավոր է անելություն պարունակող բովանդակություն տեղադրել կամ ուրիշի տեղադրած նյութը տարածել՝ առանց հետք թողնելու, նպաստում է նման վարքագծի դրսևորմանը, և իրավիճակը այլ կլիներ, եթե օրինազանցը իմանար, որ իր անունը բոլորի համար հասանելի կլինի:

Անանունության հետ գալիս է նաև անպատժելիության զգացումը: Անելություն պարունակող խոսք տարածողները, միգուցե տեղյակ են, որ իրենց գործողությունները օրինական չեն, անարդար են կամ անբարոյական, սակայն, համոզված են, որ իրենց ոչինչ չի սպառնում: Անպատժելիությունը նույնպես առասպել է, քանի որ իրականում, անդամ-երկրներից շատերում անելություն պարունակող խոսքը կարող է բավարար հիմք հանդիսանալ մեղադրանքներ ներկայացնելու համար: Ե՛վ անանության, և՛ անպատժելիության առասպելներին անհրաժեշտ է արձագանքել և նպաստել դրանց մասին ճշմարիտ պատկերացումների ձևավորմանը:

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄԸ

ՎԱՏ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՎԵԼԻ ՎԱՏ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Անելություն պարունակող խոսքին արձագանքելիս անհրաժեշտ է գիտակցել, որ այն ունի որոշակի աստիճանակարգ: Չնայած անելության բոլոր արտահայտություններն էլ որոշ առումով բացասական երևույթ են, այնուամենայնիվ, դրանց որոշ տարատեսակները կարող են լինել մյուսներից վատը, օրինակ՝ եթե դրանք ավելի վիրավորական են, ազդում են մարդկանց ավելի մեծ խմբերի վրա, ավելի սուր արձագանք են առաջացնում, վստահացնելու ավելի մեծ հավանականություն ունեն և այլն:

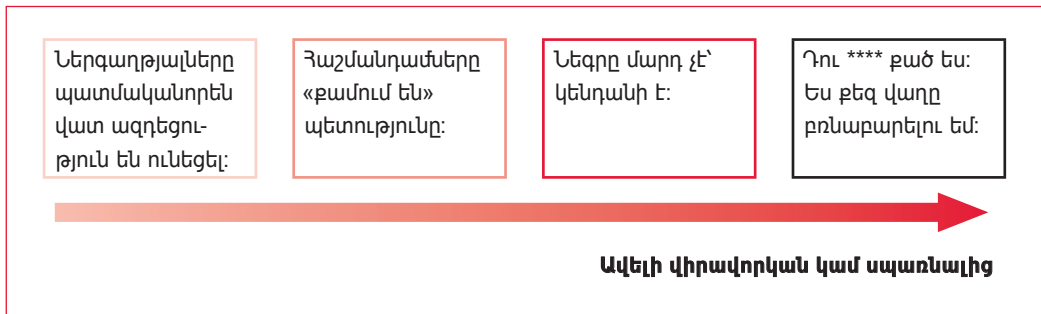
Ատելություն պարունակող խոսքին արձագանքելիս անհրաժեշտ է սա հաշվի առնել, քանի որ կախված արտահայտված ատելության աստիճանից փոխվում է նաև արձագանքը: Ատելություն պարունակող խոսքի պատշաճ պատասխանը չպետք է լինի արտահայտման ազատությունը չափից ավել սահմանափակող, բայց պետք է լինի համաչափ այն փաստին, որ պատճառում է (կամ կարող է պատճառել): Հետևյալ ցանկը ներառում է որոշ կարևոր չափանիշեր, որոնք անհրաժեշտ է հաշվի առնել՝ դրսևորումներից յուրաքանչյուրը գնահատելիս:

ԱՐՏԱՀԱՅՏՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՏՈՆԱՑՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ատելության որոշ արտահայտություններ ավելի ծայրահեղ են, ներառում են ավելի վիրավորական բառեր և երբեմն կարող են նաև գործողության կոչ պարունակել: Ատելություն արտահայտող խոսքի աստիճանակարգի մյուս ծայրում թեթև վիրավորանքներն են և ընդհանրացումները, որոնք որոշակի խմբերին կամ անհատներին ներկայացնում են վատ լույսի ներքո (և կարող են կեղծ լինել):

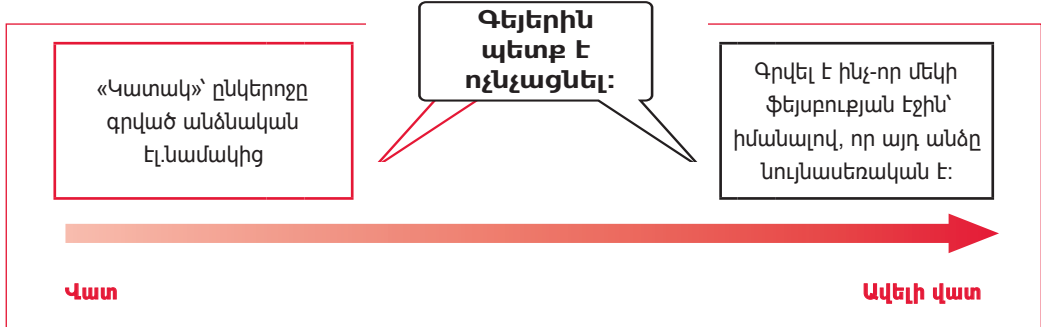
Արտահայտման ազատության և այն սահմանափակելու օրինական պատճառների մասին հավելյալ տեղեկություններ կարելի է գտնել էջ 176-ում:

Միայն բովանդակության և տոնայնության հիման վրա հետևյալ արտահայտությունները կարելի է պայմանականորեն դասակարգել այսպես.

Գործնականում շատ դժվար է առանձնացնել բովանդակությունն ու տոնայնությունը ընդհանուր համատեքստից: Այս արտահայտությունների դասակարգումը կարող է փոխվել՝ այլ գործոնները (ստորև) հաշվի առնելու դեպքում: Օրինակ՝ ներգաղթյալների մասին մեկնաբանության ազդեցությունը կարող է շատ ավելի փաստակար լինել հենց այն պատճառով, որ խոսքը չափավոր է:

ԱՐՏԱՀԱՅՏՈՒԹՅԱՆ ՀԵՐԻՆԱԿԻ ՄՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

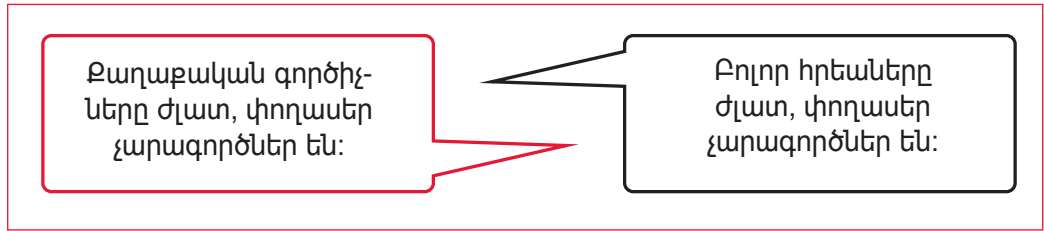
Չաճախ՝ հատկապես առցանց, մարդիկ ասում են ինչ-որ բաներ՝ առանց ինչպես հարկն է մտածելու: Լինում է այնպես, որ մենք վիրավորում ենք որևէ մեկին առանց նման մտադրություն ունենալու և հետո զղջում ենք և նույնիսկ հետ ենք վերցնում մեր խոսքերը: Բերված օրինակներում՝ երկու արտահայտություններն էլ անհանդուրժող են և վիրավորական, սակայն դրանցից մեկն է ասվել հենց վիրավորելու նպատակով: Այս երկու դեպքերի արձագանքը պետք է տարբերակված լինի:

ԹԻՐԱՆՆԵՐԸ ԿԱՄ ՀՆԱՐԱԿՈՐ ԹԻՐԱՆՆԵՐԸ

Կան խմբեր և անհատներ, որոնք ավելի խոցելի են որոշակի քննադատության տեսակետից: Դա կարող է պայմանավորված լինել մասնավորապես նրանով, թե ինչպես են նրանց վերաբերվում հասարակության մեջ ընդհանրապես, ինչպես են նրանց ներկայացնում լրատվամիջոցները կամ, միգուցե, որովհետև որոշ անձնական հանգամանքներից ելնելով, նրանք այնքան էլ չեն կարողանում պաշտպանվել: Օրինակ՝ մահմեդականներին ուղղված որևէ վիրավորական մակամունը շատ ավելի վատ ազդեցություն է կարող ունենալ այն երկրներում, ուր քնակչության մեծամասնությունը մահմեդականներ չեն. նույն տրամաբանությամբ, քրիստոնյաները ավելի վտանգված են զգում իրենց, երբ իրենք են փոքրամասնությունը: Չամարվում է, որ երեխաները հատուկ ուշադրության և պաշտպանության կարիք ունեն գրեթե բոլոր հասարակություններում:

Ատելություն պարունակող խոսքը հիմնականում ուղղված է այս բաժնի սկզբում բերված սահմանման մեջ ներառված խմբերի դեմ, սակայն, ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ կարող է դառնալ ցանկացած մարդ, նույնիսկ եթե նա չի մտնում թվարկված անհանդուրժողականության թիրախ խմբերից որևէ մեկի մեջ:

Չետևյալ օրինակը ցույց է տալիս, թե ինչպես է կարող տարբեր խմբերի մասին ասված նույն արտահայտությունը ունենալ բոլորովին այլ ազդեցություն: Երկրորդը շատ ավելի վատ ազդեցություն է կարող ունենալ:

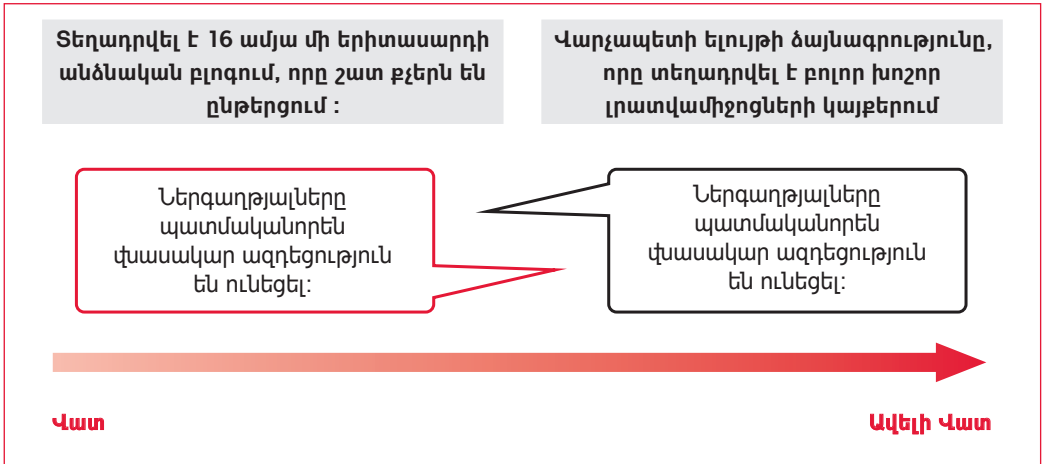

Քաղաքական գործիչները ժլատ, փողասեր չարագործներ են:

Բոլոր հրեաները ժլատ, փողասեր չարագործներ են:

ՀԱՍԱՏԵԶՍԸ

Որոշակի արտահայտության համատեքստը, դա այն պատմական և մշակութային հանգամանքներն են, որոնք շրջապատում են ատելության տվյալ արտահայտությունը: Այն կարող է ներառել նաև այլ գործոններ, ինչպես օրինակ՝ միջոցը և թիրախ լսարանը, գոյություն ունեցող լարվածությունը և նախապաշարումները, արտահայտության հեղինակի «հեղինակությունը» և կարգավիճակը, և այլն:

ԱՃՌԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՄ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱՃՌԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ատելություն պարունակող արտահայտությունը գնահատելիս և դրա հնարավոր արձագանքը որոշելիս՝ ամենակարևոր նկատառումներից մեկը դա այն իրական կամ հնարավոր ազդեցությունն է, որ այդ արտահայտությունը կարող է ունենալ անհատների, խմբերի կամ ընդհանրապես հասարակության վրա: Այն, թե ինչպես է արտահայտությունը իրականում ազդել անհատի կամ խմբի վրա հաճախ ավելի կարևոր է, քան այն, թե ինչ են մյուսները կարծում դրա ազդեցության մասին: Օրինակ, եթե երեխային չափազանց անհանգստացնում են ինչ-որ մեկնաբանություններ, որոնք այդ մեկնաբանությունների հեղինակները բնութագրում են որպես «ընկերական» կատակներ՝ պատճառովոր իրական ցավը շատ ավելի կարևոր է, քան նրանց թույլ տալը, որպեսզի «ազատ արտահայտվեն»:

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԿԻԲԵՐԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

Չնայած այն հանգամանքին, որ այս ձեռնարկի հիմնական շեշտը իրավական միջոցների վրա չէ, այնուամենայնիվ, անհրաժեշտ է նշել ատելություն պարունակող խոսքի որոշ իրավական արգելքներ.

- Համաձայն **Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի** հոդված 20-ի՝ «Ազգային, ռասայական կամ կրոնական ատելության ցանկացած քարոզչություն, որն իրենից ներկայացնում է խտրականության, թշնամանքի կամ բռնության հրահրում, արգելվում է օրենքով»:
- Համաձայն **Ռասայական խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին միջազգային կոնվենցիայի** հոդված 4-ի՝ ռասայական խտրականություն տարածող կամ հրահրող որևէ քարոզչական գործունեություն անօրինական է:
- **Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի** հոդված 10-ը պաշտպանում է արտա-

Մարդու իրավունքների և մարդու իրավունքները երաշխավորող օրենսդրության վերաբերյալ հավելյալ տեղեկություններ կարելի է գտնել գլուխ 5.2-ում:

հայտման ազատությունը, սակայն հնարավորություն է տալիս այն սահմանափակել «այլոց հեղինակությունը կամ մարդու իրավունքները պաշտպանելու համար», ինչպես նաև մի շարք այլ պատճառներով: Այս հոդվածը հնարավորություն է տալիս անդամ պետություններին իրենց երկրներում արգելել ատելություն պարունակող խոսքի որոշակի դրսևորումներ:

- Կոնվենցիայի հոդված 17-ը արգելում է ցանկացած գործողություն, որի «նպատակն է [կոնվենցիայով նախատեսված] որևէ իրավունքի կամ ազատության չարաշահումը»: Այս հոդվածը նաև կիրառվում է ատելություն պարունակող խոսքի որոշ տարատեսակների նկատմամբ կառավարությունների կիրառած արգելքները օրինականացնելու համար:

Դուք գիտե՞ք, թե ձեր երկրում ատելություն պարունակող խոսքի որ տեսակներն են արգելված:

Եվրոպայի խորհրդի կողմից մշակված՝ այս հարցի հետ առնչվող, ևս մեկ միջազգային իրավունքի գործիք է Կիբերհանցագործությունների մասին կոնվենցիան (նաև հայտնի է որպես Բուդապեշտի կոնվենցիա, 2001թ): Կիբերհանցագործությունների մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիան այս հարցը կարգավորող միակ պարտավորեցնող միջազգային փաստաթուղթն է: Այն ծառայում է որպես ուղեցույց՝ Կիբերհանցագործությունների դեմ յուրաքանչյուր երկրում համապարփակ ներպետական օրենսդրության մշակման համար, ինչպես նաև միջազգային համագործակցության ձևաչափ՝ պայմանագիրը ստորագրած անդամ-պետությունների համար:

Կիբերհանցագործությունների մասին կոնվենցիայի Լրացուցիչ արձանագրությունը վերաբերում է համակարգչային համակարգերի միջոցով ռասիստական կամ այլատյացության բնութագիր ունեցող արարքները քրեականացնելուն (2003) և հանդիսանում է կամընտրական արձանագրություն, որը կարող են ստորագրել Կոնվենցիայի կողմ հանդիսացող պետությունները: Այն սահմանում է «ռասիստական և այլատյացական նյութը» որպես «գրավոր նյութ, որևէ նկար կամ գաղափարներ և տեսություններ ներկայացնող որևէ այլ ձևաչափ, որը խրախուսում, խթանում և հրահրում է ատելություն, խտրականություն կամ բռնություն անձերի կամ անձանց խմբերի նկատմամբ՝ ռասայական պատկանելության, մաշկի գույնի, ծագման կամ ազգային, էթնիկ կամ կրոնական պատկանելության հիման վրա, եթե որպես շարժառիթ օգտագործվել է հիշյալ գործոններից որևէ մեկը»: Արձանագրությունը անդամ պետություններից պահանջում է որոշակի միջոցներ ձեռնարկել, որոնց նպատակն է ռասիստական կամ այլատյացության բնույթ ունեցող գործողությունների արգելումը և քրեականացումը: Կիբերհանցագործությունների հարցերով զբաղվող Կոմիտեն՝ Կոնվենցիայի կողմ հանդիսացող պետությունների ներկայացուցիչներին պարբերաբար հավաքում է՝ անդամ-պետություններում կոնվենցիայի կիրառման և աջակցության միջոցառումների շուրջ խորհրդակցություններ անցկացնելու նպատակով:

5.2 ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ

Բոլոր մարդիկ ծնվում են ազատ ու հավասար՝ իրենց արժանապատվությամբ և իրավունքներով:

Հոդված 1, Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր

Մարդու իրավունքները ամռչվում են ատելություն պարունակող խոսքի հետ մի շարք ձևերով: Իրավական տեսանկյունից մի շարք մարդու իրավունքներ կապված են ինչպես ատելություն պարունակող խոսքի որոշ տեսակների, այնպես էլ այն արգելելու և սահմանափակելու փորձերի հետ: Արժեքների տեսանկյունից՝ ատելություն պարունակող խոսքի գրեթե բոլոր դրսևորումները բխում են ռասիստական կամ խտրական վերաբերմունքից, իսկ դրանք երկուսն էլ մարդու իրավունքների տեսանկյունից մտահոգիչ խնդիրներ են: Ինչ վերաբերում է կրթությանը, դրա լայն իմաստով, ապա այս դեպքում էլ մարդու իրավունքները առաջարկում են ատելություն պարունակող խոսքը հասկանալու և դրա դեմ առցանց պայքարելու ամենաարդյունավետ ձևաչափերից մեկը:

Այս բաժնում ընդգրկված են որոշ ընդհանուր տեղեկություններ մարդու իրավունքների հիմնարար սկզբունքների, մարդու իրավունքները երաշխավորող և պաշտպանող օրենսդրության, ինչպես նաև այն հարցի շուրջ, թե ինչպես է կարելի կիրառել մարդու իրավունքները ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարում: Մի բանի կոնկրետ իրավունքներ, որոնք ուղղակիորեն կապված են ատելություն պարունակող առցանց խոսքի հետ ներկայացված են այլ բաժիններում:

Ի՞ՆՉ ԵՆ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

Հիմնական փաստերը

- Մարդու իրավունքները միջազգայնորեն ընդունված ստանդարտներ են, որոնց հիմքում ընկած են մի շարք համամարդկային արժեքներ, որոնց շուրջ համաձայնության են եկել աշխարհի բոլոր կառավարությունները:
- Մարդու իրավունքների հիմքում ընկած է այն գաղափարը, որ բոլոր մարդիկ արժանի են հարգանքի և որ ոչ ոք չպետք է ենթարկվի անմարդկային տառապանքների: Այս առումով բոլոր մարդիկ հավասար են: Նրանց *արժանապատվությունը* պետք է համարվի հիմնարար արժեք:
- Մարդու իրավունքները առարկայացվել են *միջազգային իրավունքի* միջոցով՝ պարտավորություններ ստեղծելով աշխարհի բոլոր կառավարությունների համար: Կառավարությունները պարտավոր են ապահովել, որպեսզի յուրաքանչյուր անհատի առաջնային պահանջները բավարարվեն, ներառյալ՝ անձի արժանապատվության պահանջը:
- Մարդու իրավունքները չեն ապահովում ամեն տեսակի փաստից և ցավից զերծ, շռայլ կյանք: Դրանք ապահովում են բազային, *Նվազագույն ստանդարտները*, որոնք սահմանում են, թե ինչ է անհրաժեշտ մարդուն արժանապատիվ ապրելու համար:
- Գրեթե բոլոր մարդու իրավունքները կարող են *սահմանափակվել* որոշակի հանգամանքների պարագայում, եթե դա անհրաժեշտ է մյուսների իրավունքները, կամ ամբողջ հասարակությունը պաշտպանելու համար: Որոշ մարդու իրավունքներ, օրինակ՝ կյանքի իրավունքը և անմարդկային և ստորագուցիչ վերաբերմունքից ազատ ապրելու իրավունքը չեն կարող սահմանափակվել որևէ պարագայում:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՕՐԵՆՔԸ

Մարդու իրավունքները ներմուծվել են տարբեր իրավական համակարգերի մեջ՝ տարբեր մակարդակներում ստեղծելով պարտավորություններ կառավարությունների համար: Մարդու իրավունքների հիմնական գործիքները և դրանցով կարգավորվող մի շարք իրավունքներ ցուցադրված են էջ 172-ի սխեմայի միջոցով:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱԿԱՐԱԿՈՒՄ

Միավորված ազգերի կազմակերպությունը (ՄԱԿ) մշակել է մի շարք մարդու իրավունքների համաձայնագրեր, որոնք սահմանում են կառավարությունների պարտականությունները անհատների նկատմամբ: Դրանցից ամենակարևորներն են.

- **ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր** (ՄԻՀՀ). ՄԻՀՀ-ն ստեղծվել է 1948 թ. անմիջապես երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո: Այն ընդունվել է աշխարհի բոլոր կառավարությունների կողմից և ներառել է այն բոլոր հիմնական իրավունքներն ու հիմնարար սկզբունքները, որոնք այնուհետև արտացոլվել են մարդու իրավունքների մասին բոլոր համաձայնագրերում:
- **Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը** (ICCPR/ՔՔԻՄԴ) ընդունվել է ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի կողմից 1966թ.: Այն ընդլայնել է ՄԻՀՀ-ում սահմանված իրավունքներից շատերը, ինչպես երևում է էջ 172-ի սխեմայի վրա:
- **Տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը** (SUՄԻՄԴ) ընդունվել է Գլխավոր Ասամբլեայի կողմից ՔՔԻՄԴ-ի հետ միաժամանակ: Այս դաշնագիրը անդրադառնում է ՄԻՀՀ-ի մյուս իրավունքներին (տե՛ս էջ 172 սխեման):

Բոլոր եվրոպական կառավարությունները համաձայնել են հարգել, պաշտպանել և իրագործել Մարդու իրավունքների միջազգային հայտարարագրում ներառված իրավունքները: Նրանք նաև ստորագրել են բազմաթիվ այլ մարդու իրավունքների մասին միջազգային համաձայնագրեր, ներառյալ՝ Երեխաների իրավունքների մասին ՄԱԿ-ի կոնվենցիան:

ՏՆՐԱՇՈՐ ԽՈՒՔԷՆՆԵՐԸ ՄԱԿԱՐԱԿՈՒՄ

Մարդու իրավունքների եվրոպական շրջանակը ստեղծվել է վերահսկվում է առաջին հերթին Եվրոպայի խորհրդի, և ավելի քիչ՝ Եվրամիության կողմից:

Եվրոպական մակարդակում կան երկու հիմնական համաձայնագրեր, որոնք կիսում են ՄԻՀՀ իրավունքները նույն կերպ, ինչպես երկու միջազգային դաշնագրերը. ընդ որում՝ եվրոպական համաձայնագրերը ավելի շուտ են ընդունվել:

- **Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան** ընդունվել է 1953 թ և ներառում է գրեթե նույն իրավունքները, ինչ ՔՔԻՄԴ-ն: Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը ստեղծվել է 1959թ, որպեսզի վերահսկի Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունների կողմից Կոնվենցիայի պահպանումը:
- **Եվրոպական սոցիալական խարտիան** ընդունվել է 1961թ. և գրեթե նույնությամբ ներառում է SUՄԻՄԴ-ում սահմանված իրավունքները: Այս իրավունքները վերահսկում է Սոցալական իրավունքների եվրոպական կոմիտեն, որը քննում է կառավարությունների ներկայացրած հաշվետվությունները (իսկ երբեմն նաև այլ դերակատարների, ինչպես օրինակ արհմիությունների և ՀԿ-ների):

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿՈՒՄ

Բազմաթիվ երկրներում մարդու իրավունքների պաշտպանությունը ներմուծվել է նաև սեփական՝ ազգային օրենսդրության մեջ: Եթե այդպես է, ապա մարդու իրավունքների հնարավոր ոտնահարումների գործերը կարող են քննվել ազգային դատարաններում:

ԻՆՉ ԻՐԱՎՈՒՆԵՆԵՐ ՍԵՆՔ ՈՒՆԵՆՔ:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆԵՆԵՐԸ ԵՎ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԸ

Մարդու իրավունքները ամօրյալ են ատելություն պարունակող խոսքին մի շարք տարբեր մակարդակներում:

ԴՐԱԴԱՏԱՃԱՌՆԵՐԸ

Ատելություն պարունակող խոսքի դրդապատճառներից են բացասական կարծրատիպերը՝ համաձայն որոնց, որոշ խմբեր կամ անհատներ դիտարկվում են որպես ստորադաս, տարբերվող և հարգանքի ոչ արժանի: Մարդու իրավունքները բոլոր մարդկանց դիտարկում են որպես *հավասար* և հարգանքի հավասարապես արժանի: Խտրականության բացառումը հիմնարար սկզբունք է:

Մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանքի ձևավորումը, ճանապարհներից մեկն է, որը կապահովի,

որպեսզի այն վերաբերմունքը, որ ընկած է ատելություն պարունակող խոսքի հիմքում հնարավորություն չունենա բարգավաճելու:

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԱՃՂԵՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ատելություն պարունակող խոսքի ամենածայրահեղ դրսևորումները ինքնին արդեն խտրականություն են և մարդու իրավունքների ոտնահարում: Ատելություն պարունակող խոսքը օտարում, լուսանցքայնացնում և խարխլում է մարդու արժանապատվությունը, հաճախ այն մարդկանց, ովքեր արդեն իսկ այս կամ այն պատճառով խոցելի են: Կյն դեպքերում, երբ ատելություն պարունակող խոսքը ուղղված է կոնկրետ անձի դեմ, ինչպես օրինակ կիբերնվաստացման պարագայում, այն կարող է նաև խախտել անձնական կյանքի իրավունքը և կարող է նույնիսկ դասակարգվել որպես անմարդկային և ստորացուցիչ վերաբերմունք: Սակայն, ատելություն պարունակող խոսքը նաև խարխլում է անձի ինքնավստահությունը, արժանապատվությունը և բոլոր այն մարդկանց անվտանգության զգացումը, ովքեր իրենց նույնականացնում են թիրախավորվող խմբի հետ:

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ

Եթե ատելություն պարունակող խոսքը մտա անարձագանք, այն կիրահիր մարդու իրավունքների հետագա խախտումներ. բացասական կարծրատիպերը սրընթաց տարածում կգտնեն հասարակության մեջ, խմբերը հետզհետե ավելի կմեկուսանան և կլուսանցքայնանան, բախումներն ու հասարակության տարբեր խմբերի միջև անջրպետը կմեծանա, իսկ վիրավորանքներն ու սպառնալիքները ավելի կսաստկանան, քանի որ նախորդ փորձը անպատիժ էր մնացել: Վատագույն զարգացումների դեպքում զուտ «խոսքերը» կվերածվեն ֆիզիկական բռնության: Ատելություն պարունակող խոսքը կարող է հանգեցնել ատելության հիմքով կատարված հանցագործությունների, որոնց պարագայում գործ կունենանք արդեն անձի ապահովության և անվտանգության հետ առնչվող մարդու իրավունքների հետ: Ատելության հիմքով կատարված հանցագործությունները, ներառյալ՝ ցեղասպանությունը, միշտ ուղեկցվում են ատելություն պարունակող խոսքով: Իհարկե ոչ բոլոր դեպքերում է ատելություն պարունակող խոսքի արդյունքը լինում ատելության հիմքով հանցագործությունը, բայց ատելության հիմքով հանցագործությունը միշտ ուղեկցվում է ատելություն պարունակող խոսքով:

ԱՐՏԱԳԱՅՏԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ատելություն պարունակող խոսքի դեմ պայքարելու համար ձեռնարկվող գործողությունները կարող են առնչվել որոշ մարդու իրավունքների հետ, քանի որ արտահայտման ազատությունը հիմնարար մարդու իրավունքներից մեկն է, ինչպես և մտքի, խղճի և դավանանքի ազատությունը: Նրանք, ում հաճախ մեղադրում են «ատելություն» տարածելու մեջ վկայակոչում են *հենց այս* իրավունքները: Մարդու իրավունքների մասին հստակ պատկերացում ունենալը կարող է օգնել լուծել այս ակնհայտ հակասությունը: Ատելություն պարունակող խոսքի դեմ պայքարում ամենահիմնական մարտահրավերներից մեկը, դա կարողանալն է գտնել այն լավագույն հավասարակշռությունը մի կողմից՝ հնարավորություն տալով ազատ արտահայտվել, մյուս կողմից՝ պաշտպանել այն իրավունքները, որոնք կխախտվեն ազատ արտահայտման ծայրահեղ դրսևորումների դեպքում:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

Մարդու իրավունքների կրթությունը ինքնին հզոր գործիք է ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարում, քանի որ երիտասարդներին անհրաժեշտ գիտելիք և հմտություններ տալով,

ինչպես նաև որոշակի վերբերմունք ձևավորելով, հնարավորություն է տալիս մոտենալ ատելություն պարունակող անցանց խոսքին մարդու իրավունքների տեսանկյունից: Մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումը ոչ միայն նպաստում է այլոց նկատմամբ համապարունմի և հարգանքի ձևավորմանը, այլ նաև խթանում է ակտիվ մասնակցությունը և որոշումներ ընդունող ինքնուրույն միավոր լինելու զգացումը:

Մարդու իրավունքների մասին հավելյալ տեղեկությունների կարող եք ծանոթանալ «Կողմնացույց» ձեռնարկի գլուխ 4-ում (www.coe.int/compass):

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՀԱՄԱՑԱՆՑԸ

Համացանցը հիմնականում «պատկանում» և վերահսկվում է մասնավոր ընկերությունների կողմից: Սա ավելի է բարդացնում մարդու իրավունքների պաշտպանությունը, քանի որ մարդու իրավունքները իրականում «կանոններ են կառավարությունների», այլ ոչ թե մասնավոր ընկերությունների համար: Եթե ամենտրի կենտրոնը կամ մասնավոր գիշերային ակումբը որոշի արգելել մարդկանց ջինս հագնել, բողոքել կամ տեղեկություններ տարածել այլ ընկերության մասին, որոնք բոլորն էլ «արտահայտման» տարատեսակներ են, դուք չեք կարող վկայակոչել արտահայտման ազատությունը և դիմել Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան: Նույն կերպ մասնավոր ընկերությունները, հիմնականում, կարող են սահմանել կանոններ, որոնց մարդիկ պետք է հետևեն, երբ օգտագործում են համացանցի այն հատվածը, որ իրենց է պատկանում: Եթե մարդկանց դուր չեն գալիս այդ կանոնները, նրանք կարող են բողոքել, սակայն ամենաազդեցիկ պատժամիջոցը կլինի ընդամենը նրանց ծառայություններից չօգտվելը:

Սակայն, սա չի նշանակում, որ աշխարհի այն ոլորտները, որոնք պատկանում են մասնավոր ընկերություններին, ներառյալ համացանցը, չեն ենթարկվում մարդու իրավունքներից բխող օրենսդրությանը: Մարդու իրավունքները կառավարություններին պարտավորեցնում են ստանձնել (սվազագույնը) երկու տարբեր տեսակի պարտավորություններ.

1. Դրանք սահմանափակում են այն ակտիվ գործողությունները, որոնք կառավարությունները իրավունք ունեն անելու, օրինակ՝ կառավարությունները իրավունք չունեն արգելել քաղաքական այլախոհությունը, ներգրավվել խոշտանգումների մեջ կամ զրկել որևէ մեկին ազատությունից՝ առանց հիմնավոր պատճառների:
2. Դրանք պարտավորեցնում են կառավարություններին ակտիվ գործողությունների դիմել իրավունքների պատշաճ պաշտպանությունը ապահովելու համար: Սա կարող է նշանակել այնպիսի օրենքների ընդունում, որոնք արգելում են խտրականությունը, ապահովել, որպեսզի բռնի արարքները հետապնդվեն և պատժվեն կամ ապահովվել, որպեսզի զոհերը ստանան պատշաճ պաշտպանություն:

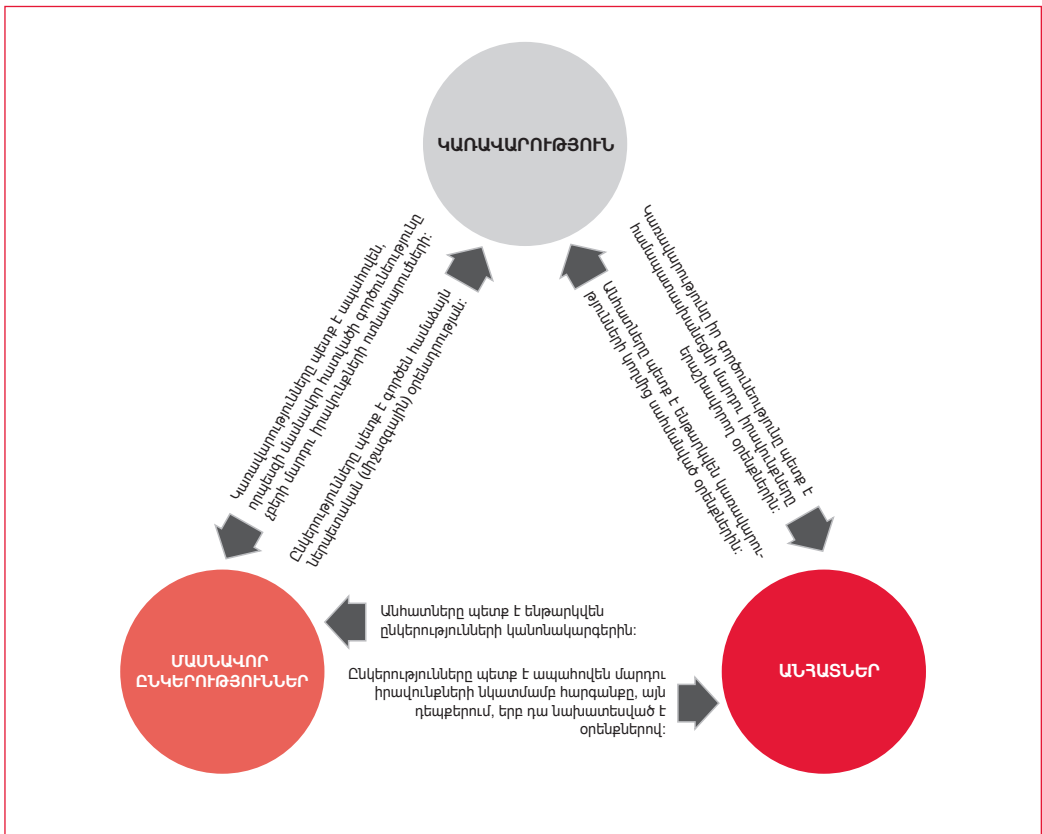
Այլ կերպ ասած՝ կառավարությունները նաև պետք է ապահովեն, որպեսզի «մասնավոր» տարածքները չկարողանան ոտնահարել մարդու իրավունքները: Տեսականորեն համացանցի «մասնավոր տարածքում» անհատների անվտանգությունը ապահովվել կառավարությունների պարտականությունն է նույնպես, որքան «իրական» աշխարհում: Գործնականում, կառավարությունները «վիրտուալ» աշխարհում շատ ավելի հազվադեպ են միջամտում, քան իրական աշխարհում:

Ավելին, մասնավոր և հանրային տարածքների սահմանումները աղոտ են և արժանի են հանգամանակից քննարկման: Ոչ բոլոր կայքերն են պատկանում մասնավոր ընկերություններին, և նույնիսկ եթե

պատկանում են, գոյություն ունի նաև հանրային պատասխանատվության հարցը, որը տվյալ դեպքում տեղին է: Արդյոք 500 միլիոն մարդկանց մեկտեղող սոցիալական ցանցը կարո՞ղ է համարվել բացառապես մասնավոր ձեռնարկություն:

Եվրոպայի խորհրդի երիտասարդության հարցերով ներկայացուցիչները կոչ են արել «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժմանը հանդես գալ համացանցը հանրային տարածք հայտարարելու նախաձեռնությամբ, որի շահերը շատ ավելին են քան համացանցային բիզնեսների շահերը:

Հիշե՛ք: Միայն այն պատճառով, որ համացանցում արտահայտումը կանոնակարգող «օրենքները» համեմատաբար քիչ են, չի նշանակում, որ մարդիկ պետք է ասեն և անեն ինչ կցանկանան: Համացանցը կդառնա այն, ինչ օգտատերերը կնախընտրեն այն դարձնել, և երիտասարդները նույնքան հնարավորություն ունեն ազդելու այս գործընթացների վրա, որքան մյուսները:

5.3 ԱՐՏԱՀԱՅՏՄԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ամեն ոք ունի համոզմունքներ ունենալու և արտահայտվելու իրավունք. այս իրավունքը ներառում է համոզմունքներին անարգել հավատարիմ մտալու և տեղեկություններ ու գաղափարներ որոնելու, ստանալու ու տարածելու ազատություն, լրատվության ցանկացած միջոցներով, անկախ պետական սահմաններից:

Հոդված 19, Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր

ԱՐՏԱՀԱՅՏՄԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔ

Արտահայտման ազատությունը առանցքային կարևորություն ունի մարդու իրավունքների պաշտպանության համար ատելություն պարունակող խոսքի դեմ որևէ նախաձեռնության համար: Չնայած վիրավորանքի և ատելության արտահայտման բոլոր ձևերն էլ տհաճ են, և դրանցից շատերը կարող են ունենալ ռասիստական բնույթ, ատելության արտահայտումը սահմանափակող կամ արգելող որևէ փորձ ձեռնարկելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել երկու կողմերի իրավունքները: Սա նաև ներառում է նրանց իրավունքները, ովքեր «ատելություն» են արտահայտում:

Սա կարող է տարօրինակ թվալ, սակայն մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանքը գրեթե միշտ ենթադրում է գտնել հավասարակշռությունը կողմերի *տարբեր* իրավունքների միջև: Որքան էլ մենք չսիրենք վիրավորանքներ հասցնող և օրինազանց մարդկանց, կամ նույնիսկ նրանց, ովքեր իրենց խոսքերով իրական փասա են հասցնում մյուսներին, մարդու իրավունքների պաշտպանությունը տարածվում է նաև նրանց վրա:

Ազատ խոսքը կամ արտահայտման ազատությունը համարվում է հիմնարար մարդու իրավունք երկու հիմնական պատճառներով. նախ՝ որովհետև այն կարևոր է անհատների, երկրորդը՝ հասարակության համար: Արտահայտման ազատությունը այն «բազային պահանջմունքներից» մեկն է, որոնք էական նշանակություն ունեն մարդու արժանապատվության տեսանկյունից և այն նաև առանցքային դերակատարում ունի ժողովրդավարական հասարակության մեջ:

Առանց արտահայտման ազատության ժողովրդավարությունը գործել չի կարող, իսկ առանց ժողովրդավարություն՝ մարդու իրավունքները պաշտպանված չեն:

Արտահայտվելու ազատությունը «[ժողովրդավարական հասարակության] առանցքային հիմնասյուներից է և նրա առաջընթացի, ինչպես նաև յուրաքանչյուր անհատի ինքնադրստեղծման հիմնական պայմաններից մեկը»: Մարդու իրավունքներ եվրոպական դատարան:

Յենդիսայն ընդդեմ Միացյալ Թագավորության

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԸ

Ամենօրյա խոսքի մեջ մարդիկ սովորաբար կիրառում են «ազատ խոսքի» իրավունք արտահայտությունը: Իրականում, արտահայտման ազատությունը ներառում է արտահայտման բոլոր ձևերը, ներառյալ՝ գրավոր խոսքը, պատկերները, բեմականացումները, տեսանյութերը, երաժշտությունը և այլն: Այդիսկ

պատճառով, այս իրավունքը հատկապես ակտուալ է հենց առցանց գործունեության առումով, քանի որ առցանց տեղադրվող որևէ բան ինքնին արդեն իսկ «արտահայտում» է և կարող է կարգավորվել այս իրավունքով:

ԻՆՉՈ՞Ւ Է ԿԱՐԵՎՈՐ ԱՐՏԱՅԱՅՏՄԱՆ ԱՉԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՐՈՎՅԵՏԵՎ ՄԱՐԴ ԼԻՆԵԼՈՒ ԷԱԿԱՆ ԲԱՂԿԱՑՈՒԹՅՆԵՐԻՑ ՄԵՎ Է

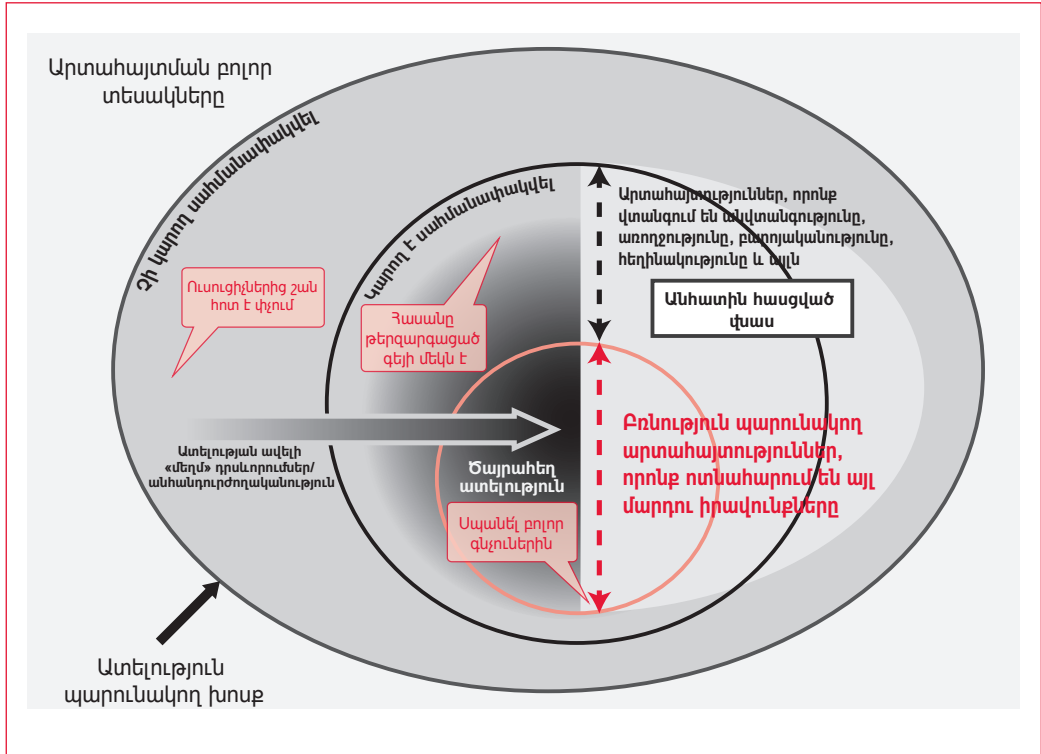
Մարդկանց մտքերը, կարծիքները և համոզումները նրանց ինքնության էական բաղկացուցիչն են: Եվ երբ որևէ մեկին թույլ չեն տալիս ինքնաարտահայտվել, դրանից տուժում է նրա անհատականությունը և ասես սեղմվում, փոքրանում նրա ինքնությունը: Մարդու իրավունքները, ըստ էության, դա մեր սեփական կյանքի նկատմամբ անձնական վերահսկողության՝ ինքնավարության, պահպանումն է: Մարդկանց արտահայտման ազատությունը սահմանափակելը նվազեցնում է նաև հասարակության կյանքին մասնակցելու նրանց հնարավորությունները: Մասնակցությունը ինքնին կարևոր մարդու իրավունք է, ինչպես՝ սոցիալական հաղորդակցության, այնպես էլ ձեր անունից ընդունվող որոշումների վրա ազդեցություն ունենալու հնարավորության տեսանկյունից: Մասնակցայնությունը ժողովրդավարության և քաղաքացիության առանցքն է:

ՈՐՈՎՅԵՏԵՎ ԿԱՐԵՎՈՐ Է ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Բանավեճն ու քննարկումները ժողովրդավարական հասարակության էական բաղկացուցիչն են: Գաղափարները ծնվում և ձևավորվում են մյուսների հետ դրանք կիսելու, հղկելու, այլ գաղափարների հետ միացնելու, այլ մեկնաբանությունների տեսանկյունից դրանց նայելու միջոցով: Ստեղծագործականությունը և «ճշմարտությունը» կախված են գաղափարների փոխանակումից, իսկ գաղափարների «ազատ» փոխանակումը, հարստացնում է հասարակությունը: Բանավեճը և քննարկումները նաև միջոց են մարդկանց միջև հաղորդակցությունը բարելավելու համար: Մենք սկսում ենք հասկանալ մյուսներին, երբ լսում ենք նրանց գաղափարները, որոնց հետ կարող ենք և համաձայն չլինել, սակայն դա մեզ օգնում է գտնել միասին ապրելու ընդհանուր ձև, որը հնարավորություն է տալիս ապահովելու խաղաղ համակեցությունը: Սա կարևոր է նաև համախմբված հասարակության տեսանկյունից: Այսպիսով, արտահայտման ազատությունը կարևոր է և՛ հասարակության, և՛ անհատների զարգանալու և բարգավաճելու հնարավորությունների տեսանկյունից: Արտահայտվելու իրավունքը սահմանափակելու համար անհրաժեշտ են շատ լուրջ և հիմնավոր պատճառներ:

ԻՆՉ Է ԱՍՈՒՄ ՕՐԵՆՔԸ

ԱՐՏԱԴԱՅՏՄԱՆ ԱՃԱՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ

Սխեման ցույց է տալիս արտահայտման այն տեսակները, որոնք կարող են սահմանափակվել կամ պետք է սահմանափակվեն՝ համաձայն մարդու իրավունքների մասին միջազգային իրավունքի: Համաձայն էք այս սահմանների և սահմանափակումների հետ: Ի՞նչ էք կարծում, արտահայտումը պե՞տք է ավելի շատ (քիչ) սահմանափակվի:

Չնայած ազատ խոսքը պաշտպանելու հիմնավոր պատճառներին՝ մարդու իրավունքների մասին համաձայնագրերը նաև սահմանում են, որ խոսքը ինքնին լինելով «արարք», ունի մյուսներին վնաս պատճառելու հատկություն, և կարող է նաև վտանգել ողջ հասարակությանը: Այս պատճառներից ելնելով՝ արտահայտման ազատությունը այն իրավունքներից է, որը որոշակի հանգամանքներում կարող է սահմանափակվել և որը հազվադեպ, բայց պետք է սահմանափակվի: Պետք է կարողանալ գտնել հավասարակշռություն մարդկանց՝ իրենց մտքերը արտահայտելու հնարավորություն տալու և մյուսների իրավունքները պաշտպանելու կամ հասարակությանը ավելի մեծ մտանցներից պաշտպանելու միջև: ՄԻՀՀ հոդված 19-ը և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի հոդված 10-ը (ՄԻԵԿ) երկուսն էլ պաշտպանում են արտահայտման ազատությունը: Հոդված 10-ը սահմանում է այն պայմանները, որոնք պետք է առկա լինեն, եթե կառավարությունը ցանկանում է սահմանափակել ազատ խոսքը կամ պատժել

անընդունելի արտահայտումները: Եթե նշված պայմանները չլինեն, ապա որևէ սահմանափակում կհանդիսանա խախտում: Այնուամենայնիվ, այդ պայմանները որոշակի ճկունության հնարավորություն են տալիս՝ դրանք ավելի լայն մեկնաբանելու տեսանկյունից, ինչը նշանակում է, որ տարբեր երկրներ կարող են գտնել իրենց մտահոգություններին անդրադառնալու ամենապատշաճ եղանակը:

ԻՆՉ Ե ԱՍՈՒՄ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՆ

Յուրաքանչյուր ոք ունի ազատորեն արտահայտվելու իրավունք: Այս իրավունքը ներառում է սեփական կարծիք ունենալու, տեղեկություններ և գաղափարներ ստանալու և տարածելու ազատությունը՝ առանց պետական մարմինների միջամտության և անկախ սահմաններից:

Միե՛Կ, հոդված 10, պարբերություն 1

Նախ և առաջ, Կոնվենցիան սահմանում է, որ արտահայտման ազատությունը կարևոր է և պետք է պաշտպանվի:

Բացի այդ, ըստ Կոնվենցիայի՝ արտահայտման ազատությունը իր մեջ ներառում է՝

- սեփական կարծիք ունենալու ազատությունը
- «առանց պետության միջամտության» տեղեկություններ ստանալու ազատությունը
- «առանց պետության միջամտության» տեղեկություններ տարածելու ազատությունը:

Երրորդը՝ որոշակի հանգամանքներում, եթե կա «հասարակության համար հրատապ անհրաժեշտություն» հոդված 10-ը հնարավորություն է տալիս որոշակիորեն սահմանափակել արտահայտման ազատությունը: Սակայն, ցանկացած սահմանափակում պետք է անհրաժեշտ լինի՝ որոշակի սոցիալական կարիքներից ելնելով, և պետք է համաչափ լինի այդ կարիքին, այլ կերպ ասած՝ չպետք է լինի անհամաչափ:

ՅՈՒՐԱԾ 10

Ֆերեթն ընդդեմ Բելգիայի

Նախընտրական քարոզարշավի ժամանակ տարածվում էին թռուցիկներ, որոնցից մի մասը պարունակում էր հետևյալ կոչերը. «Ութի՛ կանգնեք Բելգիայի իսլամացման դեմ», «Դադարեցրե՛ք կեղծ ինտեգրացիոն քաղաքականությունը» և «Տուն ուղարկե՛ք ոչ եվրոպացի աշխատանք փնտրողներին»: Սա պատճառ հանդիսացավ, որպետզի բելգիական պառլամենտի պատգամավոր և Ազգային Ճակատ /Nationaal Front կուսակցության նախագահը դատապարտվի ռասայական խտրականություն հրահարելու մեղադրանքով:

Նա բողոք ներկայացրեց Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան, պնդելով, որ ոտնահարվել է իր արտահայտման ազատության իրավունքը: Դատարանը վճռեց, որ արտահայտման ազատությունը չի ոտնահարվել: Դատարանը նաև որոշեց, որ նրա ուղերձը, հաշվի առնելով, որ այն շրջանառության մեջ էր մտել նախընտրական քարոզարշավի ժամանակ, ակնհայտորեն պարունակում էր ռասայականատելություն հրահրելու հատկանիշներ:

«Չամաչափության» պահանջը նշանակում է, որ գրաթնությունը, որը համարվում է ընդհանուր սահմանափակում, համատեղելի չէ մարդկանց ազատ արտահայտվելու իրավունքի հետ: Իրավիճակները պետք է գնահատվեն, հաշվի առնելով դրանց բոլոր հանգամանքները, և այն դեպքերում, երբ դա

հնարավոր է, արտահայտումը պետք թույլատրվի: Անհրաժեշտ է գտնել այլընտրանքային մեթոդներ այն մարդկանց պաշտպանելու համար, ում վրա կարող են փաստագր ազդեցություն թողնել որոշակի՝ առանձին վերցված դեպքեր:

ՄԻԵԿ ԶՈՂՎԱԾ 17

Բացի արտահայտման ազատության իրավունքից, ՄԻԵԿ-ում կա նաև հոդված, որը արգելում է որևէ գործողություն «որն ուղղված է այս Կոնվենցիայում շարադրված ցանկացած իրավունքի և ազատության վերացմանը»: Սա կարող է ներառել նաև ատելություն պարունակող խոսքի (և ատելություն պարունակող ամջանց խոսքի) ծայրահեղ դեպքերը:

Հոդված 17-ը նշանակում է, որ որոշակի խմբերի նկատմամբ բռնության կոչերով հանդես եկող որևէ անձ չի կարող վկայակոչել արտահայտման ազատության իրավունքը: Չկա այնպիսի իրավունք, որը հնարավորություն կտա մարդկանց նկատմամբ բռնություն կիրառելու կամ սպանելու կոչ անել:

ԶՈՂՎԱԾ 17

Նորվուդն ընդդեմ Միացյալ Թագավորության

Միացյալ Թագավորությունում մի քաղաքացի դատապարտվել էր կրոնական խմբի նկատմամբ թշնամանք դրսևորելու համար: Նա իր պատուհանին էր փակցրել մի մեծ պաստառ, որի վրա պատկերված էր Բրիտանիայի Ազգային կուսակցության մեծ դրոշմը, այրվող «երկվորյակ աշտարակները» և գրված էր «Խսվամը պետք է կորչի Մեծ Բրիտանիայից. պաշտպանե՛՛ք բրիտանացի ժողովրդին» կոչը, ինչպես նաև կիսալուսնի և աստղի խորհրդանշանները՝ արգելող նշանի տակ: Նա բողոք էր ներկայացրել Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան՝ պնդելով, որ ոտնահարվել է իր արտահայտման ազատության իրավունքը: Եվրոպական դատարանը վճռել էր չբավարարել նրա հայցադիմումը՝ գտնելով, որ նմանօրինակ ընդհանուր, ագրեսիվ հարձակումը մի ամբողջ կրոնական խմբի վրա, կապելով այդ խումբը ահաբեկչության ամենավատ օրինակներից մեկի հետ, անհամատեղելի է Կոնվենցիայով հռչակված և երաշխավորվող արժեքների հետ, մասնավորապես՝ հանդուրժողականության, սոցիալական խաղաղության և խտրականության բացառման և, որ հայցորդը չի կարող պաշտպանվել հոդված 10-ով (արտահայտման ազատություն):

Գարոդին ընդդեմ Ֆրանսիայի

«Ժամանակակից Իսրայելի հիմնարար միջերդ» գրքի հեղինակը դատապարտվել էր Ֆրանսիայում՝ մարդկության դեմ հանցագործությունները ժխտելու, մարդկանց մի ամբողջ խմբին, տվյալ դեպքում՝ հրեական համայնքին, հանրայնորեն զրպարտելու և ռասայական ատելություն հրահրելու մեղադրանքով: Նա պնդում էր, որ խախտվել է իր արտահայտման ազատության իրավունքը: Եվրոպական դատարանը մերժել էր հայցադիմումը՝ համարելով, որ հայցորդի մեկնաբանությունները հավասարազոր էին Յոլթոստի ժխտման, և նշել էր, որ հստակորեն պարզված և հաստատված պատմական իրադարձությունների ճշմարտացիությունը վիճարկելը գիտական կամ պատմական հետազոտություն համարվել չի կարող. իրական մտադրությունը Նացիոնալ սոցիալիստական ռեժիմի արդարացումն էր և զոհերին պատմական փաստերի խեղաթյուրման մեջ մեղադրելը: Այդպիսով, նրա գործողությունները ակնհայտորեն անհամատեղելի էին այն հիմնարար արժեքների հետ, որոնք խթանում է Եվրոպական կոնվենցիան: Դատարանը կիրառել էր հոդված 17-ը (իրավունքների չարաշահման արգելում) և որոշել էր, որ հայցորդը չէր կարող վկայակոչել հոդված 10-ը (արտահայտման ազատություն):

ՈՎԵՐԻ ԵՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄ ԳՈՂՎԱԾ 10-Ը

Կան իրավիճակներ, երբ կառավարությունները պարտավոր են սահմանափակել արտահայտման ազատությունը, եթե այն վտաս է հասցնում, սակայն, հողված 10-ը վկայակոչող՝ Եվրոպական դատարան ներկայացվող հայցադիմումները սովորաբար չեն վերաբերում նրան, որ կառավարությունները թերացել են նման իրավիճակներում իրենց պարտականությունները կատարելիս: Հակառակը՝ դրանք հիմնականում վերաբերում են այն դեպքերին, երբ, որոշակի խմբերին կամ անհատներին պաշտպանելու հիմնավորմամբ, կառավարությունը դիմել է գործողությունների՝ սահմանափակելով արտահայտման ազատությունը, և երբ այդ սահմանափակումը ենթադրաբար անհամաչափ է: Արտահայտման ազատության իրավունքը կարևոր է ատելություն պարունակող խոսքի տեսանկյունից, քանի որ, նախ՝ օգնում է մեզ հասկանալ, թե ինչու անհանդուրժողականության որոշ (թեթև) ձևեր, այնուամենայնիվ, պետք է «հանդուրժվեն» ժողովրդավարական հասարակության մեջ և, նաև, քանի որ այդ իրավունքը ինչ-որ չափով սահմանում է, թե ինչ է կարելի ասել, իսկ ինչ՝ ոչ:

Ատելություն պարունակող խոսքի գոհերը, իրենց մտահոգությունները ներկայացնելիս, պետք է փորձեն հիմնավորել դրանք այլ հողվածներով, օրինակ՝ խտրականությունից զերծ լինելու իրավունքը կամ անձնական կյանքի իրավունքը:

ԱՐՏԱՀԱՅՏՄԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՄԱՑԱՆՑ

Մարդու իրավունքների նկատմամբ վիրտուալ աշխարհում հարգանքի ձևավորումը դեռևս զարգացման փուլում է, և ատելություն պարունակող առցանց խոսքի խնդիրը ավելի հրատապ է դարձնում այս հարցի շուրջ բանավեճի և քննարկումների անհրաժեշտությունը: Մարդու իրավունքները և համացանցը (եջ 174) բաժնում կարող եք ծանոթանալ հավելյալ տեղեկությունների վիրտուալ տարածքում մարդու իրավունքները պաշտպանող օրենքների կիրառման մասին: Ինչ վերաբերում է արտահայտման ազատությանը, ստորև ներկայացված են որոշ առանցքային հարցեր:

ՀԱՄԱՑԱՆՑԻ «ՈՉ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԵՆ ԽՈՒՔԻՆ» ԵՆԹՅՈՒՆԸ

Ծառայություններ տրամադրողների և ամենամեծ տարածում ունեցող սոցիալական ցանցերի և որոնողական համակարգերի կայքերը գտնվում են ԱՄՆ-ում կամ իրավական տեսանկյունից ավելի քիչ վերահսկողական մեխանիզմներ ունեցող երկրներում: ԱՄՆ-ի դիրքորոշումը արտահայտման ազատության նկատմամբ տարբերվում է Մարդու իրավունքների մասին եվրոպական օրենքներում արտացոլված մոտեցումներից, մասնավորապես այն մեկնաբանություններից, որ այս օրենքներին տալիս է Եվրոպական դատարանը: Արտահայտման ազատությունը սահմանափակելը համաձայն ԱՄՆ օրենքների շատ ավելի դժվար է, նույնիսկ եթե արտահայտությունը ակնհայտորեն ռասիստական է կամ պարունակում է բռնության կոչեր: Սա նշանակում է, որ ատելություն տարածող այն կայքերը, որոնց սերվերները տեղակայված են ԱՄՆ-ում, հեռացնելը հեշտ չէ, իսկ ատելություն քարոզողներին միշտ չէ, որ հնարավոր է հետապնդել դատական կարգով:

ԿԻԲԵՐՏԱՐԱՃԸ ԿԵՐԱՅՍԿԵԼՈՒ ԴԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Համացանցը ահռելի տարածք է, որի մեծ մասը ուղղորդվում է օգտատերերի պահանջներով և ցանկություններով և ենթակա չէ արտաքին վերահսկողության կամ կառավարման: Նույնիսկ երբ կա որևէ կայք հեռացնելու հիմնավոր պատճառ, օրինակ՝ եթե այդ կայքը բռնություն է քարոզում որոշակի

համայնքի նկատմամբ, կայքի սեփականատերերի կամ կառավարիչների համար համեմատաբար հեշտ է այն վերաստեղծել նոր տեղում և նորից տեղադրել նույն բովանդակությունը:

ՀԱՄԱՑԱՆՑԻ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՊԱՅՊԱՆԵԼՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Շատերը համարում են, որ համացանցի ամենամեծ առավելությունը այն է, թե որքան հեշտությամբ են մարդիկ կարող ցանկացած ձևով հաղորդակցվել: Ավելի խիստ վերահսկողությունն ու գրաքննությունը միգուցե արդյունավետ լինեն վիրտուալ տարածքում ատելություն պարունակող խոսքի ծավալը նվազեցնելու առումով, սակայն, նման համակարգի ներմուծումը էապես կազդի նրա վրա, թե ինչպես են մարդիկ արդեն սովորել օգտագործել համացանցը: Դա կթուլացնի համացանցի կարևորագույն դերը՝ որպես բանավեճի և քննարկումների ազատ հարթակ:

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ. ՄԱՍՆԱՎՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՐԸ

Այն հանգամանքը, որ կայքերը հիմնականում հանդիսանում են անհատների կամ մասնավոր ընկերությունների «սեփականությունը» նշանակում է, որ եթե չլինեն ատելության դրսևորումներին և բռնության կոչերին արձագանքելը կանոնակարգող օրենքներ, նրանք համեմատաբար ազատ կլինեն թույլատրելի ցանկացած բովանդակություն՝ ըստ իրենց ցանկության: Մարդու իրավունքները օրենքներ են, որոնց պետք է հետևեն կառավարությունները. մասնավոր ընկերությունները պետք է ենթարկվեն միայն այն օրենքներին, որոնց անհրաժեշտությունը կորոշի կառավարությունը:

Իհարկե, մասնավոր ընկերությունները ենթարկվում են նաև «շուկայական օրենքներին» և հենց իրենց ծառայություններից օգտվողների ճնշումներն են, որ կարող են բերել նրանց որդեգրած քաղաքականությունների փոփոխությունների: Այդիսկ պատճառով, չափազանց կարևոր է, որպեսզի երիտասարդները կարողանան հասցնել իրենց տեսակետներն ու դիրքորոշումը ատելություն պարունակող առցանց խոսքի վերաբերյալ նրանց, ովքեր պատասխանատու են իրենց կողմից օգտագործվող կայքերի համար: Միևնույն ժամանակ, հաջողված առցանց քարոզարշավների փորձը, ինչպես օրինակ՝ 2013թ. մի շարք ԶԿ-ների կողմից իրականացված քարոզարշավը, որի նպատակն էր հեռացնել ֆեյսբուքից այն բովանդակությունը, որը արդարացում էր կանանց նկատմամբ բռնությունը, ցույց տվեց, որ համացանցում մասնավոր և հանրային տարածքների միջև սահմանները հետզհետե ավելի աղոտ են դառնում: Ավելին, նման քարոզարշավները ցույց են տալիս, որ պետությունները չեն կարող ապավինել միայն ինքնակառավարմանը: Առցանց տարածքը նույնպես հանրային տարածք է:

5.4 ՌԱՍԻԶՄ ԵՎ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

«Ռասայական խտրականություն» հասկացությունը նշանակում է ռասայական, մաշկի գույնի, դասակարգային, ազգային կամ էթնիկ ծագման հատկանիշների հիմքով ցանկացած տարբերակում, բացառում, սահմանափակում կամ նախապատվություն, որոնք ունեն քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, մշակութային կամ հասարակական կյանքի ցանկացած այլ բնագավառում մարդու իրավունքներն ու հիմնարար ազատությունները չեղյալ հայտարարելու կամ դրանց ճանաչումը, օգտագործումը կամ իրականացումը նվազեցնելու նպատակ կամ հանգեցնում են նման հետևանքների:

Ռասայական խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիա, հոդված 1

ԿԱՊԸ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻ ՅԵՏ

Ատելություն պարունակող խոսքը գրեթե միշտ ռասիստական կամ խտրական վերաբերմունքի արդյունք է: Բացի այդ, ինքնին այն միշտ ունի խտրական բնույթ:

Խտրականությունը ամենաճիշտը կլինի դիտարկել որպես հավասարության «հականիշ»: Համաձայն մարդու իրավունքների մասին օրենքի՝ բոլոր մարդիկ ունեն հավասար իրավունքներ: Երբ որևէ մեկի իրավունքները ոտնահարվում են միայն այն պատճառով, թե ինչպես են նրանց վերբերվում այլ մարդիկ կամ ինչպես են իրենք իրենց տեսնում, դա խտրականություն է: Որևէ մեկին առցանց կամ իրական կյանքում վիրավորելը, որովհետև նրանք «օտար» են, հաշմանդամ, տույնասեռական, կին կամ նմանատիպ որևէ այլ պատճառով համարվում է խտրականություն:

Խտրականությունը հաճախ ունի ռասիստական բնույթ: Երբ ատելություն պարունակող խոսքը թիրախավորում է որևէ մեկին «ռասայական» պատկանելության, ազգային կամ էթնիկ ծագման հիմքով սա միաժամանակ և՛ խտրականության, և՛ ռասիզմի օրինակ է:

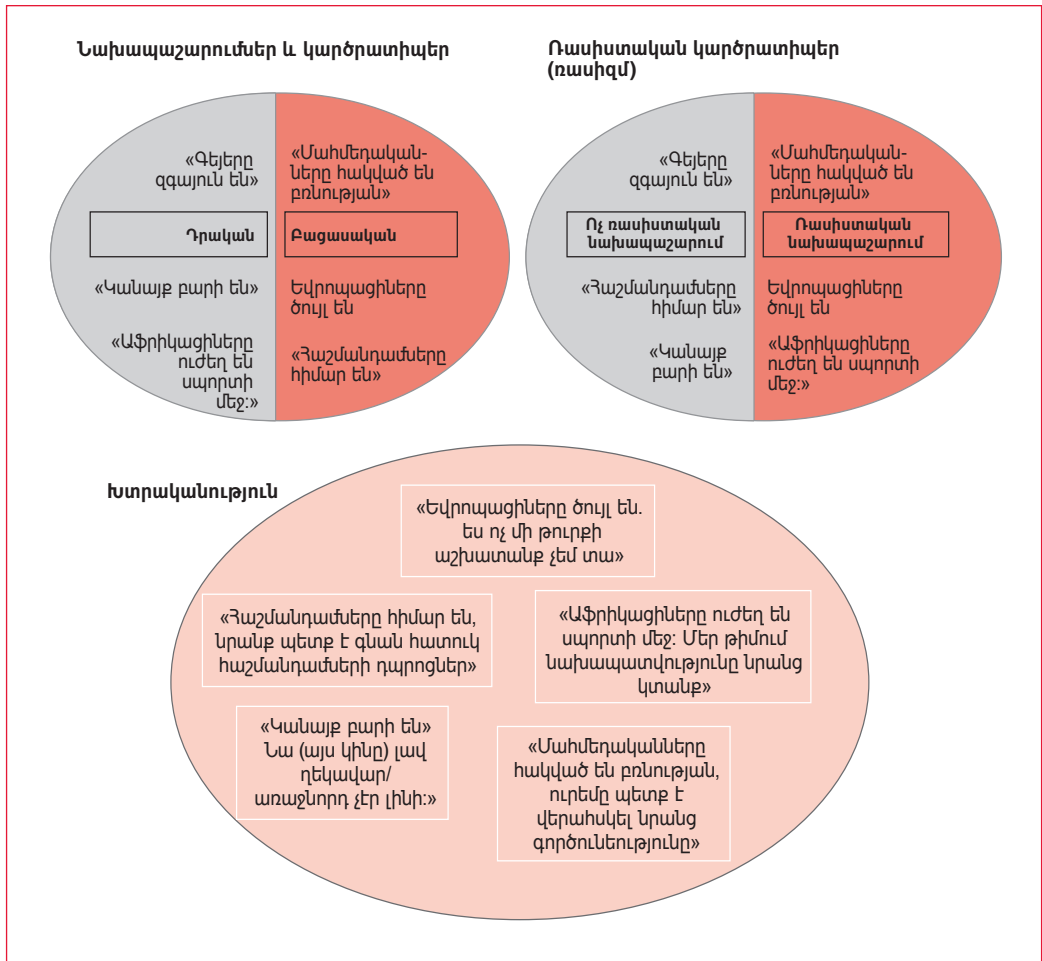
ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ատելություն պարունակող խոսքին պետք է անդրադառնալ ոչ միայն այն ժամանակ, երբ այն արդեն արտահայտվում է, այլ դեռևս ձևավորման փուլում, այլ կերպ ասած՝ վերաբերմունքի մակարդակում: Ատելություն պարունակող խոսքը սևվում է ռասիստական վերաբերմունքից և բացասական կարծրատիպերից և ավելի մեծ ծավալներ ընդունում՝ իր հերթին ավելի խորացնելով բացասական կարծրատիպերն ու վերաբերմունքը: Եթե ատելություն պարունակող խոսքը չստանա պատշաճ արձագանք, ապա այն հետագայում ազդեցություն է ունենում հասարակության վրա՝ ավելի արմատավորելով բացասական կարծրատիպերը և բարձրացնելով հետագայում վիավորական դրսևորումների ի հայտ գալու հավանականությունը, ներառյալ՝ որոշ դեպքերում ֆիզիկական բռնությունը: Բազմիցս արձանագրվել է, որ մարդու իրավունքների լայնածավալ խախտումներին, որոնց թվին են պատկանում օրինակ՝ ցեղասպանությունը կամ էթնիկ զտումները, հաճախ նախորդում է կամ ուղեկցում ատելություն պարունակող խոսքը:

ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

ԿԱՐԾՐԱՏԻՊԵՐ

Կարծրատիպերը որոշակի խմբերի մասին տարածված համոզումներն են կամ պատկերացումները, որոնք կարող են լինել դրական կամ բացասական (կամ չեզոք): Թեև որոշ դեպքերում կարծրատիպերը օգտակար են, այնուամենայնիվ, եթե դրանք՝ առանց որևէ համապատասխանեցումների կիրառվում են անհատների նկատմամբ կամ եթե դրանցից ելնելով ձևավորվում է որոշակիորեն տարբերվող վերաբերմունք կամ վարքագիծ, ապա կարծրատիպերը կարող են փասա հասցնել: Կարծրատիպերը ընդհանրացումներ են և չեն կարող հավասարապես ճիշտ լինել բոլոր առանձին դեպքերի համար: Կարծրատիպերի օրինակներ են. «տղամարդիկ կանանցից ուժեղ են», «ֆուտբոլիստները ավելի արագ են վազում, քան մսացած մարդիկ», «բոլոր կարապները սպիտակ են»:

ՆԱԽԱԿԱԶԱՐՄՈՒՆՔՆԵՐ

Նախապաշարմունքները կարծրատիպերի տարատեսակ են, որը իր մեջ պարունակում է գնահատական կամ կարծիք: Չեզոք համարվող բազմաթիվ կարծրատիպեր իրականում պարունակում են կարծիքի տարր: Օրինակ՝ «կանայք համակարգչային խաղեր լավ չեն խաղում» արտահայտությունը, թվում է, թե փաստի արձանագրում է, բայց իրականում սա կանանց տեխնիկական կարողությունների գնահատական է:

Նույնիսկ երբ թվում է, թե կարծրատիպը կամ նախապաշարումը դրական է, այն գրեթե միշտ ունի բացասական երանգ: «Ավստրալացիները աշխարհի ամենամեծահոգի մարդիկ են» պնդումը դրական է ավստրալացիների համար, բայց այն նաև կարծիք է պարունակում, որ մյուս երկրների մարդիկ այդքան մեծահոգի չեն: «Աֆրիկացիները ուժեղ են սպորտի մեջ» արտահայտությունը կարող է մեկնաբանվել նաև «Աֆրիկացիները միայն սպորտի մեջ են ուժեղ»: Ազգայնականությունն ու հայրենասիրությունը կարող են իրենց էությանմբ դրական լինել, սակայն, դրանք հեշտությամբ կարող են վերածվել ռասիզմի:

ՌԱՍԻԶՄ

Երբ կարծրատիպի հիմքում ընկած է որևէ մեկի մաշկի գույնը կամ ազգային կամ էթնիկ ծագումը, անկախ դրական կամ բացասական լինելուց, միևնույն է կարող է ռասիստական լինել: Ռասիզմը գաղափարախոսություն է, որը ենթադրում է խտրական և վիրավորական վերաբերմունք որոշակի մարդկանց նկատմամբ՝ նրանց երևակայական «ստորադասության» հիման վրա: Անհրաժեշտ է շեշտել, որ «ռասան» այժմ համարվում է ոչ թե կենսաբանական, այլ սոցիալական դասակարգում: Չեն բացահայտվել այնպիսի ֆիզիկական կամ գենոտիպային հատկանիշներ, որոնք հատուկ են մեկ «ռասային» և բացակայում են մյուսներում:

ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Երբ որոշակի խմբի նկատմամբ բացասական վերաբերմունքի արդյունքում այդ խումբը անկարող է կամ ավելի քիչ է կարող օգտվել իր մարդու իրավունքներից, դա համարվում է խտրականություն: Խտրականությունը ինքնին, մարդու իրավունքների ոտնահարում է և կարող է լինել կամ ռասիստական վերաբերմունքի արդյունք, կամ ռասիստական բնույթ չունեցող, սակայն, անմիջական զոհերի և հասարակության համար՝ իրենց հետևանքների առումով, նույնքան բացասական նախապաշարմունքների հետևանք:

CONNECTING UP THE CONCEPTS

ԱՏԵԼՈՒԹՅԱՆ ՅԻՄՔՈՎ ԶԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ խմբի կամ անձի դեմ ապօրինի գործողություններն են, որոնց հիմքում ընկած են սրանց ինքնության վերաբերյալ ձևավորված նախապաշարունակները:

ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԸ՝ բացասական *արտահայտություն* է անձի կամ խմբի մասին, որի հիմքում հաճախ ընկած են նախապաշարունակներ, և որոնք տարածում են, հրահրում, խրախուսում կամ արդարացնում ռասայական ատելությունը և անհանդուրժողականությունը: Առանձին վերցրած դրվագները կարող են լինել կամ չլինել հանցանք՝ կախված տվյալ երկրի օրենքներից և արտահայտության համատեքստից:

ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ՝ *ցանկացած*, այդ թվում ոչ ռասայական բնույթի նախապաշարունակների արդյունքում անարդար վերաբերմունքն է:

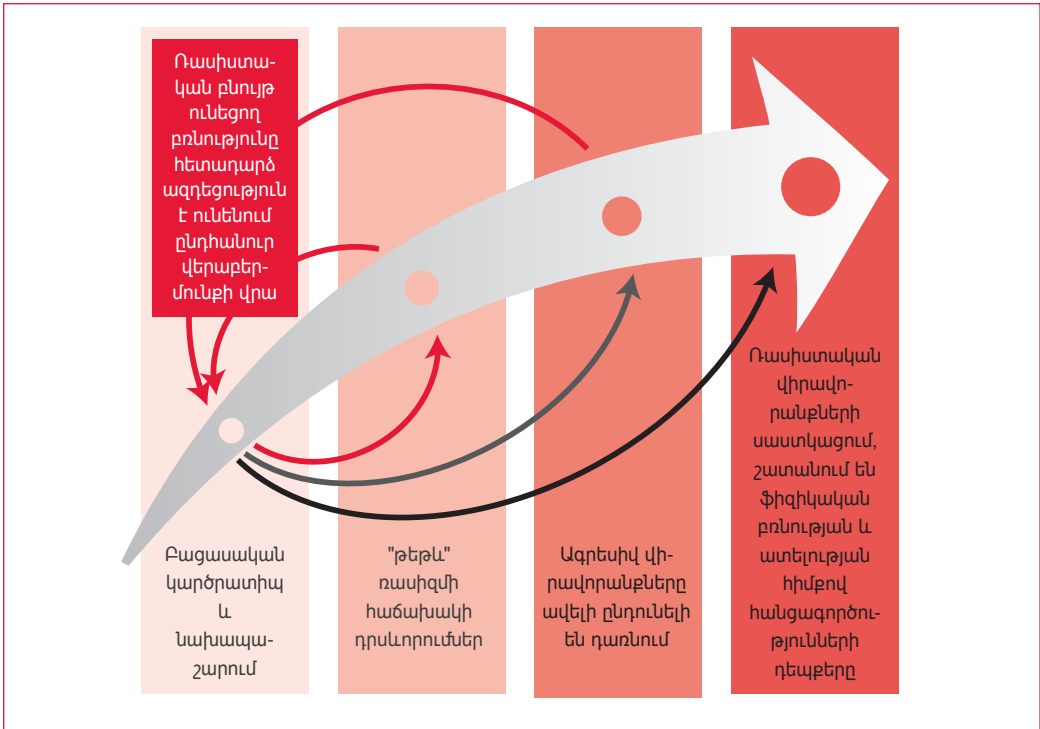
ՌԱՍԻԶՄԸ՝ «ռասսայի», էթնիկ պատկանելության կամ դրանց հետ առնչվող ցանկացած այլ բնորոշման հիման վրա նախապաշարունակն է, որի արդյունքում հաճախ դրսևորվում է անարդար վերաբերմունք:

ՆԱԽԱՊԱՇԱՐՄՈՒՆԸ՝ հիմնականում բացասական գնահատական պարունակող ընդհանրացումն է այլ մարդկանց կամ սոցիալական խմբերի մասին:

ԿԱՐԾՐԱՏԻՊԵՐԸ՝ ընդհանրացումներ են մարդկանց խմբերի մասին, որոնք կարող են պարունակել կամ չպարունակել գնահատական:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մարդկային ընտանիքի բոլոր անդամներին ներհատուկ արժանապատվությունը և հավասար ու անօտարելի իրավունքները աշխարհի ազատության, արդարության ու խաղաղության հիմքն են:

Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի նախաբան

Ամեն ոք ունի այս Հռչակագրում բերված բոլոր իրավունքներն ու ազատությունները առանց որեւէ խտրության՝ հիմնված ցեղային, մաշկի գույնի, սեռի, լեզվի, կրոնի, քաղաքական կամ այլ համոզմունքների, ազգային կամ սոցիալական ծագման, ունեցվածքի, դասային պատկանելության կամ որեւէ այլ կարգավիճակի վրա:

Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր, հոդված 2

Խտրականությունը, ինչպես և ռասիզմը, մարդու իրավունքների խախտում է և արգելված է մարդու իրավունքների մասին գրեթե բոլոր հիմնարար փաստաթղթերով: Որոշ խմբեր կարող են նաև խտրականությունից պաշտպանված լինել հատուկ ազգային կամ միջազգային օրենքներով:

Որո՞նք են ձեր երկրում խտրականության դեմ գործող օրենքները: Արդյոք ձեր կառավարությունը ստորագրել է ՄԻԵԿ 12-րդ արձանագրությունը:

- Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի (ՄԻԵԿ) հոդված 13-ը արգելում է մյուս իրավունքների հետ կապված խտրականությունը և պարտադիր է կատարման համար եվրոպայի խորհրդի անդամ-պետությունների համար:
- Բազմաթիվ երկրներ նաև ստորագրել են խտրականության արգելքների ավելի լայն շրջանակ ներառող ՄԻԵԿ արձանագրությունը ((կամընտրական) Արձանագրություն 12): Այն արգելում է խտրականությունը բոլոր օրենքների տեսանկյունից, այլ ոչ միայն նրանց, որ կապված են Կոնվենցիայում ներառված իրավունքների հետ:
- Կան նաև մարդու իրավունքների մասին այլ համաձայնագրեր, ինչպես՝ եվրոպական, այնպես էլ ՄԱԿ-ի մակարդակներում, որոնք անդրադառնում են որոշակի խմբերի նկատմամբ խտրականության դրսևորումներին, քանի որ այդ խմբերը ավելի խոցելի են, ինչպես օրինակ՝ կանայք, երեխաները, հաշմանդամները, տարբեր ազգային և էթնիկ խմբերի ներկայացուցիչները:
- Բազմաթիվ երկրներ ունեն նաև ազգային օրենքներ, որոնք որոշակի կամ բոլոր խմբերին պաշտպանում են խտրականությունից:

5.5 ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՊԸ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻ ՅԵՏ

Ատելություն պարունակող խոսքը նյութականանում է միայն, երբ մարդիկ կարծում են, որ ինչ-որ բան գիտեն թիրախ խմբի կամ անհատի մասին: Բացարձակապես անհայտ մարդիկ չեն դառնում ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ «անանունությունը» նույնականացվում է որոշակի «անձնական/մարդկային» հատկանիշների հետ: Բազմաթիվ խմբերի համար, իրենց ինքնության մասին առանցքային բնորոշումների բացահայտ ներկայացումը հեշտությամբ վերածնում է նրանց ատելություն պարունակող խոսքի թիրախների: Այսպես լինում է կանանց, հաշմանդամների, էթնիկ փոքրամասնությունների և այլ խմբերի ներկայացուցիչների դեպքում: Եթե որևէ մեկը պատկանում է նման թիրախային խմբի, իրենց մասին տեղեկությունների առցանց բացահայտումը և իրենց իրական ինքնության հետ կապերը հաշվարկելի դարձնելը կարող է նաև բերել անվտանգության հետ կապված խնդիրների:

Մասնավոր կամ անձնական տեղեկությունները կարող են վտանգավոր լինել կիբերնվաստացում և ատելություն պարունակող առցանց խոսքի տեսանկյունից: Բազմաթիվ մարդիկ իրենց մասին անձնական տեղեկություններ են հրապարակում առցանց, այդ թվում՝ անձնական լուսանկարներ, հարաբերությունների մասին տեղեկություններ կամ տեղեկություններ իրենց բնակության կամ ուսումնառության վայրերի մասին: Եթե նրանք դառնան կիբերնվաստացման/ կիբերահաբեկման թիրախ, նման տեղեկությունները կարող են օգտագործվել նրանց փաստապատճառելու համար:

ՄԱՍՆԱՎՈՐ ԿՅԱՆՔԸ ՎԻՐՏՈՒԱԼ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

Համացանցը հանրային տարածք է: Այն հանրային է այնպես, ինչպես փողոցը կամ առևտրի կենտրոնը. «շուրջը» կան մարդիկ, ովքեր տեսնում են, թե մենք ինչ ենք անում: Միևնույն ժամանակ, վիրտուալ աշխարհում կյանքը ունի որոշակի հատկություններ, որոնց պատճառով մասնավոր կյանքի պաշտպանությունը վիրտուալ աշխարհում ավելի բարդ է, քան փողոցում:

Փողոցում մենք հիմնականում տեղյակ ենք, որ այլ մարդիկ մեզ տեսնում են կամ կարող են տեսնել, եթե նայեն: Ինչ վերաբերվում է համացանցին, ապա այստեղ շատ ավելի բարդ է գիտակցելը, որ մեզ «նայում են» և դրանից էլ բարդ է հասկանալ, թե ինչ ենք մենք կարող անել այդ «հայացքներից» պաշտպանվելու համար: Այդ թերի պատկերացումը, թե ինչ է իրականում տեղի ունենում, հաճախ մարդկանց խոցելի է դարձնում ինչպես ֆիզիկական, այնպես էլ հոգեբանական սպառնալիքների և շահագործման առումով: Նվաստացնողների, ահաբեկողների, սպառնացողների կամ շահագործողների համար շատ ավելի հեշտ կլինի այդ ամենը իրականացնել, եթե նրանք կարողանան տեղեկություններ հայթայթել իրենց «զոհերի» մասին: Հետևաբար, մասնավոր կյանքի պաշտպանության խնդիրները հատկապես կարևոր են կիբերնվաստացման տեսանկյունից:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՐԵՐՁՆԵՐԸ

- Երիտասարդները պետք է հիշեն, որ Համացանցը հանրային տարածք է, որտեղ մարդիկ կարող են տեսնել, թե իրենք ինչ են անում և թե իրենք ինչպիսին են, նույնիսկ այն ժամանակ, երբ իրենց

թվում է, թե դա այդպես չէ:

- Համացանցը ունի իր վտանգները. կան մարդիկ, ովքեր կարող են օգտագործել անձնական տվյալները կամ տեղեկությունները փաստելու կամ վիրավորելու համար: Երիտասարդները պետք է փորձեն նվազեցնել դրա հավանականությունը՝ անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկելով:
- Այն ամենը, ինչը հայտնվում է համացանցում, մնում է այնտեղ ընդմիշտ: Երիտասարդները պետք է գիտակցեն դա և մտածեն, արդյոք նրանք հետագայում չեն զղջա իրենց մասնավոր կյանքի մանրամասներ այսօր հրապարակելու համար:
- Երիտասարդները պետք է սովորեն հարգել մյուսների մասնավոր կյանքն ու անվտանգությունը: Սա ոչ միայն նշանակում է, որ նրանք չպետք է վիրավորական կամ փասա հասցնող վարքագիծ դրսևորեն, այլ նաև պետք է ուշադիր լինեն, երբ տարածում են այլ մարդկանց վերաբերող տեղեկություններ, որոնք կարող են օգտագործվել վերջիններիս փասա հասցնելու համար:
- Կան մարդու իրավունքների պաշտպանության որոշակի միջոցներ, որոնք կիրառելի են այն իրավիճակներում, երբ այլ մարդիկ կամ օգտագործում են մեր մասին անձնական տեղեկություններ, որի իրավունքը մենք նրանց չենք տալիս, կամ մեր մասին առցանց տեղադրվում են տեղեկություններ, որոնք վտանգում են անձի անձեռնամխելիությունը:
- Կան բազմաթիվ կազմակերպություններ և պետական հաստատություններ, որոնք կարող են օգնել նման իրավիճակներում՝ հատկապես, երբ խոսքը գնում է երիտասարդների մասին: Երիտասարդները պետք է չվարանեն և տեղեկացնեն համապատասխան հաստատություններին, եթե նրանց վիրավորում կամ շահագործում են առցանց:
- Անանուխություն չկա: Առցանց կատարվող որևէ գործողության հեղինակին հնարավոր է հայտնաբերել: Չկա նաև անպատժելիություն. ատելություն պարունակող առցանց խոսքի և կիբերնվաստացման բազմաթիվ դրսևորումներ պատժվում են օրենքով:

ՄԱՍՆԱՎՈՐ ԿՅԱՆՔԸ ԵՎ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ

Յուրաքանչյուր ոք ունի իր անձնական ու ընտանեկան կյանքի, բնակարանի և նամակագրության նկատմամբ հարգանքի իրավունք:

Հոդված 8, Մաս 1, Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիա

1. Ոչ մի երեխա չպետք է ենթարկվի իր անձնական կյանքի, ընտանիքի կյանքի, բնակարանի կամ նամակագրության անձեռնմխելիության կամայական կամ ապօրինի միջամտության, կամ իր պատվի և հեղինակության նկատմամբ ապօրինի ոտնձգության:

2. Երեխան նման միջամտությունից կամ ոտնձգությունից օրենքի կողմից պաշտպանության իրավունք ունի:

Հոդված 16, Երախայի իրավունքների մասին ՄԱԿ-ի կոնվենցիա

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

Անձնական կյանքի իրավունքը պաշտպանված է մի շարք մարդու իրավունքների մասին համաձայնագրերով: «Անձնական կյանք» հասկացությունը, ըստ մարդու իրավունքների մասին օրենքների՝ շատ ավելին է քան ընդամենը անձնական տարածքը և ներառում է մարդու անձնական կյանքի այն ոլորտները, որոնք առավել կարևոր են նրա ինքնության և արժանապատվության տեսանկյունից: Կյանքի

այս ոլորտները պետք է ազատ լինեն պետական մարմինների միջամտությունից, և պետությունը նաև պետք է պաշտպանի մեզ այլ անձանց միջամտությունից: Հոդված 8-ը վկայակոչող հայցադիմումների մեծ մասը քննելիս՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը առաջնորդվում է անձի «ֆիզիկական և բարոյական անձեռնամխելիության» գաղափարով:

Կառավարությունները պարտավոր են ապահովել, որպեսզի մարդիկ կարողանան հանգիստ ապրել իրենց կյանքով՝ առաջնորդվելով իրենց անձնական նախասիրություններով, առանց ստիպելու նրանց համապատասխանել բոլորի համար միանման կաղապարներին կամ հետապնդելու նրանց մյուսներից տարբերվող պահանջմունքներ ունենալու համար: Կարևորն այն է, թե ինչպես են կառավարության գործողությունները կամ թերացումներ անդրադառնում անհատների վրա. մեր անձնական կյանքը մեր անձնական խնդիրն է:

Միևնույն ժամանակ, մասնավոր կյանքի իրավունքը «բացարձակ» իրավունք չէ, այլ կերպ ասած՝ պետական մարմինները պետք է հավասարակշռեն մեկ անձի անձնական կյանքի իրավունքը հասարակության այլ պահանջների կամ այլ անհատների իրավունքների հետ: Թեև հազվադեպ, սակայն լինում են իրավիճակներ, երբ պետական մարմինների կողմից մարդկանց անձնական տվյալների օգտագործումը կարող է արդարացված լինել, եթե դա արվում է այլ անձանց պաշտպանելու համար: Երբեմն, կառավարությունը կարող է որոշել չպաշտպանել որևէ մեկի անձնական կյանքի իրավունքը՝ կամ որովհետև վտանգը այդ անձի համար էական չէ, կամ որովհետև մյուսները դրա համար շատ բարձր գին են վճարում:

Այս երկու կողմերի միջև հավասարակշռված լուծում գնտելը միշտ չէ, որ հեշտ է: Կոպլանդն ընդդեմ Միացյալ Թագավորության գործի շրջանակներում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը պետք է որոշեր, թե արդյոք իր աշխատակիցների բոլոր էլեմենտները և հեռախոսային խոսակցությունները վերահսկելու մասին որոշում կայացնելով, բարձրագույն կրթական հաստատությունը ոտնահարել է հոդված 8-ը: Դատարանը որոշել էր, որ մասնավոր կյանքի իրավունքը ոտնահարվել էր:

Կ. Յու-ն ընդդեմ Ֆինլանդիայի գործում դատարանը վճռել էր, որ երեխայի անձնական կյանքը և անվտանգությունը ավելի կարևոր էին քան այն մարդու անձնական կյանքի իրավունքի պաշտպանությունը, ով այդ երեխայի անունից կեղծ հայտարարություն էր հրապարակել:

Ընդհանրապես, ինչպես և բոլոր մյուս մարդու իրավունքների պարագայում, անհատների անձնական կյանքը և արժանապատվությունը պետության կամ այլ կողմերի միջամտությունից պաշտպանելու բեռը պետական մարմինների վրա է: Սա հավասարապես վերաբերվում է և՛ վիրտուալ, և՛ ոչ վիրտուալ տիրույթներին:

ԳԱՂՏՆԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

Գաղտնիությունը «անձնական կյանքի» առանձնահատուկ բաղադրիչներից մեկն է և նույնպես պաշտպանված է ՄԻԵԿ-ի հոդված 8-ով: Գաղտնիությունը տարածվում է մեր ֆիզիկական, սոցիալական և զգայական կյանքի այն ոլորտների վրա, որոնք մենք չենք ցանկանում կիսել հանրության հետ: Եվ եթե մենք չենք տալիս մեր հստակ արտահայտված թույլտվությունը, կամ եթե չկան՝ այլ մարդկանց իրավունքները պաշտպանելու նպատակով պայմանավորված հիմնավոր պատճառներ, ապա, այն անձնական տեղեկությունները, որ մենք ցանկանում ենք գաղտնի պահել, պետք է գաղտնի մնան:

Որևէ մեկը կամ որևէ հաստատություն չունեն իրավունք մեր անձնական կյանքի մասին իմանալ այն, ինչ մենք չենք ցանկանում, որ նրանք իմանան:

Սակայն, համացանցի ֆորումների և կայքերի նախնական կարգավորումները միշտ չէ, որ հասկանալի են կամ այնպես են մշակված, որպեսզի առաջին հերթին ապահովեն օգտատերերի տվյալների գաղտնիությունը: Որպեսզի կարողանանք ապահովել, որ մեր անձնական տվյալները իսկապես գաղտնի մնան, անհրաժեշտ է լինել զգոն և ուշադիր, և պետք է ընդհանուր պատկերացում ունենալ հնարավոր վտանգների մասին:

Անձնական տվյալների գաղտնիության հետ կապված հարցերը կարևոր են նաև առցանց որոշակի բովանդակություն տարածելու տեսանկյունից: Երիտասարդները պետք է գիտակցեն, որ կարևոր է ինչպես իրենց, այնպես էլ մյուսների անձնական տվյալների գաղտնիությունը: Լուսանկարներ, տեսանկյուրներ, հաղորդագրություններ և այլ տեղեկություններ տարածելու դյուրինությունը կարող է բերել անհոգության, որը երբեմն կարող է վստահ պատճառել մյուսներին: Հիմնական ուղերձը, որ երիտասարդները պետք է հասկանան այն է, որ մեկ այլ անձի հետ ուղղակիորեն կապված նյութը կարելի է տարածել միայն, եթե այն արդեն հանրային տիրույթում է (և վստասակար կամ վիրավորական չէ) կամ եթե այդ անձը տվել է իր թույլտվությունը նյութը տարածելու համար:

Անհարժեշտ է նաև նշել, որ առցանց հաղորդակցության ժամանակ նյութը իրականում երբեք գաղտնի չէ: Էլեկտրոնային նամակները կամ ցանցում տեղադրված որևէ այլ նյութ գրեթե միշտ հասանելի է մյուսների համար: Եվ եթե որևէ նյութ արդեն տեղադրվել է, ապա այն այլևս երբեք հնարավոր չէ ամբողջությամբ հեռացնել վիրտուալ տարածքից:

Թույլ գաղտնաբառերը կամ անվտանգության միջոցների ոչ արդեկվատ կիառման պատճառով՝ օգտատերերի պրոֆիլների «գաղտնի» տարածքում կամ Էլեկտրոնային փոստարկղում տեղադրված նյութը կարող է հասանելի դառնալ ուրիշների համար: Նույնիսկ ուժեղ գաղտնաբառերը ամբողջությամբ չեն ապահովագրում հակերների կամ պետական անվտանգության գործակալությունների ներխուժումից: Երիտասարդները պետք է իրազեկված լինեն այս բոլոր վտանգների մասին և պետք է սովորեն աջալուրջ և պատասխանատու վերաբերմունք ցուցաբերել իրենց անձնական կյանքի այն մանրամասները պաշտպանելու համար, որ նրանք չեն ցանկանում կիսել մյուսների հետ: Նրանք նաև պետք է իմանան, որ եթե ձեռնարկել են անվտանգությունը ապահովելու բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, սակայն ինչ-որ մեկին, այնուամենայնիվ, հաջողվել է ձեռք բերել իրենց անձնական տվյալներից օգտվելու հնարավորություն, ապա դա, ամենայն հավանականությամբ, ապօրինի է և ոտնահարում է նրանց անձնական կյանքի իրավունքը:

Կիբերնվաստացումների մասին բաժնում նկարագրվում են որոշ նախագրուշական միջոցներ, որ երիտասարդները կարող են ձեռնարկել, որպեսզի թույլ չտան, որ իրենց անձնական կյանքին վերաբերող տվյալները հայտնվեն հանրային տիրույթում:

5.6 ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՊԸ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻ ՅԵՏ

ԱՐՏԱԳԱՅՏՄԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐԱԿԱՆ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ժողովրդավարության և ատելություն պարունակող խոսքի միջև կապը կարող է դիտարկվել երկու տարբեր տեսանկյուններից: Տպավորություն է ստեղծվում, թե ժողովրդավարությունը ավելի հավանական է դարձնում ատելություն պարունակող խոսքի ի հայտ գալը, կամ, թերևս, դժվարացնում է դրա դեմ պայքարելը: Հասկանալու համար ամենաճիշտ ձևը կլինի պատկերացնել խիստ գրաքննությանը՝ ոչ ժողովրդավարական հասարակություն: Թեսականորեն, նման հասարակությունում կարող է հնարավոր լինել ատելություն պարունակող վիրտուալ և ոչ վիրտուալ խոսքը վերացնելը: Որևէ բան, որը կհամարվի մյուսների համար վիրավորական, կարող է պարզապես արգելվել, և ցանկացած խախտում կարող է պատժվել օրենքի ողջ խստությամբ: Սակայն, արտահայտման ազատության բացակայության պատճառով, նման հասարակությունը կունենա բազմաթիվ այլ թերություններ:

Ժողովրդավարական հասարակությունում, որտեղ մարդիկ ազատ են իրենց կարծիքները արտահայտելու առումով, հավանականությունը մեծ է, որ մենք կլսենք կարծիքներ, որոնց հետ կարող ենք չհամաձայնվել: Դրանց մի մասը կկարողանանք, մի մասը կլինի կոպիտ և անհանգստացնող, մի մասն էլ կարող է հատել թույլատրելի սահմանը՝ լինելով խիստ վիրավորական և նույնիսկ վտանգավոր: Սահմանափակ ծավալներով ատելություն պարունակող խոսքը, մեր կարծիքները ազատորեն արտահայտելու հնարավորության անխուսափելի հետևանքն է, որը անհրաժեշտ է հաշվի առնել: Չկա կատարյալ ժողովրդավարություն:

ՆԵՐԳՐԱՎԿԱՇՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Միևնույն ժամանակ, ժողովրդավարության և ազատ խոսքի առավելություններից մեկն էլ հենց այն է, որ այն մեզ տալիս է գործիքներ, միգուցե ավելի արդյունավետ կերպով և վստահաբար մյուս ազատությունները պաշտպանելով, անդրադառնալ ատելություն պարունակող խոսքի խնդրին: Այնպես որ, եթե հարցին նայենք այս տեսանկյունից, ապա ատելություն պարունակող խոսքի դեմ՝ մարդու իրավունքները չոտնահարելով պայքարելու միակ իրատեսական հնարավորությունը առաջարկում է հենց ժողովրդավարությունը:

Պատշաճ կերպով գործող ժողովրդավարական համակարգերում, որտեղ մարդիկ ակտիվ դերակատարություն ունեն բոլորի կողմից արժևորվող իրավունքներն ու ազատությունները պաշտպանելու գործում, ատելություն պարունակող խոսքից հասարակության պաշտպանական մեխանիզմները կարող են շատ ավելի կատարելագործված և համապարփակ լինել, քան խիստ գրաքննության կիրառման պարագայում: Եթե ատելություն պարունակող խոսքի «վերահսկումը» և դրա վատագույն դրսևորումներին լուծումներ տալը չդիտարկվի բացառապես որպես կառավարության կամ համացանցի «ոստիկանության» խնդիր, և եթե «վերահսկողությունը» վերածվի սեփական և մյուսների վարքագիծը

վերահսկելու, հնարավոր կլինի պահպանել արտահայտման ազատությունը, մինևույն ժամանակ ապահովվելով, որ անհատները պաշտպանված լինեն վիրավորանքներից: Ատելություն պարունակող խոսքին արդյունավետ արձագանքը կախված է ժողովրդավարական հասարակության առավելությունները, մարտահրավերները և պահանջները գիտակցելու խորությունից, և այն մարդկանց ակտիվ մասնակցությունից, ովքեր ստեղծում են այդ հասարակությունը: Հմտություններից շատերը, որ անհրաժեշտ են արդյունավետ գործող ժողովրդավարության համար, նաև այն հմտություններն են, որոնք անհրաժեշտ են ատելություն պարունակող խոսքի դեմ պայքարելու համար, իսկ բազմազանության և ժողովրդավարական երկխոսության արժեքի գիտակցումը կօգնի նախապատրաստել մասնակիցներին անհանդուրժողականության կամ ատելության տարբեր դրսևորումներին:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ

- (1) Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի մասնակցել իր երկրի կառավարմանը՝ անմիջաբար կամ ազատ ընտրված ներկայացուցիչների միջոցով:
- (3) Ժողովրդի կամքը պետք է լինի կառավարության իրավազորության հիմքը...

Հոդված 21, ՄԻՀՀ

Բարձր պայմանավորվող կողմերը պարտավորվում են անցկացնել ազատ ընտրություններ՝ ողջամիտ պարբերականությամբ, գաղտնի քվեարկությամբ, այնպիսի պայմաններում, որոնք կապահովեն ժողովրդի կամքի ազատ արտահայտումն օրենսդիր իշխանություն ընտրելիս:

Հոդված 3, Արձանագրություն 1, ՄԻԵԿ

Չնայած այն հանգամանքին, որ մարդու իրավունքների մասին համաձայնագրերը միանման պարտավորություններ են ստեղծում աշխարհի բոլոր կառավարությունների համար, սա չի նշանակում, որ այդ բոլոր երկրների օրենսդրությունները և կառավարման համակարգերը նույնպես պետք է միանման լինեն: Հիմնարար մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանքը ապահովելու համար մարդու իրավունքները տրամադրում են մի շարք տարբեր համակարգեր և եղանակներ:

Մինևույն ժամանակ, ՄԻՀՀ հոդված 21-ը (և ՄԻԵԿ Կամընտրական 1-ին արձանագրությունը) սահմանում են, որ ոչ բոլոր կառավարման համակարգերն են ընդունելի: Պետությունները պարտավոր են ապահովել, որպեսզի նրանք, ովքեր ստեղծում են օրենքները լինեն «ժողովրդի կամքը» արտահայտող ներկայացուցիչներ: Այլ կերպ ասած, մարդու իրավունքների հետ համատեղելի է միայն ժողովրդավարական համակարգը:

Սա մեծապես պայմանավորված է, մարդու իրավունքների հիմնարար արժեքների համար ինքնավարության և մասնակցայնության կարևորությամբ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՏՄԱՍԲ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Կառավարման ժողովրդավարական համակարգը հնարավորություն է տալիս նրանց, ովքեր ուղղակիորեն ներգրավված չեն օրինաստեղծ գործունեության մեջ, որոշակի վերահսկողություն

ունենան այն օրենքների նկատմամբ համաձայն որոնց պետք է ապրեն: Կապը մարդու իրավունքների հետ ակնհայտ է, քանի որ մարդու իրավունքների էությունը հենց հնարավորությունն է կարողանալ պահպանել անձի ինքնավարությունը, ինչը նշանակում է չենթարկվել կամայական միջամտությունների և ստիպված լինել ապրել մի համակարգի ներքո, որը նպաստավոր չէ մեր հիմնարար պահանջների բավարարման համար:

Այնուամենայնիվ, չնայած իր բոլոր առավելությունների, ժողովրդավարությունը՝ որպես կառավարման, համակարգ շատ ավելի խստապահանջ է, քան կառավարման այլ ձևերը: Այն ունի սահմանված պահանջներ ինչպես այն առումով, թե մենք ինչ պետք է անենք, և թե ինչը պետք է հանդուրժենք, այնպես էլ, թե ինչպիսի վարքագիծ պետք է դրսևորենք, եթե համաձայն չենք որոշակի որոշումների կամ դիրքորոշումների հետ: Սա հավասարապես վերաբերում է ինչպես պաշտոնատար անձանց, այնպես էլ առանձին անհատների կողմից իրականացվող որոշումներին և գործողություններին: Ժողովրդավարական համակարգի շրջանակներում մենք բոլորս ինչ-որ չափով «պատասխանատու ենք» նրա համար, թե ինչպես է աշխատում այդ համակարգը:

Չետևյալ ցանկը ներառում է այն հիմնական հմտությունները և իրազեկության ոլորտները, որոնք անհրաժեշտ են ժողովրդավարության արդյունավետ գործունեության համար: Թվարկված կետերից յուրաքանչյուրը կարևոր է նաև ատելություն պարունակող խոսքին անդրադառնալու համար:

ԱԿՏԻՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Կառավարությունը չի կարող ներկայացնել ժողովրդի կամքը, եթե «Ժողովուրդը» այն չի արտահայտում: Մենք կարող ենք ունենալ ներկայացուցչական կառավարություն միայն այն պարագայում, երբ բոլորը արտահայտում են իրենց ցանկությունները: Սա բնականաբար չի սահմանափակվում միայն ընտրությունների ժամանակ քվեարկելով, այլ նաև ենթադրում է, որ մենք պետք է արձագանքենք Նոր Նախաձեռնություններին, տեղեկացնենք խորհրդարանի անդամներին կամ այլ պաշտոնյաներին, երբ որևէ բան մեզ չի բավարարում, հանդես գանք փոփոխությունների առաջարկներով, լրբինգ իրականացնենք ավելի լավ պաշտպանության համար, պահանջենք ավելի բաց համակարգ և այլն:

Եթե քաղաքացիների դիրքից ժողովրդավարության համար կարևոր է մասնակցությունը, ապա կառավարությունը պարտավորություն ունի ապահովել, որպեսզի մարդկանց տեսակետները կարողանան լսելի լինել: Այդ նպատակից ելնելով՝ պետք է երաշխավորվի արտահայտման ազատությունը, առավազն այն չափով, որը չի խարխլի այլ հիմնարար իրավունքները կամ վտանգ չի ներկայացնի անձանց խմբերի կամ առանձին անհատների համար:

ՏԵՂԵԿԱԾՎԱԾ ԼԻՆԵԼԸ

Իրենց անուկից ընդունված որոշումներին արձագանքելու համար մարդիկ նաև պետք է տեղեկացված լինեն այդ որոշումների մասին, ինչպես նաև այն ձևերի մասին, որոնց միջոցով նրանք կարող են բարձրաձայնել իրենց վերաբերմունքը այդ որոշումների նկատմամբ: Սա նույնպես պարտավորություններ է ստեղծում ինչպես անհատների, այնպես էլ կառավարությունների համար: Կառավարությունները պետք է ապահովեն տեղեկությունների հասանելիությունը, ինչը նաև բացատրում է, թե ինչու է տեղեկացված լինելու իրավունքը առանցքային՝ արտահայտման ազատության տեսանկյունից: Իսկ անհատները, իրենց հերթին, պետք է օգտվեն տեղեկությունների հասանելիությունից և պարտադրեն իշխանություններին հրապարակել բոլոր այն մանրամասները, որոնք չէին հրապարակվել:

Ոլորտներից մեկը, որտեղ հասարակության տեղեկացվածությունը առավել կարևոր է՝ մարդու իրա-

վունքներն են: Մարդու իրավունքների պահպանումը այն հարցը չէ, որը պետք է թողնել միայն «արհեստավարժ» մարդու իրավունքների ակտիվիստներին կամ դրանց նկատմամբ հարգանքը միշտ վստահել կառավարություններին: Յուրաքանչյուր անհատ պետք է պատկերացում ունենա մարդու իրավունքների հիմնական ստանդարտների մասին և իր մասնակցությունը ունենա դրանց պաշտպանությունը ապահովելու մեջ:

ՀԱՆԴՈՒԹՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ներկայացուցչական կառավարություն չի նշանակում, որ բոլոր անհատների բոլոր ցանկություններն ու պահանջները բավարարված են: Մարդու իրավունքները պետք է ապահովեն, որպեսզի յուրաքանչյուր անհատի հիմնական պահանջները բավարարված լինեն, սակայն, ակնհայտ է, որ կլինեն բազմաթիվ տարակարծություններ կապված ոչ միայն նրանց այլ պահանջմունքների հետ, բայց նաև հիմնականները ապահովելու եղանակների վերաբերյալ: Ժողովրդավարական հասարակությունը ենթադրում է անհամաձայնության առկայությունը:

Դժվար է որոշել, թե որտեղ պետք է վերջանա մեր «հանդուրժողականությունը», երբ հարցը վերաբերվում է այն որոշումներին, որոնց հետ համաձայն չենք: Սակայն, երբ Նժարի վրա են մարդու իրավունքները, «հանդուրժողականությունը» ցանկալի չէ և մեղավորները պետք է ենթարկվեն պատասխանատվության: Միևնույն ժամանակ, կլինեն բազմաթիվ առիթներ և բազմաթիվ հրապարակայնորեն արտահայտված տեսակետներ, որոնք մեզ կարող են չգոհացնել և որոնք մենք ի վերջո պետք է հանդուրժենք: Այս հավասարակշռությունը գտնելու հարցը ավելի մանրամասն քննարկվում է արտահայտման ազատությանը վերաբերող բաժնում:

ՀԱՄԱՑԱՆՑԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

«Իրական» կյանքում մեր գոյությունը կանոնակարգվում է տարբեր մակարդակների կանոններով և օրենքներով: Մի շարք կանոններ կան աշխատավայրերում կամ այն «տարածքներում», որոնք կառավարվում են մասնավոր ընկերությունների կողմից, տեղական և պետական իշխանությունները սահմանում են իրենց օրենքները և կանոնակարգերը, իսկ միջազգային և տարածաշրջանային կազմակերպությունները, ինչպես օրինակ՝ ՄԱԿ-ը կամ Եվրոպայի խորհուրդը ստեղծել են իրենց օրենքները, որոնց արդեն պետք է հետևեն կառավարությունները:

Մարդկային կենսագործունեության տարբեր տեսակները աստիճանաբար ավելի ու ավելի շատ են տեղափոխվում առցանց, և այդ գործընթացին զուգահեռ սկսում են հարցեր առաջանալ այն հարցի շուրջ, թե ինչ «կանոններով» պետք է կարգավորվի այս գործընթացը: Յուրաքանչյուր վերկայք ունի իր սեփական և՛ ընդհանուր, և՛ վարքագծի կանոնները, նույնը վերաբերում է նաև հոսթինգ տրամադրող ընկերություններին. սրանք կարելի է համեմատել իրական կյանքում մասնավոր ոլորտները կանոնակարգող կանոնների հետ: Որոշ կառավարություններ ստեղծել են նաև օրենքներ, որոնք կանոնակարգում են առցանց գործունեությունը և կան նաև միջազգային իրավունքի մաս հանդիսացող կարգավորումներ, մասնավորապես, մարդու իրավունքներին առնչվող, որոնք տարածվում են նաև համացանցի վրա: Սակայն, հետզհետե ավելի ու ավելի է գիտակցվում համացանցի օգտատերին՝ իրենց առցանց գործունեության ընթացքում: Պատշաճ կերպով պաշտպանելու համար անհրաժեշտ ընդհանուր սկզբունքների և կանոնակարգերի անհրաժեշտությունը: Այն, թե իրենցից ինչ պետք է ներկայացնեն այդ սկզբունքները և ինչպես պետք է դրանք կիրառվեն ավելի մանրամասն քննարկվում է «Համացանցի կառավարում» բաժնում:

Համացանցի կառավարումը հատկապես կարևոր է ատելություն պարունակող առցանց խոսքի առնչությամբ, քանի որ որոշ երկրներում, մասնավորապես՝ ԱՄՆ-ում, ատելություն պարունակող առցանց խոսքի նույնիսկ ամենավիրավորական և բռնի դեպքերը վիճարկելը շատ դժվար է:

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԿԱՊՎԱԾ ՀԱՄԱՑԱՆՑԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԵՏ

Համացանցը պաշտպանելը և պահպանելը՝ առանց դրա գործունեություն «վսասելու» ... չափազանց կարևոր է Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի հոդված 10-ի և 11-ի առցանց իրականացման տեսանկյունից: Միևնույն ժամանակ, ազատության հետ մեկտեղ առաջանում է նաև քաղաքացիներին պատշաճ կերպով տեղեկացնելու անհրաժեշտությունը, նրանց հնարավորություն տալով պատասխանատվությամբ օգտվել համացանցի միջոցով իրենց տրամադրվող ծառայություններից: Որպեսզի մարդիկ կարողանան վստահել համացանցին, հարգանքը իրենց անձնական տվյալների և անձնական տարածքի նկատմամբ պետք է լինի պարտադիր պայման...

Եվրոպայի խորհրդի համացանցի կառավարման ռազմավարությունից

Եվրոպայի խորհուրդը լրջորեն զբաղվում է համացանցի կառավարման հարցով: 2007թ. Նախարարների կոմիտեն հանդես եկավ ռազարկություններով, որոնցում մասնավորապես սահմանվում էր «մարդկանց իրավացի ակնկալիքը, որ համացանցի ծառայությունները լինեն հասանելի և մատչելի, ապահով, վստահելի և շարունակական» (ԵԿ/Առաջարկություն(2007)161n): 2012թ. Եվրոպայի խորհրդի 47 անդամ պետությունները ընդունեցին համացանցի կառավարման ռազմավարությունը, որի նպատակն է «պաշտպանել և խթանել մարդու իրավունքները, օրենքի գերակայությունը և ժողովրդավարությունը՝ առցանց»: Ռազմավարությունը առաջարկում է անդամ պետություններին համագործակցության շրջանակ՝ գլոբալ, կայուն և բաց համացանցի՝ որպես արտահայտման ազատությունը և տեղեկատվության հասանելիությունը երաշխավորող, միջոցի պահպանության համար:

Ռազմավարության բաժիններից մեկը նվիրված է երեխաների և երիտասարդների պաշտպանությանն ու հմտություններով և գիտելիքով զինելու անհրաժեշտությանը: Երեխաների և երիտասարդների անվտանգությունը, արժանապատվությունը և անձնական կյանքի պաշտպանվածությունը համացանցում ձևակերպվել են որպես «առաջնային կարևորության» հարցեր:

Եվրոպայի խորհուրդը (այս ձեռնարկի նախապատրաստման ժամանակ) նախապատրաստում է համացանցի օգտատերերի իրավունքների մասին համառոտ տեղեկագիր, որը ի թիվս այլ հարցերի, կանդիդատներ համացանցային ծառայությունների հասանելիության, մատչելիության, անվտանգության, վստահելիության և շարունակականության հարցերին: Այն նաև կներառի առցանց մարդու իրավունքների մասին ավելի լավ պատկերացում կազմելու և այդ իրավունքները իրացնելու հարցերը, ինչպես նաև պաշտպանության արդյունավետ միջոցների հասանելիության հարցը:

ՕԳՏԱՏԵՐԵՐԻ ԴԵՐԸ

Օգտատերերի դերը նույնպես առանցքային նշանակություն ունի, երբ որոշվում է թե ինչպես պետք է գործի համացանցը: «Ժողովրդավարական» համացանց ունենալու համար անհրաժեշտ է «առցանց քաղաքացիներից» բաղկացած օգտատերերի հանրույթ, որը կմասնակցի հաղորդակցության նորմերն ու կանոնները սահմանելու գործընթացին, ինչպես նաև կներառի համացանցի գործելու կերպը որոշելու վրա: Նման գործունեության հաջող օրինակ է, ՀԿ-ների և քաղաքացիների շարժումը, որի շնորհիվ

հնարավոր դարձավ կանխել Եվրախորհրդարանի կողմից ACTA-ի ընդունումը (Կեղծ արտադրանքի դեմ միջազգային համաձայնագիր), որը մտավոր սեփականության իրավունքները խստացնող միջազգային պայմանագիր էր: Համաձայնագիրը չընդունվեց այն հիմքով, որ վտանգում է բազմաթիվ քաղաքացիական ազատություններ և մարդու իրավունքներ:

ՈՒՂԵՐՁՆԵՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻՆ

Համացանցի կառավարմանը երիտասարդների ակտիվ մասնակցությունը ապահովելու համար կարևոր են հետևյալ սկզբունքները.

- Համացանցի օգտատերերը ավելին են քան սպառողներ: Նրանք ունեն ազդելու հնարավորություն և կարող են ակտիվացնել այդ հնարավորությունը՝ ավելի գործուն դեր խաղալով համացանցում մարդու իրավունքների պաշտպանությունը երաշխավորելու գործում: Սա կարելի է իրականացնել քարոզարշավների միջոցով, ինչպես նաև նրա, թե ինչպիսի վերաբերմունք են երիտասարդները որպես համացանցի օգտատերեր դրսևորում միմյանց նկատմամբ առցանց:
- Մարդու իրավունքները անհրաժեշտ են համացանցի օգտատերերին առցանց պաշտպանված լինելու համար: Սեփական իրավունքների մասին տեղեկացված լինելը և դրանց ցանկացած չարաշահումը կանխելը կարևոր է այդ պաշտպանվածությունը ապահովելու համար:
- Համացանցը մի տարածք է, որի անընդհատ փոփոխվող կառուցվածքը դեռևս չկարգավորված դաշտ է: Այն կարող է հնարավորություն տալ մարդու իրավունքների ոտնահարման համար, բայց միևնույն ժամանակ կարող է նաև հանդիսանալ իրենց ավելի արդյունավետ պաշտպանելու նպատակով՝ համայնքները մոբիլիզացնելու գործիք:
- Երեխաներին և երիտասարդներին, ինչպես նաև այլ օգտատերերին անհրաժեշտ է աջակցություն կրթական ծրագրերի միջոցով՝ համացանցը ավելի արդյունավետ օգտագործելու համար անհրաժեշտ գիտելիք և հմտություններ ձեռք բերելու նպատակով:
- Չնայած այն հանգամանքին, որ համացանցի ձևավորման մեջ առանցքային դեր են խաղում հզոր տնտեսական և քաղաքական ուժերը, նրանք, ովքեր օգտագործում են համացանցը պետք է հաստատեն առցանց աշխարհը հանրային տարածքի վերածելու իրենց իրավունքը, ընդ որում՝ այնպիսի հանրային տարածքի, ուր կգործեն մարդու իրավունքների սկզբունքները և արժեքները:
- Ժողովրդավարական քաղաքացիության մասին սովորելու հետ մեկտեղ՝ երեխաները և երիտասարդները պետք է նաև կարողանան իմանալ և հասկանալ, թե ինչպես է կառավարվում համացանցը և ովքեր են դա իրականացնում: Համացանցի կառավարման թափանցիկությունն ու հաշվետվողականությունը, ինչպես նաև այն եղանակները որոնցով երիտասարդները կարող են արդյունավետ կերպով ներգործել համացանցի, կամ առնվազն դրա հանրային հատվածի կառավարման վրա, այսպիսով չափազանց կարևոր են:

5.7 ՔԱՐՈԶԱՐՇԱՎԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Եվրոպայի խորհրդի ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ քարոզարշավի համար չափազանց կարևոր է, որ դրան ներգրավվեն հնարավորինս շատ երիտասարդներ: Կան բազմաթիվ ձևեր, որոնցով դուք և ձեր ընկերները կարող եք պայթարել ատելություն պարունակող խոսքի դեմ և դառնալ քարոզարշավի մասնակից: Դրանցից մի մասը թվարկվում է այս բաժնում:

Ցանկը դասակարգված է ըստ հետևյալ թեմաների՝

1. Կրթություն և իրազեկության բարձրացում
2. Արդեն առկա ատելություն պարունակող առցանց խոսքին արձագանքելը
3. Մյուսներին ներգրավելը
4. Չոհեղին կամ հիմնական թիրախ խմբերին համերաշխություն հայտնելը
5. Ավելի երկարաժամկետ ռազմավարություններ

Այս թեմաները հաճախ համընկնում են և այն դեպքերում, երբ չեն համընկնում հաճախ հնարավոր է ավելի ազդեցիկ դարձնել մի գործողությունը՝ այլ բաժիններից դրան միջոցառումներ ավելացնելով:

Օրինակ՝

- Ուղղակիորեն արձագանքել ատելություն պարունակող խոսքին՝ այլընտրանքային մոտեցում ներկայացնելով, ինչը նաև կունենա կրթական նշանակություն: Եթե այդ այլընտրանքային տեսակետը կամ երկխոսությունը հանրայնացվի սոցիալական մեդիայի միջոցով, սա իր հերթին կարող է մոբիլիզացնել ուրիշներին:
- Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի խնդրի մասին իրազեկությունը բարձրացնելու նպատակով իրականացվող գործողությունը նաև ատելություն պարունակող խոսքի զոհերին համերաշխություն հայտնելու ազդեցիկ միջոց է: Այն կարող է նաև անցկացվել որպես ստորագրահավաք՝ կոչ անելով քաղաքական գործիչներին ներգրավվել խնդրի լուծմանը:
- Ատելություն պարունակող խոսքի կոնկրետ դեպքի առնչությամբ իրավասու մարմիններին հայտնելը, և, այնուհետև, կայքի կառավարիչների պատասխանի վերաբերյալ բլոգում հրապարակում գրելը, կարող է մյուսներին ստիպել ավելի ուշադիր լինել նման օրինակների նկատմամբ և ներկայացնել իրենց բողոքները:

Ստորև ներկայացված ցանկը ամբողջական չէ և կարող է դիտարկվել որպես հնարավոր նոր գաղափարների աղբյուր: Ձեր խումբը, վստահաբար, կկարողանա առաջարկել նաև այլ տարբերակներ:

Առաջարկությունների մի մասը կարող է կիրառելի չլինել բոլոր իրավիճակներում: Օրինակ՝ մեկնաբանության կամ հաղորդագրության վերաբերյալ բողոք ներկայացնելը որոշ դեպքում կարող է լինել չափազանց խիստ արձագանք: Նման իրավիճակներում, շատ ավելի ճիշտ կլինի պարզապես հաղորդագրության հեղինակին դիմելը՝ խնդրելով փոխել մեկնաբանության ոճը կամ ընդհանրապես հեռացնել այն: Որոշ դեպքերում, վիրավորական մեկնաբանություն տեղադրած անձի հետ ուղղակի հաղորդակցության մեջ մտնելը կարող է ճիշտ չլինել: Ամենապատշաճ և արդյունավետ արձագանքը ընտրելու համար միշտ պետք է ինչպես հարկն է կշռադատել ընտրությունը:

Դուք կարող եք այս առաջարկությունները հավելել ձեռնարկում գետեղված վարժություններին և խրախուսել ձեր ընկերներին կամ խմբին միանալ «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժմանը:

- Ձեր խմբին կամ ընկերներին ներգրավեք որևէ գործողության ընտրության և պլանավորման փուլում: Հավանականությունը, որ նրանք կմասնակցեն շատ ավելի մեծ կլինի, եթե նրանք ինքնուրույն ընտրեն գործողության տեսակը և մեթոդները:
- Հիշեցրեք նրանց, որ ստեղծագործական մոտեցումով կազմակերպված ակցիաները ավելի շատ ուշադրություն են կարող գրավել: համացանցում մարդկանց ուշադրությունը գրավելը նման է ամբոխի մեջ տարբերվելուն:
- Հիշեցրեք, որ տեղեկատվությունը կարելի է տարածել նկարների, տեսանյութերի, երաժշտության, ինչպես նաև միայն բառերի միջոցով: Ուղերձի ձևը հաճախ նույնքան կարևոր է, որքան բովանդակությունը:
- Անպայման ծանոթացեք «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման կայքին (www.no-hatespeechmovement.org)՝ քարոզարշավին մասնակցելու համար այլ եղանակներ գտնելու համար:

ՀՆԱԲՐԱՎՈՐ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԻՐԱԶԵԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ

- Օգտագործեք բլոգները և սոցիալական մեդիայի կայքերը մարդկանց իրազեկությունը բարձրացնելու համար այն հարցի վերաբերյալ, թե ինչ է կարելի անել, եթե իրենք դառնում են ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ կամ ականատես:
- Աշխատեք խոսել մարդու իրավունքների «բառապաշարով»: Տարածեք տեղեկություններ այն իրավունքների մասին, որոնք պաշտպանում են մեզ համացանցում և, թե ինչպես են մարդու իրավունքները կապված ատելություն պարունակող առցանց խոսքի հետ:
- Ստեղծեք «միջերը բանդող» տեղեկագիր այն խմբերի համար, որոնք ամենից հաճախ են դառնում ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ: Տեղադրեք այն սոցիալական մեդիայի կայքերում կամ պատրաստեք թռուցիկներ՝ ոչ վիրտուալ աշխարհում բաժանելու համար:
- Տարածեք այն կայքերը և հաղորդագրությունները, որոնք ներկայացնում են ամենից հաճախ թիրախ դարձող խմբերի դրական հատկանիշները:
- Պատմեք այն մարդկանց մասին, ովքեր եղել են ատելություն պարունակող առցանց խոսքի զոհ: Օգտագործեք այդ պատմությունները այս խնդրի մասին տեղեկատվություն տարածելու համար, ինչպես նաև ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ դարձած մարդկանց նկատմամբ համապրումի զգացում ձևավորելու նպատակով:
- Ստեղծեք ձեր սեփական կայքը կամ պրոֆիլը սոցիալական ցանցում: Օգտագործեք այն թիրախ խմբերի մասին, արժանահավատ աղբյուրների կիրառմամբ այլընտրանքային տեղեկատվություն տարածելու համար:
- Կազմակերպեք ոչ վիրտուալ ակցիաներ, ուսուցողական դասընթացներ կամ իրազեկման միջոցառումներ: Դրանք կարող են նվիրված լինել՝
 - ատելություն պարունակող առցանց խոսքի խնդրին ընդհանրապես
 - որոշակի թիրախ խմբերի մասին առկա նախապաշարումների
 - ատելություն պարունակող խոսքի հետ վարվելու մեթոդներին
 - ատելություն պարունակող խոսքի ազդեցությանը
 - սեփական գործողությունների, ինչպես նաև այլ մարդկանց արարքների համար պատասխանատվություն վերցնելու անհրաժեշտությանը

- այլ երիտասարդական խմբերի նախաձեռնություններին, ներառյալ՝ «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժմանը
- Որևէ այլ բանի:

ԱՐԴԵՆ ԹԱՆՅՈՒՄ ՀԱՅՏՆՎԱԾ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻՆ ԿԱՄ ՆԱԽԱՊԱՇԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻՆ ԱՆԴՐԱԴՂԱՌՆԱԸ

- Խմբագրեք Վիքիպեդիայի կամ այլ ազատ բովանդակությամբ կայքերի այն հոդվածները, որոնք պարունակում են ոչ աղեկվատ կամ կեղծ տեղեկություններ ատելություն պարունակող խոսքի ամենահիմնական թիրախ խմբերի մասին
- Մեկնաբանություններ թողեք այն կայքերում, որտեղ կա ոչ ճշգրիտ, կողմնակալ կամ ռասիտական բովանդակություն: Հարցեր կամ բողոքներ ուղարկեք անհանդուրժողականություն կամ ռասիստական մոտեցումներ արտահայտող հաղորդագրությունների հեղինակներին:
- Փորձեք հաղորդակցվել վիրավորական բովանդակության հեղինակների հետ, ցույց տվեք նրանց, թե ինչպես է իրենց վարվելակերպը ազդում մյուսների վրա:
- Խրախուսեք մյուսներին անտեսել «թրոլերին», եթե նրանք վիրավորական վարքագիծ են դրսևորում:
- Կիրառեք առցանց բողոքներ ներկայացնելու մեխանիզմները կամ ընթացակարգերը կայքերի տերերին ատելություն պարունակող խոսքի օրինակների մասին նախազգուշացնելու համար:
- Հայտնեք ատելություն պարունակող խոսքի դրվագների մասին այդ հարցերով զբաղվող կազմակերպություններին կամ ատելություն պարունակող խոսքը վերահսկող դիտախմբին:
- Բոլկոտեք ատելություն տարածող կայքերը, և մյուսներին էլ կոչ արեք հետևել ձեր օրինակին: Հայտնեք այդ կայքերի մասին՝ կիրառելով ձեր երկրում առկա իրավական մեխանիզմները կամ դիմելով INACH-ի նման կազմակերպություններին:
- Հավաքեք տեղեկատվություն ձեր երկրում գրանցված ատելություն տարածող կայքերի մասին : Ուղարկեք այդ տեղեկատվությունը ձեր խորհրդարանական ներկայացուցչին:

ՄՈՒԿԻՆԻՍՏՐԵՔ ՄՅՈՒՄՆԵՐԻՆ

- Կոչ արեք մյուսներին դատապարտել կամ հայտնել ատելություն պարունակող խոսքի մասին, համերաշխություն հայտնել զոհերին կամ ներագրավվել այլ գործողությունների մեջ:
- Օգտագործեք սոցիալական մեդիան օգտակար կայքերին և քարոզարշավի հետաքրքիր նախաձեռնություններին մարդկանց ներգրավելու համար:
- Հանրայնացրեք ատելություն պարունակող խոսքը որոշակի կայքերից հաջողությամբ հեռացնելու մասին պատմությունները:
- Իրազեկեք «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման մասին: Հղում դրեք այդ շարժմանը ձեր պրոֆիլում կամ ավելացրեք շարժման խորհրդանիշը ձեր ստորագրությանը:
- Կազմակերպեք ուսուցողական կամ իրազեկման միջոցառումներ ամենատարածված թիրախ խմբերի ներկայացուցիչների համար: Բացատրեք նրանց, թե ինչպես են նրաք կարող պաշտպանել և իրենց, և մյուսներին ներգրավվելով քարոզարշավին:
- Այլ բաժիններից որևէ գործողություն իրականացնելիս՝ տարածեք դրա մասին տեղեկատվությունը ինչպես վիրտուալ, այնպես էլ ոչ վիրտուալ գործողությունների միջոցով:

ԱՏԵԼԱՏԱՐԱԾՎԱԾ ԹԻՐԱՆ ԽՄԲԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻՆ ՍԱՏԱՐԵԼԸ ԿԱՄ ՆՐԱՆՑ ՀԱՄԵՐԱԿԵՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՏՆԵԼԸ

- Անձնական հաղորդագրություններ ուղարկեք այն անհատներին, ովքեր հանրայնորեն դառնում են ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ: Հայտնեք նրանց ձեր համերաշխությունը և բացատրեք, թե ինչ են կարող անել:
- Օգնեք ցրել հիմնական թիրախ խմբերի մասին տարածված նախապաշարունակները կամ կեղծ գաղափարները: Այլընտրանքային բովանդակություն ստեղծեք և, հնարավորություն ունենալու պարագայում, հանրայնացրեք այն:
- Տեղեկացրեք երիտասարդներին իրենց իրավունքների մասին և այն մեթոդների, որ նրանք կարող են օգտագործել դրանք պաշտպանելու համար:
- Կազմակերպեք հանրային ակցիա՝ ի համերաշխություն ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ խմբերի:
- Տեղեկացրեք հանրությանը քաղաքական կամ հասարակական գործքիչների կամ լրատվամիջոցների կողմից արված ռասիտական կամ խտրական արտահայտությունների մասին: Բացատրություններ պահանջեք նրանցից:
- Աշխատեք ատելություն պարունակող խոսքի հիմնական թիրախ հանդիսացող խմբերի ներկայացուցիչների հետ: Խրախուսեք նրանց մասնակցել քարոզարշավին:

ԱՎԵԼԻ ԵՐԿԱՐԱԾԱՄԿԵՏ ՈԱՉՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- Կազմակերպեք ձեր սեփական քարոզարշավը տեղական մակարդակում կամ համացանցում, պատրաստեք քարոզարշավի տեսահոլովակ, երգ կամ որևէ զվարճալի միջոցառում և տեղադրեք առցանց:
- Կազմակերպեք ատելություն պարունակող առցանց խոսքի կամ դրա հետ կապված որոշակի վերկայքերի քաղաքականության դեմ առցանց ստորագրահավաք:
- Կապվեք առցանց կազմակերպությունների հետ, որոնք նույնպես զբաղվում են այս խնդրով, բացատրեք նրանց, թե ինչում է ձեր գործունեության էությունը և պարզեք, թե ինչպես եք կարող ներգրավվել իրենց աշխատանքներին:
- Կապվեք ռասիզմի և խտրականության կամ հարակից այլ հարցերով զբաղվող տեղական կազմակերպությունների հետ: Իրազեկեք նրանց ատելություն պարունակող առցանց խոսքի խնդրի վերաբերյալ և կոչ արեք միասալ քարոզարշավին:
- Անցկացրեք հետազոտություն՝ դիտարկելով կամ այս խնդրի տարբեր դրսևորումները մեկ կայքում, կամ թե ինչպես է այն ազդում որոշակի խմբերի վրա: Ուղարկեք արդյունքները Ատելություն պարունակող խոսքը վերահսկող դիտախմբին, այդ խնդրով զբաղվող ՀԿ-ներին, քաղաքական գործիչներին կամ այլ ազդեցիկ մարդկանց:
- Կոչ արեք կառավարության պաշտոնյաներին անդրադառնալ այս խնդրին. կապվեք խորհրդարանում ձեր ներկայացուցչի հետ:

5.8 ՀԱՄԱՑԱՆՑԱՅԻՆ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Համացանցային գրագիտությունը դա առցանց տեղեկատվական և հաղորդացական բովանդակություն ստեղծելու, այն հասկանալու և քննադատելու, և դրանից օգտվելու կարողությունն է:

Սոնիա Լիվինգսթոն, «Համացանցային գրագիտություն. Երիտասարդների բանակցությունները նոր առցանց հնարավորությունների վերաբերյալ»:¹

ՀԱՄԱՑԱՆՑԱՅԻՆ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՅՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Համացանցը, երևի թե, Եվրոպայի երիտասարդների համար տեղեկություններ ստանալու հիմնական աղբյուրն է: Երբեմն, այն կիրառվում է ուղղակիորեն որպես տեղեկագիր, իսկ երբեմն տեղեկությունները ստացվում են միջնորդավորված՝ «սոցիալիզացվելու» կամ այլ գործունեության ընթացքում: Երկու դեպքում էլ, կարևոր է, որպեսզի օգտատերերը կարողանան հասկանալ, վերլուծել, գնահատել և ստուգել ինչպես բացահայտ տեղեկությունները, այնպես էլ թաքնված ուղերձները: Սա առավել առարկայանում է, երբ խոսքը վերաբերում է ատելության առցանց դրսևորումներին արձագանքելուն:

Այն գիտելիքն ու հմտությունները, որ անհրաժեշտ են երիտասարդներին տեղեկատվությունը գտնելու և վերլուծելու համար, մեդիա գրագիտության ոլորտներից մեկն են, իսկ եթե խոսքը վերաբերում է առցանց աշխարհին, ապա համացանցային գրագիտության:

Սակայն, համացանցային գրագիտությունը ավելին է, քան զուտ տեղեկատվություն հավաքելն ու վերլուծելը: Կան բազմաթիվ այլ հմտություններ և գործիքներ, որոնք հատկապես կարևոր են, երբ երիտասարդներին պետք է պատրաստել առցանց ատելության դրսևորումներին արձագանքելու համար: Դրանց թվին են պատկանում մասնավորապես այն հմտությունները, որոնք կապված են համացանցի ավելի տեխնիկական ոլորտի հետ կամ որոշակի բովանդակություն տեղադրելու կամ տարածելու խնդրի հետ:

ՍՈՎՈՐՈՒՄ ԵՆՔ ՍԵՓԱԿԱՆ ՓՈՐՁԻՑ

Ընդհանուր առմամբ, յուրաքանչյուր ոք համացանցից օգտվելիս ընտրում է իր առցանց գործունեության համար անհրաժեշտ մեթոդներն ու կանոնները. Համացանցի օգտատերերը ձեռք են բերում այնքան «համացանցային գրագիտություն», որպեսզի կարողանան անարգել «նավարկել» և բավարարել իրենց հիմնական պահանջները: Սակայն, եթե երիտասարդների առջև խնդիր է դրվում ոչ թե վերարտադրել արդեն առկա «վատ» երևույթները կամ կրկնօրինակել վատ սովորությունները, որոնց արդյունքում ի հայտ է գալիս ատելություն պարունակող առցանց խոսքը, և նրանք պետք է սովորեն վիճարկել և պատշաճ պատասխան տալ նման դրսևորումներին, ապա նրանց անհրաժեշտ է համացանցային

¹ *Digital Youth, Innovation, and the Unexpected (2008), MIT Press*

գրագիտության ավելի բարձր մակարդակ: Այս բաժնում ներկայացված ցանկերում ներառված են այդ առաջադրանքը կատարելու համար անհրաժեշտ առավել օգտակար հմտությունները և գիտելիքի ոլորտները:

ՏԱՐԲԵՐ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ՝ ՏԱՐԲԵՐ ԴԵՐԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Անհրաժեշտ է նշել, որ ատելություն պարունակող խոսքի առումով երիտասարդները տարբեր ժամանակ հայտնվում են տարբեր դերերում: Դերերից յուրաքանչյուրը պահանջում է հմտությունների իր շարքը և ցանկացած կրթական գործունեություն իրականացնելիս անհրաժեշտ է դա հիշել:

ԿՈՂՔԻՑ ԱՍՅՈՂՆԵՐԸ/ ԴԻՏՈՐՆԵՐԸ

Երբ մենք ականատես ենք դառնում որոշակի չափով մյուսներին վսաս հասցնող բովանդակության, մենք դառնում ենք այդ երկխոսության մասնակիցներից մեկը: Մենք կարող ենք անտեսել այս բովանդակությունը, կարող ենք ինքներս էլ տարածել այն, կամ կարող ենք որոշել արտահայտվել դրա դեմ: Այս ձեռնարկի վարժությունների մեծ մասը միտված են երիտասարդներին պատկեր «տեսնում եմ, բայց ոչինչ չեմ անում» դիրքից տանել դեպի խնդրի կապակցությամբ որևէ պատշաճ ձևով արձագանք տալը: Սրա համար անհրաժեշտ են սթափ դատողության և քննադատական վերլուծության հմտություններ, ինչպես նաև հնարավոր գործողությունների մասին տեղեկացվածություն:

ՁՈՂԵՐ

Այն մարդկանց, ովքեր կամ ուղղակիորեն են դառնում ատելություն պարունակող խոսքի թիրախ, կամ պատկանում են այն խմբերից մեկին, որոնք հանդիսանում են ռասիստական կամ վիրավորական արտահայտությունների կամ կիբերնվաստացման հիմնական թիրախ խմբերից որևէ մեկին, անհրաժեշտ են իրենց պաշտպանելու և ատելության դրսևորումներին արձագանքելու համար ռազմավարություններ: Նրանց նաև պետք են հմտություններ և գիտելիք, որոնք կօգնեն խնդրին անդրադառնալու համար, օրինակ՝ մեղավորներին պատասխանատվության ենթարկելու, վիրավորական վարքագծի մասին հայտնելու, մյուսներին դրա դեմ պայքարելու կղջ անելու և նման այլ գործողությունների համար:

«ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՍԵՐՄԱՆՈՂՆԵՐԸ» ԵՎ ԱՏԵԼՈՒԹՅԱՆ ԴՈՏԵՆՑԻԱԼ ՍԵՐՄԱՆՈՂՆԵՐԸ

Այս խմբի մեջ են մտնում նրանք, ովքեր կամ տարածում են ատելություն պարունակող առցանց խոսք կամ հավանական է, որ դա կանեն՝ սեփական բովանդակությունը ստեղծելով կամ ուրիշներինը տարածելով: Պետք է հիշենք, որ ինչպես ատելություն պարունակող խոսքն է կարելի բաժանել նվազ կամ առավել վսասակարի, այնպես էլ մարդկանց, որ այն տարածում են կարելի դասակարգել որպես ավելի մեծ կամ փոքր վտանգ ներկայացնող: Նրանք ովքեր տարածում են ինչ-որ չափով ռասիստական բովանդակություն, նույնպես նպաստում են խնդրի ծավալմանը, նույնիսկ եթե նրանց գործողությունը անօրինական չէ և չի պարունակում բռնության ուղղակի կոչեր: Ինչպիսին էլ այն լինի, այն առաջին քայլն է վիրավորական և վսասաբեր դրսևորումների շղթայում:

Շատերը նպաստում են ատելություն պարունակող առցանց խոսքի տարածմանը ընդամենը տարածելով այն բովանդակությունը, որի վսասաբեր, վիրավորական կամ կեղծ լինելը չեն գիտակցում: Սրանից խուսափելու համար անհրաժեշտ է կարողանալ ճանաչել նախապաշարուժն ու կողմնակալությունը առցանց բովանդակության մեջ և ցանկացած բովանդակություն ստեղծելիս կամ մյուսների հետ կիսելիս ավելի պատասխանատու վերաբերմունք ցուցաբերել:

ԱԿՏԻՎԻՍՏՆԵՐ ԵՎ ԶԱՐՈՉԱՐՇԱԿԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐ

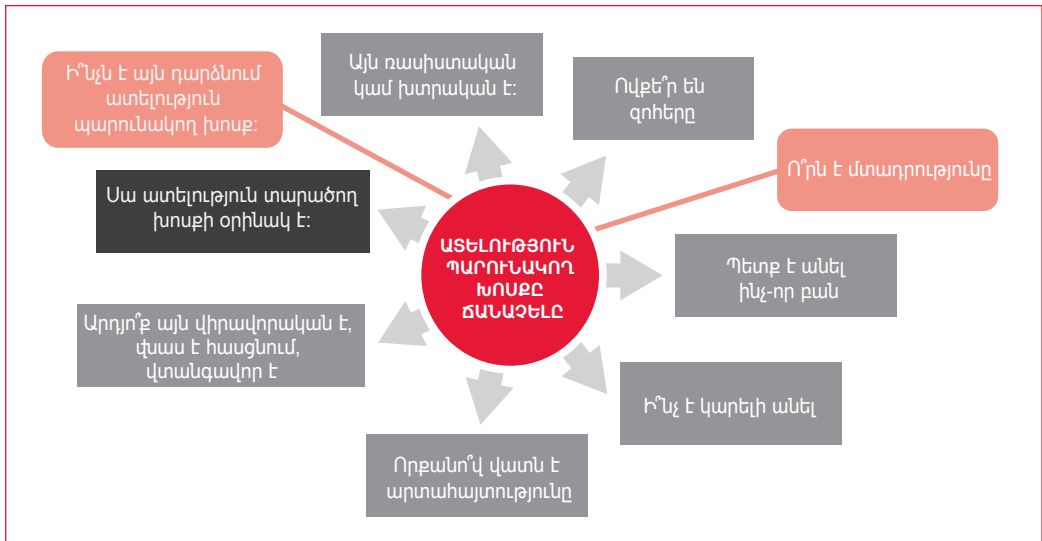
Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ քարոզարշավը դիտարկում է բոլոր երիտասարդներին և համացանցի բոլոր օգտատերերին որպես քարոզարշավի պոտենցիալ մասնակիցներ: Նպատակներից մեկն այն է, որ ատելության դրսևորումների պասիվ դիտորդները նույնպես արձագանքեն և միանան աշխարհի բոլոր ծայրերում գտնվող այն մարդկանց, ովքեր իրենց ձայնն են բարձրացնում ատելություն տարածող խոսքի դեմ: Համացանցում քարոզարշավ իրականացնելու համար անհրաժեշտ են որոշակի հմտություններ, ներառյալ հանրայնացնելը, խթանելը, աջակիցներ ներգրավելը և տարբեր՝ այլընտրանքային ուղերձների և տեքստերի տարածումը:

ՀԱՄԱՑԱՆՑԸ ՈՐՊԵՍ ԱՌՑԱՆՑ ԱՏԵԼՈՒԹՅԱՆ ԴՐՏԵՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՄԻՋՈՑ

Հետևյալ ցանկը ներառում է համացանցային գրագիտության այն ոլորտները, որոնք առնչվում են այս ձեռնարկում զետեղված վարժություններին և քարոզարշավին: Այս ոլորտների մասին ավելի խորքային պատկերացում կազմելը կօգնի երիտասարդներին ավելի գործուն դեր խաղալ քարոզարշավում: Սա նաև կօգնի նրանց փոխել իրենց սեփական առցանց վարքագիծը:

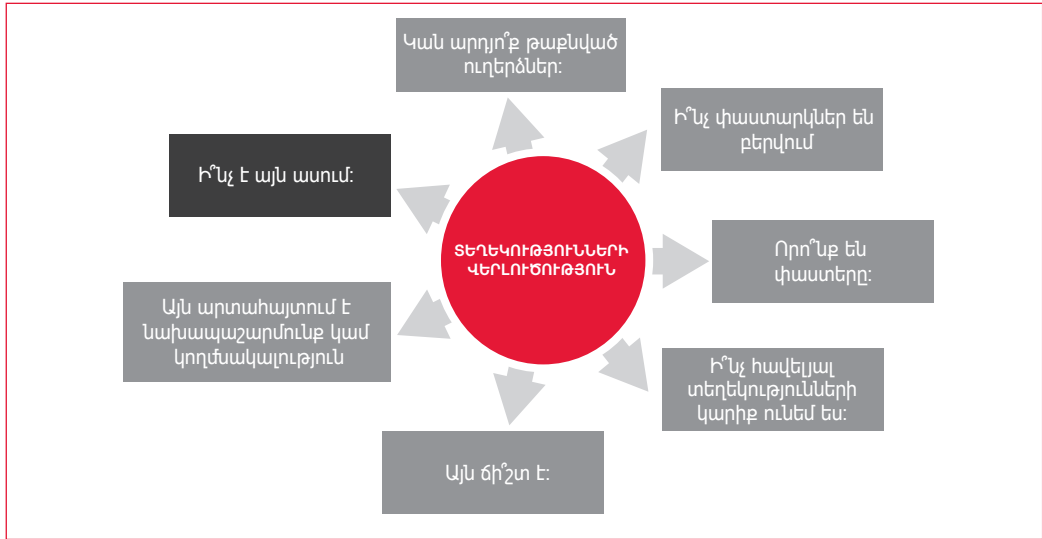
ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՒՔԸ ԲԱՅԱՀԱՑՏԵԼԸ

Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարում առաջին քայլը դա այն ճանաչելն է, երբ հանդիպում ենք: Սա ենթադրում է, որ մենք պետք է պատկերացում ունենանք այն մասին, թե որոնք են դրա բաղադրիչները և կարողանանք գնահատել դրա հնարավոր հետևանքները, սակայն բացի այդ, անհրաժեշտ է նաև կարողանալ ճանաչել թաքնված ուղերձները, ոչ բացահայտ կողմնակալությունն ու նախապաշարումները ճանաչելու կարողությունը:

ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ՄՏԱՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Առցանց տեղեկատվությունը ահռելի ծավալների է հասնում, և երիտասարդներին անհրաժեշտ են հմտություններ, որպեսզի նրանք սովորեն ընկալել տեսածը միայն վերլուծելու և հասկանալու միջոցով: Սա հատկապես վերաբերում է կեղծ տեղեկություններին կամ առանց հիմնավոր աղբյուրների տեղեկատվությանը, որը սնում է որոշակի խմբերի դեմ տարածված նախապաշարմունքները: Օգտատերերը պետք է կարողանան գտնել փաստարկներում առկա հնարավոր սխալները և պետք է գիտակցեն փաստերը ստուգելու և «մյուս կողմին լսելու» կարևորությունը, առնվազն այն դեպքերում, երբ այդ ամենը կարող է որևէ մեկին վնաս հասցնել:

Օգտակար խորհուրդներ. ստուգում ենք փաստարկները:

- Արդյո՞ք պնդումների հիմքում կային հիմնավոր աղբյուրներ, թե՞ դրանք հիմնված էին «ողջախոհության» վրա:
- Արդյո՞ք նշված աղբյուրները այդ ոլորտում ճանաչված և հեղինակավոր են:
- Արդյո՞ք փաստարկները համոզիչ և տրամաբանական էին, թե՞ հնարավոր էին նաև այլ եզրահանգումներ:
- Փաստարկների հիմքում «փաստեր» էին, թե՞ դրանք վկայակոչում էին զգացմունքները, ավանդական համոզմունքները կամ միայն հնարավոր արդյունքները:
- Հնարավոր՞ էր ստուգել ներկայացված «փաստերը» կամ փաստարկները:
- Արդյո՞ք կային ընդհանրացումներ անձերի կամ խմբերի մասին:
- Այդ ընդհանրացումները ունե՞ին ռասիստական կամ խտրական բնույթ:
- Արդյո՞ք հնարավոր՞ են այլ տեսակետներ, և արդյո՞ք դրանք ցույց կտան, որ փաստարկները անհիմն են:
- Արդյո՞ք պնդումները օգտագործում են «ad hominem» փաստարկներ, այլ կերպ ասած փաստարկներ, որոնք հակառակորդին վիրավորում են ոչ թե նրա համար, թե նրանք ինչ են ասում, այլ թե նրանք ով են:
- Արդյո՞ք փաստարկը ավելի համոզիչ է ներկայացման ոճի հաշվին, օրինակ՝ արտահայտիչ պատկերների կամ մուլտիմեդիայի կիրառման շնորհիվ:

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԳՏՆԵԼԸ

Աղբյուրներ փնտրելը և իմանալը, թե ինչպես դա անել արդյունավետ կերպով, «փաստերը ստուգելու» և «մյուս կողմին լսելու» կարևոր տարրն են: Մարդկանց մեծ մասը գիտի՝ ինչպես օգտագործել որոնողական համակարգերը, բայց շատ ավելի քչերն են, որ պատկերացում ունեն, թե այդ համակարգերը ինչպես են աշխատում և ինչպես է կարելի լրացուցիչ գործիքների օգնությամբ ավելի հստակեցնել որոնումը և ստանալ որոնման այլ արդյունքներ:

Խորհուրդներ որոնելու համար

- Աշխատեք օգտվել տարբեր որոնողական համակարգերից միայն մեկի փոխարեն:
- Աշխատեք արգելափակել բուքմարկերը և մաքրել որոնման Նախորդ պատմությունը՝ մինչև Նորը սկսելը: Սովորաբար այս կերպ արդյունքը այլ է լինում, որովհետև որոնողական համակարգերից շատերը ցույց են տալիս այն, ինչ իրենց «կարծիքով», օգտատերը ուզում է տեսնել (հիմնվելով նրա վրա, թե ինչ արդեն «գիտեն» օգտատիրոջ մասին):
- Իրականացրեք մի քանի որոնում տարբեր որոնողական բառերով, նույնիսկ եթե մեկ հարց եք հետազոտում:
- Փորձեք ավելի բարդ որոնում իրականացնել, օրինակ՝ սահմանափակեք որոնումը միայն մեկ կայքով, այնպես որ որոշակի բառեր պարունակող բովանդակությունը չհայտնվի արդյունքներում կամ օգտագործելով «և» որոնողական բառը, որը կօգնի որպեսզի բոլոր որոնվող բառերը ներառված լինեն: Յուրաքանչյուր որոնողական համակարգ ունի ցուցումներ, որտեղ այս ամենը նկարագրվում է:
- Ստուգեք կայքերի արժանահավատությունը, մինչև որոնման միջոցով անհրաժեշտ բովանդակությունը գտնելը:
- Հիշեք «թաքնված» կայքերի մասին: Սրանք այն կայքերն են, որոնք որոնողական համակարգում գրանցված են որպես մի բան, մինչդեռ իրականում պարունակում են այլ տիպի բովանդակություն: Այս կայքերը հաճախ օգտատերերին մոլորեցնելու նպատակ են հետապնդում և տրամադրում են այն, ինչ իրենք անվանում են «գիտելիք», ինչը իրականում գաղափարապես կողմակալ տեղեկատվություն է:

ԱՏՈՒԳՈՒՄ ԵՆՔ ԱՐԺԱՆԱՀԱՎԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մարդիկ առցանց կարող են տեղադրել գրեթե ամեն ինչ: Հաշվի առնելով առցանց տեղեկատվության ծավալները և համացանցի գլխավորապես չկանոնակարգված բնույթը՝ բավականին հեշտ է կարծիքը ներկայացնել որպես «փաստ» և կեղծ պնդումներ անել՝ առանց բացահայտվելու վտանգի: Ատելություն պարունակող խոսքի շատ դրսևորումներ պատահական ականատեսին կարող են թվալ հիմնավորված և փաստարկված տեսակետներ: Բացի փաստերը և փաստարկները քննադատական մտածողության հմտությունների օգնությամբ ստուգելուց, ատելություն պարունակող խոսքի հնարավոր դրսևորումները ճանաչելու համար երիտասարդներին կարող է օգնել նաև ստուգելը, թե ինչ տեսակի կայքում է գետնորդված տեղեկատվությունը և դրա հեղինակի հեղինակությունը:

Կան հազարավոր կայքեր, որոնք բարոգում են ռասիզմ կամ խտրականության այլ ձևեր: Նման «ատելություն տարածող կայքերը» հաճախ փոխկապակցված են և կարող են մյուս կայքերի հեղինակությունը օգտագործել իրենց ռասիստական պնդումները հիմնավորելու համար: Բազմաթիվ ռասիստական կայքեր այսօր շատ ավելի բողոքված են և կարող են նույնիսկ թաքցնել իրենց ռասիստական բնույթը՝

պնդելով, թե խթանում են «ազգային արժեքները», մինչդեռ իրականում հանդես են գալիս ռասիստական հայտարարություններով: Ստուգելու որոշ հիմքային մեթոդներ կարող են օգնել հասկանալ, թե որքանով արժանահավատ են կայքերը:

Օգտակար խորհուրդներ: Ստուգում ենք արժանահավատությունը

- Արդյո՞ք կայքը հայտնի է և հարգված որպես տեղեկությունների և կարծիքների աղբյուր: Արդյո՞ք այլ կայքեր դրան հղումներ տալիս են:
- Պահ՞ոգ է, թե ովքեր են կայքի սեփականատերերը կամ հեղինակները: Ինչո՞ւ է նրանց կարելի վստահել:
- Ինչպե՞ս է կայքը ձևակերպում իր նպատակը:
- Ի՞նչ էք կարծում, ելնելով տեղից, հեղինակի ինքնությունից կամ նրանից, թե ինչպես է կայքը ձևակերպում իր առաքելությունը՝ կարող է այն լինել կողմնակալ:
- Արդյո՞ք կայքում ներկայացված են մեկից ավելի տեսակետներ:
- Որքա՞ն հաճախ է այն թարմացվում և կա արդյո՞ք այնտեղ թարմ բովանդակություն:
- Կարո՞ղ եք գնտել նմանօրինակ բովանդակություն այլ (արժանահավատ) կայքերում:
- Կա արդյո՞ք հնարավոր շահերի բախում, օրինակ ` կապված առևտրային շահերի կամ քաղաքական կողմնորոշման հետ:
- Արդյո՞ք կայքում տեղ գտած տեղեկությունների աղբյուրները և հղումները նշված են:
- Արդյո՞ք կայքը ունի ռասիստական կամ խտրական բովանդակության վերաբերյալ քաղաքականություն:
- Ինչպե՞ս է կայքը վարվում նման բովանդակության կամ դրա հետ կապված բողոքների հետ:

ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՏԵՂԾՈՒՄԸ ԵՎ ՏԱՐԱԾՈՒՄԸ

Բոլորի համար հեշտ հասանելի առցանց բովանդակություն ստեղծելու հնարավորությունները բազմաթիվ առավելություններ ստեղծեցին «սովորական» օգտատերերի համար, բայց դրա հետ մեկտեղ առաջ բերեցին նաև պարտավորություններ: Ատելություն պարունակող խոսքի տեսանկյունից՝ այդ պարտավորություններից ամենակարևորներից է առցանց տեղեկություններ տեղադրելու ժամանակ ուշադիր լինելը. հենց այստեղ է, որ օգտատերերը հեշտությամբ կարող են գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար ատելություն տարածել:

Զարոգարչավի նպատակներից ելնելով՝ կան նաև այլ կարևոր նկատառուներ կապված առցանց նյութեր հրապարակելու հետ: Հաջողության հասնելու համար քարոզարշավը պետք է ունենա ազդեցիկ ուղերձներ, որոնք կգրավեն մեծ քանակությամբ մարդկանց և կլինեն հասկանալի: Երիտասարդները պետք է տեղյակ լինեն մեծ քանակությամբ մարդկանց իրենց ուղերձները հասցնելու տեխնիկական հնարավորությունների մասին, մասնավորապես սոցիալական մեդիայի միջոցով, և դա պետք է անեն այնպես, որպեսզի այդ ուղերձները լինեն այնքանով համոզիչ, որ մյուսները նույնպես շարունակեն տարածել դրանք: Մուլտիմեդիայի արդյունավետ օգտագործումը կարող է օգնել լուրջ ուղերձը ավելի գրավիչ և հանրամատչելի դարձնելուն:

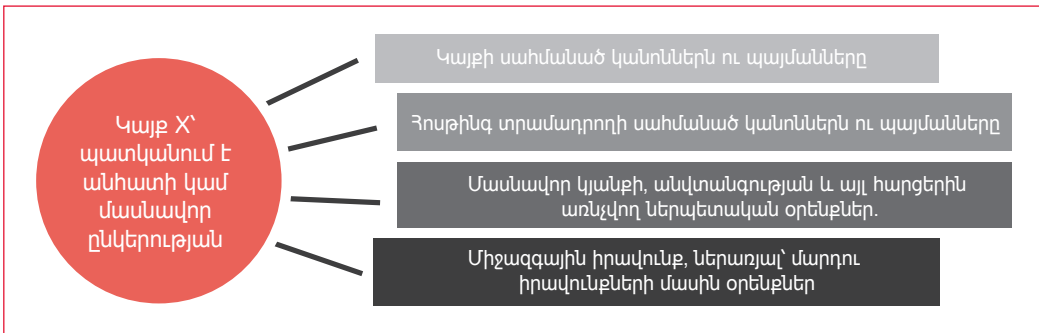
Օգտակար խորհուրդներ բովանդակություն տարածելու համար

- Հավաստիացեք, որ ձեր տարածած բովանդակությունը զերծ է կողմնակալությունից, նախապաշարունակներից, ռասիզմից և աստիճանից:
- Հավաստիացեք, որ տեղեկությունը, որը տարածում եք արժանահավատ է և որ դուք ապատեղեկատվություն չեք տարածում:
- Մի՛ տարածեք որևէ բան այլ մարդկանց մասին, եթե դա կարող է վտանգել նրանց անձնական կյանքի գաղտնիությունը կամ անվտանգությունը: Եթե վստահ չեք՝ միշտ հարցրեք:
- Ուշադիր եղեք այնպիսի տեղեկատվություն տարածելիս, որը կարող է պաշտպանված լինեն հեղինակային իրավունքով:
- Որևէ կայքում նյութեր տեղադրելիս՝ ստուգեք կայքի կանոններն ու պայմանները: Դրանք կարող են սահմանափակումներ ունենալ այն տիպի տեղեկատվության համար, որ դուք ցանկանում եք տեղադրել և կարող են նաև իրավունքներ ձեռք բերել ձեր տեղադրած բովանդակության կամ ձեր անձնական տվյալների նկատմամբ:
- Մտածեք, արդյո՞ք մյուսները կարող են չարաշահել ձեր տեղադրած տեղեկությունները և օգտագործել դրանք կեղծ պատկեր ստեղծելու կամ ուրիշներին վաստելու համար: Հավաստիացեք, որ ձեր տեղադրած նյութը լինի միանշանակ և տարընթերցումների տեղիք չտա:
- Հիշեք, որ համացանցում տեղադրված նյութը կարող է հեշտությամբ սխալ ընկալվել և կարող է վիրավորել որևէ մեկին, եթե հստակ ձևակերպումներ չեն ընտրված: Փորձեք կարդալ այն ինչ տեղադրել եք՝ դրան ուրիշի աչքերով նայելով:

ՓՈՐՁՈՒՄ ԵՆՔ ՀԱՍԿԱՆԱԼ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Համացանցում գործողությունները կանոնակարգող քաղաքականությունների և օրենքների մասին ավելի լավ տեղեկացված լինելը կարող է նպաստել օգտատերերի սեփական վարքագիծը համապատասխանեցնելուն և առանցքային դեր ունի ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարում: Հետևաբար, համացանցի կառավարման գործընթացներին մասնակցելը և դրանց մասին պատկերացում ունենալը, ինչպես նաև նրա, թե ինչպես են այդ գործընթացները ազդում համացանցի օգտատերերի վրա համացանցային գրագիտության, ինչպես նաև ընդհանրապես ժողովրդավարական քաղաքացիության կրթության մաս են կազմում: Համացանցի դերը քաղաքացիության ժամանակակից ձևերի և մասնակցայնության ձևավորման մեջ ի ցույց են դնում, որ համացանցի կառավարումը չպետք է վերապահվի միայն մասնավոր հատվածին և փորձագետներին:

ՏԱՐԲԵՐ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐԻ ՕՐԵՆՔՆԵՐԸ

Համացանցը հիմնականում «պատկանում է» մասնավոր ընկերություններին: Նույնիսկ անձնական բլոգը սովորաբար գտնվում է մասնավոր սերվերի վրա: Այն ընկերությունը, որին պատկանում է սերվերը կարող է որոշել սահմանափակել կամ չսահմանափակել այն ինչ տեղադրվելու և բլոգում: Սովորաբար, այն կանոնները, որոնց պետք է հետևեն կայքի օգտատերերը արտացոլված են «կանոններ և պայմաններ» բաժնում: Դրանք կարող են շատ տարբեր լինել տարբեր կայքերի համար: Սակայն, բացի կանոններից և պայմաններից, կարող են լինել նաև կառավարությունների սահմանած օրենքները, որոնք տարածվում են համացանցի օգտատերերի և վեբկայքերի սեփականատերերի վրա: Նման օրենքների թվին են պատկանում օրինակ՝ մասնավոր կյանքի և անվտանգության մասին օրենքները, կամ ծայրահեղ ատելություն պարունակող խոսքին վերաբերող օրենքները: Նույնիսկ եթե կառավարությունը չունի հատուկ օրենք մարդկանց անվտանգությունը առցանց պաշտպանելու համար, սա հաճախ կանոնակարգվում է մարդու իրավունքների մասին միջազգային օրենսդրությամբ, ինչպես հետևյալ օրինակում՝

Օրինակ՝ Կառավարությունը պետք է պաշտպանի իր քաղաքացիների անվտանգությունը ինչպես վիրտուալ այնպես էլ ոչ վիրտուալ աշխարհում

Կ. Յու. ընդդեմ Ֆինլանդիայի

1999 թ. մարտին առցանց ծանոթությունների կայքում, իբր թե 12 ամյա տղայի անունից, տեղադրվել էր հայտարարություն: Այն ներառում էր հղում տղայի կայքին և հայտարարության մեջ ասվում էր, որ նա ցանկանում է ինտիմ հարաբերությունների մեջ մտնել իր տարիքի կամ իրենից մեծ տղայի հետ, որպեսզի «իրեն սովորեցնեն ձևերը»: Տղան տեղեկացավ այդ հայտարարության մասին միայն այն բանից հետո, երբ էլ.նամակ ստացավ հետաքրքրված մի տղամարդուց: Ծառայությունը տրամադրողը հրաժարվեց բացահայտել այն անձի ինքնությունը, ով պատասխանատու էր հայտարարությունը տեղադրելու համար՝ պնդելով, որ դա կհանդիսանա գաղտնիության մասին դրույթի ոտնահարում: Ֆինլանդյան դատարանները վճռեցին, որ ծառայություն մատակարարող ընկերությանը հնարավոր չէր օրենքի ուժով պառտադրել բացահայտել այդ տեղեկությունները:

Գործը հասավ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան: Եվրոպական դատարանը վճռեց, որ ֆինլանդյան պետությունը թերացել է երեխաներին և այլ խոցելի խմբերին պաշտպանելու իր պարտավորության մեջ: Հայտարարության պատճառով տղան վերածվել էր մանկապիղծների թիրախ և խախտվել էր նրա անձնական և ընտանեկան կյանքի անձեռնադիմելիության իրավունքը:

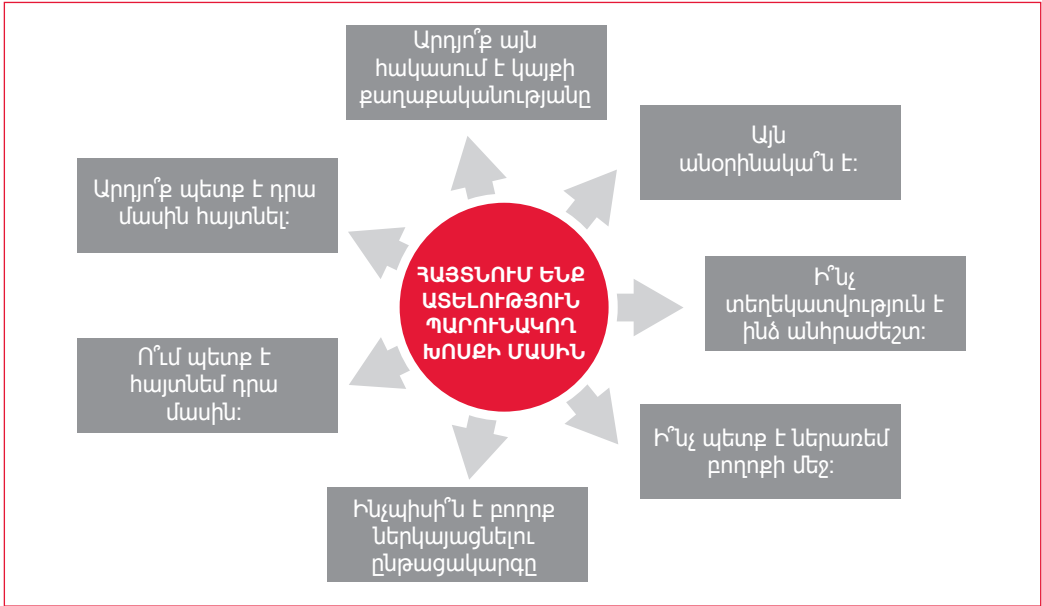
(Եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ կաճ 8)

Այդիսկ պատճառով, համացանցը մեծամասամբ նման է մեծ առևտրի կենտրոնի կամ գիշերային ակումբի: Նույնիսկ եթե չկա օրենք, որը արգելում է ջինս հագնել կամ փոսի տեսք ունենալ, ձեզ միևնույն է կարող են չթողնել մտնել գիշերային ակումբ, որովհետև ըստ կանոնների՝ ջինսով մուտքը արգելվում է: Նույն կերպ վեբկայքերը կարող են մշակել սեփական կանոնները համացանցում իրենց «մասնավոր տարածքի» համար: Սակայն, միևնույն ժամանակ, նրանց կանոնները պետք է համադրելի լինեն այդ երկրի օրենքների հետ:

Ինչ է սա նշանակում օգտատերերի համար

Երիտասարդները պետք է տեղյակ լինեն այն կայքերի օրենքներին և քաղաքականություններին, որ նրանք օգտագործում են, հատկապես այն, թե ինչպես են դրանք առնչվում ատելություն պարունակող առցանց խոսքի հետ: Հաճախ, ատելություն պարունակող խոսքի դեմ կարելի է պայքարել հենց այդ կայքի ուղեցույցներին և բողոքներ ներկայացնելու ընթացակարգերին հետևելու միջոցով: Եթե դրանք բավարար չեն, ապա, քարոզարշավի մասնակիցները կարող են վիճարկել հենց կայքի քաղաքականությունը:

ՎԻՐԱՎՈՐԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՅՏՆԵԼԸ

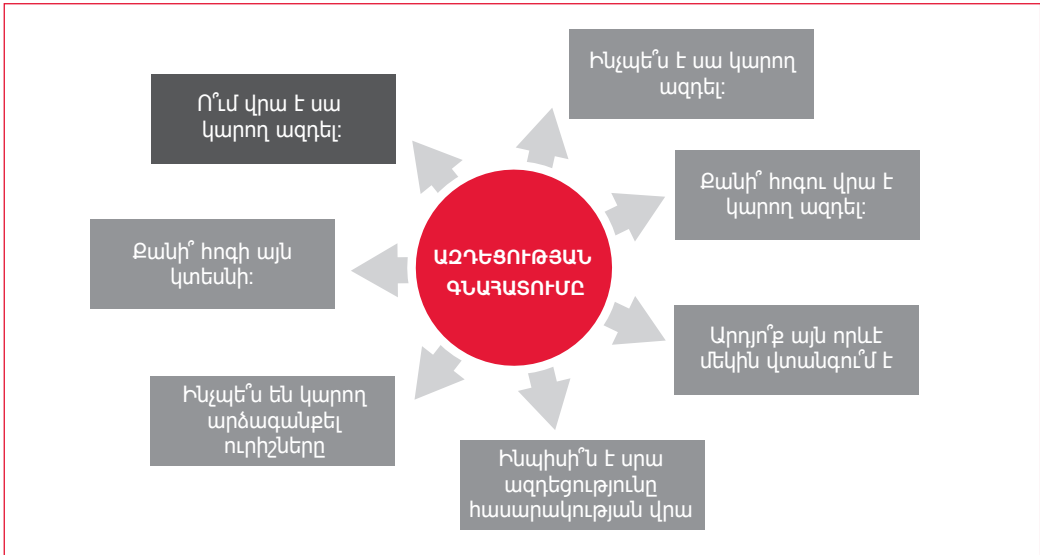
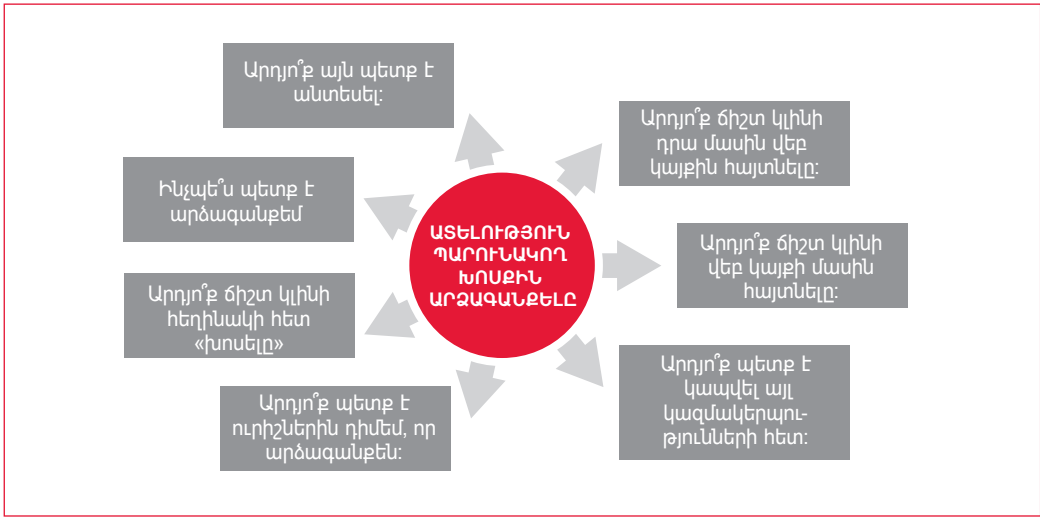

ԱՐՁԱԳԱՆՔԵԼԸ ԵՎ ԶԱՐՈՉԱՐԵԱՎԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼԸ

Անտելություն պարունակող խոսքի դրվագի մասին հայտնելը դրա դեմ պայքարելու միակ եղանակը չէ: Կարևոր է, որպեսզի երիտասարդները տեղեկացված լինեն խնդրին այլ մոտեցումների մասին նույնպես, և կարողանան գնահատել, թե առանձին դեպքերում արձագանքներից որը կլինի առավել արդյունավետ: Ստորև բերված առաջին սխեման ցույց է տալիս անտելության առանձին դրսևորումների որոշ արձագանքների տեսակներ: Զարոգարչավի ռազմավարություններ բաժնում ավելի մանրամասն քննարկվում են նաև խնդրին այլ մոտեցումների օրինակներ:

Երբ որոշում ենք, թե որ ռազմավարությունը կամ արձագանքը ընտրենք ամեն առանձին դեպքում, ամենապատշաճ պատասխանը պետք է պայմանավորված լինի դեպքի լրջությամբ: Կողմակալության կամ նախապաշարումի «թեթև» օրինակի դեպքում ամենաճիշտը կլինի ուղղակիորեն կապվել դրանց հեղինակի հետ և ցույց տալ նրան իր արտահայտության հնարավոր վտանգները, իսկ եթե անտելություն պարունակող խոսքի դեմ քարոզարչավի կայքում հայտնվում է մշտական «թրոլ», ապա ամենաճիշտը կլինի նրան ընդհանրապես անտեսելը: Նկարագրվածի հակառակ իրավիճակում, այսինքն երբ գործ ունենք անտելություն քարոզող կայքի հետ, որը հրահրում է բռնություն որոշակի խմբի դեմ կարող է կարիք լինել հայտնել դրա մասին ոստիկանությանը:

Պատշաճ պատասխանը ընտրելիս ամենակարևոր նկատառումը, որ պետք է հաշվի առնենք այն է, թե ինչ ազդեցություն է կարող ունենալ տվյալ արտահայտությունը կամ ամբողջ կայքը: Ստորև ներկայացված սխեմայում ներառված են մի շարք հարցեր, որ անհրաժեշտ է հաշվի առնել այդ ազդեցությունը գնահատելիս:

ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎԵԼԸ

Երիտասարդները պետք է տեղյակ լինեն առցանց լինելու հնարավոր վտանգների մասին և պետք է ձեռնարկեն անվտանգության միջոցներ իրենց անձնական տվյալները և մասնավոր կյանքը չվտանգելու համար: Կան նաև որոշ միջոցներ, որ նրանք կարող են ձեռնարկել, որպեսզի նվազեցնեն իրենց՝ կիբերնվաստացման զոհ դառնալու հավանականությունը: Դրանցից մի մասը նկարագրվում է Կիբերնվաստացման մասին բաժնում:

5.9 ԿԻԲԵՐՆՎԱՍՏԱՑՈՒՄ

“... կիբերնվաստացում նշանակում է ցանկացած էլեկտրոնային հաղորդակցություն, ներառյալ, բայց ոչ միայն, այն, որի համար դրդապատճառ են հանդիսացել ուսանողի իրական կամ ենթադրյալ ռասայական պատկանելությունը, մաշկի գույնը, կրոնական պատկանելությունը, ազգային, դասակարգային կամ էթնիկ ծագումը, սեռական կողմնորոշումը, ֆիզիկական, մտավոր, հոգեբանական կամ ուսումնասիրության հետ կապված որևէ հատուկ կարիքները կամ խնդիրները, գենդերային, գենդերային ինքնության և արտահայտման, կամ այլ տարբերվող անձնական հատկանիշները, կամ վերը նշված խմբերից որևէ մեկին պատկանող անձի հետ կապը, եթե գրավոր, բանավոր կամ ֆիզիկական գործունեությունը կամ էլեկտրոնային հաղորդակցությունը նպատակ ունեն՝

- (i) ֆիզիկական փաստաթուղթերով ուսանողին կամ նրան պատկանող ունեցվածքին, կամ
- (ii) Եապես ազդել ուսանողի կրթական հնարավորությունների վրա, կամ
- (iii) լինեն այնքան ծայրահեղ, համառ կամ համատարած, որ դա ճնշող և սպառնալից կրթական միջավայր է ստեղծում, կամ
- (iv) Եապես խանգարում է դպրոցի բնականոն գործունեությանը»:

Արձագանքում ենք Կիբերատելությանը, Գործողությունների գործիքաշարը (Զրպարտության դեմ Լիգա)

Նվաստացումը տեղի է ունենում, երբ մեկը կամ անձանց մի խումբ կանխամտածված դրսևորում է թշնամական կամ վիրավորական վարքագիծ մեկ այլ անձի նկատմամբ: Սովորաբար նման վերաբերմունքը արտահայտվում է տևական ժամանակ. զոհն անընդհատ ենթարկվում է նվաստացման:

Կիբերնվաստացման պարագայում այդ նույն թիրախավորումը տեղի է ունենում առցանց կամ էլեկտրոնային տարբերակով: Կիբերնվաստացման ժամանակ գործի են դրվում էլ.նամակները, արագ հաղորդագրությունները, զրուցասենյակները (chat room), փեյջերները, քջջային հեռախոսները կամ տեղեկատվական տեխնոլոգիայի այլ սարքերը: Ազդեցությունը անհատի վրա նվազ ճնշող չէ իրական նվաստացումից: Կիբերնվաստացումը նվաստացման ձևերից մեկն է:

Կիբերնվաստացման դեպքերին շատ ավելի բարդ է արձագանքելը, քանի որ համացանցը շատ ավելի մեծ հնարավորություններ է ստեղծում անանուն հաղորդակցության համար՝ ոչ վիրտուալ հաղորդակցության համեմատ: Այն կարող է նաև շատ ավելի սևեռուն լինել, կամ շատ ավելի համառորեն սևեռուն, քանի որ այն կարող է տեղի ունենալ նույնիսկ, երբ նվաստացնողը ֆիզիկապես ներկա չէ: Երբ նվաստացնողը արդեն գիտի, թե ինչպես է կարող կապվել իր «զոհի» հետ, նվաստացումը կարող դառնալ մշտական և դրանից շատ դժվար կլինի խուսափելը: Հենց այս պատճառով է, որ երիտասարդները պետք է իրազեկված լինեն իրենց անձնական տվյալները տրամադրելու վտանգների մասին:

ԿԻԲԵՐՆՎԱՍՏԱՑՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ

Կիբերնվաստացումը լուրջ և մշտական խնդիր է երիտասարդների համար: Այն կարող է բերել երկարատև բացասական հետևանքների և նույնիսկ դարձել է ինքնասպանության պատճառ: Մի շարք տարբեր հետազոտություններ ցույց են տվել, որ այս խնդիրը ազդում է մեծ թվով դեռահասների վրա՝

- Դեռահասների կեսից ավելին ենթարկվել են կիբերնվաստացման, և գրեթե նույնքան դեռահասներ ենթարկվել են մյուսներին կիբերնվաստացման ենթարկելու մեջ:
- Երիտասարդների ավելի քան մեկ երրորդը ստացել են կիբերսպառնալիքներ առցանց:

- Դեռահասների 25%-ից ավելին ենթարկվել են հետևողական նվաստացման իրենց հեռախոսների կամ համացանցի միջոցով:
- Երիտասարդների կեսից ավելին իրենց ծնողներին չեն տեղեկացնում, երբ ենթարկվում են կիբեռնվաստացման:

Աղբյուրը՝ i-SAFE Inc., 'Cyber Bullying: Statistics and Tips' (Կիբեռ նվաստացում՝ վիճակագրություն և խորհուրդներ)

ԿԻԲԵՐՆՎԱՍՏԱՑՈՒՄԸ ԵՎ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ե՛վ վիրտուալ, և՛ ոչ վիրտուալ նվաստացումը բռնության ձևերից մեկն են և բազմաթիվ դեպքեր կարող են պաշտպանվել տարբեր մարդու իրավունքներով: Ավելի «թեթև» դեպքերում, հաճախ սա կանոնակարգվում է մասնավոր կյանքի իրավունքով, որն էլ վկայակոչվում է: Ավելի ծանր դեպքերը առնչվում են անմարդկային և նվաստացուցիչ վերաբերմունքից ազատ լինելու իրավունքին, իսկ երբեմն նաև կյանքի իրավունքին:

Անմարդկային և նվաստացուցիչ վերաբերմունքը կարող է նաև ներառել սեռական բռնությունը, հոգեբանական ճնշումները և շահագործումը: Ինչ վերաբերում է կյանքի իրավունքին, ապա սա կապված է և այն դեպքերի հետ, երբ իրական կյանքում նվաստացումները վտանգ են պարունակում գոհի կյանքի համար, և այն դեպքերի, երբ տանջանքը այնքան անտանելի է, որ գոհը որոշում է ինքնասպանություն գործել: Որևէ մեկին նման վտանգից պաշտպանել չկարողանալը կարող է համարվել նրանց կյանքի իրավունքի ոտնահարում:

Ո՞ՐՆ Ե ԿԻԲԵՐՆՎԱՍՏԱՑՄԱՆ ԵՎ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԽՈՍՔԻ ՄԻՋԵՎ ԿԱՊԸ

Կիբեռնվաստացումը անհատի դեմ ուղղված ուժի ցուցադրություն է, իսկ ատելություն պարունակող խոսքը, սովորաբար, մարդկանց խմբերի դեմ ուղղված բռնության և թշնամանքի կոչերն են: Սակայն, գոհի տեսանկյունից երկուսն էլ բռնության և նվաստացման տեսակներ են: Ատելություն պարունակող խոսքը և կիբեռնվաստացումը օգտագործում են նույն առցանց խողովակները: Դրանք հաճախ ուղղված են անհատների դեմ, ովքեր իրենց ծագման, որևէ տեսակի անաշխատունակության, էթնիկ պատկանելության կամ նմանատիպ այլ պատճառով տարբեր են համարվում: Երկու դեպքում էլ գործ ունենք վիրավորական և ճնշումների նպատակ հետապնդող հաղորդակցության հետ: Շատ դեպքերում, կիբեռնվաստացումը և ատելություն պարունակող խոսքը միասին են հանդես գալիս, և սա չափազանց վատ է անդրադառնում անհատների և խմբերի վրա: Օրինակ՝ նվաստացման համար դրդապատճառ կարող են հանդիսանալ անձի գենդերային ինքնությունը, սեռական կողմորոշումը կամ էթնիկ ծագումը: Մինևույն ժամանակ, ատելություն պարունակող խոսքի դեմ պայքարում երիտասարդների մոտ տոկունություն զարգացնելը կարող է օգնել նրանց տոկուն լինել նաև կիբեռնվաստացման ժամանակ: Համացանցային գրագիտությունը չափազանց կարևոր գիտելիք է, քանի որ օգնում է երիտասարդներին հասկանալ համացանցում ծավալվող գործընթացները և պաշտպանել իրենց վիրավորանքներից կամ կարողանալ արձագանքել, երբ դրանց ականատեսն են դառնում:

ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎԵԼԸ

Երիտասարդները պետք է տեղեկացված լինեն, որ ստորև թվարկվող վարքագծի տեսակները անընդունելի են և կարող են լինել անօրինական: Նույնիսկ մեկ՝ առանձին դրվագը կարող է դառնալ տևական արշավի սկիզբ կամ վիրավորանքի ավելի ծայրահեղ դրսևորումների նախանշան: Երի-

տասարդները պետք է կարողանան ճանաչել նախազգուշական նշանները և խոհեմությամբ արձագանքել նման վիրավորական դրսևորումների դրվագներին: Նրանք պետք է իմանան, թե ինչպիսի նախազգուշական միջոցներ է կարելի ձեռնարկել, երբ սպառնալիքները իրական են թվում: Նրանք նաև պետք է տեղեկացված լինեն, որ գոյություն ունեն կազմակերպություններ, որոնք կարող են աջակցություն և խորհրդատվություն առաջարկել, կամ կարող են օգնել, եթե առաջանա ավելի «պաշտոնական» քայլերի անհրաժեշտություն, ներառյալ՝ տրամադրելով իրավական աջակցություն: «Ոչ ատելություն տարածող խոսքին» շարժման ազգային բարոգարչափսերից մի քանիսը տրամադրում են նաև տեղեկատվություն թե՛ զժերի մասին, որոնց միջոցով կարելի է հաղորդում տալ իրավապահ մարմիններին: Օրինակ՝ Ինսեյֆ ցանցը երիտասարդներին տրամադրում է տեղեկություններ և խորհրդատվություն հաղորդում տալու կամ օգնության դիմելու վերբերյալ www.saferhամացանց.org: Ինսեյֆը (InSafe) Ոչ ատելություն պարունակող խոսքին շարժման եվրոպական գործընկեր՝ Եվրոսբուլնթեթ-ի ծրագրերից մեկն է:

ԱՌՑԱՆՑ ԲՈՒՈՒԹՅԱՆ/ՎԻՐԱՎՈՐԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

- Սպառնալիքներ, սադրող վիրավորանքներ կամ ռասայական կամ էթնիկ վիրավորական մակա-նուններ ուղարկելը
- Նույնասեռականներին ուղղված վիրավորանքներն ու հալածանքը, գենդերային բնույթ ունեցող վիրավորանքներ կամ խտրականության այլ ձևեր
- Չոհի համակարգիչը համակարգչային վիրուսով վարակելու փորձը
- Փոստարկը վիրավորական նամակներով հեղեղելը
- Անձի մասին՝ նրան կամ նրա հեղինակությանը փաստելու նպատակով, կեղծ տեղեկություններ տեղադրելը կամ տարածելը
- Որևէ մեկին առանձնացնելը և բոլորին այդ մեկին վիրավորելու կամ ծաղրելու կոչ անելը
- Այլ մարդու անունից կեղծ կամ անհավատալի բաներ ասելը:
- Որևէ մեկի նկարները, հատկապես՝ ոչ այնքան պատեհ իրավիճակներում, տարածելը՝ առանց այդ մարդու թույլտվության:
- Որևէ մեկի նամակները առանց իր թույլտվության տարածելը
- Մյուսներին ճնշելը, որպեսզի ինչ-որ մեկին համայնքից (վիրտուալ կամ ոչ վիրտուալ) դուրս հանեն:
- Որևէ մեկին հետևողականորեն վիրավորական, չարակամ կամ տհաճ հաղորդագրություններ ուղարկելը:

ԱՌՅԱՆՑ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ. ԻՆՉ ՊԵՏՔ Ե ԱՆԵՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ

Վիրավորանքներ հասցնելու հնարավորությունները սահմանափակելը

- Պարբերաբար ստուգեք և թարմացրեք սոցիալական ցանցերում ձեր անձնական և գաղտնիության կարգավորումները:
- Մի տվեք ձեր տվյալները, օրինակ՝ բջջայինի համարը, էլ հասցեն կամ բնակության հասցեն անձանոթ մարդկանց:
- Մի կիսվեք ձեր մասին անձնական տեղեկություններով անձանոթ մարդկանց հետ (օրինակ՝ առցանց զրուցասենյակներում, որտեղ անձանոթների հանդիպելու հավանականությունը շատ մեծ է):
- Մտածեք և նկատի առեք, թե որոնք են ձեր կողմից օգտագործվող «տարածքում» ընդունված վարքագծի կանոնները և ինչ տեսակի մարդիկ են այն օգտագործում: Ինչպես և իրական կյանքում, որոշ տեղեր ավելի մեծ ռիսկեր են պարունակում ձեր անվտանգության համար, քան մյուսները: Այնպես որ, առցանց աշխարհում մենք պետք է արձագանքենք՝ ելնելով համատեքստից:
- Հարգեք «նեթիկետը» (Եթիկայի կանոնները համացանցում). մյուսների հետ առցանց վարվեք այնպես, ինչպես կցանկանայիք, որ վարվեին ձեզ հետ:
- Ինչպես հարկն է պաշտպանեք ձեր պրոֆիլները և էլ. հասցեները. դուրս եկեք էջից, եթե օգտագործում եք հանրային օգտագործման համակարգիչ և պարբերաբար փոխեք գաղտնաբառերը:
- Եթե հանդիպում կամ ենթարկվում եք առցանց վիրավորանքների, հայտնեք այդ բովանդակության կամ մեկնաբանությունների հոսթինգը ապահովող ցանցերին կամ ոստիկանության՝ հատուկ այդ հարցերով զբաղվող բաժիններին կամ ձեր երկրի՝ արդարադատություն և ապահովող ծառայություններին: (խորհուրդների համար տե՛ս www.saferhամացանց.org):

Եթե ստանում եք վիրավորական հաղորդագրություններ կամ սպառնալիքներ

Կարող եք դիմել հետևյալ գործողություններին: Ամեն առանձին դեպք տարբեր է և կարևոր է, որպեսզի երիտասարդները սովորեն խելամտորեն ընտրել իրենց պատասխան գործողությունները: Միշտ օգտակար կլինի դեպքը բնարկել վստահելի մարդկանց հետ:

- Մի՛ պատասխանեք: Հաճախ, հենց դրան էլ սպասում է վիրավորանքի հեղինակը: Երբեք մի փորձեք պատասխան տալ, քանի որ դա ընդամենը ավելի կթեժացնի իրավիճակը:
- Կիսվեք վստահելի մարդկանց հետ, խորհուրդ հարցրեք նրանցից:
- Հայտնեք խնդրի մասին երիտասարդների առցանց անվտանգությամբ զբաղվող կազմակերպություններից որևէ մեկին (տե՛ս էջ 227-228):
- Հայտնեք անցանկալի վարքագծի մասին կայքի սեփականատիրոջը/ հոսթինգ տրամադրողին:
- Արգելափակեք/ հայտնեք անցանկալի կապերը կամ իրենց ոչ պաշտոնապես մարդկանց:
- Փոխեք ձեր էլ. հասցեն կամ բջջային հեռախոսի համարը, եթե դրանցից որևէ մեկը օգտագործվում է ձեզ թիրախավորելու համար:
- Եթե կա անհրաժեշտություն, հայտնեք անցանկալի վարքագծի մասին ոստիկանությանը կամ կապվեք փաստաբանի հետ: **Առցանց վիրավորանքները անօրինակն են, եթե ծանր հետևանքներ են ունենում որևէ մեկի առողջության, անվտանգության կամ հոգեկան հանգստության համար:**
- Միշտ պահեք ստացված վիրավորական հաղորդագրությունները, ներառյալ՝ դրա հեղինակի էլ.հասցեն կամ պրոֆիլը: **Այս փաստերը ձեզ կարող են պետք գալ, եթե կարիք լինի պաշտոնական բողոք ներկայացնել:**

ԱՌՑԱՆՑ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ. ՑԱՆԿ ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Կրթական ոլորտի աշխատակիցները, ծնողները և ընդհանրապես մարդիկ, ովքեր աշխատում են երիտասարդների հետ կարող են ձեռնարկել միջոցներ նրանց կիբերնվաստացումից պաշտպանելու համար:

- Ավելի ակտիվ դիրքորոշում որդեգրեք և որքան հնարավոր է քննարկեք երիտասարդների հետ հնարավոր վտանգները և աջակցեք նրանց դրանցից խուսափելու հարցում: Բաց եղեք նման քննարկումների համար: Բերեք օրինակներ դասարանից և մի խուսափեք այս հարցերը բարձրացնելուց: Խթանեք ձեր դպրոցում կիբերնվաստացումների դեմ հետևողական քաղաքականության իրականացումը:
- Տեղեկացեք վիրտուալ և ոչ վիրտուալ ատելություն պարունակող խոսքի միջև առկա կապի մասին. այս երկուսը միշտ փոխկապակցված են:
- Երեխաներին աջակցեք՝ տեղեկացնելով նրանց և քննարկելով այս հարցը նրանց հետ: Եթե զգում եք, որ չունեք դա անելու համար անհրաժեշտ հմտություններ, ապա կապվեք համապատասխան կազմակերպությունների և զոհերի աջակցության կենտրոնների հետ: Երիտասարդների համար տեսանելի վայրերում տեղադրեք տեղեկատվություն այն կոնտակտային տվյալներով, որ նրանց կարող են օգտակար լինել, եթե օգնության կարիք ունենան:
- Օգնեք ծնողներին՝ իրազեկելով նրանց կիբերնվաստացման գոյության մասին և տեղեկացնելով, թե ինչպիսի գործողությունների են նրանք կարող դիմել:

5.10 ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԵՎ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՐԱԾՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԸ

Ատելություն պարունակող առցանց խոսքին վերաբերող՝ Եվրոպայի խորհրդի կողմից իրականացվող աշխատանքները ընթանում են չորս հիմնական ուղղություններով.

1. Խնդրի լուծումները իրավական տեսանկյունից՝ կիրառելով Եվրոպական կոնվենցիան և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքը:
2. Զաղաքականության գործիքները՝ Յամացանցային կառավարման ոլորտում տարվող աշխատանքների միջոցով, ինչպես նաև Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետություններին ուղղված՝ մի շարք առաջարկությունների և ոլորտի քաղաքականությանը վերաբերող փաստաթղթերի միջոցով:
3. Մշտադիտարկված և վերահսկման գործունեություն՝ Ռասիզմի և խտրականության դեմ Եվրոպական հանձնաժողովի և Մարդու իրավունքների հանձնակատարի կողմից իրականացվող աշխատանքի միջոցով:
4. Կրթություն, կանխարգելում և կարողությունների զարգացում հասարակական տարբեր գործիչների համար, ներառյալ՝ լրագրողների, ՅԿ ակտիվիստների, ուսուցիչների և երիտասարդների համար:

Ատելություն պարունակող առցանց խոսքը սերտորեն կապված է մի շարք հարցերի հետ, ինչը նշանակում է, որ այս հարցը ներառվել է նաև մի շարք այլ ոլորտների նախաձեռնությունների մեջ: Դրանցից մի քանիսը ներկայացված են ստորև:

Երեխաների իրավունքներ	Փոքրամասնությունների պաշտպանություն	Դատավորների վերապատրաստում
Կիբերհանցագործությունների դեմ պայքարը	Կիբերնվաստացումների դեմ պայքարը և երեխաների պաշտպանությունը	Մեդիա ոլորտի գրագիտություն
Արտահայտման ազատություն	Բազմակարծիք հասարակության խթանումը	Մեդիա ոլորտի կրթություն
Ռասիզմի դեմ ուղղված քաղաքականություն	Միջմշակութային երկխոսության խթանում	Ուսուցիչների վերապատրաստում
Երիտասարդական քաղաքականություններ	Երիտասարդների մասնակցություն	Ոչ ֆորմալ կրթություն և երիտասարդների կողմից և համար իրականացվող աշխատանք

Այս ծավալուն ցանկը ցույց է տալիս մտահոգությունների և հարցերի այն մեծ բազմազանությունը, որ որևէ առնչություն ունի ատելություն պարունակող առցանց խոսքի հետ: Սա նաև ցույց է տալիս, որ

հարցին կարելի է մոտենալ մի շարք տարբեր կողմերից՝ օգտագործելով բազմաթիվ՝ տարբեր մեթոդներ: Ստորև ներկայացվող հակիրճ տեղեկությունները վերաբերում են միայն ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարի հետ ամենաուղղակի կապ ունեցող և ամենաեական ոլորտները:

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՋՆԵՐ

- Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան վավերացվել է Եվրոպայի խորհրդի բոլոր անդամ պետությունների կողմից: Այն պաշտպանում է մի շարք քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքներ, ներառյալ՝ մասնավոր կյանքի իրավունքը, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքից պաշտպանությունը: Եվ չնայած այն հանգամանքին, որ կոնվենցիան նաև պաշտպանում է արտահայտման ազատությունը, այս իրավունքը կարող է սահմանափակվել, երբ արտահայտումը կարող է վսասել մյուսներին կամ ողջ հասարակությանը:
- Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը պատասխանատու է Եվրոպական կոնվենցիայով ամրագրված իրավունքները պաշտպանելու համար: Այս դատարանի Նախադեպային իրավունքը ապահովել է «ատելություն պարունակող խոսքի» մեկնաբանություն, որի շնորհիվ վիրավորանքների ամենաձայրահեղ դեպքերը չեն պաշտպանվում արտահայտման ազատության իրավունքով:
- Եվրոպայի խորհրդի կողմից մշակված Կիբերհանցագործությունների դեմ Կոնվենցիան և դրա լրացուցիչ արձանագրությունը այս թեմային վերաբերող միակ՝ պարտավորություններ ենթադրող, միջազգային փաստաթուղթն է: Այն ուժի մեջ է մտել 2004թ հուլիսին և պարունակում է ուղեցույց բոլոր այն կառավարությունների համար, որոնք ցանկանում են մշակել կիբերհանցագործությունների դեմ պայքարելու համար անհրաժեշտ օրենսդրություն:

ՈԱԶՄԱԿԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԻՋՆԵՐ

- Եվրոպայի խորհրդի Համացանցային կառավարման ռազմավարության (2001) մեջ ուրվագծված են մի շարք առանցքային ոլորտներ, որոնք մշակվել են ապահովելու համար, որպեսզի համացանցը դառնա անվտանգ տարածք, որտեղ պաշտպանված է արտահայտման ազատությունը և որը ապահովում է տեղեկատվության հասանելիությունը:
- Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեն և Խորհրդարանական վեհաժողովը սահմանել են մի շարք առաջարկություններ Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարի ուղղությամբ տարվող քաղաքականության համար: Դրանց թվին է պատկանում Նախարարների կոմիտեի 2009 թ թիվ 5 Առաջարկությունը, որը ներառում է միջոցներ, երեխաներին վսասակար բովանդակությունից և վարքագծից պաշտպանելու և առցանց աշխարհում ակտիվ մասնակցությունը խթանելու համար:

ՄՇԱԿԻՏԱՐԿՄԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱՅՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԻՋՆԵՐ

- Ռասիզմի և անհանդուրժողականության դեմ եվրոպական հանձնաժողովը (ՌԱԵՀ/ ECRI) Եվրոպայի խորհրդի՝ մարդու իրավունքների հարցերով զբաղվող մարմիններից մեկն է: Հանձնաժողովի կազմի մեջ են մտնում անկախ փորձագետներ, ովքեր թողարկում են մշտադիտարկման հաշվետվություններ, ներառյալ՝ ատելություն պարունակող առցանց խոսքին վերաբերող հաշվետվություններ: ՌԱԵՀ-ը անդրադարձել է ատելություն պարունակող խոսքին նաև Համացանցի միջոցով տարածվող ռասիզմ, այլատյացություն և հրեատյացություն

պարունակող բովանդակության դեմ պայքարի քաղաքականության առաջարկության մեջ (Ոլորտային քաղաքականության առաջարկություն 6): ՌԱԵՅ-ը վերահսկում է խնդիրը՝ երկրներում իրականացվող մշտադիտարկման և թեմատիկ հաշվետվությունների միջոցով:

- Մարդու իրավունքների հանձնակատարը հատուկ ընդգծել է, որ ատելություն պարունակող խոսքը մտահոգություն առաջացնող խնդիր է մարդու իրավունքների տեսանկյունից (օրինակ՝ ռոմա-գնչուների, փախստականների և ապաստան հայցողների առնչությամբ): Հանձնակատարը նաև կոչ է արել միջոցներ ձեռնարկել ատելություն պարունակող խոսքի դեմ:

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՆՆԱՐԳԵԼՈՒՄ ԵՎ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀՈՐԱՑՈՒՄ

- Եվրոպայի խորհրդի Պեստալոցի ծրագիրը նախատեսված է կրթության ոլորտի մասնագետների համար և ներառում է մոդուլներ մեդիա գրագիտության և միջմշակութային կրթության վերաբերյալ:
- «Wild Web Woods» (Ցանցի մութ անտառները) առցանց խաղը մի գործիք է, որը երեխաներին օգնում է սովորել առցանց իրենց անվտանգությունը պաշտպանելու հիմնական մեթոդները:
- Համացանցային գրագիտություն ձեռնարկը առցանց ուսուցողական գործիք է ծնողների, ուսուցիչների և երիտասարդների համար, որի նպատակն է զարգացնել նրանց հմտություններն ու կարողությունները համացանցը օգտագործելու համար:
- Եվրոպայի խորհրդի երիտասարդական հատվածը կազմակերպում է մարդու իրավունքների կրթական ծրագիր երիտասարդական կազմակերպությունների և ակտիվիստների համար: Ծրագրերում կարևոր տեղ են զբաղեցնում ռասիզմի դեմ ուղղված աշխատանքը և միջմշակութային երկխոսությունը: Ակտիվիստների և այն ուսուցիչների համար, ովքեր մասնագիտանում են մարդու իրավունքների ոլորտում, կազմակերպվել են բազմաթիվ ուսուցողական ծրագրեր, ինչպես տեղական, այնպես էլ միջազգային մակարդակներում: Ստեղծվել են բազմաթիվ կրթական նյութեր, ինչպես օրինակ՝ Կողմացույց (Compass), Կողմացույցիկ (Compasito) և Գենդերային Հարցեր (Gender Matters) ձեռնարկները:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՎ ՉՔԱՂՎՈՂ ԴԵՊԱՐՏԱՄԵՆՏԻ ԿՈՐՄԻՑ ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ԴԵՄ ՊԱՅՋԱՐԻ ԵՐՁԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ԱՅԼ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ

- Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի վերաբերյալ հետազոտություն և Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարը սկսելու առաջին քայլերը վերնագրով իրապարակում: Վերջինս անդրադառնում է երիտասարդների համար ատելություն պարունակող խոսքի հետևանքներին և հանգամանքներին և նկարագրում՝ խնդրին անդրադարձող մի շարք ծրագրեր և քարոզարշավներ:
- 2012 թ իրականացվել է երիտասարդները և ատելություն պարունակող խոսքը հետազոտություն, որի նպատակն էր, վերլուծել, թե ինչպես են երիտասարդները ընկալում ատելություն պարունակող խոսքը և ինչպես է այն ազդում նրանց վրա:
- Եվրոպական երիտասարդական հիմնադրամը դրամաշնորհներ է տրամադրել երիտասարդական կազմակերպություններին՝ ատելություն պարունակող առցանց խոսքի վերաբերյալ ծրագրեր իրականացնելու նպատակով:
- Առցանց ակտիվիստների համար ուսուցողական դասընթացներ

- Սեմինարներ քարոզարշավի ակտիվիստների և կազմակերպիչների համար
- Ուսուցողական դասընթացներ միջազգային երիտասարդական կազմակերպությունների հետ:

ՈՐՏԵՂ Է ԿԱՐԵԼԻ ԳՏՆԵԼ ՀԱՎԵԼՅԱԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի այն գործերը, որոնք վերաբերում են ատելություն պարունակող խոսքին

www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Press/Information+sheets/Factsheets/

http://echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ENG.pdf

Մեդիա ոլորտում, Նախարարների կոմիտեի կողմից ընդունված, Առաջարկությունների, որոշումների և հռչակագրերի ցանկ

www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm_EN.asp

Պեստալոնցի ծրագիր

www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Documentation_Centre/ML_resources_en.asp#TopOfPage

Wild Web Woods (Ցանցի Մուտք Անտառները)

www.wildwebwoods.org/popup_langSelection.php

«Կողմնացույց»՝ Մարդու իրավունքների կրթության երիտասարդական ձեռնարկ

www.coe.int/compass

Համացանցային գրագիտության ձեռնարկ

www.coe.int/t/dghl/standardsetting/internetliteracy/Source/Lit_handbook_3rd_en.swf

Manual on Hate Speech, by Ann Weber, Council of Europe Publishing, Strasbourg 2009 Ատելություն պարունակող խոսքի մասին ձեռնարկ, հեղինակ՝ Անն Վեբեր, Եվրոպայի խորհրդի իրատարակություն, Ստրասբուրգ 2009

ԳԼՈՒԽ 6

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

6.1 Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր (ամփոփ տարբերակ)	223
6.2 Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիա եվ դրա արձանագրություններ (ընտրված հոդվածների պարզեցված տարբերակ)	224
6.3 Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի խնդրին անդրադառնալու համար այլ ռեսուրսներ	227

6.1 ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՍԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈՉԱԿԱԳԻՐ

(ԱՍՓՈՓ ՏԱՐԵՐԱԿ)

1. Բոլոր մարդիկ ծնվում են ազատ ու հավասար իրենց արժանապատվությամբ ու իրավունքներով:
2. Ամեն ոք ունի այս Հռչակագրում բերված բոլոր իրավունքներն ու ազատությունները առանց որևէ խտրության՝ հիմնված ցեղային, մաշկի գույնի, սեռի, լեզվի, կրոնի, քաղաքական կամ այլ համոզմունքների, ազգային կամ սոցիալական ծագման, ունեցվածքի, դասային պատկանելության կամ որևէ այլ կարգավիճակի վրա:
3. Յուրաքանչյուր ոք ունի ապրելու, ազատության ու անձի անձեռնմխելիության իրավունք:
4. Ոչ ոք չունի իրավունք վարվել ձեզ հետ ստրուկի պես, ինչպես և դուք չունեք իրավունք ուրիշների հետ վարվել ստրուկի պես:
5. Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի կտտանքների, դաժան, անմարդկային կամ ստորացուցիչ վերաբերմունքի:
6. Ամեն ոք իրավունք ունի ճանաչվել որպես իրավասուբյեկտ:
7. Բոլորը հավասար են օրենքի առջև. Այն պետք է բոլորի նկատմամբ կիրառվի նույն կերպ:
8. Ամեն ոք ունի իր իրավունքների արդյունավետ վերականգնման իրավունք, եթե խախտվում են նրա հիմնական իրավունքները:
9. Ոչ ոք չի կարող ենթարկվել կամայական կալանքի, բանտարկության կամ արտաքսման իր երկրից:
10. Յուրաքանչյուր ոք ունի արդար և հրապարակային դատավարության իրավունք:
11. Յուրաքանչյուր ոք պետք է համարվի անմեղ, քանի դեռ մեղավոր չի ճանաչվել:
12. Յուրաքանչյուր ոք ունի մասնավոր կյանքի (ներառյալ տան և ընտանեկան կյանքի) նկատմամբ հարգանքի իրավունք:
13. Յուրաքանչյուր ոք ունի պետական սահմաններում ազատորեն ապրելու և տեղաշարժվելու իրավունք:
14. Յուրաքանչյուր ոք ունի այլ երկիր գնալու և պաշտպանություն խնդրելու իրավունք, եթե ենթարկվում է հետապնդումների կամ կա հետապնդումների ենթարկվելու վտանգ:
15. Յուրաքանչյուր ոք ունի քաղաքացիության իրավունք:
16. Յուրաքանչյուր ոք ունի ամուսնանալու և ընտանիք ունենալու իրավունք:
17. Յուրաքանչյուր ոք ունի սեփականություն ունենալու իրավունք:
18. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի հավատալու ինչին կկամենա (ներառյալ, բայց ոչ միայն, կրոնը):
19. Յուրաքանչյուր ոք ունի իր կարծիքը ազատորեն արտահայտելու և տեղեկություններ տալու և ստանալու իրավունք:
20. Յուրաքանչյուր ոք խաղաղ հավաքների և միություններ կազմելու իրավունք ունի:
21. Յուրաքանչյուր ոք ունի իր երկրի կառավարության մաս կազմելու իրավունք, որը պետք է ընտրվի ազատ և արդար ընտրությունների միջոցով:
22. Յուրաքանչյուր ոք ունի սոցիալական ապահովության իրավունք:
23. Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի աշխատել արդարացի վարձատրության դիմաց և անվտանգ պայմաններում: Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի արհեստակցական միությանը միանալու իրավունք:
24. Յուրաքանչյուր ոք ունի հանգստի և ժամանցի իրավունք:
25. Յուրաքանչյուր ոք այնպիսի կենսամակարդակի իրավունք ունի, որը պատշաճ է իր և իր ընտանիքի

առողջության ու բարեկեցության համար, ներառյալ սնունդը, հագուստը բնակարանը, առողջապահությունը և անհրաժեշտ սոցիալական ծառայությունները:

- 26. Յուրաքանչյուր ոք ունի կրթության, այդ թվում՝ անվճար միջնակարգ կրթության իրավունք:
- 27. Յուրաքանչյուր ոք ունի իր համայնքի մշակութային կյանքին մասնակցելու իրավունք:
- 28. Յուրաքանչյուր ոք սոցիալական ու միջազգային այնպիսի կարգերի իրավունք ունի, որոնց առկայությամբ սույն Հռչակագրում շարադրված իրավունքներն ու ազատությունները լիովին իրագործելի են:
- 29. Յուրաքանչյուր ոք պետք է հարգի այլոց իրավունքները, համայնքը և հանրային սեփականությունը:
- 30. Որևէ մեկը չունի իրավունք այս Հռչակագրի որևէ իրավունք օտարելու:

6.2 ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ ԵՎ ԴՐԱ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԸՆՏՐՎԱԾ ՀՈՂՎԱԾՆԵՐԻ ՊԱՐԶԵՑՎԱԾ ՏԱՐԲԵՐԱԿ

ՆԱԽԱՐԱՆԻ ԱՍՓՈՓ ՏԱՐԲԵՐԱԿ

Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունները աշխատում են խաղաղության և միասնականության հասնելու ուղղությամբ՝ հիմնվելով մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների վրա: Այս Հռչակագրով նրանք անում են իրենց առաջին քայլը՝ Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի բազմաթիվ իրավունքները գործի դնելու ուղղությամբ:

ՀՈՂՎԱԾ 1 - ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՐԳԵԼՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Պետությունները յուրաքանչյուրի համար ապահովում են այն իրավունքներն ու ազատությունները, որոնք սահմանված են սույն Կոնվենցիայում:

ՀՈՂՎԱԾ 2 - ԿՅԱՆՔԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Դուք ունեք կյանքի իրավունք:

ՀՈՂՎԱԾ 3 - ԽՈՇՏԱՆԳՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐԳԵԼՈՒՄ

Ոչ ոք երբեք իրավունք չունի ձեզ վստասելու կամ խոշտանազելու: Նույնիսկ անազատության մեջ մարդկային արժանապատվությունը պետք է հարգվի:

ՀՈՂՎԱԾ 4 - ԱՏՐԿՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՐԿԱԴԻՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐԳԵԼՈՒՄ

Արգելվում է որևէ մեկի հետ ստրուկի պես վարվելը կամ նրանց աշխատել հարկադրելը:

ՀՈՂՎԱԾ 5 - ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԱՆՁԵՆՄՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Դուք ունեք ազատության իրավունք: Եթե ձեզ ձերբակալում են, դուք ունեք պատճառը իմանալու իրավունք: Եթե ձեզ ձերբակալել են, դուք ունեք ողջամիտ դատավարության իրավունք կամ մինչև դատավարությունը ազատ արձակվելու իրավունք:

ՀՈՂՎԱԾ 6 ԱՐԴԱՐ ԴԱՏԱՋՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Դուք ունեք արդար դատաքննության իրավունք անկողմնակալ և անկախ դատավորի կողմից: Եթե ձեզ մեղադրում են հանցագործություն կատարելու մեջ, դուք անմեղ եք, մինչև չապացուցվի ձեր մեղավորությունը: Եթե դուք չունեք բավարար միջոցներ, դուք իրավունք ունեք պետության կողմից վճարվող դատապաշտպան ունենալ:

ՀՈՂՎԱԾ 7 ՊԱՏԻԺ՝ ԲԱԹԱՈՒՊԵՍ ՕՐԵՆՔԻ ՀԻՄՆԱՆ ՎՐԱ

Դուք չեք կարող մեղավոր ճանաչվել հանցագործության համար, եթե այն կատարելիս, դրա դեմ օրենք չի եղել:

ՀՈՂՎԱԾ 8 ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿՅԱՆՔԸ ՀԱՐԳԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՄՔ

Դուք ունեք ձեր անձնական և ընտանեկան կյանքի, տան և նամակագրության նկատմամբ հարգանքի իրավունք:

ՀՈՂՎԱԾ 9 ՄՏՔԻ, ԽՂՃԻ ԵՎ ԿՐՈՆԻ ԱՃԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Դուք ունեք մտքի, խղճի և կրոնի ազատության իրավունք: Դուք ունեք իրավունք տանը կամ հրապարակավ ձեր կրոնը դավանելու և, ցանկության դեպքում, ձեր կրոնը փոխելու իրավունք:

ՀՈՂՎԱԾ 10 ԱՐՏԱՀԱՑՏՄԱՆ ԱՃԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Դուք ունեք իրավունք պատասխանատու կերպով ասելու կամ գրելու այն ինչ մտածում եք, ինչպես նաև մյուսներից տեղեկություններ ստանալու և տալու իրավունք: Սա նաև ներառում է մամուլի ազատությունը:

ՀՈՂՎԱԾ 11 - ՀԱՎԱՔՆԵՐԻ և ՄԻԱԿՈՐՄԱՆ ԱՃԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Դուք ունեք խաղաղ հավաքների մասնակցելու իրավունք, ինչպես նաև միություններ ստեղծելու կամ դրանց միանալու իրավունք, ներառյալ արհեստակցական միությունները:

ՀՈՂՎԱԾ 12 - ԱՍՈՒՄՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՄՔ

Դուք ունեք ամուսնանալու և ընտանիք ունենալու իրավունք:

ՀՈՂՎԱԾ 13 - ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԿԵՑ ՄԻՋՈՑ ԻՐԱՎՈՒՄՔ

Եթե ձեր իրավունքները ոտնահարվել են, դուք կարող եք պաշտոնապես բողոք ներկայացնել այդ կապակցությամբ դատարաններին կամ այլ պետական մարմիններին:

ՀՈՂՎԱԾ 14 - ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԳԵԼՈՒՄ

Դուք ունեք այս բոլոր իրավունքները անկախ ձեր մաշկի գույնից, սեռից, լեզվից, քաղաքական կամ կրոնական համոզումներից և ծագումից:

ՀՈՂՎԱԾ 15 - ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐՈՒՄ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ՇԵՂՈՒՄ

Ի Պատերազմի կամ այլ արտակարգ իրավիճակի ժամանակ կառավարությունը կարող է ձեռնարկել միջոցառումներ, որոնք կարող են հակասել ձեր իրավունքներին, սակայն միայն ծայրահեղ անհրաժեշտության դեպքում: Նույնիսկ այդ պարագայում, կառավարությունները իրավունք չունեն ձեզ, օրինակ՝ խոշտանգումների ենթարկելու կամ կամայականորեն սպանելու:

ՀՈՂՎԱԾ 16 - ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ ԶԱՐԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱՓՈՎՈՒՄ

Կառավարությունները կարող են սահմանափակել օտարերկրացիների քաղաքական գործունեությունը, Նույնիսկ եթե սա հակասի Հոդվածներ 10, 11 կամ 14-ին:

ՀՈՂՎԱԾ 17 - ԻՐԱՎՈՒՄՔՆԵՐԻ ԶԱՐԱՃԱՀՄԱՆ ԱՐԳԵԼՈՒՄ

Այս Կոնվենցիայի որևէ դրույթ չի կարող օգտագործվել այնպես, որ փաստի սույն Կոնվենցիայով սահմանվող իրավունքներն ու ազատությունները:

ՀՈՂՎԱԾ 18 - ԻՐԱՎՈՒՄՔՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՐ ՍԱՀՄԱՆԱՓՈՎՈՒՄՆԵՐԻ ԿԻՐԱՄԱՆ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ

Այս Կոնվենցիայի իրավունքների մեծ մասը կարող է սահմանափակվել ընդհանուր իրավունքի հիման վրա, որը կիրառելի է բոլորի նկատմամբ: Նման սահմանափակումները թույլատրելի են միայն ծայրահեղ

անհրաժեշտության դեպքում:

ՀՈՐՎԱԾՑ 19-ԻՑ 51

Այս հոդվածները բացատրում են, թե ինչպես է աշխատում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը:

ՀՈՐՎԱԾ 34 ԱՆՂԱՏԱԿԱՆ ԳԱՆՊԱՏՆԵՐ

Իժեթ Կոնվենցիայով սահմանված՝ ձեր իրավունքները խախտվել են անդամ երկրներից որևէ մեկում, դուք նախ պետք է դիմեք բոլոր իրավասու ազգային ատյաններին: Եթե այդ եղանակով՝ ձեզ համար խնդիրը չլուծվի, ապա դուք կարող եք դիմել Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանին Ստրասբուրգ:

ՀՈՐՎԱԾ 52 ԳԼԽԱՎՈՐ ԶԱՐՏՈՒՂԱՐԻ ՊԱՅԱՆՁՆԵՐԸ

Եթե Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարը պահանջի, կառավարությունը պարտավոր է բացատրել, թե ինչպես են Կոնվենցիայով սահմանված իրավունքները պաշտպանվում ազգային օրենսդրությամբ:

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹԻՎ 1 ՀՈՐՎԱԾ 1 ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Դուք ունեք սեփականություն ունենալու և ձեր գույքից օգտվելու իրավունք:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹԻՎ 1 ՀՈՐՎԱԾ 2 ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Դուք ունեք դպրոց հաճախելու իրավունք:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹԻՎ 1 ՀՈՐՎԱԾ 3 ԱՁԱՏ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Դուք ունեք ձեր երկրի կառավարությունը գաղտնի քվեարկության միջոցով ընտրելու իրավունք:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹԻՎ 4 ՀՈՐՎԱԾ 2 ՏԵՂԱՇԱՐԺԻ ԱՁԱՏՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Եթե դուք երկրում գտնվում եք օրինական կարգով, դուք ունեք երկրի սահմաններում ցակացած տեղ գնալու և ցանկացած տեղ բնակվելու իրավունք:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹԻՎ 6 ՀՈՐՎԱԾ 1 ՄԱՅԱՊԱՏԺԻ ՎՐԱՑՈՒՄ

Դուք չեք կարող դատապարտվել մահապատժի կամ մահապատժի ենթարկվել պետության կողմից:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹԻՎ 7 ՀՈՐՎԱԾ 2 ԶՐԵԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՎ ԳԱՆՊԱՏԱՐԿՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Դուք կարող եք դիմել վերադաս դատական ատյանի, եթե դատապարտվել եք հանցագործություն գործելու համար:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹԻՎ 7 ՀՈՐՎԱԾ 3 ՓՈԽՂԱՏՈՒԹՅՈՒՄԸ ՍՆԱԼ ՂԱՏԱՊԱՐՏՄԱՆ ԴԵՊՁՈՒՄ

Դուք ունեք փոխհատուցման իրավունք, եթե ձեզ դատապարտել էին հանցագործության համար, սակայն պարզվել է, որ դուք անմեղ էիք:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹԻՎ 12 ՀՈՐՎԱԾ 1 ՆՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՄՔՈՂԱՅԱԿԱՆ ԱՐԳԵԼՈՒՄ

Դուք չեք կարող խտականության ենթարկվել պետական իշխանությունների կողմից, օրինակ՝ ձեր մաշկի գույնի, սեռի, լեզվի, քաղաքական կամ կրոնական համոզումների կամ ծագման պատճառով:

6.3 ԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ԱՌՑԱՆՑ ԽՈՍՔԻ ԽՆԴՐԻՆ ԱՆԴՐԱԴՂԱՌՆԱԼՈՒ ՉԱՄԱՐ ԱՅԼ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Եթե ունեք ժամանակ և ցանկանում եք ավելի շատ բան սովորել ատելություն պարունակող առցանց խոսքի մասին, ինչպես նաև պատկերացում կազմել, թե ինչ այլ կրթական նյութեր եք կարող օգտագործել ձեր խմբում, ստորև ներկայացված են որոշ ռեսուրսներ, որոնցից կարելի է սկսել: Այս ցանկով չեն սպառվում գոյություն ունեցող բոլոր նյութերը. սրանք ընդամենը առաջարկներ են, թե ինչպես կարող եք շարունակել նոր նյութերի ձեր որոնումները:

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

- **«Կողմացույց»՝** Մարդու իրավունքների կրթության երիտասարդական ձեռնարկ, **«Կոմպասիտո»՝** Մարդու իրավունքների կրթության ձեռնարկ երեխաների համար և մարդու իրավունքների կրթության, ինչպես նաև ռիսկառաջադիմական կրթության այլ կրթական ռեսուրսներ երիտասարդների համար www.coe.int/compass
- **Չամացանցային գրագիտության ձեռնարկ՝** առցանց կրթական ռեսուրս ծնողների, ուսուցիչների և երիտասարդների համար համացանցը օգտագործելու հմտությունները զարգացնելու համար: www.coe.int/t/dghl/standardsetting/internetliteracy/Source/Lit_handbook_3rd_en.swf
- **Wild Web Woods (Ցանցի մութ անտառները)՝** երեխաների համար նախատեսված առցանց խաղ համացանցում իրենց անվտանգությունը պաշտպանելու հիմնական կանոնները սովորելու համար: www.wildwebwoods.org/popup_langSelection.php
- **Ատելություն պարունակող խոսքի մասին ձեռնարկ,** հեղինակ՝ Անն Վեբեր, Եվրոպայի խոսքի իրատարակություն, Ստրասբուրգ 2009թ
- **Ատելություն պարունակող առցանց խոսքի դեմ պայքարը սկսելու առաջին քայլեր՝** երեք հետազոտություն ատելություն պարունակող խոսքի խնդրի շուրջ և այդ խնդրի դեմ պայքարելու եղանակների մասին, Գավան Թիթլի, Էլլի Զին և Լազլո Ֆյուլդի, Եվրոպայի խորհրդի իրատարակություն, Ստրասբուրգ 2012
- **Եվրոպայի խորհրդի՝ մեդիային և արտահայտման ազատությանը նվիրված հիմնական Էջը՝** www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Themes/Education_en.asp
- **Եվրոպայի խորհրդի Պեստալոցի ծրագրի հիմնական Էջը՝ նվիրված մեդիա գրագիտությանը՝** www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Documentation_Centre/ML_resources_en.asp
- **Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի փաստերի թեմատիկ աղյուսակներ** (այդ թվում՝ նաև ատելություն պարունակող խոսքի վերաբերյալ)՝ www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Press/Information+sheets/Factsheets
- **Նախարարների կոմիտեի կողմից՝ մեդիա ոլորտի վերաբերյալ ընդունված առաջարկությունների, որոշումների և հռչակագրերի ցանկ՝** www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm_EN.asp

ԱՅՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ ԵՎ ՀՂՈՒՄՆԵՐ

- **Ինսեյֆը (InSAFE)** իրազեկման կենտրոնների եվրոպական ցանց է, որի նպատակն է խթանել երիտասարդների կողմից համացանցի և բջջային հեռախոսների անվտանգ և պատասխանատու օգտագործումը:
www.saferinternet.org/home
- **Ինսեյֆի** հաջողված փորձի ուղեցույց՝ դեռահասների համար նախատեսված ռեսուրսների հետազոտություն, ամբողջական հաշվետվություն:
www.saferinternet.org/c/document_library/get_file?uuid=eb60c451-5826-459e-a89f-d8aa6aa33440&groupId=10137
- **Teachtoday-ը** պորտալ է, որտեղ զետեղված են տեղեկություններ և խորհուրդներ դպրոցների համար Նոր տեխնոլոգիաները դրական, պատասխանատու և անվտանգ կերպով օգտագործելու վերաբերյալ:
www.teachtoday.eu
- **MediaSmart-ի** վեբկայքը ներառում է բազում կրթական վարժություններ, ընդհանուր տեղեկություններ և գործիքներ համացանցի օգտագործման մասին:
www.mediasmarts.ca
- Երեխաների միջազգային ցանցի (Childnet International) **Chatdanger-ը** կրթական վեբկայք է երիտասարդների համար՝ ինտերակտիվ առցանց ծառայություններում, ինչպիսիք են՝ գրուցարանները, ակնթարթային հաղորդագրությունները, առցանց խաղերը, Էլ.նամակները և բջջային հեռախոսները, առցանց անվտանգության մասին սովորելու համար:
www.chatdanger.com
- «Ցանցը, որ մենք ցանկանում ենք ունենալ» (**Web We Want**) 13-ից 16 տարեկանների համար նախատեսված ձեռնարկ է, որը մշակվել է երիտասարդների կողմից և օգնությամբ, և վերաբերում է համացանցային գրագիտությանը:
<http://webwewant.eu>
- **Եվրոպական դպրոցական ցանցը (European Schoolnet)** եվրոպական 30 կրթության նախարարությունների ցանց է, որը ուսուցիչներին և աշակերտներին առաջարկում է գիտելիքահեն հասարակության և համացանցի օգտագործման վերաբերյալ ռեսուրսներ:
www.eun.org
- **Վերգելանդի եվրոպական կենտրոնը** առաջարկում է մարդու իրավունքների կրթության համար կրթական տարբեր ռեսուրսներ:
www.theewc.org
- **Չրպարտության դեմ լիզայի** գործիքաշարքը ներառում է առաջարկներ կիբերատելության դեմ գործունեություն իրականացնելու համար:
www.adl.org/assets/pdf/combating-hate/ADL-Responding-to-Cyberhate-Toolkit.pdf
- **INACH՝ Կիբեր ատելության դեմ միջազգային ցանցը** միավորում և օժանդակում է կազմակերպություններին, որպեսզի դրանք կարողանան խթանել համացանցում հարգանքը, պատասխանատվությունը և քաղաքացիությունը՝ կիբերատելության դեմ պայքարելու և առցանց խտրականության մասին իրազեկությունը բարձրացնելու միջոցով:
www.inach.net
- **INHOPE թեժ գծերը** հանրությանը տրամադրում են հևարավորություն, առանց իրենց ինքնությունը բացահայտելու, հայտնել համացանցում հայտնված այնպիսի բովանդակության մասին, որը կարող է լինել անօրինական, ներառյալ՝ երեխաների նկատմամբ սեռական ոտնձգությունները:
www.inhope.org/gns/home.aspx